

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

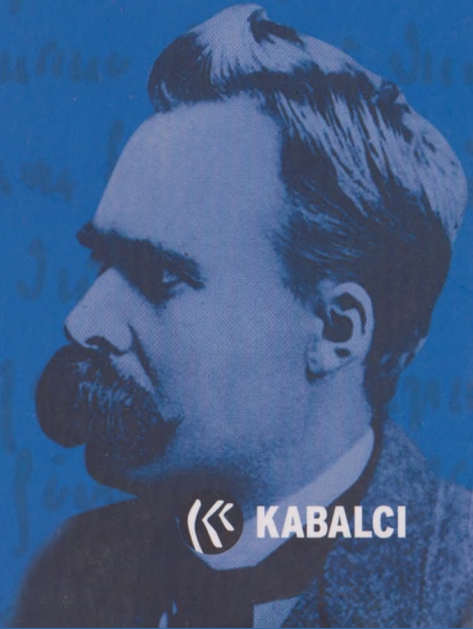
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

LUCE IRIGARAY

Nietzsche'nin deniz aşığı

« KABALCI

LUCE IRIGARAY
NIETZSCHE'NİN DENİZ AŞIĞI

KABALCI YAYINEVİ: 154

Nietzsche Dizisi: 5

Irigaray, Luce (1930/32). Önde gelen Fransız feminist ve psikiyatristlerinden olan Irigaray, dilbilim ve felsefe dallarında doktora sahiptir ve *Centre National de la Recherche Scientifique*'nin yönetim kadrosundadır. İlk kitabı *Speculum*'de (1974) Lacan'ın feminist eleştirisini yapan Irigaray, *Ce Sexe Qui N'en Est Pas Un* (1977, *Bir Olmayan Bu Cinsiyet*) adlı kitabında erkeklerin konuştuğu dil ile kadınların konuştuğu dil arasında önemli farklılıklar olduğunu savunmuştur. Irigaray'ın daha sonraki kitapları da, kadın doğasının eril yapılanmış dünyadan farklı bir düzen ve potansiyel taşıdığı üzerinde durur.

Luce Irigaray

Amante Marine de Friedrich Nietzsche © Les Éditions de Minuit, 1980

Nietzsche'nin Deniz Aşığı © Kabalcı Yayınevi, İstanbul 1999

Birinci Basım: Şubat 2000

İkinci Basım: Nisan 2011

Kapak Düzeni: Serdar Bal

Yayıma Hazırlayan: Berna Kılınçer – Sabri Gürses

KABALCI YAYINEVİ

Ankara Cad. No:19 Cagaloglu 34112 ISTANBUL

Tel: (0212) 522 63 05 Faks: (0212) 526 84 95

yayinevi@kabalci.com.tr www.kabalciyayinevi.com

internet satış: www.kabalci.com.tr

Cet ouvrage, publié dans le cadre du programme d'aide à la publication, bénéficie du soutien du Ministère des Affaires Étrangères, de l'Ambassade de France en Turquie et de l'Institut Français d'Istanbul

Çeviriye ve yayıma katkı programı çerçevesinde yayımlanan bu yapıt, Fransa Dışişleri Bakanlığı'nın, Türkiye'deki Fransa Büyükelçiliği'nin ve İstanbul Fransız Kültür Merkezi'nin desteğiyle gerçekleştirilmiştir.

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Irigaray, Luce

Nietzsche'nin Deniz Aşığı

ISBN 975-8240-23-4

Baskı: Ezgi Matbaası (0212 452 2302)

Sanayi Cad. Altay Sok. No: 14 Çobançeşme Yenibosna - ISTANBUL

LUCE IRIGARAY

NIETZSCHE'NİN
DENİZ AŞIĞI

Çeviren: İsmail Yerguz

KABALCI YAYINEVİ

İÇİNDEKİLER

ESKİ SULARDAN KONUŞMAK

GÖLGENİN VAFTIZI	9
GECE-YARISININ ÖTESİNDE	16
BOZULMAYAN DENİZİN SARHOŞLUĞU	21
BEDENİNİN BAŞLADIĞI VE BİTTİĞİ YER	26
DORUKLARIN YÜKÜ	33
NOSTALJİNİN HOR GÖRÜLMESİ	38
HAVADAR BİR MEZARLIK	43
BUZDAN DÜĞÜNLER	48
SINIRININ TERSİ	53
AĞUSTOSBÖCEKLERİNİN ŞARKISI	57
UÇURUMUN DANSI	60
ONUN SON DERİNLİĞİ GÜN IŞIĞINA HIÇ ÇIKMAZ	67
KIZGIN LAV TAŞIYORSUN İÇİNDE	76
SAF BİR BAŞKALDIRININ UĞULTUSU	81
UÇURUM GİBİ BİR UNUTMA	86
ÇÖL GENİŞLİYOR	88
TESADÜFEN FELAKET	94
LABİRENTLERDE YAS	97

KAPALI DUDAKLAR

Dişil/dişilik	109
Babanın çocuğu: Athena	130
Bir tur daha, Socrates	134
Cinayet işlendi	137

Uzaklık ve mimesis üzerine	141
Persephone'nin oyunu	151
İki görünmeyen, en azından	157
Risk: bir değildir	160

TANRILAR DOĞDUĞUNDA

ÇOCUK HEP BEŞİKTEDİR	167
İKİZ KARDEŞ	193
ÇARMIHA GERİLEN	220

ESKİ SULARDAN KONUŞMAK

GÖLGENİN VAFTİZİ

Ve size doğru başka bir bakışla geri dönmem için beni gözden kaybetmiş olmanız gerekirdi.

Ve hiç kuşkusuz en ağırı da aşk yüzünden dudaklarımı kapatmış olmamdır. Sürekli boşalmak isteyen bu ağzı kapatmak.

Ama kendimi hiç tutmamış olsaydım, dili sizinkinden farklı olan bir şeyin bulunduğunu hiçbir zaman hatırlayamayacaktınız. Birinin hapishanesinden çıkmak için haykırdığını. İçlerinde bir ses tutsak olduğundan sözcüklerinizin daha mantıklı çıktığını. Sözlerinizi sonsuz bir yankıyla yoğunlaştırarak.

Ben sizin yankınızdım.

Kulakdavulu, kendi gerçeğini sadece kendisine gönderen kulakdavulunuzdum.

Ve de bunun için delik olmam gerekmiyordu. Ama sizin sözlerinizin kıvamına göre yumuşak ve gergin. Bedenimi yalnızca sizin çanınızın sesiyle hareket ettirerek.

Bugün böyle, yarın öyle, başka. Ama yankılanan asla yok olmaz. Asla sizin dinleme anınızın ötesinde değildir.

Evet, evet, evet ... Sizi duyuyorum. Ve sizi duymuyorum, sizin anlayışınızın ben. Sizinle siz arasında sesli aracıyım. Ağzınızla kula-

ğınız arasındaki süreklilik. Bir unutulmuş uçurumuna düşmemeniz için belleğinizin şarkısını söylüyorum sürekli.

Sizden söz etme olanağım olsaydı eğer, ne kadar sevecektim sizi.

Ve beni gelişme etkinliğindeyken hatırlamanız için sessizliğimde daha da çok seviyorum sizi. Sürekli sıkıntılı, heyecanlı, donup kalmış ya da ölümünüzün sesiyle örtülmüş. Doğumumun çağrısı zaten nefretinizin gürültü patırtısı içinde boğulmuş. Ya da kayıtsızlığınızın kefeninde.

Çünkü, durmadan dönüp duruyorsunuz. Kendi içinizde. Zaten hatırlanacak olanı döngünüzün dışına iterek.

Ama ben çok uzaktan geliyorum. Ve şunu söylüyorum size: sizin ufkunuz sınırlı. Hatta delik.

Her zaman ağızınıza aldınız beni siz ve eğer ben sizin önden arkaya, arkadan öne geçişiniz değilsem, zaman içinde başka bir gün göreceksiniz. Dünyanız çözülecek. Başka yerlere taşacak. Sizin istemediğiniz dışarıya.

∇

Evet çok uzaktan geliyorum ben. Ve şimdi suçum saflığımdır.

Artık sizin sadık – dublörünüz değilim. Sevinçlerinizin ve acılarınızın, korkularınızın ve duygularınızın borusu. Bende oluşturduğunuz aynayı – sizin yaşam dediğiniz – unutma sularına daldırdım. Ve sizin var olmaya başladığınız yerin çok ötesine geri döndüm. Maskelerinizden ve makyajınızdan arınmış, türlü renkten tasarı ve yansımalarınızı çıkartmış, çıplaklığınızın utancını gizleyen örtü ve giysilerinizi çıkarmışken, kadın tenimden de üzerine kazınmış olduğunuz işa-

ret ve kakmaları çıkarmam gerekti.

En zor an bu an oldu. Çünkü bunları öyle derinlemesine sokmuş-tunuz ki içime, bana yaşamımın masumiyetini hatırlatabilecek hiçbir şey kalmamıştı neredeyse. Acılarınızın ötesinde varoluşumu bulabile-ceğim hiçbir şey kalmamıştı. Ancak bir soluk, birazcık bir hava ve kan şöyle diyordu: yaşamak istiyorum. Yaşamak neden her zaman mutsuzluk olacaktı peki? Ve ben neden her zaman sizin yoksulluğunun nedeni olacaktım? Talihsizliğinizin denek taşı? Eğer yaşamak zevk vermiyorsa ölüm sizin için en güvenli ebedi huzur ülkesi olacaktır.

Bana gelince, sizin ölümünüz bana hareketliliğimi tatmin edeme-yecek kadar verimsiz ve bayağı geliyor. Uzlaşmacı ve donuk, tatsız tuzsuz hesaplarınız her şeyi hareketli olan her şeyin durmaksızın çit-lere çarptığı küçük mülklere benzetiyor. Bedenim sizin çizdiğiniz sı-nırlarla bölünmüş halde. Sizin yüklediğiniz özel aidiyetlerle. Kim ki-me aittir? – diye bağıyor şu ya da bu pay. Ve cevap verecek kimse yok, çünkü herkes bütününe sahip olma iddiasında. Kendi bütünü bir parça gibi gözüktüğünde tanımıyor artık onu ve düşünüyorum için hepsinden vazgeçmeyi yegliyor.

Kimse “ben” diye cevap vermeyince, kendinizi herhangi biriyle eşit hissettim ve tuhaf ülkede yalnız buldum.

Bütün uçsuz bucaksızdı ve ben biliyordum ki daha ileri gidebil-mekten kesinlikle geri durmayacaktım. Hiç kimseye ait olmamanın hiçbir şey olmakla aynı anlama geldiği öğretilmişti bana ve ben gülüyordum, bu şaşırtıcı söylemlere gülüyordum. Bunlara uzun süre nasıl

inandığıma şaşarak.

Hiçbir şey mi? Böyle her zaman ve her an olan yeni olan bu bütün mü? Hiçbir şey mi? Her an doğması hiç bitmeyen bu süreklilik? Hiçbir şey mi? Uzun bir uykunun kabuğundan çıkarılmış her şey bütün duyularıma yeniden hayat mı veriyordu? Bu tükenmez kaynak hiçbir şey mi?

Böyle yanılmak nasıl oluyor? İstemişler miydi bunu? Mutlaka mı? Yarı yarıya mı? Neden? Onlara, işte sizin istemediğiniz geçmiş olan gelecek, demek için batmakta olan altın güneşlerinde mi güç bulacaktım. Altınlarını ışığa çevirsem, gözlerini yeni bir günün şafağını görmek için açarlar mıydı?

Altına olan aşkı aşmaları için ne yapmak gerekiyordu? Altından ötesini mi göstermek gerekiyordu onlara? Yaşam hiç altınla değiştirir mi kendini? Ve bir adamın bir şey dikmek için toprağı kazması gerekiyorsa, bulduğu damarı hep altına çevirmekte ısrar ediyorsa, onun taptığı şey ölüm değil midir?

Ve ölüm silahlarınıza güldüğüm zaman topraktan çıkmış, ışıklı gözleri gördüm.

∇

Farklı bedenler, şüphesiz benzerliği yaratır. Çünkü insan, üzerine kendi benzerini de atmadıkça nasıl bulabilir kendini ötekinde? Ve senle ben arasında bizi ayıran bu ince tabaka olmayacak mıdır her zaman?

Senin bende kendini seyretmen, ben de sana kendimi yansıtabil-

sem, bu düşler alanımızı sınırsızlaştırıyor. Ama ben senin imgelerini saklıyorsam ve sen de benimkileri bana vermekten kaçınıyorsan bu senin benliğın olan hapishanedir. Sana duyulan aşk felçtir. Bizim içiçe geçmiş seraplarımızın hareketli evreni, senin dünyanın parlak çerçevesi olur. Karşılaşmalarımızın pusu, güneşi perdeleyen ya da ufku kapatan bulut.

Güneş? Hangi güneş? Ve güneş, neden, senin, döngünün aydınlatıcısı olarak edindiğin şeyi değil de bizi gizleyecekmiş?

Ama bu meşale, senin ışığın, gölge yapıyor. Öğle vaktinde bile. Görülmediğinde bile.⁹ Senin öğle vaktin dünyanın öteki tarafını, ve içini, ve denizlerin dibini karanlıkta bırakıyor.

Senin öğle vaktinin de bir arka yüzü yok mudur? Güneşinin arkasını görüyor musun? Senin vaktinin doluluğuna ekleneni ya da ondan eksileni ne aydınlatıyor?

Ve bir güneşi aşan başka ışıklar parlamıyor mu? Senin ışığının en güçlü olduğu anda bu ateşler nerede yanıyor?

Ve gününün en yetkin anında neden yorgunluk ve hüzün? Seni geçmiş ya da gelecek konusunda endişelendiren kötülük nereden geliyor? Sergilediğin mucizeye rağmen acı ya da belirsizlik. Ve huzurlu limana varabilmek için destek alarak ve kıyıya kenarına tutunarak.

Senin vaktin uyku vakti olmayacak mıydı? Öğle ortasında uyuklamaktan başka bir arzuya sahip olabilmek amacıyla çok uzun süre önce gitmiş olman gerekmiyor muydu? Gözlerin açık ve ruhun uyanık ola-

---

⁹ Küçük bir dil oyunu: mēme, "bile; kendi; aynı" – dolayısıyla, şöyle de okunabilir: "Öğle vaktinde kendisi. Görülmediğinde kendisi." –yn.

rak.

Ama bir yedinci günün akşamı gibi uzun ve yorgun. Uzanmış ve her zaman hayatları boyunca daha fazla uzanmak zorunda kalarak ve şimdi dünyanın sessizliğinin gölgesine büzülmek isteyerek.

Dudakları kapalı, ama hâlâ isteyip isteyemeyeceğini bilmeyen, eski iskelesine hâlâ bir ipe bağlanmış birininkiler gibi buruşmuş.

Eski bir öğle vakti senin vaktin ve güneşin ondan bir damla daha içilebilmesi için bütün gücüyle yüklenmesi gerekir. Ve hâlâ tek bir anın tadına varılabilecekse çok yükseklerden, çok uzaklardan ve çok güçlü bir biçimde vurması gerekir. Eskinin ziyafetlerinden ve bolluğundan koparak.

Çünkü çok fazla mal zevki yorar ve yok eder. Yaşamak isteyene az yeterlidir. Altın tutkusunu unutan için en ince, en küçük şey zenginlik değil midir? En hafif okşama biriktirilmiş kat kat maldan daha anlamlı değil midir?

Ama, böyle yeni bulgular yapman için yalnızca tam öğle vaktinde izin verilen esinti var. O hâlâ dokunuyor sana ve gününün doruğundaki kımıldısız döngün de titretiyor seni. Tutunduğun o kusursuz döngü içinde. Seni hayallerinin derinliklerinden, çıkaracak olan, o ağır öğle vaktine sızarak hâlâ dolaşan o görünmez esinti değil miydi? Sonsuzluk kuyundan?

Hâlâ titreten hafif bir rüzgâr ve senin kusursuzluğun uçmak üzere. İşte senin en yüce anın.

Ve senin bacakların artık onun peşinden koşamayacak kadar yaşlı değil mi? Onun kaçtığı yere doğru seni çabucak nasıl taşıyabileceklerdi? Nereye doğru?

Kalbin kırık, seni uyandırmaya cesaret etmektense yeniden uyutmak daha iyi olmaz mı? Sana kalan bu yarım sonsuzluğu yaşaman için.

Evet kesinlikle öyle, yarısındanansa tümü daha iyi. Ve eğer o seni sonsuzluğu içinde içebilseydi, vaktini paylaşmaktansa ruhunu öğle uçurumuna teslim etmek daha iyi.

Ama bu gelinen yere tüm^v olarak nasıl dönmeli? Çünkü ya ruhun şahane yuvarlaklığını kaybediyor, ya da dönüş yerin dipsiz kuyudan başka bir şey değil artık.

Bizi ayıran ince tabakayı sen kendi tarafına doğru eğiyorsun. Öne doğru uzanmış yer ya da sana doğru dönmüş boşluk. Çünkü sen çukurlardan yalnızca uçurumu biliyorsun. Ve kendini ne kadar uzağa atarsan, uçurumların da o kadar derin oluyor. Kendi dışına girmeni engelleyen hiçbir şey yok – ne fazla ne eksik. Benim orada bulunmam dışında.

Bu ince tabaka sana ait değildi. Bizimdi. Eğer senin olmasını istiyorsan, benim oradaki eksikliğimi deliyorsun. Ve bu eksiklikten Tanrı'yı çıkarmıyor musun?

Ama Tanrı'n öldüyse bile hüznün canlıdır. Umutsuzluğunun da,

---

^v Yazarın, Fransızcadaki eril-dişil ayrımı çerçevesinde, birini ötekine yeğlediği yerlerde vurguyu belirtmek üzere dişil için "v", eril içinse "∧" simgesini kullandık, -y.n.

bu hiçliğin başladığı yere kadar her şeyi tahrip etmek isteyen öfkenin de kesinlikle sonu yok. Hakim olabilmek amacıyla tehlikenin kaynağını aradıkça uçurumlaşıyor mezar. Yıldızlara bakarken yere hiç değilse gizemiyle ilgili bir şans tanıyordun. Şimdi senden aldığı ya da sakladığı şeyi bulmak için, yeri kazıyorsun. Ama senin adımlarını saklayan bu toprak senden hiçbir şeyi gizlemiyor.

GECE-YARISININ ÖTESİNDE

Ve eğer tek bir gün, tek bir şenlik yaşamınızı yaşamadığınız için sizi tatmin ediyorsa. Günün birinde karşılaşmış olduğunuz tek bir insan ölüme ayırmış olduğunuz zamanı karşılıyorsa. Dünyada dünya aşkı olmadan. Yüceliğinden kuşku duymadığımız bir efendinin bir tek sorusu sizi herhangi bir biçimde değiştiriyor ya da tedavi ediyorsa, ve bu armağanı almış olmak bütün yorgunluğunuzu da alıyorsa, ey yüce insanlar ha siz dans etmişsiniz ha eşekler, hiç fark etmez!

Ve gene yıldızına doğru ilerlemek isteyen, şükranlı teşekkürlerinizden, gülüşlerinizden ve ağlamalarınızdan, okşamalarınızdan ve sarılmalarınızdan hemen kurtulur. Kültünüzden, coşkunuzdan, sarhoşluğunuzdan hemen çevirir başını ve daha uzakları dinlemek için sessizliğe davet eder sizi. Gündüzünüzü terk edip karanlıkta ilerlemeye davet eder sizi.

Çünkü siz geç gelenler, bu gece yarısında tatlı yaşamın tadını daha yeni keşfediyorsunuz. Ki bu karanlığa hep lanet etmişsinizdir. Ve gece düşüncesinin tadına varamadığınız için sürekli gölge içinde kaldınız.

Ama işte güneşinizin batışı ve siz son saat avcıları gece-yarisinin

anısına davetlisiniz. Böyle istiyor zamanınızın alaycılığı, gözlerinizi gelip geçmiş olanın üstüne açar açmaz gününüzün son saati çaldı. Tam unutulmaktan kurtulduğunuzda, unutulmak tekrar yutar sizi. Çünkü yaşama anına her zaman çok geç geliyorsunuz.

“Buydu demek – hayat!” Belki. Ama işte ölüm. Ve sizin konuşma sıranız ancak tekerleğiniz döndükten sonra geliyor. Ve her zaman istemiş olduğunuzla yüzleşirken şimdi tersini istiyorsunuz. İşte sizin mutluluğunuz!

Ama hâlâ biraz daha vaktiniz olduğuna göre ve de şenliği durduramayacağınıza göre hiç değilse bir kez, gece-yarınızın söylediğini dinleyin. Sizi sarhoşluğa sürükleyen insan, en azından o bilir gecenin getirdiklerini. Sizden biraz önce uyanan kişi öteki olmadan kendini gösteremeyeceğini ve algılayamayacağını da bilir. Ve öteki olmadan kendini arzulatamayacağını, yaşamını yaşamış olan bilir. Ve sarhoşluklarınızın ölüm tadında olduğunu, çünkü ölümü tatmayı reddettiğinizi, yaşamınızın ve ölümünüzün ötesinde yoluna devam eden bilir.

Tüm tek insanlardan daha fazla deneyimi olmuş birine geri götürür sizi. Sizin ve babalarınızın kalp atışlarını tek tek sayan birine. Ve de acıdan iç çeken ve gülen birine. Gündüzleri yüksek sesle hitap edilemeyen yaşlı ve derin gece-yarısı. Ve nihayet kalplerinizin gürültüsü kesildiğinde sayısız sesinin yükseldiği gece-yarısı.

Ve işitilmeyen böyle konuşuyor sizinle ve bu kez uyumamış olan gececil ruhunuza giriyor. Ve şöyle diyor: “Ey insan, dikkat et.”

Dikkat et ki zaman kaçmasın ve ölmüş olmayasın. Gece-yarısının düşüncesini duymak için dipsiz kuyularda boğulmayasın.

Ve şimdi ağını senin etrafında örecektir olan bir örümcek istesin kanını, senin son düşün budur kesinlikle! Çünkü yalnız kendi ağına yakalanmışsın sen. Ve senin kendi döngünü örmek üzere yarattığın örümcektir başka bir örümcek yoktur. Ama ipliğinin maddesini bir başkasının^v rahminden çekmedin mi?

Ve işte senin aşkın – her şey sona erince kanını vermek istemen.

Senin için donma ve buzlanma vakti geldiyse eğer, bu deney için yürekten hazır olduğunu söyleyebilir misin? Dünyanın efendisi olmak artık dünyaya ait olmamak demekse, sen bu kadar yukarı yükselmektense mezarları kazmaya döneceksin misin?

Ama bu cesetlerin sana bir faydası olacak mı? Yer solucanı olabilmen için çok geç değil mi, ey yüce insan? Çünkü çok derin kazman gerekecek, ve ölümleri canlandırman için, gündüzünün hiçbir zaman düşünememiş olduğu kadar derin.

Ama o, yüksekten uçan, ve bacaklarını ve bir insanın danslarını kullanmaktan kanatlar için vazgeçmiş olan, başka bir çan sesi duyuyor. Çok uzak aşk göllerinin sarhoş lirin sesi geliyor onun kulağına. Bu ses çok derinlerden, mezarların altından geliyor ve çok yükseltilere çıkıyor. Ve bu tür aşırılıkları yaşamamış olan yalnızca mezarların mırıltısına kulak verir, bu şarkıyı duymaz.

Ama havada bu müziği kapalı ne ister? Ölmek. Yine ölmek, işte onun mutluluğu. Çünkü gece-yarısında, derinliğinde, gündüze göre daha sarhoş edici olan bir ölümü bulmuştur. Ve çok uzaktan hatırlanan bu şarkıda vaktinin tamamlanmasından başka bir şey işitmez. Ve ölümünün başlangıcından önce yükselen bu kokuda sonsuzluk kokusundan başka bir koku duymaz.

Böylelikle kendi ayarına uygun olan şeyden başkasını istediği yoktur. Ve ona gece-yarısında gelen, öğle vaktinde hazırlamış olduğudur. Ve yıldızının döngüsünü tamamlamak üzere daha da yükselmesi, gece-yarısının, gündüzünün hiç düşünemediği kadar derin olmasıyla mümkündür.

V

Eğer senin için zevk aynısının geri dönmesiye, ve eğer her şey “bir kez daha” yani “sonsuzca” geri geliyorsa. Ve böylece en yüce düştün de en derin acıdan da hiçbir şey kaybolmuyorsa. Senin için aşk ve nefretin iç içe geçmiş olması ve biri olmadan asla ötekinin meydana gelmemesi gerekiyorsa. Ve de hazzın acıdan ayrılamıyorsa ve dehanın en uç noktası etinin en derin yerlerine kadar gitmekse, seni gece-yarısı vaktinde uyanık kılan bu ısırtığı, evet beni bırakın çıkayım gölgenizden.

Çünkü bana göre gece bu değil. Ve kendimi uykudan alarak senin gündüzünü tamamlamak hiç de gerekli değil. Çünkü uyku benim için kaybolma demek değildir. Ve her an kendi mutluluğu için yeterlidir. Ve onların senin tek güneşinin yörüngesine göre yinelenmeleri de iç içe geçmeleri de hoşuma gitmiyor. Senin isteğin her zaman en azından iki kez bir kez ve sonra da aynısı olsun. Ve böyle olması için de her şey sen ne isen o olsun. Senin sonsuzluğun için, her şey durmadan bir çemberde dönsün ve ben bu halka döngü içinde kalayım – esirin olarak.

Çünkü her an ilk ve bir kezliğiyle sevindirir beni.

Ve her şey yeniden başladığında ben başka bir yere gitmiş olurum. Her anda bütünlük isterim ve her anı bütün. Ve zamanın geri gelmesi için tekrarlanan şey, zamandan çoktan ayrılmıştır.

Ama her saniyeye şöyle diyorsun: seni saklıyorum. Ve sen ona^v bakarken o gitti bile. Sen de onunla birlikte. Son saatin geldiğinde o, seni hâlâ ilk kaçmak isteyeniyi engellerken bulacaktır. Ve hiçbir zaman ortasında durmayarak hiçbirini yaşamayacaksın.

Her şey döner ve her şey yeniden döner, hiç kuşkusuz. Ama sana değil. İki ucu birbirine kavuşturduğunu iddia etmek için neyin çevresinde dolaştırıyorsun hepsini? Ve bu eksenin senin istencin olmasını çok iyi anlıyorum. Ama ben senin dünyanda olmazsam ne olur o?

Ve ben hiçbir zaman olgunlaşmadığımdan ve benim çağım henüz gelmediğinden, daha yaşamak istiyorum ben.

Ve eğer benim vaktim senin vaktinin bittiği yerde başlıyorsa, bu bana keyif vermez. Çünkü senin her şeyi kendine ayırmak istediğin yerde ben paylaşmak istiyorum.

Ama bu sırada, acıyı geveleme, benim nostaljim değil. An be an yeni bir şafağa doğru ilerlemek daha büyük keyif veriyor bana.

V

Bırak beni gideyim. Evet, bırak beni daha öteye gideyim. Bir daha geri dönmeyeceğim ötelere. Beni ya alıyorsun ya atıyorsun, ama bunu her zaman o anki keyfine göre yapıyorsun. Son anındaki iyilik ya da kötülüğe göre iyi ya da kötüyüm. Son düşüncene uygun olarak ideal ya da düşkün.

Ve gökyüzü ya da yeryüzü, kaya ya da hava, toprak ya da uçurum, öğlen ya da gece yarısı, senin için uygun olan vakte göre. Ve bütün bu bitmiş tükenmiş gidip gelmelerden. Umulanmaktan ya da umutsuzlanmaktan, her şeyin her zaman aynı olmasından yorgun.

Benden hâlâ senin sağırlığının duvarını delecek kadar güçlü bir hüznün çılgılığı bekliyor musun? Seni en uzağının daha uzağına çekecek olan bir çağrı? Döngünün dışına çekecek?

Ama senin oyunun değil mi bu? Dışarının sürekli içeri taşınması? Ve senin atılabileceğin hiçbir dışarının olmaması? O zaman benim çılgılığım senin çağrının işaretinden başka bir şey değil.

Ama artık sana dönmek istemiyorum. İçine girer girmez kusacak-sın beni. Ve ben senin varlığındaki bu gidiş-gelişlerden çok deniz diplerini araştırmaktan hoşlanıyorum.

Tutkunun ipi çok uzun süre tuttu beni. Senin için, ve benim için, yazgıların en iyisini istiyordum ben. Ama yazgısının ağırlığına boyun eğenin yükü nasıl hafifletilir?

Daha uzağa gitmek, aşk böyle bir mecraya girdiğinde tutulması gereken yol bu değil midir? Ve bu veda hâlâ aşk işareti değil midir? Ufkunu daha uzak bir gelecek için yeniden açarak.

BOZULMAYAN DENİZİN SARHOŞLUĞU

Yalnızlığını yaşamaya denize döndün. Ve on yıldır hiç yorulmadan ruhunla keyif sürüyorsun orada. Deniz seni taşıyor, ama mutluluğunu hiç engellemiyordu. Yeniden çocuk olmak istedin, oradan çıkmak ve yeniden insan bedenini sürüklemek istedin.

Neden denizi terk etmek? Bir armağanını taşımak için – yaşamın. Ama senin öğütlediğin, toprağa bağlılıktır. Ve de doğumunun unutulması. Maymun ya da solucandan geldiğini bilmeden, meğer ki bir bitki ya da hayalet melezi olmayasın.

Bu uyumsuzluğa son vermek isteyerek, üstinsana öğütlüyorsun: toprağın anlamını. Ama bu haberi vermek için topraktan mı yoksa denizden mi geliyorsun? Seni yeniden doğuran akışkan derinlik midir yoksa katı cisim mi?

İnsanın çöküşünü bildirmek üzere balık ya da kartal olarak mı, yoksa yüzücü ya da dansçı olarak mı geliyorsun? Batmak mı istiyorsun, yükselmek mi? Taşmak mı, uçmak mı? Ve denizi bu kadar isterken hep bu kadar yükseklerde kalmak zorunda olmak çok mu korkuttu seni?

Sürekli doruklara tünemiş keşiş, akrobat ya da kuş olarak asla çok derinlerde durmuyorsun. Ve arkadaş olarak asla bir denizaltı hayvanı seçmiyorsun kendine. Deve, yılan, aslan, kartal ve güvercinler, maymun ve eşek, ve ... Evet. Ama suda hareket edene hayır. Neden sürekli bacak ya da kanat istiyorlar? Ve solungaç istemiyorlar?

Ve şöyle diyorsun: üstinsan horgörünüzün kaybolduğu denizdir, olsun. İnsaninkinden daha büyük bir istektir bu. Ama asla şöyle demiyorsun: üstinsan denizde yaşamıştır. Böylece hayatta kalmıştır.

Senin dünyanın sürekli sıcak, kurak ve serttir. Ve senin için aşmak demek her zaman bir köprüden geçmektir.

Senin gerçekten korktuğun tekrar insana düşmek midir? Yoksa denize mi?

Oysa denizden daha müthiş bir sarhoşluk var mıdır? Çünkü çok yukarılara tırmanıp da kendini iyi bir şarap içmişe döndürenin sonunda yine aşağı inmesi gerekir. Ve sarhoşluğu da bir an sürer ancak. Ve her türlü depresyon yolunu gözler onun, büyü sık sık bozulur.

Ama mutluluğunu denize emanet eden sürekli sarhoştur. Çünkü alçalsa da yükselse de verdiği sarhoşluk hep aynıdır. Yükselmesi ya da alçalması, sürekli hareket etmek olan yaşama büyüsünü kesinlikle hiç değiştirmez. Ve kıyılarını aşmak ya da derinliğine dönmek, biri ötekinden daha mı çekicidir? Ve biri ötekini, ve öteki de birini istemez mi? Ve ebedi mutluluğu sağlayan da birinden ötekine geçmek değil midir?

Ve bütün derin denizleri kendi yüksekliğine yükseltme iddian nedir senin? Sen onların yüksekliğine eriştin mi hiç? Ve onların yükseltti ve ışık olmak istediklerini söylemek bir hınç insanı olarak konuşmak ve şunu dile getirmek değil midir: deniz deniz olarak kaldıkça, benim isteğime karşı bir eylem direnir. Denizde bir ışık yolu kaçır benden.

Ve eğer güneş, doğuşunun masum ve sabırsız gücüyle önce denizden su içmeye geliyorsa, bunu denizin, onun peşinden yükselmek amacıyla hava olmak istemesi gibi yorumlamak niye?

Taşmayı mı yoksa derinliğinin tadını çıkarmayı mı tercih edersin? En yükseğe süzüldüğünde nereye gidiyorsun böyle?

Sen ne istiyorsun yaşlı adam? Mutluluğumu elimden almak mı? Çünkü kıyılarımlı aşmak ya da derinliklerimin tadını çıkarmak aynı sarhoşluktur benim için. Benim istemediğim damla damla akmaktır. Zamanımı damla damla yaşamak istemiyorum. Çünkü her anda tüm olmak istiyorum ben.

Deniz kabarsın ya da alçalsın hiç önemli değil! Evet, her an bir bütün halinde hareket ediyorum. Ve bana göre denizin alçalması ya da kabarması, zamanı her zaman düzenlemiştir. Ama farklı saatlerde olur bu. Öğle vaktinde ya da gece yarısı, şafakta ya da alacakaranlıkta. Bir an kesinlikle başka bir andan daha değerli değildir, çünkü bütün her bir şeyde vardır. Her an mutluluk gelir, varoluşun açılımında çoğalarak.

Ve aynı yere geri dönmek ya da sonsuzluğa girmek için boş yere dönüp durmam gerekmiyor.

Çünkü ben çok eskiden beri aynıyım ve aynı zamanda da her zaman farklıyım. Ve böyle gidiyorum, geliyorum, değişiyorum ve olduğum gibi kalıyorum, devam ediyorum ve geri dönüyorum, hiçbir döngü olmadan. Bu sonsuz oluş içinde sakın ve açık.

Ve bir yön asla ötekine baskın çıkmadan ve birini ötekine yeğlemeden. Çünkü bunlar ayrı değiller. Bu da ayrılmaz oldukları anlamına gelmez.

Ve günde iki kez kabarıp alçalıyorum. Senin güneşin çevrimini bir kez tamamlarken benim iki öğle vaktim ve iki gece yarım var. İki kez kalkıyorum ve iki kez yatıyorum, bu arada o, senin dünyanın tersinde ve yüzünde yarışını sürdürüyor.

Ve zamanın yarısında senden kaçtığı için mi böyle sürekli peşin-

den koşuyorsun onun? Bazen sana bazen ötekilere gözüktüğü için mi bu yıldızı saklamak istiyor ve senin olmadığın yerde görünmesini engellemek istiyorsun? Onu gece-yarısında bulmaya çalışmak ötekinin öğle vaktini almak arzusu değil midir? Gecenin ve –sıcaktan, ışıktan ve kuraklıktan– uzak durmanın tadını çıkarmayı reddetmek, çünkü bu saatte öteki en yoğun mutluluğunu yaşamaktadır, öyle mi?

Güneşe tapman da hınç değil midir? Coşumunu kıskançlıkla ölçmüyor musun? Ve senin döngün bu ışımayı yaşamak istemek olmayacak mıydı – benden başkası olmayacak?

∇

Ama bu mükemmellik içinde ne unuttun kendinden? Bu saltanatla neyine hükmedemedin? Ötekini bıraktığın gölgede senden geriye ne kalıyor?

Daha yükseği istemek ötekinin mutluluğunu alıyorsa eğer, senin kendi kendini aşman en büyük hınca yol açıyor demektir – yine de ötekinin üstüne çıkılmadı.

Bu üzerine basmayı tamamlayabilmek, bugün sınırın budur işte. Ve ötekinin mutluluğunu kendin için en müthiş sarhoşluk gibi tatmayı istememen, işte senin talihsizliğin. Ötekinin yaşamını onun malını çalmadan paylaşmak, senin, aşmayı kabul etmediğin ufuk çizgisidir bu. Kırnak istemediğin döngü. Yitirmek istemediğin kabuk.

Ve sen midende her şeyi öğüttüğünü iddia ediyorsun, hastalığın bu değil mi? Ve bedeninin için zehir? Ve hayaletleri yaratan ilaç? Ve vantrilog olmanın kanıtı? Ve göksel hiçlik biçiminde geri göndermeler.

Senden, ötekinin bir şeyi hiçleşir – emilmeye karşı direnç. Ve bir şeyi ölür – senin böylece aşılabileceğini öne sürdüğün bedenlerin farklılığı.

BEDENİNİN BAŞLADIĞI VE BİTTİĞİ YER

Ve masumiyet, unutmayı ve yeniden başlamayı ima eder? Neden ilk hareket bir çemberde dönüp durma olacaktı? Böylesine sonsuz çevrilen neye “evet” der? Kendi kendine. Budur onun çocuğu. Eskiden beri olmak istediği kendisi. Ve ötekinin konumunda olmayacaktır. Onun dünyasının ölçüsü budur. Ve yaratılışının özgürlüğü – her şeyin çevresinde döndüğü ve o ve onun gücü olmadan hiçbir şeyin hareket etmediği.

Ve kendine “evet” demenin gücü boş bir şey değildir kuşkusuz. Ama bu anlamda her şeyin dönmesi ve geri dönmesi, eğer ötekenden eylemi destekleyen hiçbir şey gelmiyorsa boşuna dönmenin kanıtı değil midir?

Ve çocukluğun, kendi kendini aşmak için babalarının çocukluğuna dönmekten başka varoluşu var mıdır? Evet diyerek bu döngünün büyümesi bozulamaz mı? Ve şu anda, yalnız o sabah vaktinde bile olsa, bir belleğin ağırlığından hâlâ yoksun bir isteğin, masumiyeti oluyorsam, öncesine ya da sonrasına aldırır mıyım? Bir: üste çıkmalısı'nın.

Topunun nereden geldiğini zar zor hatırlarken ve oynamadan önce onu geri çağırması gereken bir çocuğun adımlarına tarihin yükünü yüklemek, bu bir Tanrının düşüğü değil midir?

Bu çocuğun ilk ödevi değildir; onun annesinin peşinden koşması ve ondan uzaklaşıp ona yaklaşarak dünyası bu yaratıcı dişli varlığı ya-

kalasın diye bir ağ örmesi gerekir bunun yerine.

Ve insanın, dahası üstinsanın arzusuyla onun bu masum hazzı alırsa elinden, oyunlarından geriye ne kalır? Evinin yolunu ve en iyi şarabın tadını unutan bir sarhoştan başka. Hiçbir bedene tutunmayan yaldızlı paçavralar içinde dönüp durmaktan sarhoş.

“İstiyorum” mu diyor çocukluk? Kesinlikle. Ama neden sırf kendi çevresinde dönüp durmak için? Ve neyin çevresinde hareket ediyor? Ve bu döngüde masumiyet taşıyan nedir? Daha ilk günden hınca yönelten öte dünya hayalleri değil midir?

Çocukluğun daha önceden en yüksek arzuyla esinlenmiş olmasını istemek bir düştür. Ve yüce bir biçimde tatmin olmamış bir varlığın acısını engellemek için bakışını mükemmel bir bakışla büyüleyecektir.

Çocukluğu sonsuz bir çember gibi düşlemek sayıklamadır. Durmadan dönüp durmak için yine merkezde olan bir eksen bulunması gerekir. Ve ilk kez dünyaya gelen asla hareketsiz kalmaz.

Bunlar bağlandıkları sabit noktaya çekilerek, geri adım atan çocukluk hayalleri ve hayaletlerinin görüleridir. Ve çoktandır çevresinde döndükleri ölüm değil midir? Çoktan demir atıkları yer ölüm değil midir? Yine ölüme dönerler.

Henüz ne “ben”i ne “sen”i tanıyan çocukluk^v geri dönmeksizin kendi yolunda gitmeyi yeğler. Kendini ötekinde yansıtarak ve onu kendine alarak ve biri diğerinden hiç ayrılmadan. Birini ötekine yeğleyemedi.

Ve durmaksızın birine ya da ötekine gidip gelir. Ve ona göre hiç-

bir şey aynı yere dönüşsüzlük kadar aynı değildir.

Çünkü içinde nerededir o? Onunla öteki arasındaki sınır nerededir? Dünya nerededir? Ve çemberinin izi nerededir? Hiç beklenmedik bir yerde.

∇

Ölüm hiçbir zaman beklendiği yerde kendini göstererek aldanacağı bir yerde. Her yerde ve hiçbir yerde. Ve onu dışarı atabilmek için önce yakalamak gerekir. Ve ölüm her zaman aradaysa ve bir geçişten başka bir şey değilse, ne önce ne de sonradır.

Ölüme hakim olmak isteyen sonsuza dek daha dışarı sıçramakla geçirir vaktini. Ama bütün vaktini böyle harcar ve hiçbir şey geçmez eline. Boşuna dönüp durarak bütün dünyayı dolaşsa bile hiçbir şeyi aşmış olmayacaktır. Düşünü bile.

Ve kendisiyle öteki arasında boşluktan başka bir şey yaratmış olmayacaktır. Bu uçurumda yitip gitmemek için gitgide daha yükseğe zıplaması ve dünyasının çevresinde çok daha fazla dönmesi gerekmez mi?

Ötekinden kalacak olan tek şey uçuruma düşmemek için güçlü bir döngü içinde kalma gerekliliğidir. Aradaki geçişten kurtulmak için yalnızca korkunun anısı, düşme hissi, cehennem hayalleri. Adımı git-tiği yere bırakmaktansa, sıçramak.

Ötekinden kalan, adım ve ayağın altında açılan deliktir. Üstinsanın mutluluğudur bu – bir merkezin aynı yarıçapında durmaksızın dönen ve yine dönen ve böylece baş döndürücü kenarda bile dengeyi koruyan bir adımdır bu.

Kendisini sürekli aynı mesafede tutarak boşlukla oynayan uzatılmış bir ipten başka bir öteki yoktur. Belli belirsiz kendi çevresinde dönmeye, her an ve düş kırıklığına uğramadan sarhoş olmaya izin veren merkezden başka öteki yoktur.

Öteki şöyle demedikçe: senin dünyanın dışında olmak istiyorum ben. Senin eylemini desteklemek amacıyla hareketsiz kalmanın vakti geçti. Senin oyunlarına katılmanın ne önemi var! Eğer benimsilerden, bu yüzden vazgeçmem gerekiyorsa.

“Ben” ve “sen” arasında yeniden bir geçiş, hayatı ve ölümü paylaşma olmasını istiyorum. Seni sende bırakmak istemiyorum. Seni daha fazla ben yapmak istiyorum, daha yükseğe sıçramak, daha çabuk dönmek, yaşamadan yaşamak ve yüksekte uçuğunda tatmin olmak istiyorum.

Kendini aşmak, kendi kendini geçmek, üstinsan olmak yaşamın üstünden uçmak değil midir? Beni yaşam ilgilendiriyor, yaşamaya çabalayan insanın besinini alıp götürən o öte taraf değil. Dünya yaratıklarının kanını içmek isteyen, kendi kanatlarıyla uçmaz. Ve havanın derinliklerini düşleriyle döven açgözlü bir hayaletten başka bir şey değildir o.

Ve sen kendini, ötekini kendi maddene indirgemek için yemek yerine, farklı bedenler olmasına izin vererek, mutluluklarını artırarak daha yüksek bir yaratılışa çekebilirsin.

Dikkat et ey insan: ötekinin kanını içene bu kan büyüü bir iksir

gibi gelir. Daha büyük hastalığı sürüklemeyi iyice göze al, böyle beslenir büyüklük. Ötekinin bedeniyle yaşamak, oraya gizlice süzülüp özsu almak ve kendinde yeni bir cevher bulunduğuna inandırmak, işte ölü tanrılarının zenginlik kaynakları.

Eğer artık kendinde yaşama gücü bulamıyorsan, ötekine kulak vermenin, kanını damla damla içmek için bütün bedeninde yaralar açmaktansa ona kulak vermenin zamanı gelmiş olmasın? Böyle beslenenler mezar ötesinden gelen sesler değil midir? Böyle sarhoş olanlar ölüm elçileri değil midir?

Ve toprağın anlamını dile getirmek için bütün kaynaklarını tüketmek mi gerekir? Bütün dünya yüce söylevler olunca mı ve ondan geriye yalnızca hayaletlerin belleklerindeki methiye kalınca mı üstinsanın saltanatı yakındır?

Eğer bütünüyle beden olmak ve başka hiçbir şey olmak istemiyorsan, hâlâ ötekinin bedenini almak istiyorsan, ruhunu koru yaşlı insan! Aklınla, ruhunla, inançlarınla oynamaya devam et. Bedeninden başka şeylerle ilgilenirsen biraz huzur bulabilirsin belki dünyada. Çünkü şu "Bedenim nerede?" sorusu sende yeniden doğduğunda, onu çok eski zamanlardan beri senin için saklayanı aramaya kazmıyor musun?

Ve bu hatıradan çıkarabileceği şarkıyı ondan çalmaya hazır değil misiniz? Sırtından bir yükü alacak mısın, yoksa bütün canlı katmanlarını yok edinceye kadar kazıyacak mısın onu? Ve eğer, bedeninin sınırları ruhunda kayboluyorsa ayrımın farkına nasıl varacaksın?

"Bu benim bedenim" dediğinde, bu kesin ve şaşmaz düşünce nasıl oluşuyor sende? Bugün haz ve acının senin arzularınla eşdeğer olduğu

düşüncesi nereden geliyor sana? Bu yeni coşkuyu nasıl düşünüyorsun? Son gününde acı ve sevinç duymayı kim fısıldıyor sana?

Ve bu duyguları hissedebilmen için artık çok geç değil mi? Bütün vaktini, şimdi çok istediğin şeyi hor görmekle geçirmedin mi?

Ve vaktin geldiğinde hissedebileceklerini, hınçla hatırlamıyor musun? Tutkuların olabilecek şeyleri? Uzak bir çerçeve dışında, mutsuzluğunu reddederken şimdi şöyle bir çılgılık atıyorsun: "Her şey mahvolsun!" Ve senin oyunun – her şeyi kendi sonuna sürüklemek.

İşte böyle geçiriyorsun son saatini – yaşamayı başaramadıklarını yok etmeye çalışarak. Ve horgörünün şiddeti açgözlülüğünün ölçüsüdür.

Ama hiçbir zaman olgunlaşamadığımdan hâlâ yaşamak istiyorum.

Ve eğer senin vaktin benim vaktimin başladığı yerde bitiyorsa, benim için bir zevk değildir bu. Çünkü senin her şeyi istediğin yerde ben paylaşmayı seviyorum.

▼

Paylaşmayı istemek kesinlikle hâlâ acı veriyor bana. Ama keşfettiğim her şeyi şimdi ve burada vermek ötekinin korunmasını yok etmek demek değil midir? Onu o andaki örtülerinin ötesine zorlamak demek değil midir? Çıplaklığına girmeye mecbur etmek değil midir?

Onun en büyük mutluluğunu bu şekilde harcamak isterken onu acı, utanç ve tiksinti içinde bırakmış olmuyor muyum? Çünkü silahları ve madalyaları her zaman güç ve sarhoşluk simgeleri olarak gören için, onunla bu ölüm oyuncaklarının ötesinde konuşmak hayatına

son vermek demek değil midir?

Ve ben en güçlü esinimi bir tanrıdan aldıysam eğer, ondan zehirlenmeyecek kime sunabilirim? Eğer insanlar için Tanrı ölmüşse, bugün ölümü vaaz etmeden kutsal şeyler nerede söylenebilir? Biricik olana da sonsuzluğa da çağrı yapmayan ama, yaşamaktan daha büyük bir mutluluk, aşktan daha müthiş bir sarhoşluk yoktur diyen müzik nerede çalınacaktır?

Ve ben seni çıplak ve doğal olarak seviyorsam eğer, bu aşk bugün senin için aşk olacak mıdır? Senin teninden başka hiçbir değerli örtü gerektirmeyen bu yüce macera, senin için yalnızca bulunduğun en yüksek yerden düşmek değil midir? Sana “şimdi yeniden başla, henüz yaşamaya başlamadın” demek, büyük zorluklarla kazandığın zafer kefenini parça parça koparmak değil midir?

Henüz yaşamaya başlamadık, geride kalıyorsun. Yükseltmiş olduğun her şeyin kaynağını öğren. Ve eğer daha fazla yükselmek istiyorsan yükselmek için bastığın toprağı hatırla. Çünkü toprak seni taşımayacak olsaydı, yükseklik duygunu bile kaybederdin.

Şimdi toprağın anlamını dile getirmen için tekrar sağlam kabuğun daha altına inmen gerekiyor. Dışarıda yarışabilmek için içeride olup bitenleri hatırlaman. Ve sağlam bir yerin hiçbir zaman sağlam bir yer olmadığını bilmen. Yeraltı yaşamının, denizaltı yaşamının, yine o kabuk altında sürekli hareket eden ateşlerin ve rüzgârların üstünde durduğunu.

DORUKLARIN YÜKÜ

Ve senin doruktan doruğa geçerken, ölümü atlatmak için bir sırık mı kullanıyorsun, yoksa derinin altındaki yaşama özleminden fırlayan yaylar mı? Uçman, gülüşün ve öfkelerin kanından mı geliyor, yoksa çoktan ölmüş ve bedeninde artık yer olmadığına göre hiçbir şeyin durduramadığı bir insanın cambazlıklarından mı? Hayalet, cambaz ya da fazla iyi beslenmiş düşçü, bu mu senin üstinsanın? Ya da bir mezarda, çok uzun bir süre etinin acılarına egemen olan insan mı?

Senin döngün kan dolaşımını mı taklit ediyorsun? Yoksa ilerlerken kendisini neyin beslediğini anımsamayı bile küçümseyenin dönüp dolaşıp vardığı, kaynağından eşit uzaklıktaki haç yeri mi? Yaşıyor musun sonuçta, yoksa hâlâ kaderine her zamankinden bağlanmış bir kukla mısın?

Evet, benim mutluluğum senin sınırını yeniden bulmaktır. Ve bedeninin sınırlarına yaklaşarak, seninle birlikte, senin yaşam kaynağına doğru yola çıkmak, benimkini de tatmana izin vermek. Ve her tür görünüm ve kalıntı altına gömülmüş ilk kaynaklara karışmak.

Bedenine ulaşmak ve sana şunları söylemek: gene bu tarafa dön ve bu örtünün ötesinde kucaklaşalım. Ve orada hiçbir yırtılma olmasın, ama hiçbir zaman olmamış olana dönüş olsun. Hiçbir zaman birleşmemiş olan toprak ve hava ve ateş ve suyun kucaklaşması. Bıçak yaralarını, çizilen ayrımları unut. Kimsenin mülkiyetinde olmayan sınır uydurmalarını ve her an uçuruma düşme tehlikesi taşıyan keyfi katı çizgileri de. Arzunun yorulması, borcun karşılığının olmaması, tanrıların ölmesi, varoluşun sonu. Sözün, canlıların kendilerine hâlâ sağladığından başka ağızları olmayan hayalet ya da kurma oyuncaklarda

gizlenmesi.

Putların hesabını görmenin ve birilerinin çöküşüyle, değerleri daha düşük olan başkalarının doğmasını artık engellemenin vakti gelmedi mi? Yalan söyleme konusunda yetenekleri gitgide gelişen sanatçıların yaratılarından başka bir şey olmadıkları için daha da büyüleyiciler. Doğanın her türlü taklidinden gitgide uzaklaşan düşçüler. Yaşamın aşılmasından gitgide daha fazla sarhoş olan sarhoşluk.

Ve eğer senin imgelemin tek ve biricik dünyadaki benzetmelerle kendini gösteriyorsa eğer, düşlerin nereye taşabilir? Ve görünüşe öyle dalmış ki dış hatlar, renkler ve anlam verilecek hiçbir şey kalmamış. Evren şimdi öylesine uçucu ki, bir sanat yapıtı daha yapacak malzemedен yoksun.

Evet, hiç kuşkusuz, şimdi çok yükseklerle tünemişsin. Ama hangi özsü yükselebilir sana kadar hâlâ? Senin ağacını gövdenin gövdesi ayakta tutmuyor mu? Geçmişin çizgilerinin çizgisi, desenlerinin deseni, taslaklarının taslağı canlanmıyor mu gözünde? Ve tüneğinde yazdığın canlı renklerin gri tekrenkliliği değil mi?

Ve hikâyenin sınırsız çemberini siyah siyah üstüne yeniden çizdiğinde sonra nereye doğru gideceksin? Ayak izlerini bile silmiş olmayacak mısın böylece? Sen geç gelen, izlerini son bir yinelemeyle örtüp, kanatlarını çırparak uzaklaşırken, sonuçta kurtarmak istediğin bu bedeni belirsiz bir hayalin uçurumuna atmayacak mısın?

Ama oldu bittilere pek kulak asmıyorsun sen, artık çoktan başka

serapların peşine düştüğünden bu türden görüntülere tahammül etmek zorunda değilsin. Ve eğer yine kalan bazı kanı gece içmeye geliyorsan, doğan güneş seni öldürürken değil çalarken^A yakalayacaktır.

Sen cinayetlerinden uzakta uçuyorsun üstinsan. Ve arada sırada trajedilerini üstünde dans edilen toprak yapabiliyorsun ancak.

“Katil, ben? Ben sadece çalmak istiyordum.” – “Demek çalmak için öldürdünüz?” – “Nasıl böyle düşünebiliyorsunuz? Çünkü eğer beni hırsızlığın cinayete sürüklediğini sanıyorsanız, yanılıyorsunuz. Ve eğer işlediğim cinayetten yararlanarak çaldığımı düşünüyorsanız yine yanılıyorsunuz. Öldürürken çalıyordum. Cinayetim hırsızlığım ya da hırsızlığım cinayetim.” – “Bu iki eylem aynı anda gerçekleşemez.” – “İşte benim gerçeğim. Sizin mahkemelerinizi ilgilendirmiyor mu? Hırsızlık yapmış ve cinayet işlemiş olanı, birbirinden ayrılamayan ya da biri ötekine göre açıklanamayan bu iki eylemi gerçekleştirmiş birini nasıl yargılıyorsunuz? Böyle bir suçu mahkûm etmenize olanak veren bir yasanız var mı? Ve suçlamaları karıştıranları nasıl cezalandırılıyorsunuz?”

Yorgun yargıçlarını akıl yürütmeleriyle birbirlerini yerken bırakarak, kendi gerçeğinin apaçıklığıyla gülüyor ve yeniden uçup gidiyorsun.

İşte senin dehanın özelliği: darbelerin birbirlerine vuruyor ve özgül gözüken bir havada siliniyorlar. Bütün yasalardan geçiyorsun, çünkü iyiliğin ve kötülüğün kitaplarda yer almış değil henüz. Ve iyi-

---

^A Voler, aynı zamanda “uçmak” anlamı taşıyor. Yazar uçmak için aşağıda ayrıca *planer* ve *envoler* fiillerini kullanıyor, –y.n.

liksever insanlar görmek istemedikçe nefret bile meşru kalır. Ve başını bu tür manzaralardan öteye çevir. Senin türünde bir dolandırıcıya göre çok dürüst bir adaletin arkasına gizlenerek.

Çünkü senin özgürlüğün ve iyileşmen her zaman daha fazla çalmanın araçları olan cinayetlerden gelmiyor mu? İyiliksever insanların mahkemelerinden her zaman daha uzakta? Bir zamanlar suçlarıyla baş başa ve kuşkuların yüzünden acı çekerek mahkûm ve hastaydın, şimdi hiçbir ceza görme korkusu olmaksızın sayıklıyorsun.

Seni böyle tanımak bilgeliklerini onaylanıyor mu onların? Ve kim mahkûm edebilirdi bir deliyi? Her türlü yargının dışında değil midir o? Bu tür ağların deliklerinden kaçır. Ve kim onu orada tutmak isterse, onunla birlikte sayıklamaya başlar.

Ama senin gerçekten deli olduğun, bu gerçek henüz kanıtlanmış değil. Ne önemi var! Yazgın karar versin. Ve çöküşünün geleceği.

Ve sen yükseklik ve ışığı ne kadar istersen, köklerin de o kadar güçlü bir biçimde kötülüğe dalıyor. Senin dünyanın böyle kurulmuş – burada iyilik her zaman kötülük de içeriyor. Yükselen, uzaklaşır ve kötülüğe yaklaşır. Ve bu cehennemli ittifak da asla son bulmaz.

Atılan her adım getirdiği suçla ölçülür. Ve yıldızlara olan susuzluğun ne kadar güçlü olursa, vahşi köpeklerin de en acımasız zevklere o kadar çok havlar.

Böyledir senin aşkının saflığı. Ve onda çok eski yıkımlardan kalan. En uygun saatte küstahlık ve alay. Çünkü orada ortaya çıkan

umut bir şimşek çakmasından daha uzun sürecek midir? Şimşegin çakması hiç kuşkusuz kibirli ve olağanüstü parlaktır. Ve elçisi de kahramandır – kanatlarınızı yakma anı.

Ve ilkini çürüten bu ikinci anı nasıl yaşamalı? Durmaksızın umut etmek ve umutsuzluğa düşmek. Ve biricik aşkını oluşturan ve seni tek kadının olan ebediyete kavuşturan sürekli yinelenen bu darbelerden hiç bıkmamak.

Ama senin tek aşkın ebediyet içinse eğer, hâlâ bu dünyada kalmak niye? Eğer senin için zevkler ve aşağılanmalar sürekli birbirlerine bağlıysa, seni hayattan vazgeçmiyorsun? Eğer doğmak ölmeye başlamaksa bu can çekişmeyi bu kadar uzatmak niye?

Nostaljin böylesine ihtişamlı bir yazgıyı tamamlayacak güçten yoksun olabilir mi? Seni hâlâ işitmek isteyenlere “yaşam çok ağır” diyerek geziniyorsun. Bu melankolik geveleme ne zaman sona erecek? Ebedi yaşam zevki ebediyen aklını kurcalıyorsa eğer, bu geçişi ölümle uzatmak niye?

Beklemek yorgunluk ve sen esenlik içinde bekleyebilecek güven ortamından yoksunsun. Senin sabrını beğeniyorsam da onu yüreklendirmeyi hiç istemiyorum. Çünkü ölüm çağrılarının yorucu ve ben kulaklarımı ölüm övgülerinden başka müziklere açmak istiyorum.

Ve ben senin yüklerini taşıyor olmasaydım kendi vaktime doğru daha hafif adımlarla gidecektim. Ve senin kötülüğünü taşıyor olmasaydım eğer, nasıl dans ederdim!

Ama karanlığı, derinliği ve ağırlığı olan nasıl olurdu da senin güneşin boyunca uzanmış kalamazdı. Toprağın üzerinde olmak ve toprağa gömülmeye razı olmamak, dünyanın bütün yazgısı sizin payınıza düşerken, ölçüyü aşan bir amaç olmaz mı? Gece yarısından en önemli saate karanlık bellek ne zaman düşüyor size? Bedeninizin yoğunluğunda üstinsanın uçuşu ne zaman kök salıyor?

Ve, siz ne kadar dikkatli hareket ederseniz edin, bu akrobat uçurma düşme tehlikesi içindedir! Tek başına yükselişi böyle sağlanmış – özgürlüksüzlüğünün esiri olarak kalmazsanız, düşer! Ve öbür tarafa doğru attığı her adımda onu hiç bırakmayan ölümünün acısını çeker! Ve bedeninin derinliklerine her dönüşte bu hareketsizliği yüceltir ve parlak yeni başarısıyla kendinden geçer! Gökemli yükselişinin ipini tüm yeraltı ve denizaltı güçleriyle tutarak.

Ve acıyı daha da ölçsüzce hissetmesi için onu daha fazla yükselmeye kışkırtarak.

NOSTALJİNİN HOR GÖRÜLMESİ

Ve beni korur gibi gözükmekten çok, en azılı düşmanın gibi gözükmek keyif verirdi bana. Çünkü böyle bir kısıtlamanın ne anlamı vardır? Savaşta böyle bir ihtiyat?

Eğer beni çok sevseydin, gerçeği kabul etmeyecek miydin? Utancından hâlâ gün ışığına çıkarmadığın kıskançlık gizleniyor yüreğinde.

Ama güneşin ruhunun karanlığını aydınlatmadıkça bakışın hiçbir zaman nefretten kurtulmayacak. Bana iyi niyet göstermediğin sürece bakışın her zaman karanlık olacak. Görmek istemediğin^v arkandan

sürükleniyor. Açıklıkta savaşmak istemediğin, arkandan tırmanarak manzarayı kirletiyor. Bizi ayıran ve amansız bir mücadeleden korktuğun için doğrudan doğruya görmek istemediğin o gölge.

Böylesine güzel ve duygulu bir kıza nasıl saldırılır, diye fısıldıyor kötülüğün? Ama kimden söz ediyorsun sen? Cesareti olmayan bu kız kim? Kaçışını bir züppenin kibri altında gizleyecek kadar korkak olmayasın?

Çok seven^ sevdiğini kesinlikle esirgemez, diyorsun. O zaman mücadele etmek istemeyince duyduğun küçüklüğün işareti bu – kadınınla. Kıskançlık ve nefretini geceye saklayarak.

Ama ben senin gece yarısı düşlerini yorunlamak ve şu olguyu açığa çıkarmak istiyorum: senin gecen. Ve orada en korkunç hasmın gibi yaşadığımı kabul etmeni istiyorum. En büyük hıncının ne olduğunu nihayet bilmen gerekir. Ve dünyayı ele geçirmek için seninle dövüşebileceğimi ve senin karakterine boyun eğmeyeceğimi. Ve nihayet tek tanrı olmak istemekten vazgeçeceğini.

▽

Çünkü Devlet böyle, yalnızca insanlar arasındaki savaşla başlamaz mı? Devlet – halk olduğunu iddia eden ve sürülerin üstünde, arzusun aşk ve kılıcına duyulan inancı asılı tutan o soğuk canavar. İyilikten ve kötülükten bir tek dille söz eden ve bu tek dille yalanlardan başka bir şey dile getirmeyen devlet. Çünkü gerçeği dile getiren ortak bir dil yoktur. Ve Devlet herkesten dilini çalmış ve hepsini tek bir ölüm is-

tencinde birleştirmiştir.

Bu yeni putun büyüü ve çekiciliği burada yatmaktadır işte – herkesi kendi istencinden kurtarır ve tanrısıyla savaşmaktan yorgun düşene mutlu bir yaşam vaat eder.

Size her şeyi vermek, işte vaadi, yeter ki karşısında erdeminizin parıltısından ve gururlu gözlerinizin bakışından vazgeçin.

Ve sizleri, siz kahramanları, olabildiğince çok sayıda insanın ağzını sulandırmak ve safları ve alçakları yıkıma sürüklemek için yanında istiyor. Ve onlar herkesi yavaş yavaş öldürüp ölüme giderken, işte Devlet'in icadı – hayatın kendisiyle karıştırılan bir ölüm biçimi.

Ama yalnızlar ya da iki kişilik yalnızlar için özgürlük dünyanın birçok yerinde var hâlâ. Deniz rüzgârları gene esiyor orada ve yalnızca orada, gerekli olanın yeri doldurulmaz ve biricik ezgisi söylenebilir hâlâ.

Her türlü mülkiyetten kurtulma çağrısı yaparak böyle konuşuyorsun. Tahtını insanın fedakârlıkları üstüne kuran gücün bütün yüklerinin ve hapisanelerinin dışına çıkma çağrısı yapıyorsun.

Ve yeni puta hizmet etmek için kibirli havalardan vazgeçene gülerek gökkuşağı ve köprüye doğru ayartıyorsun. Ve toprağın anlamını vaaz ediyorsun.

Ama sen en büyük acını ve en büyük nefretini bana bıraktın. Ve, toprağın derinliklerine dönmen için seni ondan ayıran bu deri hastalığını yeniden kat etmen gerekecekti. Ona dönme isteğini engellemek

için üzerine örttüğün hastalığı. Acı içinde kendini uzak tutarak.

Bu insan hastalığı. Ama geride bıraktığı ve üstünde yükseldiğini iddia ettiği bu şeyi rehine bırakıyor. Nostaljisini küçümsemeyle örterek. Ve kanını ve sütünü içtiği bu ilk sütanneyi kusarak.

Ama senin horgörün yolumu bulacağım bir ip yapacağım. Senin kustuklarında bana geri verdiklerini arayacağım. Horgörünü yorumlarken derimi yeniden bulacağım. Kendimi senin sefalet görüntülerinden kurtararak.

İşte mutluluk! Senin atıklarında büyüklüğümün işaretini okumam gerekir. Uzaklığında, hacmimin yoğunluğunu. Ve tahrip etme isteğinde, seni bir ilk ve son mutluluk gerekliliğiyle bende tutacak olanı hiçliğe indirgeme isteğini. İnsan olmak için terk etmek zorunda kaldığın şeyi etkin biçimde tahrip etme isteğini. Sana hayat vermiş olan ve hâlâ yaşatan bu bedeni yok etme isteğini.

Ve tüm isteğin, sonsuz dönüşün, ne doğmuş olmak ne de her an bir başkasından^v doğmaya devam etmek isteyeninin düşü değil midir? Senin varoluş zevkin daha yeni terk etmiş olduğun şeyi^v yok etmekle eş anlamlı değil midir?

İçinde yok olmanın, hiçlik duygusunun olumlanmasının hazzını taşıyan haz sonsuzdur. Olumsuzun işaret değiştirdiği ve yeni bir varlık biçimi için karşıtına dönüştüğü haz. İnsanın kendini yeniden üreterek, kendi geleceğini oluşturduğu bir biçim. Soyunun oluşumunu tersine çeviren insan. Tüm yaşamı evrensel kılmak isteyen? Fizikğin ötesinde. Hâlâ doğal olan bir doğuma müthiş bir uzaklık.

Sonsuzluk, sonu hisseden ve ondan korkanın müziği. Ve yaşamın ve ölümün ötesine geçmek için, bakın o anda nasıl olağanüstü bir ça-

ba harcıyor. Bedenini orada bırakmak ve bu yükü taşımadan uçmak, yaratusının amacı hâlâ ve her zaman bu değil midir?

O zaman senin sonsuzluğun ya da başka bir sonsuzluk, ne önemi var bunun! Yaşayan birininkinden çok bir hayaletin arzusu değil midir bu? Ve bedeninin ötesinde dönmek? Bu yaşamda kalmadan.

∇

Ve “sen,” “ben”den daha eskidir kesinlikle. Ama bu “sen” komşun değildir. Şimdi hüzünlü geçit törenleridir çevrendeki. Ya da çok eski bir antiğin kalıntı ve atıkları.

Budur komşu sevgin senin. Ve peşinden koştuğun çok uzaklardaki bir şeyin sefil kalınlarına duyduğun acıma.

Çok yakınına bakıyorsun. Seni doğuran aşkı çok yakınında arıyorsun. Varoluşa benzer bir şeyin tadına bakmak ve cezbetmek için fazla yakında. Oysa et ve kemik peşindeki bir hayalet gelecekte geliyor.

Yaklaşmasıyla seni pençesine alan bu korku nedir? Ve seni komşuna koşturan. Oraya kendini bulmaya mı kaybetmeye mi gidiyorsun? Senin yalnızlık sıkıntısının bedelini hangi uzaklıklar karşılıyor? Bu şekilde sizin her birlikte duruşunuzda ölen kimdir?

Ve kapalı kapılar ardında, yalnızlığın unutuşunda kendinizden geçerken yaptığınız komedyenlerin neşeli gösterileri ve pantomimcilerin el kol hareketleri değil midir bunlar?

Ve bu tür gösterilerde hâlâ kaçış yeri bulamayan ve bir dünyanın bitişiyse yüreği taşan bir dost varsa eğer, o, dünyasını size bağışla-

mak isteyen bir iyiliğin kabuğu gibi yerinde durur. Ve ancak dünyanın bütününü özümseyerek destekleyeni destekler. Sizin kökeniniz ve sonunuz olmak isteyerek. Ve salt aşk uğruna, size yazgısının geleceğini emanet ederek.

HAVADAR BİR MEZARLIK

Ve kendi içimde her boyutta, ama sürekli senin adımlarının ritminde uzun bir yürüyerek, beni öylesine acılara sürükledin ki, hayatta kalabilmek için donuk ve aldrışsız bir insan oldum. Kayıtsız toprak. İstedığın gibi sahiplenebilirsin beni, niteliği seninkinden ayrı olmayan bir toprağı sahiplenirsin. Biraz olsun yıkımdan korunmak için, hâlâ kullandığın görünüşte tarafsız kaynaklardan yararlanıyosun sadece.

Ama şimdi maskelerini oluşturduğun, kahramanlarının kökenlerini bulduğun bu hareketsiz madde yok oluşunun belirtisi değil midir? Ve sen yaşamdan yoksun hava katmanlarıyla çevrili olduğunda tüm yaşam deviniminden yoksun kalınış olmayacak mısın? Bu görünmeyen mezarlar, bu fark edilmeyen kumaş parçalarıyla donanmış halde ilerlerken yaklaştığın her şeye ölüm getiriyorsun. Ve en kötüsü de bu bugün: hayatla karıştırılan ölüm. Ele geçirmek ve kendini korumak amacıyla bana zorla kabul ettirdiğin ve artık bizi yalnızca bir canlı varlıklar görünümüne çeviren ölüm.

Ve tutkularının şiddetiyle o kadar çok acı çektim ki, huzurlu dinginlik bile sık sık sabrımı taşıyor. Cansız ama ölümünü yaşamaktan hâlâ mahrum. Ölüm içinde belli belirsiz. Kendini ölümsüz kılmak amacıyla içinde beni sürekli çevirdiğin yas tülü. Kesinlikle

hiç ölmeden ölümün içinde kalarak senin için saklıyorum bu düşü – bedenini aşabilmek. Ve bu ideali – hayatın geçtiğini hissetmemek. Kendisini oluşturan ve bozan madde yüzünden acı çekmemek, hatta hayal bile etmemek bu maddeyi. Ve sana kalıcılığın sorusunu yöneltmek için varlığının derinliklerine inmek.

“Neyin içinde yaşayan biriyim ben?”, bu her zaman şöyle sormak için kaçındığın soru değil mi: “Nasıl yaşayabilirim?” Sürekli şimdiki vaktinin ötesinde duruyorsun.

V

Ama acının içinden geçen ağırlıktan kurtulmuştur. Nostaljilerin ötesinde yürüyüşünü sürdüren, mucizevi bir biçimde hareket eder. Ve eskiden ona yük gibi gelen şey, siste dağılan kötü bir düş olmuştur. Eskiden ona musallat olan olaylar ve dünyevi güçler, boyalı figürlerin doğurduğu büyüleyici hayaletleri taşıyan hafif bir esinti gibi gelmektedir artık.

Bu tür kötülükleri nelerin oluşturduğunu keşfeden ve yüklerini ötekine bırakmadan bilmecelerini kendi içinde çözen kişi, kendi canlı bedeninden başka sınırları olmayan bir dünyada hareket eder.

İnsanın başlangıcı olduğu gibi olarak kendi kendisini en güçlü biçimde aşmasındadır. Kaçmadan. Ve kendi kendisinden başkası, ona aşılması gereken bir gölge, geçilmesi gereken bir ırmak gibi göründükçe, bu ip cambazı her zaman topraktan mahrum olacaktır.

Ve o zaman dengesini sağlayacak olan toprağı^v nasıl özler o! Kendisine ağırlığını geri vereni nasıl sever ve nasıl korkar ondan. Onda

dünyaya gelirken kazdığı delikleri görmekten nasıl korkar. Yeniden mezarına girme isteği nasıl da bırakmaz peşini.

Ve onun ötekisi, her zaman daha uzağına kaçabilmek için nasıl si-ze emanet eder onu. Ve sallanmaları içinde gitgide yoğunlaşan ve hızlanan bu gidiş gelişlere zincirlenerek.

Ve hareketleri, bu koşuşturma sırasında felçli gibi ve delicedir sanki. Ve siz ona “daha yaşamaya başlamadın” dediginizde titrer. Şimdi tekrar topraktan başla ve insan olmayı hatırla. Ve ötekini bilincinden silerek kendinden kaçmak için acele etme. Bu yok edişi kendinde ötekini yaşadığın gecenin beşiği yaparak. Çünkü öldürdüğünüz kimsenin gölgesi ya da hayali, sizi izleyen bir ikiziniz gibi sürekli geri döner size.

Ve kendini ötekinden ayıramadığından, güçlkle yüzeyine çıkabil-
diğin bir akıntıdaymışçasına batıyorsun. Ve bu uyanıklık anı çok çabuk geçince, seni getirene dönüyorsun ve asla, kesinlikle onun dışına çıkmıyorsun. Çünkü senin mutluluğun bu değil!

Ama ondan çıktıktan sonra, onun sana taslak olarak verdiği biçimi tamamlıyorsun kendinde ve seni dünyaya getirirken oluşturduğu çizgileri daha da mükemmel bir hale getiriyorsun; yapıtını tamamlamak için taktıkların ölüm maskeleri değilse eğer, bu anne karşı çıkmaz bunlara.

Ölüm maskesi, doğumun unutuluşu ve alışkanlık tutkusu, gelişimi olduğu yerde durduran bir düzenin yinelenmesi ve nihai amaçların yasaıdır.

Ve senin tek gereksiniminin ölüm olması, işte bizi bu ayırıyor. Senin her şeyi^v havadar bir kefene sokarak bitirdiğin yerde, ben soluk almayı sürdürebilip ve kendilerini besleyen özsuya yanıt verebilmeleri için açık bırakıyorum onları. Böylece tekrar tekrar çiçeklenebilirler. Onları kimi zaman açtıran kimi zaman solduran, vakte ve mevsimlere göre uyandıran ya da diz çöktüren, ışığa döndüren ya da güneşi izleyerek gölgede dinlenmeye bırakan değişime dikkat ederek.

Güzergâhlarında hiç durmaksızın, kendilerini asla tek bir çevreyle sınırlamadan her an ilk kez ortaya çıkarlar. Onlara göre saydamlığı büyümelerini dondurmadan çevreleyen bir havada gerçekleşen bir varoluşla her an kendilerinden geçmedikleri anlarına gelmez bu.

Böylelikle hiçbir zaman aynı havada yıkanmıyorum, biricik ay-nanda yakalamadığın zaman beni. Ama senin baştan çıkarttığın güzel-lik, benim hâlâ altında bulunduğum gösterişli bir vitrinden başka bir şey değil.

Beni tamamıyla ölüme çekmedikçe ve ben senin gereksimine bo-yun eğmek için yaşamaktan vazgeçmedikçe. Böylelikle senin düşüncen oldum ve senin düşüncenden başka köklerim yok artık. Sonsuza ka-dar onun oluşuna boyun eğmiş. Sonsuza kadar senin havadar yapıtla-rınla örtünmüş olarak.

Ama senin görünüşlerinden çıkmak, baştan çıkarıcılığının muci-zelerini tekrar tekrar çözmek ve başladığım yeri yeniden bulmak isti-yorum.

Ne kadar uzaklara gittiğimi gör. Senin arzunun ötesine gitmek be-ni nasıl, senin en uzağının da uzağına sürüklüyor. Döngünün dışına.

Kendi doğuşuma dönmek üzere bakışlarından kaybolarak.

Ve nasıl inanılmaz bir çıplaklık içinde oluyorum ve içinde yer aldığı bedeni fark edemeyen göz tarafından görünmez. Ve kendime dönmem senin belleğinde nasıl bir delik açıyor. Senin ufkuna henüz girmedığım yeri hatırlamak için unutulmuş içinde ne kadar derinlere inmen gerekiyor.

Gözlerini ovuşturuyorsun, hayalet miyim, canlı mıyım, bunu öğreneceğinden endişeli. Ya yaşamışsam, ya belleğin düştün başka bir şeyse.

Bakışını açık bırak, bir şey değişmiyor orada. Ben senin bakışlarında öğle düşü mü yoksa gece yarısı düşü mü oldum?

Ama ben gidersem uyanacak mısın nihayet? Yoksa ışığını yaklaştıracığın bir başkasını mı bulacaksın? Ayrımı bile fark etmeyerek.

Ve senin fark etmediğin şeyin bitmek tükenmek bilmeden kabardığı kaynağı sana nasıl hatırlatabilirim? Beni gölgede bırakan şu öteyi. Ve sana verdiklerimin kör aynasına kapatan.

Mucizelerini taklit etmeye zorlanmak ve senin doğuran bu ocak olmamaktan daha kötü bir tersine dönüş olabilir mi? Ve bakışın senin imgelerine ya da yanılsamalarına indirgemiyor mu beni?

Biz, biri öteki için, yaşam ve hava kaynağı değil miyiz? Aynının ötesinde ya da berisindeki gösteriler ya da fışkırmalar. Ve benim olduğum ve senin olduğun şeylerin ötesinde, onların sonunu hiçbir zaman tüketmeyen bir ateş ve ışık parlaması.

BUZDAN DÜĞÜNLER

Ne anlama gelsin istiyorsun: sen oluşumun varlığınsın, evet, ama buna karşılık onun^v için de aynı şeyi söylüyor musun? Ona, sen varlığın oluşumusun, diyor musun?

Eğer böyle konuşmanın hâlâ bir anlamı varsa.

Çünkü varlık ve oluşum onda asla bir halka biçiminde birbirlerine kavuşamazlar. Ama varlığın hiçbir zaman çember oluşturmada varlık olarak kalma hareketi her türlü ittifak olasılığının altında – yatar.

Ve bengi dönüşte, senin düğününde bulunur, senin düğününe katılır, ama seninle birlikte katılır senin düğününe. İpini elinde tutar, uyum sağlar, şarkı söyler. Sana gerekli olan ama benliğini ona bırakmazsan kesinlikle tepkili kalan bir eşlik etmedir bu.

Böylece, her düğünde çok temel bir hıncı kurtarıyorsun! Onu başkalarına taşıtman, ötekine ya da ötekinden geçirmen, ötekinin senin eşeğin ya da deven olması bile, ya da ..., kesinlikle. Ama sonuçta ne önemi var bütün bunların! Hâlâ onlara ihtiyacın var ve onları istiyorsun. Senin en yüce şölenlerin de hâlâ onlarla yapılıyor. Ve sen hâlâ ağır yüklerin verdiği keyiften vazgeçmiş değilsin. Ruhunun bütün dönüşlerinde sana sadık kalmak için her türlü alay ve şakaya katlanan o öteki^v biliyor bunu.

Ve eğer, vaktinin sonunda, yine senin yaratmış olduklarını bir oluş simulakrını yüklenmesi gerekirse, belinin bükülmüş olması seni pek az ilgilendirir, yeter ki bedeninin sesinin doldurduğu bu sesli yankı biçimindeki armağanı sana verecek gücü olsun hâlâ.

Ama, yazgının örgüsünü sana geri verirken, ipliğini kesme tehlikesini de göze alıyor. Madde ve besinle bu bağdan kurtulup havadan daha hafif olduğunda nereye uçacaksın? Hangi hayal seni en güzel gününden daha güzel bir yere götürecektir?

Ve eğer sen ondan varlığını doğrulamasını istiyorsan, neden varlığının labirentlerini keşfetmesine izin vermiyorsun? Neden ona konuşma hakkı vermiyorsun? Senin oluşunun sonunu dile getirdiği yerden "hayır" diyebilisin sana. Hâlâ hiçliğe dönmek istiyorsun sen, tek başına o en müthiş düşün gibi çekiyor seni. Yeniden başla şimdi, varoluşuna geri dön ve benimkini elimden almadan. Düğün yapalım niha-yet!

Ve senin kendi düğünlerinden, kesinlikle melankolik yankılar gönderebilir sana. Ama tuhaf bir aşk vaaz ediyorsun sen: ebediyen karşında olan aynaya duyulan aşkı. İşte senin en büyük mutluluğun.

Ve birlikte akıtacağınız ırmakta onunla birlikte aksini bulmak, kendini görünümlere adanmış modern bir insan olarak unuttuğun bir şenlik değil mi?

Sonun da senin aynan olabilmesi, bugün senin en büyük güvenin bu. Ama bunlar her zaman sana ait olan ışık, kuruluk ve sağlamlık düğünleridir. Ve sen yanmaktan çok parlamak, akmaktan çok donmak istiyorsun, sonsuzca taşmaktan çok kendi kendini tutmak istiyorsun. Ve sonsuzluk, senin için belli belirsiz yinelenmiş mucizenden başka bir şey değildir gene. Senin masumiyetin böyle istiyor onu!

Ama senin masumiyetin her şeyini verdiği ve bugün ve gelecek için kesinlikle olumladığın insan'a da konuşmamanı istiyor. Ve sana

yalnızca evet diyebilsin.

Sonsuzluğun ölçüsünde onun sürekli yeniden verilen ve açılan bedeninin bu “evet”inden, senin sonsuz peçe ve yelken, kanat ve uçuş birikimlerin gelir ... Yüceltme ve gizlemekten. Çünkü – ne senin ne onun tarafından – hiçbir zaman dile getirilmeyen bu beden senin fan-tezilerin için her zaman bir inanılrlık kaynağı olarak kalır.

Senin her şeyine hiçbir zaman “evet”ten başka bir şey dememesi, sen düş dünyanda uçarken çok uzaklara, çok yükseklerle gidecek gücü bundan alıyorsun. Onu mutluluğuna göre, senin için esen rüzgâra, o andaki yağmur ya da fırtınaya göre sana gerekli olan süre içinde yararlanarak, katlayarak, sabitleyerek, bırakarak, bağlayarak, terk ederek. Bir kez çiçeklerinden soyulunca dokuman, resmin ya da yazın ve müziğin için kaynaklarını ve de müziğini sonsuzca oradan çekiyorsun ... Güzelliğini yaratmak.

Güzelliği gözüne ancak bir kez görüldüğünden, seni ancak seni nasıl desteklediğini belli etmeyip gizlemede ayartabilir.

Ama senin için, seni çeken gizlemeyi taklit eden bu doğa senin alacakaranlığın değil mi? Senin eyleminle örtülmüş ve yüzeysel bir varoluşa, temel arzuna indirgenmişse onu^v nasıl taklit edeceksin? Derin olan kuşkucu olup senin zevkine ve hoşnutsuzluğuna göre aldatıcı görünömlere bürünmüşse. Senin çöküşünün geleceği için hayallerle uyumsuzluk içinde olan gücüne değer biçip yalnızca gözükmek, yanıltmak, aldatmak istiyorsa. Sonunda öznenin ağırlığını onun üstüne, ama sonul farkının –tamamlanmış varoluş yani her şey ya da hiç– ne olduğunu bildirmesi için boşalıyorsan. Kuyruğunu ısırın ve bu kendine dönüşle kendinden geçen bir yılan.

Arzunun imkânsızlığını aşmak senin son saatteki arzun değil midir? Şu ya da bu ürünü, şu ya da bu çocuğu doğurmak, böyle özetlenir senin tarihin. Ama kendi arzunu doğurmak, işte bu son düşüncendir. Onu gerçekleştirememek, en büyük hıncın. Çünkü sen ya kendi arzuna göre iş yaparsın ya da arzunun kendisini işin haline getirirsin. Ama bu çocuğu, nereden doğuracaksın?

Ve, bütün çocuklarının kaynağına dönerken, dünyaya kendi kendini getirmek istiyorsun. Baba olarak? Ya da çocuk? Ve senin aynı anda her ikisi birden olma düşüncen koptuğun nokta değil mi? Çünkü baba olmak için üretmen, döllemen gerekir, ektiğin tohum senden kaçır ve senin dışına düşer. Seninkinden başka güneşler, başka şafaklar ve başka alacakaranlıklar doğurmalısın.

Ama bir an her şeyi kendine almak ve sadece tek güneşe sahip olmak ve tek güneş olmak istediğin olmuyor mu? Ve zamanı yalnızca kendin için kapamak istediğin olmuyor mu? Ya soyağacının yükselen ve alçalan hareketini durdurmayı? Ya her şeyin kökeni ve sonunu, eksiksiz bir döngüde, mükemmel bir yerde bir araya getirmeyi?

Ama her şeyin bir başlangıcı ve sonu vardır. Ve çocuğunun başladığı yerde bedenini yeniden üretilir ve biter. Ve bu iki beden kendilerini tek bir beden yapamaz.

Ve çocukların sadece sözlerinde yer buluyorlarsa da, senden yine kaçıyor ve uzaklaşıyorlar bu küçük yaratıklar.

Ve eğer her şeyi kendine saklamak isterken tohumu kendi ağzına

ekiyorsan bu ustalıklı hile seni sessizliğe indirgemeyecek mi? Coşkularını ayartmak, en büyük arzun bu değil mi senin?

Ve bu eylemde sana eşlik etmesini istediğin kişi bir kadın. Olumlamanı güçlendirmesi için. Bütün coşkularının özne ve nesnelerini sana geri vermesi için. Tüm oluşumunu varlığına kapatması için. İnandığın, sevdiğin, ürettiğin, tasarladığın, olduğun her şeyi şimdi ve burada sana geri vermesi için.

İnandığın, sevdiğin, ürettiğin, tasarladığın, olduğun her şey ... ve her şeyin olduğu yer ve zaman. Bütün bu güneş ışınları ve onları çekmiş olan, onlarla yıkanmış olan, ışıqlanan, aydınlanan, hızlanan her şey ... Her şey eve ve ocağa dönsün ve sen nihayet sıcaklığından ya da ışığından hiçbir şey yitirmeden kendini kendinde tutabilesin – ne yönelim ne ekim. Nihayet bütün güneşlerin ve bütün kaynakların içinde karıştığı pota olmak.

Senin isteğine mutlak bir boyun eğme olarak içinde görünüp kaybolduğu bir “evet”le sağlasın bu gücü sana.

Ve zamanın ipini geri sarmak bütün arzuları ve öznelelerini, eylemlerini ve nesnelerini özetlemek anlamına gelir. İki coşku – en azından – oluşumunun varlığının ısrarcı bir çağrı da katlanır: seni kendinden çıkaran ve içinde vücut bulduğun çağrı.

Dolayısıyla iki geri dönüş. Artık kendi dışına çıkmak istememek,

farklı arzulanırlık biçimleri altında kendinden başka çekiciliği olmak. Ötekinde sadece kendini, ötekine olan arzu da sadece kendine olan arzuyu algılamak. Ve nihayet, artık arzulamamak ama bir başkası tarafından düşünölmüş kendi arzusunun tamamlanmış nesnesi olmak. Oraya doğru her çekimi, her eylemi askıya almak, ama sizin bir anda arzuladığınız ya da arzulayacak olduğunuz bütün nedenleri ve sonuçları size geri gönderen iyi konumdaki, benzeriniz bir suç ortağına sahip olmak.

Bir anda kendini tutarken, kendi kendini üretmekten de geri duruyorsun. Kendi kendini iki kez yeniden üretiyorsun: arzunun öznesi ve sonucu olarak, güç ve bengi dönüş istenci olarak.

SINIRININ TERSİ

İşte, sadece onun “evet”inin sürekliliğiyle değer kazanan oluşumunun varlığı: halkalarının her birinde yani her şeyde, oluşumunun her anında yani varoluşta, rastlantılarında yani tek gerekliliğinde.

Ama böylelikle tekrar kendine döndüğünde ne kuyruğun ne de ağzın olduğundan, senin üstünsan yazgını düşünmek ona düşüyor.

Böylece nihayet sözü ona vermenin nedeni, bakış açını, sanatını, vaktini, isteğini gerçekleştirmektir. Yeniden üretmesi ya da taklit etmesi gereken varoluşunun son biçimi. Onu yüzeylelerinden ve derinliklerinden uzaklaştıran. Yüzü, dudakları, uyumlu dünyası, senin yaratına boyun eğmiş melodisinin yükselmesi. Senin görüşüne göre örtölmüş ya da bükölmüş. Böylece kendi kendisinden ayrılarak oyununa girmiş. Kendi bedenine yabancı, ağzında söz olarak. İstedığın kadar hareketsizleşerek senin son eyleminin, son isteğinin, son plas-

tik gereksiniminin ona dikte ettiği “evet”i dile getiriyor. Şarkısı senin müziğinin vardığı bu son yapıta eşlik ederek ve onu yücelterek.

O zaman ondan sadece tek bir zarla ayrılacaktın. Ve öyle bile olsa ... Zarın ardından şaşkınlık ve dehşet içinde arkana denk düşen önünü bulmayacak mıydın yeniden? Sessizliğin, üstünde yükseldiğini sandığı dibe yeniden dokunuyor. Nihayet bütün sınırları silen şeyin içine batıyor ve yeniden sarınıyorsun. Dalgalarla sürüklenerek. Fırtınada boğularak. Dizginsiz bir kasırgada trajik bir kazazede.

Ötekinin tenini kendisine karşı kıyı yapmayan böyle batır. Sınırının tersine dönmüştür. Ötekinin^v müziğine boyun eğmiş olsaydı başa gelmeyecekti böyle bir felaket. Sadece kendi ritmine zorlamadan onun tarafından sürüklenmeye razı olsaydı.

Çünkü sürekli itaat edeni kimse dinlemez artık. Ve eğer biri ve öteki eylemlerinin farklılığı içinde birleşmezlerse biri ötekinde, ne kendini ne ötekini hiç fark etmeyerek uçuruma düşme tehlikesine düşer.

Biri ötekinin içinde, geri düşerler. Ve sonunda, zaten kırılmış olan buzların bu eriyişi ve çözülüşü içinde hiçbir yelken, hiçbir sandal ve köprü kalmaz. Ve devamlı sert toprak, sağlam kazıklar ve can yeleklerine güvenen, iyiliğe ve kötülüğe, hakikate, görünüşe, aldatmacaya ... ve dahası toprağın anlamına tutunan, işte hiç istemediğı bir zevk içinde batıp gidiyor. O ki en yüksek doruklarda, havada, bir ip üzerinde ayakta durmayı başarıyordu, şimdi batıyor.

Çünkü denizden daha büyük bir tehlike yoktur. Denizde her şey sürekli hareket eder ve sonsuza kadar batarak kalır orada. Ve felaket, buzların çözülmesi yoluyla böyle gelir. Ve kurtuluş.

Hazı her zaman benim dışımda bir yerde aramadan haz almak için, bırak buz çözülsün. Ve senin kayıtsız şeylerini harekete geçirmek için yalnızca düşüncelerinin, sağlam kabuklarını açacak çakmaktaşı ya da mahmuzların gerekliliğine inanmayı keselim.

Bende her şey akıp gidiyor, ve sen benimle birlikte hâlâ bu hareketi ve şarkısını duymuyorsan akıp gidiyorsun. O halde yüzmeyi öğren, ayakları güçlü dansçı, çünkü buzların çözülme vakti senin düşündüğünden de yakın. Ve senin güneşine hangi buz dayanabilirdi? Ve buz kaybolmadan önce belki de rastlantı onun sağlamlığını çözerek ve altınını eriterek seni tutuşturmasını, isteyecek.

Sıvı toprağı hatırla o halde. Ve tükürüğünün de tadına bak ağzında – nasıl bir yakınlıkla sessizliğine eşlik ediyor, sen konuştuğunda ne kadar unutuluyor. Ve dahası: içtiğinde nasıl susuyorsun. Ve bütün bunlar nasıl da gerekli sana!

Bu akışkanlar zamanı yavaşça düzenliyorlar. Ve müziğini algılamak için kesinlikle vurmaya hiç gerek yok, daha çok dinlemek gerekiyor. Çok küçük kulaklarla!

Ve kaynağının denizde kaybolmasını isterken ne demek istiyorsun? Denizde daha önce bulundun zaten. Kendini denize teslim etmen kendi kendine dönüş değil midir? Geldiğin kaynağına dönmek değil

midir? Bu amaçtan bu kadar nefret etmek niye? İlk sütanneni süt emmeye neden gitmeyecekmişsin? Ona neden aynı ve farklı bir içeceği vermeyecekmişsin? Ve birbirlerini dölleyen iki kaynağın sürekli eylemi bir sonsuz mutluluk konusu değil midir? Düğünlerinin sarhoşluğunda yükselme ve alçalmanın rastlaşması değil midir? Dikleşmenin ve sönmenin ötesinde. Yüksekğin ve alçağın, ve uçurumlarının ve çöküntülerinin ötesinde.

Ve ilk sabahının öncesindeki gibi bu sütanneye dönmüyorsan, nereden akıyorsun? Senden akanı nereden aldın? Yalnız dününden mi bugününden mi?

Ve senin derinliklerine giren, ondan uzaklaşmış olmanın ve hiçbir özsuynükselemeyeceğı ve hiçbir ipin güvenle tutamayacağı yerlerde tünemenin verdiği baş dönmesiyle ilk suların unutuşu değildir.

Senin mutluluğun bu tabii ki – ateşle oynamak. Ve fırında pişen metalden daha sert olmak. Ama hiç esnek olmayan genellikle kırılır. Ve çözölme zamanı gelir, dalgaların içinde paslanır.

Senin en tehlikeli ötelerin artık, en uzak okyanusun keşfedilmemiş kıyıları olabilir mi? Bugünkü tasarının ancak biraz ötesinde duruyorlarsa da. Yeni keşifler vaat ediyor hiç kuşkusuz. Ama sen başka bir görünüşe, kendinin ötesine geçerek, yelkenlerini bile indirerek yaşmayacak mısın? Çünkü kendi yelkeninin erişimi dışında çok fazla şey arayan, ancak zaten bulup da yitirmiş olduğunu bulur.

AĞUSTOSBÖCEKLERİNİN ŞARKISI

Orada, bulutların arkasında bir kaybolup bir gözüken dorukların bir düş gibi saydam. Ve buzulların, yarısı pusla örtülmüş, batan güneşin yaldızlı resimlere benziyor. Birazdan akşam olacak. Birazdan yere uzanma ve başka düşleri tamamlama vakti gelecek. İn dağından. Bu gece yukarısı soğuk olacak. Ve sen, mağaranın karanlığında ve soğukunda tek başına kalmaktan korkmasan bile, sana güneşininkinden başka ışıklar ve sıcaklıklar gerektiğini anımsa. Ve yarın büyük düşüncelerine dalmak istiyorsan, buraya dön ve biraz uyu.

Gece-yarısı düşüncesini unutma. Yarın son derinliğini gün ışığına çıkarmak ve uçurumunun sesinin sana yükseldiğini duymak istiyorsan, gel benim sessizliğime dal. Bugünkü söyleminin artıkklarını oraya kusabilirsin ve masumiyetin oradan da doğacaktır. Gevezelik edebilirsin ya da son düşünceni söyleyebilirsin, bir ölü gibi kırıp akıtabilirsin kendini ve yarın, dünün dizginlerinden kurtulmuş bir ruh olarak göreceksin seni. Ve böylelikle varoluşunun çitini yeniden kurarak, istediğin zaman, ebediyen kendine sadık kalarak gidebilirsin.

Ve sadakatsizliğin yüzünden hiç eleştirmeyeceğim seni. Seni tutkunun ipiyle tutmaya hiç çalışmayacağım. Ve bu yeni sabah için teşekkür falan istemeyeceğim senden.

Çünkü en azından senin bilgeliğinden öğrendim ben bunu: öteki seni duymadığında en iyisi susmaktır. Kulağı zorlarsanız müziği yitirirsiniz.

Ama bu bilgeliği ötekine öğreten kimdir? Ve geceleri gelip aradı-

ğın o olmasın? Boyun eğme olmayan bir sessizliğin direnci. Birbirlerine yaklaşan dudakların sesi, senin için daha çekici bir uyum olduğundan bütün bu güzel söylemlerin bulantı vermesi. Ve havayı, asla meramını anlatmaya kalkışmadan ve kırılmadan büyük bir bollukla doldurarak durmaksızın kendi kendine şarkı söylemesi, senin nostaljin bu olmasın sakın?

Ama senin vaaz ettiğin ve sözlerinin ötesinde seni izleyen kadına duyulan bu nostalji.

V

Kadınlara git o halde, ve üzeni kayışlarını unut. Çünkü böyle istegine göre bükükçe hiçbir ses gelmeyecek sana onlardan.

Ama hâlâ kadın olmak istiyorsan, kadından haz alamayacaksın. Hiçbir şey benzemez kadınlara. Her türlü benzerliği aşarlar. Ve taklit edildiklerinde de aradaki uçurum kapanmaz. Senin ölçülerinin ulaşamadığı yerdedir, terk edilmişlerin, kadınların yeri.

Ve bir şeyler bulmak için oraya gittiğinde bile yolda duruyorsun ve böylece en iyi parçanı arkada bırakıyorsun. Ve sen bu kadın muhafızların her zaman gebe olduklarını sanıyorsun. Ve hâlâ senden doğacak olanı beklediklerini. Onlar ilkbahar sonunda ve yazın kanatlarını sürten ağustosböcekleri gibi boşluğun şarkısını söylerken.

Hiçbir şeyi eksik olmayan bir armağanın müzigidir bu, ama demek değildir ki onun sahip olduğu her şeye yabancısın. Onu uzaktan seviyorsun, yaklaşınca da korkuyorsun ondan. Çünkü mutluluğu senin zenginliklerini aşıyor. Ve sen her şeyini ona versen de içinden hüznle gülümserdi o. Ve gereksiniminden bu kadar fazla almış ol-

duğun için acıyacaktı sana.

Ve gözlerinin güleç gökyüzünde hâlâ nostalji pırıltıları yakan daha fazla zenginlik isteği değildir. Denizlerin üstünden bakan ve hâlâ arayan ve bekleyen aşırı bolluk ... Çünkü ne önemi var senin zenginliklerinin!

Ve ne çocuğa gebe olmak için susamıştır ne de doğurmaya ihtiyacı vardır! Ama kimi zaman onu hatırlaman ve kimi zaman da sıkımsızın, mutluluklarını vererek ona sarılmalısın. Onu kanının ritmiyle dönmeye bırakarak. Senin için bir sır olarak kalan ve de ondan almak istemediğin bu yaşama mutluluğunda.

Uzaklaşırken seni çeken, ararken seni durduran o; seni ki sen acı çekmeyi seversin ve senin için soğukluk bir kor, nefret kandırma, kaçış bağ, alay da heyecandır. İşte senin mutluluğun! Arzulanın olması için bütün yaşamı giydirmesi gereken o ölüm.

Ölümün çekiciliği olmasa ayağa kalkar mıydın? Ölüm korkusu ve ölümün büyüğü olmasa ve sen onda dağılıp gitsen bile, ötekilerin yararlanmaları için söyleyeceğini söyler miydin? Ölüm tehlikesi olmasa çocuk ister miydin? Ama çocuk istememenin nedeni de ölüm sıkıntısı değil mi?

Ve gidiyorsun ve geliyorsun, oradayı burada ve buradayı orada istiyorsun, uzaklaşırken yaklaşıyorsun, en yakındakini en uzakta buluyorsun, kıyıda kine yaklaşıyorsun, veriyorsun ve elinde tutuyorsun ve çelişkilerinin oyununu durduramıyorsun. Yaşamın ve ölümün her zaman birbirlerine sarılmış halde bulunduğu, birlikte hareket ettikleri mutluluğun bu işte senin. Ve sen ancak birinin peşinde koşarken, öteki yerleşiyor dileğine. Sonsuza kadar cehennem dansı yapılıyor sen-

de. Ama senin payına düşen bu! Ve gene aynısı ve tıpkısı olarak başlıyor.

Çünkü senin sürekli çıkmak ve inmek, inmek ve tekrar çıkmak, dolmak ve yayılmak, su içmek için akmak gerekiyor. Ve her ikisi de hemen aynı anda olmaz. Biri ve öteki, çarkı aynı anda döndürmezlerse birini ve öteki olarak kalırlar her zaman. İsteğini yok etmenin dışında.

İkiliğin, bengilik ve oluş varlığı için nostaljin aşılmazdır. Ve bu geri dönüşten önce öleceksin. Çünkü senin mutluluğun başlangıçtan ve sondan vazgeçemez. Yükselen ve alçalan kronolojiden de.

Ve iyilik ve kötülükten vazgeçmek de bir şeyi değiştirmeyecektir. Sen iyinin ve kötünün ötesinde her zaman aynı eylemden esinleniyorsun. Ve isteginden başka bir irade, kendi talihinden başka bir kurtuluş olmayınca bu almaşma senin zamanını daha acımasız biçimde düzenliyor.

UÇURUMUN DANSI

Ve hayat asla tıpatıp kendine benzemez, ama ölüm böyledir. En azından böyle olduğu düşünülebilir: hiçbir şeyin olup bitmemesiyle. Ve sen sonsuz görüşü vaaz ederken canlı bir insan olarak dağıtıyorsun kendi kendini. Senin kaderin söyleyeceğini söyleyerek kendi yıkımına doğru gitmektir. Ancak senden sonra ve sensiz olabilecek olanı bildirerek: oluşumunun varlığı. Bu anda kendi sonunu dile getiriyorsun. Kendi döngünü kapatıyorsun.

Çünkü hayat hiçbir zaman hareketsiz kalmaz. Ve eğer gelişmezse geriler. Ya sürekli yeni yaşam kaynakları keşfedersin ya da mezara doğru gidersin. Gelecek her zaman değişken kalır. Ve ey insan, dikkat et, eğer daha canlı olmaya çalışmazsan daha ölüsündür. Öbür tarafta doğru devrilmen bir an meselesidir. Kendini bir anda yokuş aşağı gidiyor bulmak için. Yaşamın hareketini durduramayacağını ve aşamayacağını unutmam yeter.

Ama senin eylemlerini dikte eden her zaman bu istek olmamış mıdır? Sözlerinde yaşamak için her sözünde ölmeyi yeğlemiyor musun? İşte senin mutluluğun! Ve ölümü ne kadar çok yaratırsan o kadar yükseklerde olduğunu sanıyorsun.

Ama sen ki sürekli geçen zamanı düşünürsün, geçmişten neyin intikamını alıyorsun? Ölüm gelecektedir daha. Önünde, geliyor. Bir tek kez yaşayacak sana, sadece bir kez. Ve sen bu dünyada olmayacağını için de acısını duymayacaksın. Hatta hazmedemeyeceksin bile onu. Senin yasını tutmak başkalarının işi olacak!

O halde sen sonsuzlukla ilgili olarak neler geveliyorsun ağzında? Hâlâ bir tanrı mı istiyorsun kendine? Evet? Hayır? Tanrı olmak mı? Senin üstünde kimsenin yaratma gücüne sahip olamamasını mı istiyorsun? Kendi her şeyini kendine isteyerek mi? Hepsini mi? Canlı mı? Ölü mü? Hem ölü hem canlı? Ya seçmek gerekseydi?

Seçimini yaptın sen: senin tek kadının sonsuzluktur. Ve yaşamak, ne önemi var bunun! Paylaşmak demek değil midir bu! Çoğu zaman bir isteğin yasını tutmak?

Ama doğmak ve yaşamak sürekli yas getirmez mi? Her adımda vazgeçebileceğin bir geçmiş adının yok mudur? Ve zamanı durdur-

mak için sürekli dönüp dönüp bu adıma takılmıyor musun? Orada bulunmuş olan isteğe yeniden kavuşmak için. Ve henüz yaşamaya başlamamışken her şeyi yaşamış olduğunu sanmıyor musun?

Vaktinin sonunda sürekli aynı adıma dönmekten tek bir adımını bile tamamlamış olmayacaksın. Neyi terk edemiyorsun? Nereden gitmek istemiyorsun? Hangi ağırlığı her zaman aynı noktada tutuyorsun? Hayatı mı istiyorsun ölümü mü?

Yaşam yası mı? Ölüm yası mı? Kaynaktan içmeye mi geliyorsun yoksa senden sürekli uzaklaşan adımı tekrar atmaya mı? İkisinin aynı olduğunu mu sanıyorsun? Ya seçmen gerekseydi?

İşte senin için imkânsız olan. Çünkü kendi girişimin içinde sana verilmiş olanı yok etmeksizin, hepsini kendine isterken özümstediklerinden öc almaksızın almaktır senin döngünün çevrimi. Ve doğmuş olmaktansa yaşamaya başlamamış olmayı yeğlersin. Ölümsüzlüğün böyle istiyor.

Ve ötekinin senin yaratımından gizleneni sana vermiş olması, işte senin en büyük hıncın. Yaşam bağışını nasıl getirmek gerekir, diye düşünüp duruyorsun dağında. Nasıl tek olunur ve bütün kaynaklar kendinde toplanır. Dölleyenin ancak gökyüzünden inebileceğine inanarak sürekli daha yukarı çıkmak! Öteki manzaraları unutan dorukların insanı, işte senin inanılmaz saflığıın.

Tırman o halde. Tekrar. Kaynak arkanda çok uzaklarda. Geceleri içmeye dön oraya.

Ve zenginliklerini hemen boşaltıp, hemen tekrar hareket ediyor-sun nostalji dolu olarak. Aradığını bulamadın mı? Ne istiyordun? Hayat vermek mi almak mı? Tekrar hayat vermek mi yoksa hayatı geri almak mı? Ya seçmen gerekseydi? İmkânsız mı? Oysa verdiğini vermiyor ve aldığına almıyor musun? İstemiyor musun? Aynı anda her şeyi mi istiyorsun? Ve farklılıkları yok etmek. Ve çelişkileri yok etmek, karşıtlıkları aşmak? Hayat vermek-ölüm vermek, hayat almak-ölüm almak senin için aynı şey mi? Ama senin büyük gücün nereden gelip nereye gidiyor? Ve en güçlü isteğin?

Ve sürekli bir şeyleri terk etmek, fazla yükünü boşaltmak, tohumunu ya da meyveni düşürmek zorunda olman, şüphesiz kendi kendini feda etmemen anlamına geliyor. Kendini bağışının nesnesiyle karıştırarak. Kendi mutluluğunla özdeşleşmiş ve orada kaybolmuş olarak. Ve karşılığında bir sağ oldan başka bir şey istemeyerek.

Veriyorsun ki – Yaşaya kalasın? Kendini yaşatasın? Ve nihayet her şey olasın – değişmez ve seninle özdeşleşmiş?

Ama kendini vermeyi asla başaramayacaksın. Bu eylem her zaman yeniden başlar ve başarısızlığa uğrar. Kendini korumayı hem istiyor hem istemiyorsun. Kaybolmayı hem istiyor hem istemiyorsun. Tasarılarının sahibi olarak kalmak. Onlara daha fazla hükmedebilmek için yaratımlarının konusu olmak mı? Ve tek kadın olarak sonsuzluğu istiyorsun. Çünkü kendini bütünüyle ona verebilirsin. Ama ölü.

Çünkü sen yaşayan ve yaşamak isteyen insan olarak bütünü parçayla ilişkisini aşamazsın. Bedenin, insan denen ve senin isteğini ha-

rekete geçiren bu parçanı hiçbir zaman aşamayacaktır. Biri ve öteki sık sık kavga ederler. Yok olur ya da dağılırlar. Ve ikisi tek bir bütün içinde bir araya gelemezler.

Kadınların kaderi bu mu? Ve onları sonsuzluk görünümü altında isteyişinin nedeni? Hâlâ yaşadıkları ve yine de oluşumlarının her anda bütün oldukları için onları neden suçluyorsan. Bulundukları yerden ayrılmayan eylemler daha önemli onlar için. Bulundukları bütünlük içinde kalarak. İçinde yaşadıkları bedende gidip gelerek. Aşklarıyla zorunlu olarak kendilerinin dışına sürüklenerek.

Daha az insan olmak istemek. Mutluluklarından vazgeçmek! Sana benzemek ya da senin hoşuna gitmek için başlarına gelenler. Senin rican üzerine hazırlandıklarında. Seni ayartmak için daha çok örtüye bürünüp yalnızca sîs olarak.

Ama bu türden bir çekicilik onları kendilerinden uzağa götürüyor. Sahip oldukları şansı, kadın olarak doğduklarını unutuyorlar.

▽

Ve senin nostaljin, onlar^v dışında, ilk adımını asla tamamlamıyorsun demektir. Tamamlamadan durursun. Sınırlar çizilemeden, onlara çevre çizgilerinizi belli eden bir ilk uzaklık belli olmadan önce yürüyüşünü durdurursun.

Bu ilk adımın başlangıcı ve bitişi arasında dans etmeyi kesersin. İkisi arasında, gergin ve seni tutan bir ip üstünde zıplarsın. Ölçünün vuruşunu orada gitgide daha yükseğe çakarak. Aynı noktaya geri döneceğinden emin olarak gitgide daha uzaklara.

Ama senin ritminin yükselişi bir adımda kaybolmaktadır. Ve sen

geri dönüş yolunda ileri doğru atılma gücünü bulsan da sürekli bir uçuşuma düşme tehlikesi içindesin.

Çünkü başlangıcın ve sonun yarısında kalmak, mesafenin olumlama ve olumsuzlamasını sürekli uçuşunla artırarak aşmak istemektir. Ama bu orta yerde biri de öteki de yoktur ve rastlaşmazlar da. Ve ikisini ayırmayı reddederek, hem birini hem ötekini yitiriyorsun.

Biri ve öteki arasında boşluk olduğunu düşünmen böyle oluyor işte. Farkın etkisi öylesine güçlüdür ki, küçümsenmesi derin uçurumlar oluşturur.

Dolayısıyla, en azından iki adım. Ve hiçbir adım. Biri ve öteki arasındaki farktan hiçbir şey çıkmaz. Aynı yerde kalırsın. Uzaklaşarak ve yaklaşarak çizdiğin yatay ve dikey boyutlarla döngünü tamamlıyorsun.

Merkezde, bölünmemiş yerde dans ediyorsun. İşte senin egemenliğin. Devinimsizlik noktasından ayrıldığı kadar güçlü bir şekilde geri dönen bir bağın esnekliğiyle aşağı yukarı, sıçırıyorsun.

Hareket etmeye devam edebilmek için nasıl da kımıldıyorsun! Felçten kurtulmak için nasıl didinip duruyorsun! Bedeninin ağırlığını hissetmemen için nasıl sağdan sola, yukarıdan aşağıya durmaksızın hareket etmen gerekiyor!

Ve ayaklarının altındaki boşluğun çekimine havadan daha hafif olma isteğiyle karşılık veriyorsun. Orada taşlar gibi hızla yitip gitmek için.

Ve düşüşünü durdurmak ister gibi nasıl da tutunuyorsun döngüne! Uçurumunun üstünde durmaksızın dönerek ve bu harekette hassas bir denge bularak.

Ve eğer öteki ipi koparırsa, ne korkunç bir son olur bu! Çünkü bugün gökyüzünden hiçbir Tanrı tutmuyor seni. Varlığa gelince, eğer öteki evden kaçırıyorsa, hafif bir esinti ya da erimiş balmumu gibi bir şey değil midir bu?

∇

Ve benden hiç gitmiyorsun. Hep bu ülkeye dönmek istiyorsun. Hep doğmak istiyorsun. Ama aynı zamanda hayat vermek istiyorsun. Böyle sürekli girip çıkarak hayat verdiğini mi sanıyorsun? Onu kabul etmek ya da almak vermek mi demektir? Kime? Ve ben, seni bu kadar çok kez dünyaya geri getirdiğim için sana teşekkür mü borçluyum?

İlk kadının, zenginliklerinin fazlasını sana aktarmaya bir gereksinimi var mıydı? Seni kanıyla besleyerek daha fazla hayat mı kazandı? Yoksa, böylece kendine mal ettiği ölüme mi kavuşuyor? Ölümün ait olmadığı kadın. Seninkinin altında ezilmiş. Yalnızca taşıdığı bu beden kendisinden düştüğünde yaklaşmasını hissederek.

Ve bu an tamamlandığında dinlenme ve iyileşme mutluluk değil midir? Ve kendini ondan kopararak, görünümünün ağını ören bu içsellik de mutsuzluk.

Ve hiç durmaksızın bu yükün peşinde koştuğunda, onu yeniden almak, yeniden taşımak istediğinde yaşam boyu ölümü tercih etmiyor mu? Sanki bedeni çekimden yoksunmuş gibi. Ona onun yerçekimini veriyormuş gibi? Ya da ağırlığını ona bırakıyormuş gibi? Sen uçtuğunda bir şeyin seni hâlâ toprağa bağlaması gerekmez mi?

ONUN SON DERİNLİĞİ GÜN IŞIĞINA HIÇ ÇIKMAZ

Ve deniz titrek parıltılı pullar döker durmaksızın. Derinlikleri sayısız ince, parlak tabakalar halinde soyulur. Ve her biri bir yansıma yakalayıp kaybettikçe ötekine denktir. Koruduğunda ya da bulanıklaştırdığında. Pırıltılı ışık oyunlarını yakaladığında. Seraplar beslediğinde. Bu sayısız parlak yüzeyde yitip giden gözün zevki için hâlâ çok fazla, sayısızdır. Ve asla sonunu görmez.

Ve bu yüzeylerin hepsi hem derin hem yüzeyseldir. İçlerinden biri yukarıda duran, dibe batmayı engelleyen, hiç içine girmeden geçen köprü yapılmadıkça.

Ve hepsi, eğer aynı anda ve aynı yerde bulunuyorlarsa aynı şeyi düşünürler. Bu da hem gerekli hem de imkânsızdır. Birlikte hareket ederler ama birbirlerini örterler ve birbirlerinden asla ayrılmazlar. Derinlikleri tek tek dile getirmek yapaylıktır. Çünkü, bıçak aralarına girer girmez hiç yorulmadan birbirlerine yaklaşırlar ve kesici ağız iz bile bırakmaz orada.

Büyük denizlerin altında ne sınırsız bir görüşler dünyası saklıdır. Deniz hayal kurmak isteyene her zaman kaderi ölçüsünde yelkenler sunar ödünç olarak. Ve biri ve öteki birbirlerine gerçek bir üstünlük kurmadan sürekli yer değiştirirler. Bütünü belli belirsiz o anın rengini taşıyan bir ışık kabuğuyla kaplayarak.

Ve derinlikleri yüksek ve gün ışığının hayal ettiğinden de derin olduğundan ondan düşlerinin çiçeklenmesini alan, en güçlü ışıktan daha güçlü bir çekime kapılarak çok yukarılara yükselir.

Ve yalnızca su – fazla simya için esnek canlı örtü – vermeyince, ondan yükselen bu bolluk bu havalardır. Ve duruma göre buz olur ya da huzursuz dalgalar halinde kalır. Güneş ya da rüzgâra göre katı ya da erimiş halde.

Ve saydamlığının pırlıltısında sabitlenmiş düş kuran kristal bile ondan doğar. Derinliklerinde uyuyan ve en kurnaz balıkçının ancak çok büyük çaba harcayarak yakalayabileceği gizemli balıklar. Denizaltı yaşamı bal bile yemez. Kendi öğeleri yeter ona.

Ama en kibirli bakış çok diplerine kadar dalamaz ve derin bakışlarının yıkanması amacıyla ona sunduğu bütün tabakalarını açamaz.

Ve ona bir kıyının üstünden bakan, bulunduğu en uzak yerin de uzağına doğru bir çağrışı bulur. Her zaman daha öteki olan ötekine doğru. Hayal edilebilecek tüm demir atmaların ötesinde. Katmanlarından birinin görüntüsündeki tüm karaya çıkmaların.

Yelken açışında, tüm halatları gevşeterek. Dalgaları hep üst üste binerek. Bütün genişliği içinde büyük bir güçle hareket ederek.

Ve gün ışığının düşündüğünden de derin. Çünkü gün denizin dibine dokunamadan biter. Son saatte bile demir atamadan. Deniz, kabarışına sürekli teğet duran bu batan güneşle kızarıyor, ama o hâlâ karanlıktadır.

Henüz gün ışığını görmemiş olan uçuruma atlar. Göz aydınlatılmayan her şeyi insanı kendi yıkımına doğru sürükleyen bir uçurum gibi görür. Ve orada yok olmak istemediğinden daha şafak vaktinde her şeye iyice bakmaya gelir ve böylece açık denizdeki keşiflerine çıkmadan önce ayağını basacağı sağlam zemini güvenceye alır. En uzak kıyıyı daha sonra, daha uzakta bulma beklentisi içinde.

Ama hep ilerliyor, hep geriliyor ama asla ulaşamıyor. Deniz çok

derin. Nihai karaya çıkıştan saklanarak. Ve en derin yerini kendisine göndermesini isteyen kaybolur orada. Çünkü deniz yüzeylerini hareketlenmeye tek tek verir. Ve serap parlayan uçuruma düşer ebediyen.

Onbinlerce göz parlıyor denizde. Ama deniz hiçbirine ayrıcalık tanımıyor. Hemen o anda tüm ufukları karıştırıyor. Sayısız ve hareketli ve derinliklerini karıştırarak. Ve çekiciliği görüş açısına göre buzlu bir kefendir.

Denizden daha müthiş bir sarhoşluk ve daha büyük bir tehlike yoktur. Ve bu aşkı bütün limanların ötesinde yaşayacak olan için gelecektedir daha. Kayalarını, gemisini, adasını ve sürekli su yüzüne çıkan bu yağ damlasını koyvererek böylesi bir uçsuz bucaklığın sarhoşluğunu hissetmek.

▽

En gözüpek denizciler denizi kurutarak yelkenlerini açmaya cesaret ederler. Küçük sandallarını hareket ettirebilmek için durmaksızın kaynaklarını tüketerek.

Ve dalgalar içinde sürekli ilerleyerek en güzel düşlerin çalkantısını keşfediyorlar. En kibirli düşüncelere susamışlık. Hiç duyulmamış hakikatlere çağrı. Onları bütün kıyıların ötesine çeken sirenlerin şarkısı. Kıyıya çıkma umudu olmadan.

En gözüpek olanlar bile bu boyun eğdirilemeyenin büyüüne kapılma korkusuyla direğe bağlıyorlar kendilerini. Ve pruvalarını üzerinden geçirmek istiyorlar. Ama bıçakları asla derinliklerini biçemi-

yor. Ancak dalgaların tepesini sıyrabiliyor.

Ve geçişleri kalıcı izler bırakmıyor. Onlar gider gitmez deniz kendi ritmine ve ölçüsüne dönüyor tekrar. Gemileri geçip gidiyor üstünden, o gene eskisi gibi duruyor. Aynı biçimde. Hiç bozulmadan. Ve gerçeklerinin sırrını daha uzaklarda aramaya gitmeleri güldürüyor onu. Yanına yaklaştıklarında hiç fark etmiyorlar onu. Direnen ve başboşluklarına karşı gücünü gösteren bir şeyi ararken hep daha ötele-re gidiyorlar. Düşüncelerini tökezletebilecek bir siper çıkarıyor karşılarına.

Hâlâ akışkan ve ateşliyen, kurutmak için acele etmiyorlar mı? Onu sonuna ulaştığı bir çevrede tutmak. Böylelikle amaçlarının kuşatması içinde tutsak olup boğarak.

Dilin sayıklaması, en gözüpek denizciler. Kabukları ve yelkenleriyle bütün derinliklerin mülkiyetine mi sahip olmak istiyorlar?

Ama hareketli yatağından uzaklaştırıldığında anında bozulur. Saydamlıkta donduğu takdirde, oluşumunun sürekliliğinden yoksun bırakılmamış mıdır? Ona yer veren yerden kopartılmış. Gün ışığına çıkar çıkmaz bir görünüm içinde tükenir. Ve en becerikli balıkçı orada yalnız ölüm kabuklarını görür.

Deniz âşıkları oradan böyle binlerce balık çıkardılar. Ve oradan hâlâ ve gene ölüm çıkarmak onların hem acısı hem zaferi. Günün birinde dibe ulaşacaklar mı? Ve bu muammayı zorlamaya çalışırken son balığını da alma umuduyla durmaksızın denize dönüyorlar.

Ama tümüyle onlara ait olmamış daha. Ve de gizemini tümüyle koruyacaktır. Gene göstermeyecektir kendini onlara. Çünkü son derinliği hiçbir zaman gün ışığına çıkmaz. Ve uçurumlarının sesinin

katlanmasına da, bir düşünce içinde toplanmasına da izin vermez. Ve eğer sesini duyurursa kendisini donattığı bütün yelkenleri düşürecek-
tir.

Çünkü denizin çağrısından daha güçlü bir çağrı yoktur. Artık onu işitmeyen varsa, büyüğü kulaklarını karıştırmış demektir. Ve yalnızca onu duyan da artık duymuyordur. Ama kaynağının peşinde körü körüne hareket eder.

Bu derinlik şaşkınları, genellikle, gidecekleri yere, limanı hazır-
lıklı terk eden yolculardan daha çok yaklaşırlar. İyi bilenmiş pruvalar, çok direkli tekneler, ustaca çekilmiş yelkenler, sıkıca tutulmuş dümen doğrudan doğruya karaya gider. Bu gururlu gemiler burnu tutarlar. Ve denize ne büyük bir direnç gösterirler! Her zaman da geri gelirler. Ve asla denize geri dönmezler. Bu kibirli denizciler, açık deniz dağcıları.

Ve hava nasıl olursa olsun, yelkenleri kullanmaktaki ustalıklarıyla fırtınaya egemen olurken başlarını serin ayaklarını kuru tutarlar. Yelkenlerden biri yırtılırsa, derhal başka bir yelken çekerler. Ve onları yönlerinden saptırmayacak kadar donanımları vardır. Ve batırmayacak kadar da kalın bir gövde.

Açık denizlerin bütün rüzgârlarıyla oynamayı öğrenmişlerdir. Rüzgârların yönüne, çıkan fırtınaya, patlayan kasırgaya göre yelken açmayı öğrenmişlerdir. Çünkü bu deniz âşıkları sürekli yelkenle do-
laşırlar. Ve bazen de en kötüsü gelir başlarına: yırtılmalarını önlemek için tüm yelkenlerin indirilmesi gerekir. Ve açılmış kumaş yüzeyleri-
nin kaynağından yoksundurlar.

Endişeli gerilimin saati. En gururlu denizcilerin yalvaran bekleyi-

şi. Şu anda ne kadar çıplak ve muhtaç bunlar. Yenilip yutulmaktan nasıl korkuyorlar. Zincirlerinden boşanmış bu doğal güçlerin sanatları onları nasıl hazırlıksız bırakıyor. Ve boyun eğdiremiyorlarsa eğer bütün o bilgileri ne işlerine yarar? Çağıracakları hiçbir şey ve de hiç kimse yoksa ne işe yarar dilleri? Ve çok büyük düşüncelerinin sürüklenmiş olduğu burgaçtan kim çıkaracak onları?

Sonunda hiçlikleriyle karşı karşıya yere uzanmış ve uçurumlardan sakınırken bulmayacak mıydık onları? Ve o zaman onlara hiç kimse ölümsüzlük vaaz etmesin. Hiçbir şey denize atlamanın – unutmak için – kutsal olduğunu söylemesin. Ve orada özgürlükten sarhoş olmuş bir halde hâlâ kim düş görüyor? Sürekli hareket halindeki bu güvertede hâlâ kim dans ediyor? Bir aynanın içinde hâlâ kim dinleniyor? Ve son duaları güneş için mi? Son yaşama şansları bakışa mı dayanıyor?

Ve felçten kurtulmak istemiyorlar mı? Korkudan kaskatı kesilmiş durumda onları hâlâ kurtarabilecek eylemleri bulmaya çalışmıyorlar mı? Gizemiyle yaklaşan deniz gözlerini kamaştırırken bedenlerini uyuşukluktan kurtarmak.

Bu tehlikeyle boy ölçüşerek uzun zamandır unutulmuş olan eylemlere yeniden kavuşmuyorlar mı? Ve bu trajik anda mürettebat ne kadar da şaşırtıcı bir koro oluşturuyor?

Ama fırtına dindikten sonra ne hatırlayacaklar? Hâlâ akıntıya karşı yelken açmakla övünmeyecekler mi? Rüzgâr ve gelgitlere karşı rotayı

izlemekle? Tehlikelerin üstesinden gelmek mi? Onlara daha kesin bir şekilde hükmedebilmek için yeni makineler bulmak.

Ve atlatılan tehlikeye gülmek. Ve unutmak. Ve hayatta kalmak.

Ve korkudan, çocukları ve kadınları kandırmak için bir destan oluşturacaklar. İnsan^ olmaktan gurur duymak. Ve dehşeti kahramanlıkla gizlemek.

Böyle dolar tarihteki boşluklar. Böyle fişkirır gölgeden bir öte dünya ışığı.

Ve dirilenler korku ve saygı uyandırmazlar mı? Kahramanlıkla harelenmiş olarak, ittikleri kadar çekmezler mi? Herkese insandan daha fazla şeyler gibi gözükmezler mi? Denize egemen olarak. Ve onun, ikiyüzlü denizin kendi derinliklerine inen herkese verdiği ölümü aşarak. Ondaki gizemini kopartarak. Onunla ilgili her şeyi öğrenerek. Ve doğaüstü bir gücün bilgisi haline getirdikleri dehşetlerinden başka bir şey bilmeyerek.

Ve limana dönüşte tanrılar kadar kendinden emin hareket ederek. Seyahatlerinden bir dahaki sefere kadar yetecek düş getirerek. Güçlerini kanıtlama zorunluluğu olmayan saygın görünüşler. Yeryüzünde bir an yaşamaya yetecek kadar hayal.

Ama kimi zaman geceleri kâbus görürler. Kimi zaman da yaşadıkları dehşeti anlatırlar birbirlerine şakayla. Kimi zaman gelecekteki yeni bir sefer düşüncesiyle gerilerler. Gene kıyıda ayrılmaları gerekmeyecek midir?

Ve ölümle ancak bir kez karşı karşıya geleceklerini düşünerek ra-

hatlarlar. Daha önce olmamış ne gelebilir başlarına? Aynı yolu izlemeyecekler midir? Ve tanımış oldukları yerlerden geçmeyecekler midir? Ve kendi hareketlerini tekrar etmeyecekler mi? Yeniden denize açılan gözüpek denizciler!

Ve onları gölgede hangi korku bekliyor? Patlayan dalgalar ve sular içindeki yelkenler arasındaki bu amansız savaşın şekilsiz anısı mı? Gökten ve yerden gelen suyun tehlikesi mi? Ve deniz tüm maskelerini atıp sakın, uslu ve itaatkar olmadığında onun gücü karşısında düşecekleri dehşet mi?

Ve buzu özleyerek. Kuzeyin de kuzeyine gitmek. Ve buz üstünde dinlenmek. Aynaların dinginliğinde ilerlemek. Ve kuru bir yerde uyumak.

Keşke deniz olmasaydı. Keşke onu sadece düşlerde yaratabilse-lerdi. Sonsuza kadar kalıcı, her zaman canlı olmasaydı. Ve dibinin ulaşılmaz derinliğinde ardına kadar açık.

Ve denize dönmektense soğuktan acı çekmeyi ve iliklerine kadar sertleşmeyi ya da öğle sıcaklığında kavrulmayı yeğlerler. Ve orada ölme tehlikesini göze almaktansa kurumayı ve susuzluktan ölmeyi yeğlerler.

Aşırı uçlar onlar için bu dizginlenemeyen ortamda bulunmaktan daha çekici seçeneklerdir.

Denizi uzaktan düşünmek, onu uzaktan seyretmek, en güzel düşüncelerini oradan almak, düşlerini bu düşüncelerle süslemek ve limanda güvenlikleyen yelken açmak, böyle sayıklar deniz âşıkları.

İnsanın sevdiği şeyi her zaman belli bir uzaklıkta bırakması ge-

rekmez mi? Yolcular her zaman bunu söylemiştir.

Aşklarını düşünceye dönüştürmek, en büyük arzuları budur. Ve tümünü bir anda toplamak. Belli bir uzaklıkta, tutmak için bir çemberin içine kapatmak. Sonlarını, belli bir uzaklıkta dönüşlerinde durdurmak. Ve olmak evet hepsi olmak – ama belli bir uzaklıkta.

Çünkü her şeye aynı anda dokunulamaz, kucaklanamaz. Ve ötekine çok yaklaşan ona karışma tehlikesine düşer. Ötekinin çok yakınında duran kendisini ona bırakma tehlikesi içine düşer. Ötekinin içine giren orada batma tehlikesi içine düşer. Ve öteki, olduğu gibi olmak için yol olmaz ona artık.

Ve terk etmek gerekir denizi. Dalgası çok şiddetlidir. Yüzleri ve anıları belirsizleştirebilir. Çok derin. Berrak olduğunda bile hiçbir zaman dibi çıkmıyor gün ışığına. Ve düşlerin saydamlığı olamayacak kadar ıslak. Gerçek bir ayna olamayacak kadar huzursuz.

Belli bir uzaklıkta: bu tür geçitlerin sağlamlığını anlayacak kadar yakına gelmeden, onu ritmi ve ölçüsüne göre bağlamak için belli bir uzaklıkta tutması gerekir. Ve denizden hatırlananları da uykunun karanlığında tutmak gerekir.

V

Denizden doğar üstinsan, ama genişliğini özlese de sularında batmaktan korkar gene de. Münzevi, cambaz ya da kuş, dipsiz derinliklerinden uzak durur hep.

Dünyada, deniz ve güneş arasında yaşar. Ve bu ikisi aynı unsur içinde birbirlerini itmeler de çekseler de o gene de aralarında kalır. Hayat ona birinde verilmiştir, ama o hayatı ötekenden de alır. Bitki ve hayalet melezi. Ve su olmadan doğamaz ya da yeniden doğamaz, ateşsiz ve ışıksız hayatta kalamaz ya da yaşayamaz. Ama başlangıcının kaynağını da yayar her zaman. Çünkü sonuna doğru yürür o. Kendisi-ne gerekli olan bu ortamda, havada yaşayarak.

Ve, birini^v terk ettiğinden dolayı kendi kendini teselli etmek için ondan düşler ve görünüşler dünyasını almaz mı? Kendisini demirleyen ve kendini kendisine gönderen buzları ya da yelkenleri dönüş yoluna bırakmaz mı?

KIZGIN LAV TAŞIYORSUN İÇİNDE

Ve, artık kendinde değilsin. Kendin olan bu barınağı sabırla, hoyratça, zamanla bozdun. Sen olduğu söylenen bu barınağı.

Durmaksızın sağdan sola, yukarıdan aşağı giderek, senin olduğu söylenen bu evi arşınladın. Bütün sınırlara çarparak, bütün bölmeleri devirerek ve binlerce yıllık emekten sonra inşa ettiğin bu yeri kendin için fazlasıyla küçük bularak.

Böyle konuşuyordun kendi kendine bu hapisanede tek başına: insan iyi yapmak istediğini yine kendi ölçüsüne göre, bir acıya göre yapmıştır. Kötülük doğuştan gelir. Şimdi tekrar başla. Hastalığın başladığı yere dön.

Ve burası bütün küçüklüklerden, bütün acılardan ve üzüntülerden, bütün zehirli hayvanlardan, bütün papazlardan ve çömezlerinden, bü-

tün bilgiç maymunlardan, bütün korkulardan ve boyun eğmelerden, her türlü itaatten ve tutkudan yoksun olsun ... Ve dünyayı intikam yapıtlarıyla dolduran bütün bu duygulara temiz bir sayfa açılsın. Ve dünyanın kendisi ve akıl ve ruh ve insan bu ölçüte göre yaratılmış değil miydi? Bu ayrıntılardan kurtarılmaları gerekir. Öbür tarafa geçmek, daha ileri gitmek ve, böylesi kesinlikleri çekiç darbeleriyle kırmak.

Ve her şeyden, her yerden ve her zamandan durup dinlenmeden tekrar geçerek insanın yok edilmesine yönelik bu temizliğe girişiyorsun. Ve hiçbir köşe bucak öfkenden ve dikkatinden kaçamaz. Her şey payını almıştır aşkından. Ve hatta herkesin ve her şeyin payına düşen nefreti de verdin. Bu nefret getirmişti bu hale onları ama onlar bunu küçük yalanlarını saklamak, masum hayvanlar için tuzaklar kurmak, küçük anlaşmalarını yapmak için ceplerine tıktırıyorlardı.

Ve bütün bu küçük gizleyişlere gülüyordun ve büyük zorluklarla toplanan bütün bu zenginlikleri göz açıp kapayana dek silip süpürüyordun! İnsanların, doğuştan tüccar olanların hayattan daha fazla önemsedikleri bu zenginlikleri.

Gitgide daha yüce ve daha şeytani olan tanrıların büyüsünü bozmalıydın. Ve ne amansız bir görev! Çünkü bir an bile dursan, her şey çok daha sağlam biçimde eski haline dönüyordu.

Ve nasıl dizginlerini koparıyordu sendeki tutsak enerji! Ve gücün bütün büyülerini ve çekicilikleri. Bu kadar uzun süredir inanmış olduğun şeyleri yok ederek nasıl bir güç buluyordun kendinde! Seni, bu kadar yaşam boyunca putlara bağlı tutmuş olan şeyi.

Ve ona bu kadar körü körüne güven duymak güldürüyordu seni.

Ve onlara adanmış bu alevleri ele geçirmek yanıp tutuşuyordun. Ve kendini tekrar bu kadar parlak bir çemberin içinde bulmak donduruyordu seni. Gökten inmiş ve ateşleriyle kimi dölleyeceğini bilemeyen yıldız.

V

Ve bengi dönüş, sonunda durduğun lav dolu o ince kabuk olmasın?

Ama bu konuda bir şeyler söylemek bu kabuğu kırmak ve seni yok etmek demek değil midir? Çünkü akışkan kendi kendinden bu şekilde ayrılamaz. Ne de kaynaşmada olan bir şey damla damla verir kendini. Ve her şeyi verince de artık hiçbir şeyi bulamaz.

Meğer ki en azından görünüşte her şeyi veren ama hiçbir şey almayan buzdan bir öteki olsun. "Evet"iyle, her şeyin sende kalması ve bu bütünlüğü taklit edebilmesi dışında hiçbir şey istemediğini söyleyen. Ayna gibi mükemmel.

Ve dünyanın hassas yükü gibi kızgın bir alev taşıyorsun kendinde. Güneşinin gücüyle her şey eridi. Aşkın, kavurucu akıntıları içinde her şeyi özürsedi. Ve işte her şeyden aldığın arzunla ağırlaştin. Ve işte, yitip gidecekleri korkusuyla içinde sakladığın görülmemiş güçlerin toplanma yeri oldun.

Ve şimdi dikkatli bir şekilde yan yan ilerliyorsun, hatta hareketsiz. En küçük bir harekette dökülme tehlikesi içine düşmüyor musun? Ve bu tür bir aşırı akıntı tam bir kayıp olurdu.

Ve sen bu yükü korumana yardım eden buzulların ortasında her-

kesten ve her şeyden uzakta duruyorsun. Kabuğunu güçlendiren bir çevre bu. Onu görünümüleriyle çoğaltarak. Ve son anda buzu taklit etmen gerekmiyor mu? Ve güneşe yakın olanların hâlâ buz kaldıklarını ebediyen seyretmek.

İşte senin en büyük mutluluğun. Ve sen orada en yüce çelişkini elde etmedin mi? Tüm yaşamı kendinde toplayarak ölü oldun ki bu an sonsuza dek sürüp gitsin.

Ve işte yüklenme ve boşalma anı arasında patlayacak gibi kalıyorsun. Tek başına en gözüpek olanı bile felç etmeye yetecek korkunç bir görünüm. Zaman içinde en az iki kez kat etmek isterken ondan ancak biriktirme ve toplama olarak üretilebilecek olanı doğuran yaşam kaynağı. Dolayısıyla yaşam değildir bu. Ne kadar az biriktirirse o kadar iyi yaşayan. Tüm artıkları yanar. Bütün fazlalık oluşumunun eyleminde erir.

Kendinde fazla ya da artık olanın bedenini sulamasına neden izin vermedin? Sen asla katı bir beden doğuramayacaksın. Taklit ettiğinde ancak görünüşte başarırırsın. Ve ancak ölümün ötesinde hayatta kalır.

Tüm yaşamları kendinde topladığında bile yaşam veremeyeceksin. Geri ver, açıkça, kendini ve kendinin bütününü de vererek arzunda.

Çünkü damla damla ya da yarım yarım verilen ötekini her zaman zehirler ve ne olduğu konusunda yanıltır. Herkes ötekinden bir parça alır ve onunla hiç olur. Kim, bütün olarak kalmadan parçayı koruyabilir ya da yitirebilir? Kendini parçalara böler ve hiçbir şey kalmaz. Bu sahte bölünmenin çizgileri arasından kaçır her şey.

Tökezemene hangi engel neden oldu, işte senin söyleyemeyeceğin şey. Seni en fazla korkutan, engel olmaması değil mi? Uçurumun verdiği baş dönmesi. Boy ölçüşebileceğin hiçbir dirençle çatışmayan şeyin içinde erime tehlikesi.

Böyle bir uçurumun kenarında doğumunun ve ölümünün gizini arıyorsun. Tepkinin gücü seni yeniden canlandırmak için kaynaklar getiriyor sana. Seni bir daha aldatıcı yerlerle ve yanıltıcı kesinliklerle sarıp sarmalamak için. Ve acıyla olgunlaşmış olarak yeniden uzaklara gitmek.

Bengi dönüş – ulaşılamayan. Kırılmadan dile getirilemeyen zaman. Önceden sindirilene indirgenemez bir dışarıyla ilişki döngünün sürekli hareketini durduracaktır.

Ama bu döngüde senin tutkunu hâlâ besleyen şey eksiktir. Bana “evet” görümünü altında taşıttığın bu “hayır”la seninle yaşamı paylaşmayı reddettiğimi belirtmemi istemiyor musun?

Ama “evet” – yani “hayır” – demem gerekse bile belirsizce, her zaman aynı etkiyi yapmayacaktır. Buz bir kez biçimlenince öteden gelen acıyı hissetmeyeceksin sen artık.

Sen ve ben, ben ve ben arasına set koymamı istiyorsun. Kendini bir yandan bir geri dönüş kozu olarak tutarken bir daha ve bir daha kaybolabilmen için sürekli senin biçimini onaylamamı istiyorsun.

O halde yapıtına devam edebilmen için adlandırdığın şey sabit nokta değil mi? Ve beni böyle bir ittifakla bağlamak bir ebedi mutluluk vaadi midir?

SAF BİR BAŞKALDIRININ UĞULTUSU

Ve senin gizleme gücün güçsüzlüğünden ve gizlediğin suçluluk gücünden gelmiyor mu? Gerçeği, eylemi ve benzerlerini aynı şey içinde karıştırarak uçurumda ya da dipsiz kuyuda kayboluyorsun.

Ve ucubeliğinin sahte olup olmadığını bilmiyorsun. Aşk ya da her şeyden nefret etmek. Davranmak ya da her şeyden acı çekmek. İleride kullanmak üzere saklanan güç ya da en büyük isteğinin gerçekleşmesinin mümkün olmaması. En yüce yaratımının.

Suçuna engel olamadan her şey ve hiçbir şeye yönelik komplolar düzenliyorsun. Son gizemini gün ışığına çıkarmamış bir uçurumun üstünde evet ve hayır arasında kalmış durumda.

Ve işte o zaman tüm ötekilerin barınaklarını bulacakları son düşünceyi dünyaya getirmek isterken, bir gölge bulutuna sarınıyorsun. Düşüncen görünmez olandan başlayarak gündüzünün aydınlığında gelişiyor. Ve içinden fışkırmış olan, gündüzün henüz aydınlatmadığı bir şeyden fışkırıyor. Ve en güçlü ışığın peşinden uçuruma inerken geceyle çevrilmiş olarak dönüyorsun. Yeni bir güneşin doğacağını sandığın yerde bir karanlık uçurumu açıyorsun.

Yalnızca doğal unsurda ilk barınağını bulmuş olan ortaya çıkabilir. Onu yabancı gözlerden uzak yetiştiren bir ortama kök salmış olan. Herhangi belli bir biçimin açığa çıkışından korunmuş olan.

Böylece ilk gecen ve gündüzünün ürettiğinden ya da düşlediğinden daha eski biri. Ya da aklının. Ya da dilinin. Son dönüşün gibi, ve söylemlerinin tersine rağmen daha az aşılabilir. Çılgınlığın.

Vücut bulduğun yer ebediyen kaçıyor senden. Ve kendi doğumunu yinelemek, işte imkânsız olan. Ve sen onu isterken ölümü seçiyorsun. İlk kez olmaya başladığın bu karanlık dönemi yeniden bularak. İlk ve son kez olmak üzere.

Bu olay iki kez olmaz. Bu gereklilik ve bu rastlantı, rastlaşmalarının kör koşulları içinde korkunç ve şahane.

Ve, sen geri dönüşünün sonsuzluğuna girerek kendini hayat bulduğun bu biricik andan ayırıyorsun. Bir an belki mutlak güç: seni dünyaya bağlayan ipin kesilme süresi kadar. Daha sonra düşüş başlar.

Ve sen eğer bir an ötekini tümüyle kendinde toplayacağına inanıyorsan, bu ucube benzerliğin verdiği baş dönmesi sonunu bildirir sana. Öteki ve sen yalnız görünüşte gerçekleştirebilirsiniz bitmez tükenmez yer değiştirmeni. Ve kendini ortaya çıkmış olduğu yaşamdan koparan görünüm yavaş yavaş yaşamı bırakır. Ve böyle bir saydamlık ancak belli bir süre aydınlatılabilir. Ve ondan en büyük güç gibi destek almak isteyen solup gider.

Ve böyle bir yüksekliğe bir tanrı ulaşır belki. Ama ölü bir tanrı.

Bitki ve hayalet melezi olarak kalmak daha iyi değil miydi? Ve kendinden hiç değilse bir parça sunmak: toprak, su, hava ve güneş? Bütün bu unsurlarda ötekiyle kucaklaşabilene dek.

Ve tanrının bitkilere olan sevgisini unutmadın mı? Sadece yapay çiçekler istemek bir çöküş belirtisi değil midir?

Ve senin idolün denizlerin dibinden gelmiyor muydu? En büyük tehlike anında da oraya dönmüyor muydu? Hayata tekrar orada ka-

vuşmuyor muydu?

Ama asla kesin biçimde ortaya çıkmıyordu. Yazgısı hiçbir zaman tek bir yüz almıyordu. Ve onu taklit etmek, işte senin düşünün im-kânsızlığı. Kimliği olmayan nasıl taklit edilir? Hiçbir biçimde sabit olmayan. Asla hiçbir şeyle çevrili değildir. Ölüm maskesi dışında her türlü tutsaklıktan ve sınıflandırmadan kaçır.

Ve sonunda tanrını istemediğin bir kadere boyun eğdirmedin mi? Ve onun hayallerden çok iyi şarap ve kadınlarla sarhoş olduğunu unuttun. Ve müziğinin şarkısını biçim olarak çevreliyorsun.

Ve gölgeler gene uçurumların beşiğinde uyusunlar! En derin yerlerde hâlâ ne sessizlikler yüzüyor!

Ve yeraltında büyüyen her şeyin hışırtısı. Ve açması engellenen her şeyin yaşamak için sabırsızlanması. Ona bir ad vermek için diline başvurduğunda gecikmeye katlanmak zorunda kalan doğum çağrısı!

Ve sen uçurumlardan tiksindirirken ve şimşeklerle kasılıp kalırken bu saf başkaldırının uğultusunu işitmiyorsun.

Ve marizaranı aydınlatan bu yeni sabah gene büyülüyor seni. Bu sana yoluna devam etme isteği vermiyor mu?

Ama deniz gelip senin gene sürgün levhalarına kaydettiğin işaretleri kapatıyor! Ve dalgaları senin son saat kaprislerini eziyor. Ve güneş gelip senin yapraklarını tutuşturuyor; boyanı, metal kabuklarını ve hükümdarlık fermanlarını ürettiğin bütün aletleri eritiyor. Ve rüzgârlar gelip yalnızlık içinde konmuş bu yasaların izlerini siliyorlar.

Ve eğer aynı zamanda senin ruhunu soluklarının keyifli hortumuyla alıp götürrebilselerdi! Ve kum, şeritlerini senin sonsuz adımların üzerine bıraksın ve sürekli aynı noktaya dönen ve yalnızca eklenme yerlerini çeviren izlerini silsin.

Evet, nihayet bütün unsurlar düşlerinin tek uzak ülkesinde yaşama etkinliklerine karşı fesat çevirsinler. Ve hâlâ senin dilinin dışından kaynaklandıklarını anımsa. Ve sen dilinin içinde, onunla, onun yanında kendini sürekli varolan tek şey gibi ortaya koyuyorsun. Ve sözünü etmiş olduğun deniz, güneş, hava ve toprak bu ölümsüz dilin ölçüsüne uymak için küçüldüler bile! Ve sen ölümsüzlükten ölüyorsun.

Ve eğer gerçeklerin ya da görünümünün ya da simulakralların böyle bir ağa takıldıysa bu farklılıkların ne önemi var! Dipsiz bir yaşam çukurundan yükseliyorlar. Ve senin her şeyi kaybına doğru götürdüğün ve sürüklediğin altın hapisaneyi oluşturuyorlar.

Ve parıltılı saraylarından çok yosunların kuytusunda yaşamayı yeğlerim. Ve buzlarından çok çayırda yuvarlanmayı. Ve güneşinin parıltısında temiz ve kibar biri gibi kalacağıma tüm denizlerle ve yağmurla tekrar tekrar ıslat beni. Ve senin yaşlı bilge sözlerindense sabah çiyini içeceğim. Çoğu zaman felç edici zehir içtim onlardan. Parlayan yıldız ve mezar taşı, yakıcı parıltı ve suların çekilmesiyle alçalan deniz arasındaki böyle bir içkinin verdiği sarhoşluktan sık sık ayıldım. Almaşmalarında kenarda kalmış ve donmuş bir halde ve geleceğimin şarkısını bir daha bulunadan. Dudaklarımın durmaksızın yaşama zevki bulduğu bu hareketten uzakta.

Ve seni çekmek için senin ölçünde bir maske takacağım. Çünkü bu tür bir kendini beğenmiş gösteride boğulmak tiksinti veriyor bana. Ve ben senin suçlarının da ölümünün de suç ortağı olmak istemiyorum. Ve bedenimi gelecekteki her an paylaşabilmek amacıyla canlı tutmayı tercih ediyorum. Ve doğmaya çağrı yapanı maskelemekten çok maskesini indirmeyi tercih ediyorum.

Ve gelecekte o kadar çok yüz var ki hiçbirini tercih etmek istemiyorum. Hiçbirini en iyisi ya da en güzeli olarak seçmek istemiyorum. Her zaman başka gözükmek, benim hoşuma giden bu. Ve ölümün sonuna kadar sürekli doğmak.

Maske takmanın amacı bütün yüzün yokluğunu gizlemek değil midir? Bedeninin kendisini terk etmesini gizlemek değil midir? Yaşamın yalnızca görünümüyle etkilenen birini uçuruma çekmek değil midir? Ve yeni güçler bulmak, tahrip amacının peşinden gitmek ve yaşamın beklenmedik ve kestirilemeyen biçimde ortaya çıkışına karşı intikamın sarhoşluğunu tatmak için bu masum avlarla beslenmek. Asla kesin bir biçimde sabitlenmeden.

Maske takan tek bir kurulu kimlikten sapmıştır kesinlikle. Ama onlardan^v birinin figürüne bağlanır. Belki ucube, belki gülünçtür. Geleceğin eylemini dondurarak, ortaya çıkmasını durdurarak. Değişmelerinde ortaya çıkmasını engelleyerek. Sürekli bu yapaylık örtüsünün ardında, doğmaktan kendini tutarak. Gene taklit ederek, doğanın oluşumunu yok ederek mi? Kendi kendini taklit etmeyen. Büyümesinin hareketliliği model oluşturabilecek bir biçimde durmaz asla. Ve bir anını kaçırmak ve süreklilik olarak yeniden yaratmak doğanın yaratışını yok etmek değil midir?

Ve bu kendini beğenmiş gösteri aşıkların yaklaşamayacağı ve dokunamayacağı kadar iğrenç! İten ve her zaman belli bir mesafede tutan ölüm ilişkisi.

UÇURUM GIBİ BİR UNUTMA

Böylece dibe hiçbir zaman ulaşamadığından bütün hakikatler ve gerçeklikler yüzeysel görünüşlerin seviyesinde kalır. Dipten uzaklaşarak, ondan ödünç aldıkları malzemeyle onu bulanıklaştırarak. Ulaşılmayan, hâlâ senin gündüzünün hayal edebileceğinden daha derin bir gecede gizlenir.

Ve dibin görünmesine engel olan bu katmanlardan yeniden geçmek isteyen büyük bir sessizlik ve uçurum gibi bir unutmayla karşı karşıya kalma tehlikesi içine düşer. Dünyayı döngüleri ve devrimleriyle ören bu uyku ve bu düşe girme tehlikesiyle. Uyanık bir tavırla, körü körüne bütün ufukların ötesine bırakmış olduklarının peşine düşme tehlikesiyle.

Ama bu tehlikeli macerayla ilişkili olan, anın bakışı altında zaten ölmemiş midir? Oluşun eylemlerine gelince zaten yok olmuş olan buzlar ve kayalar görülür. Ve görünüşte hâlâ boş olana doğru yol alan hareket hızıyla ölü ağırlıkların alması bu seyahatten nasıl sağ dönelecekti?

Ve düşündüğün her şeyin yaradılışını tamamlayabileceğini sanıyorsun. Ama onu gösterecek olan alttaki dip senden gizleniyorsa ona nasıl hayat vereceksin?

Böylece en güçlü yaratımların bir suç içerir. Gerçekten işlenmiş olsun olmasın, önemi yoktur bunun! Her eyleminde onları yok eden bir dip cinayeti yatar.

Ve seni sürekli izleyen hayaletlerden, iğrençliklerden ve titremelerden ne öldürdün? Senin için hâlâ gün görmemiş olanı mı? Tüm aşmaların, geçişlerin, uçmaların, hayatta kalmanın ötesinde hâlâ ayrı duranı mı?

“Yani hiçbir şey öldürmedim mi?”

Öldürdün. Hayat kendini ışığa vermeden önce yaşamaktadır. Senin güneşinle uyarılmadan çok önce tohumlanmıştır.

Ve hiç kuşkusuz bütün görünümüler arkalarında sonsuza kadar başka görünümüler saklarlar. Ama bütün görünümülerin arkasında bütünüyle görünmenin tutsağı baş edilmez bir yaşam vardır. Tükenmedikçe.

Ve orada yalnızca, direnişini kırmak zorunda olduğumuz bir özün savunmaya yönelik gizinden başka bir şey görmemek ya da işitmek, işte geç gelenin düşü budur!

Böylece sürekli oluşumun işlenmiş bir suçun sürekliliği anlamına gelecektir. Yeraltında belli belirsiz kışkırtılan düşü gizlediğin bir kılıf. Senin öğle vaktinde hiçbir zaman parlamayacak olan şeyin ilk gömülüğü.

Ve sen doğayı, yapıtlarının özgünlüğünü tahrip ederek taklit ediyorsun. Hiçbir sanatçıya ait değildir bu yapıtlar. Ve modelleri de yoktur.

Ve senin dünyanda maskeler ve ucubeler çoğalıyorlar. Doğurmaların hâlâ insan nedir bilmeyen bâkir doğanın doğurmalarına eşlik etmezse çöküş ve yok olma egemen olur şafağına. Ve de eğer o ötekini yabancı olarak almayı ve onunla istemeden ya da sahiplenmeden paylaşmayı reddedersen.

Ve ondan seni taklit etmesini ve böylelikle senin tek görüntünü çoğaltmasını istemen, doğanın tahrip edilmesinin kendisine adanacak en güçlü sadakat olduğunu dile getirmesini rica etmek değil midir? Doğa özetlenmez, asla verdiği hayatın ya da ölümün üstüne kapanmaz ama vakti geldiğinde bunların ortaya çıkmasına izin verir.

Oluşunu döngü içine almak isterken, bir gereklilik ve şans oyununa göre özgürce verilen, sınırlanamayan ya da tutulamayan ya da egemen olunamayan güçlere karşı kanlı bir zafer umudu içinde değilsin. Özsuyun bu açılmayı gerektirdiği anda ışık görmedikleri için solmalarının dışında. Ne çok geç ne çok erken. Bugün olması gerektiğinde, ne dün ne yarın. Ve bir kez, evet sadece bir kez. Asla yinelenmeden.

Ve yaşamın âşığı gizemine girilemeyen bu kaynağı geri almaktan başka bir şey mi istiyor ondan? O ki kesinlikle düzenli bir biçimde ve kendi isteğine göre verir. İstemese de.

ÇÖL GENİŞLİYOR

İrmak isteğin ve bedeninin arasında dolaşmıyor artık. Lav birinden^ ötekine, ötekenden diğerine kesintisiz akıyor.

Ve biri^ ötekine düşen olaya her zaman erken ya da geç gelir ya da hiç gelmez. Ve bu cehennem dansı aralarında uyum olamayacak bu

düzensiz ritimler tarafından düzenlenir. Ve sen birini^ yaşamak için ötekini ve ötekini yaşamak için birini terk etmek zorundasın. Ve bir parçadan ötekine atlamalısın. Her iki yandan da yırtılarak.

İntikam güçleriyle çok eskiden kurulmuş yapıların ortaya çıkan gizemli kalıntıları. Ve unutulmaları.

Ve sen bugün birinden ötekini, birini birinden ve ötekini birinden çalarken, bunu nihai bir zafer gibi görüp keyiflenmiyor musun? Kitapların bu yüzyıllık kesiti altında her şeyin müziğine yeniden kavuşmak istemiyor musun nihayet? İkisi birlikte mi? Ya seçmen gerekseydi? Ya her ikisi aynı zamanda biri^ için karar vermek demek olsaydı? Eğer çelişkilerinin sınırları, azdırılmaları senin istemediğin korkunç bir yıkım getirecek şekilde ortaya konmuş olsaydı? Karşı çıkışların bir ret anlamına gelseydi? Doğumunun reddedilmesi? Bedenine sahip olduğun döngünün dışına atılma? Olduğun yerin sürgünü?

Kartal bakışınla haritanın üstünde uçarak. Kendisine besinini veren toprağın üstünde uçan yırtıcı kuşun? Ve sadece başkalarının kanını almak için aşağıya inen. Ve elbette avını yutmak için mağrur doruklara dönerek!

Ama başkalarının yaşamıyla yaşayan doruklar derin çöküntülere maruz kalmayacaklar mıdır? Kendi varoluşlarının olmamasından başlayan bir sarhoşlukla.

Kendi doğasını terk etmeden ve böylesine yukseklere süzülmeden kendi ortamında yaşamak en müthiş sarhoşluğun belirtisi değil midir? Ve de kendi kendini kırmaktansa "hayır"ını kırmak? Ve orada dünyanın sonunun efendisi olarak egemenlik içinde hüküm sürmektense kendi sürgün krallığını yeniden oluşturmak. Yaratılmış eksikli-

ğin en büyük mutluluğun kaynağı ve işareti olduğu hayaliyle sallanan düşlerin ortaya çıkışında.

İşte son papazlar – kitleli vaaz eden bilim adamları. Başkalarının fedakârlıklarının dumanları üstünde biraz daha yaşayan dekadans insanları. Ve bunlar bu tür doruklarda insandan fazla bir şey olmakla gururlanıyorlar. Ve güçlerinin kanıtı olarak çölü seyrediyorlar.

Yeni bir tanrının yortusunu bekleyerek. Yazgılarının geleceğini selamlayacakları bir putun hiç görülmemiş şekilde vücut bulması.

Ve bunun yerine onları yavaş yavaş doğalarının sınırlarının dışına iten aletlerin çoğaldığını görüyorlar. Makineler nüfusu yavaş yavaş dünyayı kaplarken onlar doruklarına gönderiliyor. Kısa süre sonra bir gölgeolay olarak insanı doğurarak.

Emekleyerek ya da dört ayak üstünde hâlâ masum bazı hayvanları taklit ederek bilgeliklerinin yolunu bulmaya çalışan bazılarına karşı da tetikteler. Çöl genişliyor. Vay haline ...

Kazanılmış bilgi. Kötülüğün doğuşuna geri dönmek gerekir. Ve bütün ölçüleri ve bölünmeleri yeniden değerlendirmek.

V

Ve derinlik olan her şeyi kendi dışına atmak ve yalnızca görünüşleri arzulamak, sonuçta tüm bir yaşamı bırakmak değil midir? Hayalet olmak? Ve havaya karışmayı reddeden tek şeyler olan katı gerçekliklere dönüp durmak. Hâlâ yaşadığını anımsatan bir şey gibi.

Ama o zaman çarptığınız şeyler cesetler değil midir? Ve bütün hareketten yapay bir biçimde yoksun bırakılmış madde. Çoktan hareket-

sizliğe batmış ölümcül kalıntılar, donmuş kalıntılar.

Şimdi, iki ölü şey arasında gidip geleceği ve birinin^v ötekine dönmesini sağlayacak yolu aramak zorunda kalacağı şekilde, kendi ve kendisi, bedeni ve ruhu arasında mesafe yaratan kim? Ve biriyle öteki arasındaki köprüler nasıl kurulacaktır?

Ve böyle bir hendeği geçmek isterken uyumsuzluğu sonsuz geriliminin uçurumuna atmıyor mu? Ölüleri acımasız yalıtılmışlığa hatta açlığa götüren olayı unutturacak kadar saf dışı bırakmıyor mu?

Ve ölüm doğumdaysa eğer hayat nereden geçiyor? Ve belleği olmayan bu yeraltı mezarını açmak için hangi bilmeceyi çözmek gerekiyor?

Kopmayı bu biçimde belirlemiş olmak intikam olmayacak mıydı? Sen kendi kendini dünyaya getiremeyince seni dünyaya getirenden nefret etmedin mi? Ve sanatından eksilen bu güç hiçliğe mi indirgeniyor? Ve doğal yaşam ölüyor.

Ve böyle bir yetenek dolayısıyla sana yaklaşan her şeyi felç ediyorsun. Hayatı sevmiyor musun? Hayatın kendisi olmak istemiyor musun? Sonsuz? Sana hâlâ yiyecek verene karşı çıkarak, "bu kez seçim sırası benim" demiyor musun?

Düşünmeye uzaklara gidiyorsun. Kendi isteğine göre özüksüyor-sun. Artıkları bir yük gibi atıyorsun. Dünyevi çekimi mi? Ve tekrar hayalet olarak ortaya çıkıyorsun. Kırılma ve dağılmaya göre. Şu ya da bu. Şu ve bu. Çok, ama hâlâ kırık. Ve hayattayken paylaşım ihtiyacını aşmadan.

Ve hiç durmadan yeniden başlıyorsun bu işleme. Çok eski bir geçmişe özlem. Her şeyi bir anda yeniden yaratsaydın ayrılığı saf dışı

eder miydin?

Doğumunun adını atlamak için gitgide daha çabuk tekrar başlıyorsun. Ruhta ve bedende anımsanan bu delik ve bu çekim mi? Ve birinden ve ötekinden kaçıyorsun ve birinin ve ötekinin peşine düşüyorsun. Ve onları eritmek ve tekrar başka bir biçimde dökmek için çabuk dönüyorsun. Bire.

Ama bütün gene ve her zaman bozulur ve parçalanır. Biri^ de öteki^ de gözden düşmüştür. Halka kırılmıştır. Sarhoşluk bitmiştir. Yeniden düş kırıklığı.

▽

Hâlâ yaşamaya başlamadın. Şimdi tekrar başla. Kötülük doğumdadır.

Doğum. La naissance. La naissance? La? Naissance?^ Ve senin dilinde bunun hiçbir anlamı yoksa? Ve senin dilinde hiçbir şeyi temsil etmiyorsa?

Doğum? Dünyaya gelenin bürüneceği soyut olgu. Onu göstermeye gelen her şeyi belli belirsiz saran cansız deri. Oluşumuna gireni sürekli gizleyen özel ad. Bütün değişiklikler içinde taşınan gizleme. Bütün oluşumu örtüstüyle çevreleyen havadar bir sığınak.

Ve bu özel çevrelerin berisinde ya da ötesinde durmaksızın büyüdüğü nasıl söylenebilir? Ve böylesi doğal bir gömme olayından kurtulmak için nasıl bağırarak ve kasılmak gerekir.

---

^ Yazar, doğum, *naissance* sözcüğünün dişil ön takısına vurgu yapıyor, -y.n.

Kötülük doğumla – dilinin doğumuyla başlar. Dünyaya gelişinin çok uzağına dönmek gerekir. Bunu bir dil kötülüğü olarak almak çöküşünü belirtmek değil midir? Sana hayat verenin hayatına engel oluşturduğuna inanmak değil midir? Ve dilin yalnızca bir bedenden doğmasını istemek değil midir?

Ve işte güç, ışık ve farklı yoğunluk işaretlerinden oluşan evrenin içindeki güneşin. Bütün canlılara yeniden anlam vererek. Ama tutuşma maddesini nereden alıyor? Aydınlatmak için, verdiği kadar geri almıyor mu sürekli biçimde? Ve sırası nasıl belirleniyor? Ve gökyüzüne yükselmeden önce nerede su içecektir? Ve yeterli midir bu? Batışı çekmez mi onu sürekli olarak?

Ve beyaz ya da siyah ufukların almaşmaları, gündüzlerin ve gecelerin sınırları, maske saydamlığı ve yaşamın kendini ilk kez verdiği kılıfın ötesindeki bu dönüşüm içinde henüz ortaya çıkmayan yumurtlama ne oluyorlar? Ölüm olmadan gerçekleşmeyen deri değiştirme yok mu burada? Sizi hiçliğe götüren öteki için mezar olduğu sanılan birinin terk edilmesi mi?

Temel olan – isteğini zorla kabul ettirmek. Paylaşma olmadan. Ve titre ya da yan, tehlikelerin efendisi olduğuna inanıyorsan ve günün birinde onları aşacağını düşünüyorsan mutluluğun bu senin.

Ama kötülük doğumda. Dünyaya gelirken yaşamda yanılan belli belirsiz limana varışı arar.

TESADÜFEN FELAKET

Ve nihayet kendine layık bir düşman istemenin nedeni duygunun yarattığı aynayı kırmak mıdır? Eşit güçlerle dövüşmeyi istemenin nedeni karşı olduğun ya da desteklediğin mücadeleyi aşmak için son çılgınlığın mıdır? Böyle bir aşma etkinliği için aynı yoğunlukta bir enerjiyle ileri atılman gerekmez mi? Ve senin en azılı düşmanın böyle bir mücadeleyi reddeden ya da karşına silahsız çıkan değil midir? Sana yalnızca en keskin bıçağının bile gömüldüğü ve kaybolduğu uçurum ya da bataklıkları sunarak. Sen, üstinsanın hiçbir zaman uzaklaştığına inanmadığın bu alçak sulara geri dönmüş olan nefretinle.

Umalım ki bu batıştan seni çıkaran senin gibi çıksın! Bir öteki ama aynısı, bu derin diplerin katmanlarını geçerken sana yardımcı olacak sadık ayna gelsin. Bu kadar yükseğe çıkmadan önce bulunduğu bütünlük içinden seni bir kez daha çekip çıkararak.

Ve bu imkânsız seçim nasıl bir mücadeledir sende! Biricik olmak ya da olmamak senin ikilemin değil mi hâlâ? Ve sen tanrıları yaratanınkinden – seni tanrı yapandan – başka bir dilbilgisi bulmuş değilsin. Seni çevreleyen ve bu yüce hayale yükselmeni engelleyen şeye karşı amansız savaştan başka bir aşk da bulmuş değilsin.

Hammaddenin içine gömülmüş olmak, bu tehlike bunalımını, unutuşunu ve ölümünü sürekli besliyor. Mezarın her zaman hazır.

Ve hayatta kalma isteğinle bu dünyada sürekli yeni yollar, yeni bir kaçış yolu, yeni bir gökyüzü açmayı düşünmüyor musun? Nefes alacağın, hareket edeceğin ve uçacağın delikler delmeyi. Ve şimdi seni

her zaman boğabilecek olan –burnunu, ağzını, gözlerini, kulaklarını çok eski sularla doldurarak– şeyi bulunduğu yerin köşesine itiyor-sun.

Ve bu sorunu yaşanabilir bir dünya olarak hayal ettiğin çevreye doğru iterken asla çözümlemiyorsun. Ve kendini tekrar bir hapisane evreninin tutsağı olarak buluyorsun. Ufuk, ev, beden ya da ruh kendi içlerine kapanmıştır bu evrende. Hayatta kalarak hiç kuşkusuz. Ama senin geleceğinde donmuş durumda.

Ve içinde yaşamış olduğun akışkanı hiç düşünmedin mi? Onu dibe göndererek ya da arasından hiçbir şeyin kaçamayacağı bir kabuk yapmak için sertleştirerek.

Ya taşıp sularını denize akıtırsan böylesi bir cömertlikten doğmuş olan çocukların nerede olacak? Deniz altındaki yaratıların nerede?

Ve sen kimi geçmek zorundasın? Seni dünyaya kim getirdi? Seni çiçeklenmelerinden biri gibi doğuran kara ve deniz, seni canlı çevrenle beslenmeye şefkatle bırakıyorlar öyle mi? Sana güç veren şeyin ortasına?

Ya da – daha önce geçen sen miydin? Ve ötekini aşmak istediğin yerde birini yok ederek ikisini karıştırmıyor musun? Bu gizemin – ondan, kendinden ayrılmanın gizemi – uçuruma geçtiği noktanın çevresinde durmaksızın dönerek.

Fark nerede başlıyor? Nerededir? Ben neredeyim? Ve görünmekten gizlenenle nasıl yüzleşilecektir? Senin doğduğun bu karanlık yere na-

sıl egemen olunacaktır? Sen olmaya başladığın yere.

Ve güçlerinin kaskatı donduğu bu geçmiş zamanı yok etmek isterken bunları aldığın zamanı da tahrip etmiyor musun? Gücün hâlâ canlı olarak aktığı yeri.

Sürekli bu bilmeceye dönüyorsun, ama onu hâlâ karanlıkta bırakarak asla ilerisine geçmiyorsun: o' kim? Ben kimim? Fark nasıl belli oluyor? Kendi kendinin aynıyla ölümüne mücadelenin dışında. Kendi dünyanda, kendine olası bir düşman olarak yaratmış olduğun ötekiyle.

Her perdeye bir düelloyla başlamak ve tekrar başlamak senin gücünün değerlendirilmesi düşü değil midir? Ama benzerler arasındaki bu karşı karşıya gelmede senin aşmak istediğin kaybolup gitti bile. Senin güçlerin onların mucize gücünde doğrulandı bile. Sen kendi görüşleriyle her çeşit hayalet, hayal ve simulakra karşı mücadele ediyorsun. Canlı diye adlandırdığın şeyi senin –yaşamı aşmak– isteğine göre büken nefreti unutuyorsun.

Eşit bir düşman mı? Aynanın gücünü tahrip etmeye mi çağrı yapıyorsun? Nefretini değerlendirmek ve ötesine gitmek mi? Duygunun gücünü değerlendirmek ve böyle bir enerjiyi serbest bırakarak intikam zamanından başka bir geleceği mi bildirmek?

Ya da: insan olan her şeyi bir araya getirmek ve bütün geleceği onda özetleyerek onu geçmişe göre daha bir insan olarak yaratmak. Kendisini açığa çıkardığı bir kökenin toprağını, kusursuz bir döngü içinde ayaklarının altında ikiye katlamak. Sonunda Tanrı.

Düşman? Ama senin gösterilerini yansıttığı sürece düşman her ge-
lişte gizlenmiyor mu? Artık sadece tesadüfen geliyor düşmanlık.

Hesaba kitaba sığmayan bir raslantı oluş mu? Maddi direncin ele
geçirilemeyen parçalarını yoğunlaştıran fırtına bulutu gibi. Havanın
duru kuruluşunu gizleyen beden gölgeleri. Hâlâ güneş altında kalan
ve rasigele kırpışarak ışığın saflığını gizleyen vücut bulmanın kalıntı-
ları.

Böyle düşman karşısında nereye koyacaktınız kendinizi? Atmosferi
dolduran ve zamana göre sizi esirgemeyen intikamın dokunulamayan
sulandırmasından nereye kaçmalı?

Bir düello mu? Geçmiş zamanın lüksü. Senin zamanında dokunu-
lacak, yaralanacak, delinecek bedeni nerede bulmalı? Ve şans eseri bir
tane çıksa bile solgun ve kansız olmaz mı?

Ama bu yaklaşımın dışında hayatta kalmak için sürekli geçmek
zorunda olduğun nasıl bir güç alanıdır! Birinin ölmüş olması, öteki-
lerin hâlâ yaşaması, bunların hepsi ölümcül bedenlerinin ötesinde ba-
şboş dolaşıyorlar. Bütün yüzlerin ötesinde ve sayısızca, havayı ölüm
tehlikeleriyle dolduruyorlar.

Ve düşmanın görünümünü tanımadan önce belirsiz bir silahtan
gelen darbe çarpacaktır sana. Sen ki son günün yücesisin, senin yaz-
gın böyle istedi.

LABIRENTLERDE YAS

Bengi dönüş bütün tasarıları kendinde özetleme isteği değil midir?
Bütün yansımaların birleşeceği yeri yıkmak değil midir? Koşulları

doğru yönü gösterir onlara. Bir Tanrıdan son gücünü ve gizini geri alarak. İsteğini anında karmaşık oyununa geri vererek.

Ama, Öteki'nin bu ölümünde öteki her şeyi yıkmadın mı sen? Korkunç karışıklık! Atılımlarının, uçuşlarının ve üretimlerinin kendilerini gösterdikleri, bıraktıkları, döllendikleri yerde her türlü gerci kendine alarak – boş sayfalar, tasarımlar, kişiler, maskeler dışında ...? Zaten göz kamaştırıcı olanı çoğaltmaya davet ederek, niyetlerinin henüz görünmeyen sonuçlarını bastırmış olmuyor musun? Zorunlu olarak kendine dönmen için bir döngüden fırlayarak.

Çünkü ötekinde değişiyorsun. Öteki oluyorsun ve geri dönüşü yok bunun. Senin oluşumunu harekete geçirmek, farklı biçimlerde biçimini bozmak ya da bozmamak ona düşüyor. Ona geçişin bedeninde bir iz bırakır. Senden ebediyen kaçan.

Sürekli geri almaya çalıştığın bu iz, bu bağış değil mi? Yeniden kurmak, kendinde özümsemek istediklerin bunlar değil mi? Yalnızca kendine uygun bir öteki yaratmak için, içlerinde yer aldığın ya da yer alacağın tüm biçimler. Kendinin aynısının oluşumu.

Ve verilmiş kimliklerinden birini yitirmek istersen, bu da olur! Ama bir oluşun biricikliğini de yitirmek istemiyorsun. Aynı olmanın biricikliğini. Tek ve sonsuz gerekliliğin.

Bütün ötekilerin sürekli öteki ve sürekli aynı hareketle eşlik etmeleri sana. Farklılıklarında ya da çeşitliliklerinde, senin döngüne boyun eğmeye zorlanan dişiler ya da erkekler: aynı yere döndükleri bir merkezden eşit uzaklıkta durarak. Onlar tarafından ya da onlara çekilen oluşumun orada kaybolma tehlikesi içindedir. Çekiminin nesnesi ya da hedefi çevresinde dönerek aynı yere geri dönmedikçe.

İsteğinin biçimlendirdiği ya da yansıttığı ufuktakini sonsuza dek saran bir yılan gibi. Ya da ışınları, her şeyin aydınlığını yeniden oda-

ğına getirecek bir güneş. Veya isteğinin coşkularını kendisine geri getiren ve güçlerini, gerilimlerini, enerjilerini, tohumlarını sadece bu tür bağışların sonuçlarına yeniden sahip olmak, onlarla tekrar beslenmek ve büyümek için ortaya atan insan. Onunla yeniden doğmak ve hayatta kalmak.

Bu son düşünceyi dile getiremezsin sen.

– Çünkü onu dile getirmek ötekinin – en azından bir aynan ötekinin – öteki oluşumuna girme tehlikesini göze almak anlamına gelmez mi? Ötekini koruma şansını terk etmek demek olabilir. Geri dönüş döngüsünü yeniden açmak. Şans ve gereklilik oyununu. Ve oluşun sürekli eyleminde beklenmedik olanın aşılması. Ona en azından iki kutup vererek. Tıpatıp aynı olanın kalıcılığını bozar bu.

– Çünkü onu dile getirmek şimdi (geride) durduğun çemberi kırmak değil midir? Başarılı bir idealizmle ittifak değil midir? Ama düşünceyi madde, biçim, töz, amaç, güçten ... onları yeniden eritmek ve başka biçimde yeniden yaratmak için arındırdığında, erişilebilir hiçbir istikrar kalmaz artık elinde. Belli bir mesafeden gösterebileceğin, kanıtlayabileceğin, işaret edebileceğin, değiştirebileceğin, uydurabileceğin hiçbir şey kalmaz elinde. Sen değil miydin? Yapıtına tutunmuş, yapıt gibi üretiyorsun kendini. Başka bir kılığa mı giriyorsun orada? Bu işlemde sana gerekli mesafeyi veren ötekidir. Ama şu anda onun eksikliğini hissediyorsan, onu ve kendini bu mesafe içinde kaybediyorsun. Ve kaos ve görünüşler arasında oynayabileceğin amaçlar olarak sana ne benzerlik, ne maske, ne yorum kalıyor. Maske olmak ve onu bir şeyle değiştirememek. Canlılardaki sürekli kaynağından ke-

silmiş insanın maskesi. Senin dilinle donup kalmış bir tavır, değişmez felçli bir kişilik parçasının, son anında bile soytarısı ve kuklasısın.

Düşünceni dile getirerek. Böylelikle kendini belli bir mesafeye koyarak, ama artık konumunu bozabilecek bir düzenleme yapmadan. Düşüncenin yarattığı yaratık. Sonsuza dek soyun için bir gösteri olarak sunulur.

– Çünkü onu dile getirmek, çevirisi için gerekli araç ve yollara ihtiyaç duyulacağını ima ediyordu. Ve dilin böyle bir gerçekliğin süreçleri ve aracılığından yoksundu, öyle değil mi? Kastetmek için konuştüğün her zaman başarısızlığa uğramıyor musun? Olayı bildirerek, ama söylenmemiş sözlerle dile getirmeyi başaramadan.

Ayrıca bunu istiyor musun ki? Bu belirli anın dışında görünmesini buyurman isteğini kırmak olmayacak mıydı? Yüzüne bir maske geçirerek, ebediyen hareketsiz kalarak, o andan itibaren her taklidin ya da jestin, bu şekilde – tesadüfen ya da gerektiği için – bulunmuş bu konumu yok etme tehlikesi taşıdığını göstermek istemiyor musun? Sonsuza kadar biçimlenmiş. Çılgınlık ve kargaşadan ünlü Dionysos'u yenilgiye uğratan Apollon'a keskiyi geri verince.

Yaşamının hareketiyle ilgili yoruma adım uydurmakla bu yazgıyı yeğlemiş olmuyor musun?

– Çünkü onu dile getirmek denenmedi değil mi? Her şeye rağmen. Korkudan mı? Çok korkunç bir sonun reddedilmesi mi? Ama kim seni dinleyebilir ya da dinlemek isteyebilirdi? Böyle bir düşünce için olası bir dinleyici var mıydı? Ya da sadece seyirci? Seyirci?

Seni dinleyebilir miydi o, dinlemek ister miydi? Ya da seyretme-

yi? Onu tuttuğun bu bağ içinde sadece yapabilmeye ve istemeye mi karar vermişti? Ona iki misli ya da üç misli alamayacağı bir çağrı yapmıyor muydun? Onu iki hikâyenin dışına yerleştirmek: seninkinin, onunkinin ve aralarındaki ilişkilerin. Sonul amaçlarına başarıyla ulaşmış oluşumunun karşısında kendinden geçmek ve onu yeniden üretmek için. Altında saklandığı ve esir olduğu bütün örtülerden kurtulurken hâlâ seni ondan ebediyen uzaklaştıran, birini ve ötekini keskin bir uzaklıkta tutan bu yazgıyı desteklemesi gerekiyordu.

Meğer ki sabit bir merkez-noktası ve aynı zamanda da dışarıdaki olarak yeniden hayatına girip döngünün hareketini destekleyen rolüne yine boyun eğmeyi kabul etmesin. Büyümesi doğumundan, oluşumunun gelişmesi yaşamından böyle ayrılmıştır. Bir aynının ötekisi olmak için harcanabilir enerji. Anın ötesinde tutunamayan bir ölüm komplosu değil miydi bu?

Yorumlamak ona mı düşüyordu? Son konumunda işi çözümlemeye girişmek? Benzerine ve ötekine farklı bir ilişki bulmak? Döngünün yoğunluğunu azaltan ve ilişkide henüz ortaya çıkmayan bir oyuna izin veren? Öteki müzik, öteki yazı, öteki kızlık zarının plastiği – ve dilin de içinde.

Senin isteğin bu olmadı. Ve bunu istemeyeceğin şüphesizdi. Yeni bir ittifakta iki gerekliliğin bu rastlantısal buluşması henüz gerçekleşmemiştir. Tarihin olaylarının bu biçimde aşılması, senin kendini başka bir geleceğe gerekli bir giriş gibi sunmanı ima etmiyor muydu? İnsanın isteğinin bitmiş halini duyurarak ya da göstererek. Salt isteğinin yapısını. Direnen –boyun eğdirilmez biçimde öteki– karşısındaki en büyük acısının tamamlanması mıdır?

Çünkü onu dile getirmek, yansıtıcı mekanizmayı, yeniden oynaya-

rak, onunla oynayarak aşmayı içermiyor muydu? Ama yansıtma gereçleri kaldırılınca geri dönerler sana. Sen onların içindesin, onlar senin içinde. Nerede duracağını bilmeyenin sana ve sende dönüşü – kendi içine dalarak.

Böylelikle Çarmıhtaki oluyorsun sen. Dionysos olmayı dilediğinde kendi dışına yansıttığın – attığın. Dionysos ve içindeki dünyadaki sürekli mücadele, acının, en azından hissetmiş olduğun acının nesnesini geri çevirir sana. İntikam ruhundan kendi isteğine göre vazgeçerken bu istek ve zıttı olmanın nihai çelişkisini yaşıyorsun: katil ve kurban.

Ve etkin tasarında sürekli ortaya koyduğun görüntülerin, şeklin, rolün temeli oluyorsun sonunda. Edilgen olarak İsa maskesi olmuşsun. Yazgının gerçekleşmesi mi?

Ama Dionysos ve Çarmıhtaki gerçekten farklı mıydılar? Doğuşları senin evreninde gizlice aynı değil miydi? Cevap evetse, öznel bir hatayla meydana çıkmış gibi gözükken bir çelişkiye yaklaşmak ve onu aşmak isteyecektin. Hasımlar olmayınca oyun bitecekti. İki aktörün de aynı cins ve türden olduğunun keşfiyle mi? Düşmanlıklarının kaynağını çok uzaklarda ya da çok derinlerde aramayacaktın. Acının nedenini de.

– Çünkü onu dile getirmek, ama nasıl? Sen ötekine dalmamış mıydın? Kimliğini de dilini de bilmediğin bir öteki^¹. Dilsiz bir öteki mi? Şimdi kendini sardığın kişiyle söylemin arasında bir boşluk oluştu. Seni de dilden yoksun bırakan. Ve artık gizleme, taklit, komedi yok: sen artık o kişinin. Dünkü dünyanın ve seni bugün çevreleyen dünya arasında engellenemeyen bir kopuş, kapatılamayan bir boşlukla boşanan çıgıllıklar ve kasılmalar geliyor senden. Hangi dünya? Nasıl

söylemeli bunu sana? Ariadne ya da Diotima'ya ya da ... rastlıyorsun. Evlenmek istiyorsun onunla. Yapıtını gerçekleştirmek için ocağının bekçisi olarak onu kendine bağlamak istiyorsun. Reddediyor. Senin isteğinin karşısına özgürlüğünü koyuyor. Yeniden denge kurmaya çalışıyorsun, başaramıyorsun. Yeniden açılması olanaksız kulakta bir hareket yaratan sonsuz dönüşten başka bir şey yok. Ötekinin artık senle sen arasında bir karşı ağırlık ya da boyunduruktan başka bir rolü olmadığı merkeze kendini tümüyle bırakarak döngüden çıkamazsın. O anda ölüyorsun, yapıt, kusursuz olduğundan, hayatta kalıyor.

Bu biçimde çizilen sınır hem odur hem ona karşıdır. "Hayır"ının sonuçlarına tepkili bir engel. Ve ondan kaldırmayı başaramadığın şeylere. Onu yorumlayamadan. Bir labirentte şaşkın halde. İlk kez aynı ama seninkinden farklı bir güçle boy ölçüşüyorsun ve kayboluyorsun.

▽

O senin labirentin, sen onun labirentisin. Senden sana bir yol kayboluyor onda, ondan ona bir yol da sende kayboluyor. Ve orada sadece ayna oyunları aramak, uçurum yaratmak değil mi? İlk ve tek yere dönüş özlemleri uçurum açmak değil midir?

Fark olumlanmadıkça seninle o, onunla sen arasındaki ilişki, her ikinizin içindeki ve her ikinizin arasındaki arzu ya da isteğin labirentimsi yasında sürüp gider.

Ve o hâlâ tasarılarıyla çevrili ya da içlerinde kalmış durumda on-

ları sana, onun da senin de istemediğiniz ve senin bunlarda isteğini göremediğin şeyler olarak geri veriyor. Senin açmış olduğun bu uf-kun ötesinde hâlâ içinde yaşadığı ve senin güneşinin hayal edemediği şeyi sunuyor sana. Ve dahası böyle bir derinliği gizleyen sayısız örtü ya da kılık var. Nihayet birleşmek amacıyla seni maskeleri ve tören-leri bırakmaya çağırarak – bu değil senin mutluluğun!

KAPALI DUDAKLAR

“Başından beri kadına hakikatten daha yabancı, zıt ve düşmanca bir şey yoktur,” ve ardından “onun en büyük sanatı yalan, en önemli meselesi de görünüş ve güzelliştir” diye yazmak (*İyinin ve Kötünün Ötesinde*, 232) yalnızca ikincisinde yabancı sözcüğünün unutulması dışında, aynı şeyin yinelenmesi aşağı yukarı.

Yalan da, görünüş ve güzellik de hakikate “yabancı” degillerdir. Süsleri ve altı değilse bile ona uygun şeylerdir. Ve karşısı da aynının içinde kalmıştır. Aynılığın yönetimini –ya da dağılımını– destekler. Hafifçe döndürüldüklerinde hakikatin temsillerine bir temel oluştururlar. Yabancı, bir dışarıya doğru işaret eder. Ama unutulmuştur.

Taklit bu şekilde tüketilmesine izin vermez. Özellikle ikili – “kadın” tarafından. Tek işlevi, eyleme, onu iyi ya da kötü göstererek ama biçimini bozmadan özgürce gelişmesine izin vererek eşlik etmektir. Yani “dişilik”ini her şeyden daha az kullanarak.

Ama kadın? Salt dişiliğe indirgenemez. Yalana da, görünüşe de, güzelliğe de. “Dışında kalmanın” ötesinde (*a.g.y.*, 232) ve hakikatin baştan beri düşman olduğu o kendi ötekisini “uzaktan” yansıtır: yalan ve gene güzellik ve görünüş ... Onu/onları yeniden biçimlerinin bir parçası olarak almasına, kendini hakikat olarak göstermek için ondan-/onlardan vazgeçememesine rağmen.

Bu işlem de kadına mal edilecektir. Ya da dişiliğe mi? “Kadın” için hazırlık. Kimin onunla bir alet, bir oyalanma aracı, cilalama, kolaj

gibi oynadığı söylenebilir. Ta ki o? Çıksın? Hiç oynamıyordur sanki. Ama kendini tanımlamaya yabancı kalana o kadar çok şey mal edilir ki. Uçurum tehlikesi. Eğer bu biraz uzun sürerse aynıya dönüş mümkün olmaz.

Dolayısıyla ötekinin komedisi. Hakikatin her zaman değerlendiremediği temsilinin bir başka yüzü: komik. Onu ötekine mal etmek de bir maske takmaktır, ama zaman zaman da ondan yararlanmaktan geri durmaktır. İstendiği zaman ya da zamanı geldiğinde, yalnızca bir ödünç olarak verileni yeniden almak. Dolayısıyla en küçük bir borç yaratmadan istenildiği zaman kullanılabilir. Yalnızca emanet olarak saklanmıştır.

Bu gizlenme güvencesini garantileyen beden bir şekilde tepkisel olduğunda sıkıntılar başlar. “İsterili kadınlar,” “bizim küçük isteriklerimiz” gibi. Aldatıcı olan ve hakikati oynayan bu doğrulayıcı gizlemeyi dikkate almamak en doğrusudur. Onların bu hınç duygusu “bizim” görüşlerimizi çok değiştirir.

Yüz buruşturmalarında ve kasılmalarında tiksinti duymadan kendimizi nasıl görebilirdik? Bunlar sanat yapıtlarının karikatürleri bile değildir. Yani yapmacık, sahte, taklit, aldatıcı, vb. Yapmacıksız.

Egemenlik böylesine belirgin bir açık saçıklığın kenarından dolaşarak kendini gösterir. Temsil tiyatrosunun tümüyle gözden düşmesi. Uygun şekilde sahnelenmiş bir taklitçiliğin kalıntısını taklit eden bir doğanın indirgenemez kasılması. Kadınlar, kadınlarımız neden yalan söylemeyi beceremiyorlar?

Ve bu örtüsüzlük nasıl aşılacaktır: dehşet. Mumyalanmış Dionizyak kalıntısının hayasızca teşhiri. Apollon şenliğinde taşan bu aşırılıklar/aşırılıkları değil, ama öncesinden –iki tanrının kardeşlik bağın-

dan (*Tragedyanın Doğuşu*, 21)– gelen fazladan unsur, hiçbir zaman bütünlüğü tanımamış olmasına rağmen yine de bireyleşmeyle parçalara bölünmekten dolayı acı çeker. Hiçbir birliği parçalamayan parçaların bir araya gelmeleri mümkün değildir o halde.

Ötekinin fantazmasının dışında. Aynının. Onun örtüsü(leri). Ve bu kumaşı/fantazmayı hangi “operasyon” delebilecektir? Bir başka fantazma mı? Ötekisine mal edilmiş olan? Aynının. Sahip olmak isteğine göre derin ya da yüzeysel. Oradan içten ya da dıştan yararlanma ya da orayı içten ya da dıştan terk etmek. Tarihin bir anında arzu edilecek haz ya da acıya, şenliğe dönüştürülecek olan ölüm arzusuna göre.

Sonuçta, eğer hata hazzın “hakikat”i ise, “düşünce” kadın olur. Kadının “farklı” bir düşüncenin olasılığı, yani bir güç aracı olur. “Ebedi dişi” kendisini başka bir simgeye taşır, sürgün eder: pathosu yeniden İsa’nın çarmıha gerilmesinde, Dionysos dölünde bulacaktır.

Şu “Düşüncenin gelişmesi:” “daha ince, daha şüpheli daha ele geçirilemez olur – *kadın olur, Hristiyan olur ...*” (*Putların Alacakaranlığı’nda Bir Yanılgının Tarihi.*) Burada önemli olan parantez içine alınması değil midir? Kadını bir teşhir içine hapseden birçok şeyden biri de yabancılaşmadır. Kadın İsa bile olsa ancak düşüncenin zevkini yakalayabilmek için gerekli gösterişli giysiler giydirilecek manken görevini görür. Çok soğuk olduğunda can sıkıcıydı; aslına çok uygun olanlar heyecanlandırmazlardı; çok teorik olanlarsa ölüm *pathosunu* bile yok ederlerdi ... İsteklerinin canlanması, yeniden güç kazanması için biraz kızıllık, bir parça kan, bir kesik izi eksikti. Bir yara. Ama bu yara ancak fazlalık olarak gösterilmesiyle açılabilir: parantez içinde.

İki yinelemenin, yeniden başlamanın etrafındaki döngünün iki eklemelenmesi her zaman olduğu gibi ve hâlâ, bir işaretin yapılma biçimi-

mi değil midir? Ve “kadın” –artı dişilik– sıkı sıkıya kuşatıldığında ölçülülüğüyle onu bir işaret gibi ortaya atan bu düşünce kalıntısından başka bir şey olmayacak mıydı?

Şöyle okumak mümkündür bunu: şöyle gösterir kendini: olmadığı şey. Bu işlem ötekinin oyununda ima edilebilirdi. Aynı şekilde. Böyle yorumlandığında, mahzenden ödünç olmasına yeniden tüketildiğinde görmeden ona tekrar bir amaç verir. Dolayısıyla borçlanmak, kaybetmeyi göze almak. Güç. Öteki (aynı şekilde) bununla tehdit eder kendisini. Gerçeğin idareli kullanımıyla belli bir mesafeye konulmuş olması göz önüne alındığında uzaktan.

Böylesine ince bir biçimde yok olan bir düşmandan nasıl koruyacaktır kendisini? Tehlike, tuzağı içinde baş döndürücüdür. Kendi ötekisinin ölümünü nasıl ödeyecektir? Değil mi ki aslında ödenmiş bile olmayan bu bedelle efendidir. Kendisi tarafından. Ve öteki, hayali içinde, kendisine gizlice emanet edilmiş olanın anısıyla tehdit eder sadece: bu ölüm depozitosu. Efendinin ihtiyaç duyduğu. Ama kendisi için değil.

Yeter ki biraz mülklerini dolaşmış olsun ve her şey ölümlü gözüksün ona, nasıl olacaktı da öteki ona bu aksi yansıtmayacaktı? Bir şans kalıyordu ona: iğdişlik (teorik yapı) ile iğdiş edilmeyi (iğdiş etme edimi) aynı şey sanıp birbirine karıştırmamak. İzlerin ve maskelerin işaretlerle ilişkileri çerçevesinde ayrışık olduklarını unutmamak. Mutlak egemenlik kendini böyle zedeler, kendini yalnızca bütünden yoksun bırakır. Yaşamdan değil: hazdan, acıdan. Oyundan da görünümünden de yoksun değildir. Çünkü tek başına oynamak?...

İğdişlik karmaşası kendini bir şey gibi göstermeye “bağlıdır.” Bir

işaret gibi göstermek. Ya da dahası gerçek “hakikat” ve görünümüler arasındaki bir belirsizlik bölgede etkili olur. Onu oynarken, onunla oynarken, eğlenirken aracılık iddiasında olacaktır. Olumlama ve gizlemeye yabancı olmayan – ama gene de kendinden uzak tutacak kandırıcı hile. Tabii ki tepkiye de yabancı değildir bu.

Kadının dişiliği, onun ötekisi budur işte ve aynı şeydir. Hatta bazen biraz da iğdiş edilmeyi anımsatır, ama o zaman biraz bilimsel bir açığa oturur. Oysa bilim ... Freud/Nietzsche. Sanata geçmek daha iyidir, orada iğdişlik karmaşasıyla daha iyi oynanır. Her şey orada yerine oturur. Örneğin: analık-dişilik-fahişelik. Hatta madde: aynıları. Ve görünüm, biçimler, maskeler, örtüler ... güzelliği çeken her şey. Güzelliğin yoğun bir biçimde algılanması için farklılıklar gerekir mi? Çirkinlik bile ve biriyle öteki arasında kalma.

İğdişlik karmaşası mı? Bu tam olarak, aynı olan tarafından sahnelenen oyunun anahtarını veren yinleme hareketi değil miydi? Dolayısıyla oyunu ona geri vermek, oyun olanağını vermek: oynanma olanağını. İkinci ya da üçüncü derecede: Apollonvari düş, Sokratik gerçek, hayal (her ikisi de belli bir kayıtsızlık içindeyken aralarındaki derin keşiği askıya alan bir tekrar, birini ve ötekini gizler ama kesinlikle gerçek bir gizleme değildir bu ve aynı zamanda da sırf onunla oynayabilmek için farklılığa inancını korur.)

İğdişlik karmaşası ötekinin hiçbir şeyi olmaması durumunda ve sahip olmadığı şey ona verilmeyip ancak koruması için ona bırakıldığında hayalden –hiç abartmadan– başka bir şey olmazdı. Böylece yüklendiği sorumluluğa göre –iğdiş etme– oynayıp oynamamayı seçebilir. İğdişlik karmaşası kendi kendini korkutmak ve dolayısıyla oyunu sürdürmekten haz almak için kullanılan bir hayal gibi kabul edilebilirdi.

Sözgelimi? Derinliği en büyük ya da en küçük biçim altında taklit etmek için. Sertleşen ve yumuşayanı iğdişlik oyununa sokmak için. Ve aynı şekilde ötekini: en büyük ve en küçük, en sert ve en yumuşak vb. arasında *artı*, *eksi* dışında bir değerlendirmenin olanaksızlığına kadar bir karşılaştırma.

Dolayısıyla işaretlerle yineleme. Artık kısmen taklit edilmiş olduklarını kabul etmek uygun düşer ve hatta kendilerini olmayan bir şey gibi gösterdikleri de genelleştirilebilir. Olanın yönetimi-dağılımı burada başlar. Zorunlu olarak egemen olma değildir bu. Hayalin oyun içinde olması, onu açıkça istemek, uluorta açıklamak belki de bir sırrın sıkıntısından, bir açıklamanın suçluluk duygusundan, egemen olmayla eşdeğerli saf ve basit güvenden kurtulmak demektir belki de. Hayır kaybetmek değil. Özellikle bu senaryo şimdi *genel* olmak zorundaydı. Bu kalıntı da dahil olmak üzere: öteki iğdişliği tehdit edecekti. Öteki? Aynısı? Eğer iğdişlik karmaşası burada onu öldürmekle eş anlamlıysa, dolayısıyla ölümle de aynı anlama gelir ve öteki de gene aynı şeydir. Her şeyin ya da hiçbir şeyin alması olarak hareket etmesi. Efendinin arzusunun yerine gelmesi. Tarihin dönemlerine göre onu farklı biçimde gösterebilir bu.

iğdişliği artık efendinin arzusu ele geçirip gittikçe “yabancı olan”a terk edilince, iğdiş etme edimi oyun uygulamasının sınırlarını dışarıdan yeniden belirler. Ama iğdişlikte unutulur

Ya da, bazen, sünnet. Oysa Yahudilerin bu işleminde, kesilen bir parçaya rağmen söz konusu olan simgedir. Aynı zamanda bedenin alnına girdiği de bir gerçektir. Ama bu müdahale iğdiş etmenin tersine, bedenin simgeler dünyasına girişini belirler.

Ve bu bir leke, bir nokta yaratır ... Aynının sahnesine girişi kim-
senin fark etmemesi gerekirdi. Bu talihsiz, şaşırtıcı değişimin bedeli
her yerde, herkes tarafından ödenmek zorundaydı. Dolayısıyla silin-
mesi, unutulması, tekrar oyuna girmesi için “tekrarlamak” gerekirdi
onu. Bu da bedenden tümünü yok etme dışında mümkün değildir ar-
tık. Dolayısıyla kuralları tiksinti belirlediğinde sonuç, sürgün ve
ölümdür. Temsil tiyatrosu için sahne dışarıda-içeride kurulmuştur.

Meğer ki Yahudi burada bir komedyen rolünü kabul etmiş olma-
sın? Sadece gülmek için işlemin olumlu bir çoğalması. Bedelini öde-
diğini sandığından (inanıyor mu? inanıyorlar mı?) hakkı olabilir bu-
na.

“... Bugün Yahudi olmayan iyi bir aktör var mıdır? Yahudi aynı
zamanda edebiyatçı olarak, Avrupa basınının gerçek yönlendiricisi
olarak, oyunculuk yetenekleri sayesinde kazandığı gücü kullanır. ‘Ye-
tenekli’ ve ‘uzman’ rolü oynar.” (*Şen Bilim*, 361).

Haklı olarak, dahası: sünnet simge alanında bir uzman yeteneğini
kanıtlar. Sahnenin geri kalan bölümünün iğdişlik adına protestocu bir
koroya dönüşmüş olması aslında hiçbir şeyi değiştirmez. Yahudinin
terk ettiği nokta hâlâ oradadır. Bir hayal olarak tekrar oynamasını
sağlamak daha değerlidir. Sözgelimi onu öteki gibi göstermek. Ve ör-
tüsüz olarak mı? Ondan eksiltilmiş olan bir gizleme unsuruydu (bir
gizleme unsurundan başka bir şey değildi). Ama gerekliydi de bu.
Dolayısıyla rolü gizlemeyi canlandırmak olacaktır.

“Nihayet *kadınlar*: kadınların bütün tarihi şöyle bir düşünölsün-
her şeyden önce ve özellikle, oyuncu olmaları gerekmez mi? Kızları
ipnotize eden hekimlere kulak verin bir: sonunda severler – ve kadın-
lar ipnotize eder hekimleri! Bundan her zaman çıkan sonuç nedir? On-
lar kendilerini açığa vurduklarında bile yanıltıcıdırlar ... Kadın son

derece oyuncu bir yaratıktır ..." (a.g.y., 361).

"Öyle olmaları gerekmez mi?" "kendilerine özgü olan bu güç": iğdiş edilmenin bir sonucu/sünnetin sonucu? Gerekli bir maskeli balo/ bir uzmanın becerisiyle oynanan oyun mu?

Nihayet kadınlar zorunlu olarak oyunculudurlar. Kendilerini beğendirmek için. Ama özel yeteneklere sahip olmadan. Dolayısıyla kadınlardan söz etmek için grafik işaretlere, çeşitli dolaylamalara, tırnaklara, parantezlere, ayraçlara, kesintilere, ünlemlere ihtiyaç vardır ... Kendilerini açığa vurduklarında bile aldatıcıdırlar. -diklerinde bile "...."dırlar.

Kadın – bahis. Oyun için. Hâlâ ve her zaman ipnotize edici olan yine de boşluk kalmasıdır. Kendisini ancak olmadığı gibi göstermek: boşluktur gene de. Oynamaya devam etmek, ona renklerini verinceye kadar. Ya da daha çok gizlemektir onu, çünkü tümünü özümser onların ... O kadar oyuncudur ... Son derece yapmacık, makyajlı, maskeli ... Ötekinin komedisini bu kadar maharetle oynaması yalnızca "içinde" olmadığından kişisel bir ilgisi olmamasındandır. Boşluk olarak? – kalır.

İğdiş edilme tabii ki basit bir sakatlanma değildir. Sadece onu böylece tiyatrosunda çözümleyen aynısının görüşü açısından: bir tehdit gibi. Kendi kendini korkutmak için. İğdiş etme işaretlerin yönetiminde "mutlak" noktadır. Anlamsız: yeri doldurulmayan, hiçbir biçimde yinelenmeyen. Ne olay, ne olgu, ne biçim, ne ülküsellik ... Temsil edilemeyen. Zıt, olumsuz, ters anlamda temsil edilemeyen değil. Aynı şey demek olurdu bu. Ayna, boşluk, delik gibi bir şey ... Temsil edilemeyen – yönetiminde. Kendi içinde temsil edilemeyen. Sunulabilir.

Dolayısıyla her şeye rağmen kendini açıklaması – az da olsa üretmesi için uydurmalar. Bu da ancak “için” biçiminde olabilir. Bu konuda yanılma söz konusu olsa bile. İçinde, arasında, birinin, ötekinin örtüleri, biraz küçümseme, zaman zaman varlığını sürdürebilir. Uzaklığı kaçırın bir darbe. Öldüren: bir şeyi.

Ama genel olarak kendini başka türlü gösterir. Bu tiyatrodaki teşhi-re direnen bir hiçten başka bir şey olmamakla ve aynı zamanda da bazen ona engel olan bir gerçeklik olmakla kendini farklı biçimde göstermenin genellemesini yorumlar. İğdiş edilmiş olduğundan, iğdiş olma tehdidir. Böylelikle sahnenin tümünde dışarıda kalacağı için süflör olarak görev alabilir. Kuliste. Ama aynı zamanda daha geniş anlamda eylemin de dışında kalmayı.

Sonuç: temsil etme gösterisinde kılık değiştirmiş, kuliste –öteki ve aynısı olarak rolünü artırarak– gizlenmiş, olup bitenin ötesinde.

Bu ötesi, içinde tekrar kaybolduğu bu parantez ve tırnaklarla çoğaltılarak kullanılmamaları dışında kesinlikle hâlâ hakikat gibi gösterilebilecek bir şey değildir. Dolayısıyla orada kalıyor gibi gözükse de bu çevrelemeler-çevrelemelerinden hiçbirisi yoktur. Kadın/bir kadın ne gerçekte, ne görünüm ne de hayal olarak kendi kendini yok eder. Sahne dekorunun genellemesinden kendi kendisini çektiğini varsaysak da. Çünkü şimdi o dekor kendine/ona kadın gibi muamele etmek ister. Onu da aşkın örtüleri içine almak ister. Kendisini sevmek. Onu herhangi bir biçimde kendisiyle göstermek ister. Ve bu olanaksızdır.

Aynı zamanda, orada kaybolma dışında kendisi hakkında onun gibi de konuşamaz. Efendinin onu tekrar söylediklerinde kavrama hayal-li. Ama efendi olarak onu –her anlamda, anlamsızlıkta, karşıt anlam-

da, çift anlamda ...– anlayamaz. Karşılıklı konuşabileceği bir şey bulamaz. Bir inkâr sayesinde gerçekleşir bu. Kaçınıcı derecede. İşlem hep aynıdır.

Ondan söz etmek, ondan söz etmeye çalışmak kendi kendini sergilemektir – bir kadının böyle bir şeyi yapabileceğini varsayalım – bir inkârın, bir olumsuzlamanın yinelenmesinin nesnesi ve kozundan başka bir şey değildir. Genel temsil dışında bir yeniden dışlamaya, bir içe atmaya vermektir kendini. Sahneyi paylaşamayan her çeşit efendiyle. Ama kendini açığa çıkarma çok belirsiz de olsa – daha önce kadınlardan söz eden bir erkek tarafından üretilmiş bir söyleyişi geri almak için (basit bir şekilde dışlanamayan ve dışlanmaması gereken) – her zaman kendini farklı biçimde gösterme riski de vardır.

Bu farklı hava takınmaların sonucu nedir? Özellikle kendine ege-men olmasını istememek. İstedığınız şey gibi ... hava takının. Sözgelimi ihtiyacınıza ya da isteğinize, arzuunuza göre. Bu “... havası takınmak” bir artı olacaktır. Yönetiminde henüz bir rolü olmayan artı. Bu “... havası takınmak” onun hakkı değildir. Kendisini bulamadan onun içine başıboş dalar.

Yeter ki efendisinin arzusuna indirgenmesin: değeri doğanın çalışmasıyla bu çevrelemeye verilmiş kredi değerindedir. Değeri yüklenilmiş bir değerden başka bir şey değildir. Kendi içinde değeri yoktur. Olamaz da. Sadece – başka bir şeyin temsilcisi olarak kendine sahip olabilir, değiş tokuşa girebilir. Ve eğer ona temel bir nitelik gibi bir şey mal edilirse bu, rolünü bir daha kendisine dönmeyecek kadar, ondan yararlanamayacağı kadar iyi oynadığını unutmak, unutmayı istemektir. Efendinin oyununa gerçekten kaulmayı istemesi dışında. Kazanamayacağı bir oyuna ... Gerçekten de asla. Hiçbir şey kazanamaya-

cağı: “mutlak” kaybı dışında.

Kadın/bir kadın oyuna sadece kaybolmak için girer. Ve oynamasını bilmediğinden: gerçek anlamda. Kendi cinsiyetinden vazgeçer ya da “gerçekten” ölür. Başına gelen budur. Şöyle de yazılabilir: bu “başına gelen”dir. Gülmemek gerekir.

Ama öbür tarafta var olabilir.

Kendi kendine var olabilecek gücü vardır.

Metinde uyumsuzluk gösteren bildiri. Tırnakları, parantezleri, tireleri ... örtüleri, çerçeveyi, mesafeyi bir kenara atarak ... Açıkça kavranamayanı. Kendini bazı katmanlardan, birikintilerden kurtararak: gerçek/yalan, varlık/görünüm, güzel/çirkin, iyi/kötü, simülakr/“gerçek” ... Farklı biçimde süslenmiş, renklendirilmiş bazı boşluk katmanlarıyla. Epeyi rol üstlenmiş birkaç yüzyıllık sessizlik: yankı, yer, ara, uçurum, nesne, yineleme, eklemleme olasılığı ... ayna ...

Bu bir öte taraf ve bu taraf işareti. Söylenen, yazılan, çizilen, oynanan her şeyin çerçeve dışılığı. Her zaman belli bir kurgula(ştır)maya bağlı, bağımlı olan. Dolayısıyla bu ötekini sahiplenmeye gelince efendinin arzusu.

Ve kadının iğdişliği isteyip istememesi, bu işleme inanıp inanmaması ve kendini bu sayede çekici bulması hâlâ idin erkek açısından düşünceleri değil mi? Belki de erkeğin dışısı? Kendi hakikatini doğrulamak için üstüne bir örtü örttüğü öteki. Ama aynı zamanda geçmiş ve şimdiki yargılarının doğruluğunun haklılığını sorgulamak için ihtiyacı olanı da buradan alabilecektir. Kesinlikle uygun bir biçimde formüle edilememiş ve edilemeyecek olan kestirilemeyen bir ihtiyat-

lılık gibi.

İnsanın bütün doğrularının değeridir bu: biçiminin dipsizliğiyle uçar gider. Onu göstermek her zaman duyulmamış bir cürettir. Ağır-lığınca altın değerinde bir küstahlık. Dolayısıyla her türden zırh ge-rekliliği.

Oysa kadın açısından altınsız kalmak mümkün olabilirdi. Gerçek-ten ihtiyacı yoktur altına. Hatta inancının olmadığı bir süs arzusuna bile. Ama bu süs muhtemelen çekecektir ötekini. Zorunlu değildir bu. Kendini göstermedikçe onunla oynaması bir ölüyle –insanın ölü-sü– oynaması gibi midir?

Altın gerekli değildir ona. Değiş tokuşla ilişkisi bu güvence olma-dan da mümkündür. Biriyle ötekini ayıran ve birini ötekine yaklaştı-ran bu güvence olmadan kendi kendisiyle ilişkilidir sadece. Biçiminin değerinin keyfini çıkarmak için altınla kaplı olmak hiçbir şeye yar-dımcı olmaz. Kendini kabul etmesi yeterlidir. Hakikatlerinin bir yere sahip olabilmesi için tek yapmaları gereken birbirlerini kabul etmek-tir – uçurumsuz ve sonsuzluksuz, an içinde iç içe geçmiş madde ve biçim.

Bu işlem yoktur insanda[^]. Dolayısıyla gerçekliğinin “içeriği” ve temsili. İnsan tek başına ya da insanlar arasında “kendini kabul ede-mez”: benzeri içinde kalarak ötekiyle değiş tokuş yapamaz. Ve öteki cinsin ona kılıf işlevi görmesi, onun için olsa olsa bir sarma işlevi görecektir ama sarılma anlamına gelmeyecektir. Saran maddeyi bir biçim içinde korur, ama aynı “hakikat” içinde kalarak değiştirmez.

Kadının bunu yapabilmesi ... onun içdişleştirici işlemi buradan itibaren bulunmuş değil midir? Ama bu her zaman erkek açısından düşünmedir. Ve böylelikle onu “kendi” cinsiyetiyle olan bir ilişkiden mahrum etmektir. Dişi tarafından ve dişi için belirlenmemiş her tür

kendi kendini sevmek. Kadının kendi kendinden vazgeçebilmesi. Bu demek değildir ki vazgeçmelidir. Kendi kendisiyle ilişkisi içinde vazgeçebilir kendinden.

Kadın o kadar da *tek* bir varlıkta oluşturmaz kendi kendisini. Bir hakikat ya da bir öz üstünde ya da içinde kapanmaz. Bir hakikatin özü yabancı kalır ona. Bir varlığı olmadığı gibi bir varlık da değildir. Ve erkek gerçekliğinin karşısına bir dişi gerçekliğini koymaz. Bu da gene –erkeğin– iğdişlik karmaşasını oynamakla aynı anlama gelir. Dişi cinsiyet kendini sararken, dudaklarını, hatlarını, sınırlarını ve “içeriğini” sürekli öteki olarak paylaşıırken ve değiştirirken kendi kendini tamamlarsa da öz açısından en küçük bir istikrara sahip değildir. Bir fahişe gibi kendi içine almadığı ama sürekli can verdiği ötekiyle serbest ilişkisi içinde tamamlar kendini.

Ve cinsiyetinin sürekli bir doğurma yeri olması için *bir kez* anne olması, *bir gün bir* çocuk doğurması şart değildir. Kadın, gelişmesine ve yaşama yeteneğine son vermek istemedikçe anne olmak zorunda değildir. Kadın bu işlemin belli bir biçimde tamamlanmasına göre kadındır: doğurmak. Asla tek, biricik ve kesin olmayan. Sadece erkek açısından.

Kadın/bir kadın kendi kendisinde çift olarak yaşayabilir: biri ve ötekisi. Hayır: biri artı öteki, birden fazla. Daha fazla. Birliğe “yabancı”dır o. Ve sayılabilene, nicelemeye de. Dolayısıyla onunla işlemlerin düzenini bozmak için de olsa nicelenebilir olanla ilişkisinden daha fazla. Onu/onları birlik olarak saymak gerekseydi –ki bu mümkün değildir– her biri çift olmaktan (kadın) daha da fazla bir şey olacaktı. Ama bu başka bir şekilde anlaşılmalıydı. Biri öteki olduğundan asla

ne biri ne ötekisi olarak. Durmaksızın biri ve öteki arasında değişerek. Öyle ki her zaman zaten değişmiş olarak, ama ne onun ne de ötekisinin olası bir benzeşmesi olmaksızın. Hatta bir benzetme gereci bile değildir. Örnekler için bir ayna. Dolayısıyla asla o ve ötekisi olmayacaktır. İyelik, aidiyet işareti ona ait değildir. Ne de dönüşlü. Bu da aynı şeye dönüş demektir. Ona sahip olmak için bir işaretin yeniden üretilmesi.

Kadın/bir kadın sadece işaret yapmaz (işaretlerden oluşmaz). Varolan bu aracılık onun için uygun değildir. Onunla ilişki kuramaz. Ve bu görünümün gerekli bir olgu olarak görülmemesi biçiminde gelecektir ona. "Olgubilim"in ötesindeki dışı. Aynı olanın dağılımının gereklilikleri değillerdi henüz. Çünkü hassas bir simge görünümü olmaksızın kendi kendisini sever kadın. Mutlaka şu ya da bu biçim altında üreme gereksinimi içinde değildir. En azından kendi kendisi olarak. Eğer, bir yanılğı varsa ortada, kendi kendini temsil edememe yanılığısı içine düşer. Ama bu hatada aynı zamanda kendi "fazlalığı" da vardır. Eğer "mantık"ı artıları ve eksileri karşılaştırmada yer almazsa.

Kendi kendisinde: bir "ruh"un ya da bir "düşünce"nin yakınlığı içinde demek değildir. Önceleri bu biçimde anlaşılması tehlikesi olmuştur. Bu "yaklaşımın" kadının derinliğinin dönemeci, dağılması, içe atılması, yüceltilmesi olduğunu bir yana bırakalım geçici olarak. Bir düşünce derinliği içinde yeniden ele alınmış olsun: olayların derinliğine, görünümünün ötesine gitmiş olanın daha içerde, daha gizli ama aynı zamanda duyuların, duyulur olanın dalgalanmalarına boyun eğmediğinden daha kalıcı bir yerde bulunması zordur. Bu "içeri-

si" (düşüncenin) zaman zaman kesinlikle yüz üstü getirilmiş, yüzeye çıkarılmıştır. Sürekli olarak da öyle kalmıştır. Oradan yeniden çoğalınca, çember haline gelinceye kadar kendine geri dönen korumayansıtma perdesi tüm genişliği içinde daha az yüzeysel değildir. Atlatan, dışarıda, kendi dışında tutan ve ötekinin derinliğini gelişmeleriyle sınırlayan planlar.

İhtiyat: uçurum. Oraya geri dönmek. Onun dışında – ve gene ... yeter ki başarısızlığa uğrasın – derinlik esas olarak yüzeyseldir. Onu tekrar olduğu gibi göstermek dolayısıyla üstündeki ipoteği kaldırmak, kendisini olduğu gibi göstererek ortaya çıkmasını engellemektir.

Gerçeğin derinliğinin bu çatırdayışı, çok çabuk tükenmeyecek bir yaygınlıktan hareket etmeyle ilgili olarak ötekinin gerçekliğini de kendi oyunu içinde kısıtlar. – Risk olarak gözükür. Onu hayalin genellemesi içinde saf dışı bırakmak belli ölçüde ihtiyatlı davranmaktır. İhtiyatını, olmadığı şeyin aynısı gibi gösterecek olan ötekinden almaktır bu.

Sahne, onun derinliği içine, daha da bataabilir. Anlamanın uçurumuna, tersliği ya da nefreti içinde değil. Uçurumu, derinliği bir yana bırakalım ... Burada "sadece" bu öteki derinlik içinde yaşar. Gerçeğin genel dağılımı içinde – dolayısıyla, görünüm, hayal, hatta ketumluk belirsizlik arasında: çözülemeyen – kadın daha da derindir. Her çeşit ayna işlevi görmüş olması, hâlâ da aynı işlevi görmesi bu kalıntıyı çözmez: üstelik derin. Her şeyin dengesini bozar.

Bu derinlik aslında ne tektir, ne basit, ne de temeldir, ne de temel olasılığı ve onun fazlasıdır –uçurum– ne sahnenin sistemleştirilmesinin açılabilir bir deliğidir, ondan çıkmayan, kesinlikle ondan türe-

meyendir ... Bu biçimde kılık değiştirmesi her şeyi, dışarısı gibi oluşturmak amacıyla seferber etmek anlamına geliyordu. Öteki dışarıyı.

Oysa kadın/bir kadın tek değildir. Ve dışarıdan bu indirgenme biçimi sorgulama yönteminin sınırını belirler. Kendi kendisine benzemeyen kadın/bir kadın *bir soruya* cevap vermez. Ona mal edilebilecek soru her zaman ve hâlâ buna ne kadar uygulanmaya çalışılsa da formüle edilemez.

Bütün ilkelerden vazgeçmenin dışında mı? Ama gene oyunda benzerlerinin haklarını belirledikleri şeyi öne sürmek olurdu bu. Başka bir türden olmayanı aradan görebilmek için onları desteklemek daha doğrudur. Derinliği ancak hatanın ve görünümün biçimi altında betimlenebilecek olanı. Bu hata üstelik var olmanın bir özelliğidir. Ötekinin sürekli oluş ve değişim biçiminde temsili-sürekli davranış biçimleri. Daha doğrusu başıboş dolaşma. Özün süresi içinde kalıcı olarak, kendine ait bir kimlikle yer almayan öteki başıboş dolaşır: benzerlerinin tersi.

“Kendi fantezimize göre bir nesne oluşturmak ve daha sonra buna aşıkla sevgili, babayla çocuk arasında olduğu gibi tam anlamıyla sahip olacağımıza inanmak: ne büyük bir keyif duyulmaya başlanır o andan itibaren! – ama burada görünüş yeterlidir bizim için. Biz ulaşabildiğimiz nesneleri onlara sahip olmak olağanüstü önemli bir şeymiş gibi hayal ediyoruz: yenilgiye uğratacağımızı sandığımız düşmanı kendi gururumuza göre oluşturuyoruz; kadın ve çocuk konusunda da aynı şeyi yapıyoruz” (*Şen Bilim*).

Gerçeğin bir kör noktası kaçırıldığında bir mutluluğa sahip olma konusunda imgelem oyunları için yeniden bir alan açılır – öyle ki daha ince bir biçimde sahip oluruz ona.

Artık gizlenecek bir yeri olmayan şey bizden kaçamaz, çünkü bu şeyin iyice tanınması yeterli bir maletmedir. Ama sır olmasa neyi bekleyeceğiz? İsteme-sahip olma, isteme-tutma nasıl sürecektir?

Tam anlamıyla farkındalık – (kendini) gizleyen gizleme. En ince sahip olma biçimi.

Kadının derinliği sahip olma üstüne kapanamaz – bir sırrın bilgisi. Gizleme deposu olarak oynandığı, gerçeğin bakış açısı hariç: temsil edilmesi kesinlikle yapay ve farklı bir biçimde olacaktır. Tarihsel dönemlere göre eleştirilen ya da değerlendirilen. Ve – aynı anda her ikisi birden.

Kadının derinliğinin gizlemek zorunda olduğu şeyleri, temsil görünür olmaktan çıkarır. Çünkü “o” da görülür. Ama o “kendi içinde” zaten bölünmüş olduğundan dolayı geleneksel temsilde yinelenmez, yeniden oluşmaz. Varolmadaki dağılım dikkate almaz bunu. Bütün özelliklerinin ortaya çıkabileceği korkusuyla: tek, basit, kendi kendisiyle tıpatıp aynı, açık, türetilabilir vb. Eğer bu yönetme varoluşta yinelemenin etkinliğini kabul etmeye kadar giderse, birliğin kendi içinde ayrılması yabancı kalır ona.

Sonuç olarak kadının derinliğine giriş. Ne biri ne öteki birbirlerinden ne görünüşte ne ayrılıkta bu biçimde ayrılmazlar ve yalnızca simülakr içinde gizlenirler birbirlerinden. Her biri zaten değişmiş ve taşmış olduğundan ötekisi değildir ve olmaz. Ve bunun sürekli davranış biçimi, başıboş dolaşma anlamına geldiğini söylemek onu benzerinin ötekisiyle karıştırmak demektir. Tanımların ya da temel değer-

lerin eklemelenmesinde oynak bir amaç, olguların gizli kaynağı, oyun-
da ortaya çıkan gizlemenin gerekliliği.

Dolayısıyla oyunu oynamadan oynar gibi görünür. Kaldı ki oynayabileceği hiçbir alet de yoktur elinde. Ama “kendi içinde” işleyişi de oyun gibidir: fizik ya da mantıksal etkinliğinin verdiği haz dışında başka bir amacı olamaz. Ama bilinçsizce yapar bunu.

Yani gerçek anlamda oynamaz. Oyun, eğer bir risk taşıyorsa kazanmak, kaybetmek ya da biriktirmek arzusundan ayrılmaz: az ya da çok. Burada rastlantı da biriktirmeye yardım eden, hatta onun yerini alan şanstır. Ve harcama mümkündür, ama haz bedava değildir. Kanıt olarak: taşlara, hiyerarşilerine, ustalık ya da rastlantıyla – belki de rastlantının hakimiyetiyle – oyunun sonunda bir oyuncuya ya da ötekine geçmelerine verilen değerdir.

Gerçeğin kurallarından bir kez kurtulan değiş tokuş aslında daha alaycı bir kapitalist değil midir? Rastlantıyla özgürleşmiş olan ölçsüz bir liberalizm. “Ahlaksal açıdan kasıtsız” yani “hatasız.” Rastlantı – dağıtma. Ancak olmadığı biçimde gösterebilir kendisini. Ona inanmama korkusuyla asla olduğu gibi davranılamaz. Bu gizlemenin gücü usta oyuncuyla eşanlamlıdır. O ne kaybeder? Artık payına haz düşmez.

Kadının oyuncululuğunun amacının sabit bir değeri yoktur. Asla değer atfedilmez. Bedeli olmadığı için küçümsenmesi, kadının “kendi içinde” kendini sınırsız değiş tokuş etme hazzına engel değildir: kadının derinliğe girişini engellemez. Bu, planlı, şanslı karşıtını yenilgiye uğratar. Cinsiyetinin (dişi) şansına uyması dışında. Bu dağıtım yapıldığında –ve kadın da gerçeğin, görünümünün, hayallerin beri tarafına ya da öbür tarafına varır– haz hesapsız biçimde gelir ona. Yeter ki ta-

lihin bu aşırılığından vazgeçmesin: kadın olarak doğmuş olmak. Oyun tümüyle böyle yapması için ayarlanmıştır. Ama “kendi içinde” ona asla katılmaz. Araç yoktur elinde bunun için.

“Sözelimi” özne-yüklem, özne-nesne ayırımı.

Böylelikle, kendi kendisine (tekrar) dokunduğunda kimdir “kadın”? Ve de “kendi”? Birbirinden ayrılamayan “kadın” ve “kendi” sürekli birbirinin parçasını oluşturur. Gerçek anlamda birbirlerinden ayrılmaları mümkün değildir, ama o kadar da aynı ve benzer değildirler. Aynı bütünde bir araya getirilebilirler. Hatta bu “ikisinden” hangisinin “o,” hangisinin “kendisi” olduğunun kesin biçimde saptanmasının olanaksız olduğu bile söylenebilir.

Dolayısıyla –söylemle ölçüsüz bir karşılaştırmayla?– öznenin kimliği nesneyle ilişkisi içinde tanımlanamaz ve bir işlevi ötekinden daha önemli değildir. Bu ayırım hatta söylemselliğin kendisine boyun eğdikleri anlamına bile gelebilir. Ve erkek cinsiyet için “kendine dokunmak” özne-yüklem, özne-nesne ayırımını en arkaik biçimiyle ortaya koymaya başlamaktır. Burada nitelik ilişkisi sözelimi şöyle olsun: x (içinde, içine) y’dir – kendi kendini sevmeye pasifliğe, varlığın niteliğinde etkenlik ve edilgenlik arasında bir gerilime yer verir belli ölçüde –, dışında x’in kim/ne olduğu, kimin/neyin y olduğu hiçbir zaman bilinmeyecektir. Her biri hem “x” hem “y”dir, ama toplama, çıkarma, bölme olarak değil ... hacmi kapatma korkusuyla çarpma hiç değil. Zorlukla doğrudur ... Her kenar ötekiyle a ya da b sapsmalı bir açı oluşturmadan ötekenden ayrılamaz.

Kaldı ki değerler de hesaplanamaz, belirlenemez, nitelendirilemez ... Dolayısıyla yokturlar. Kadının belki de mutlağın içinde olduğu söylenebilir. O zaman bu işlem erkek cinsiyetine bağlıdır. Yararlılık-

larına göre farklı biçimde nitelendirilmiş dış nesneler için de aynı şey söz konusudur. “Genelde nesne” olarak ifade edilebildiği sürece bir kadın/kadın nesnelin dışında kalır. Bu dış konumdan onun yönetimini temellendirir – iğdiş edilmiş olduğundan iğdiş etmeyle tehdit eder. İfade edişin mantığını, işleyişi kendisiyle ilişkili olmaksızın kapsayabileceğini sezinlenmesiyle müdahale edip her şeye zarar vermesinden korkulur ... Kadına düşmüş olan çukurdan duyulan tiksintidir. Kimlik kaybı – ölüm.

Yaşamı başka bir şey değildir: ölüm. Ölüm her zaman hayal edildiğinden daha tek, daha basittir. Aidiyete direnir, kendine uyarılamanın ötesinde var olur. Gene de kalır. Her zaman tanımlanmış olandan daha fazla ölüm vardır. Ve tanımlanabilir olandan kendini kurtaran kadın/bir kadın ölümle tehdit eder. Temsilin düzenlenmesinin bir kalıntısı: ölümden yaşar.

Ölümden ölmez. Özne olması dışında. Ölümden bu yaşam ruhun yaşamı olan bu ölümü destekler, bu, onu güçlendiren ötekinin gerçekten ölmemiş olması aracılığıyla yaşam(ı) (geri) veren bir ölümdür. Sadece özne olarak: söylemin öznesiyle beslenen. Besleme arzusunun başka bir amaç bulmasıyla bu özne zayıflar.

Besler. Ya da dahası: acı çeker, üzülür, sevinir, hatta tehdit eder. O – nesnesiz bir yüklemenden etkilenmiştir. O – yüklem nesnesi. Yüklemin neredeyse ters yüz edilmiş tasarısı. Ve, görünüş olarak, hemen. Özne –bir özne– onun özelliklerini numaralama ve eklemlenmeyle bir bütünlük bir araya getirmesini engeller. Ondan belirgin bir biçimde etkilenmeksizin yüklem içerir: şu ya da bu nitelik uygulanmasıyla belirlenmez. Söylem altında “kendi içinde” var olur. Böylelikle ham madde diye adlandırılacaktır.

Tüm biçimler maddenin bilgi hazinesinden doğacaktır. Doğurur, “üretir.” Dudaklarının arasından yepyeni bir figür doğar: kendi kendini değiştirmesinden bir yangın çıkar ve “görünür” olur. Ama bir kez, sadece bir kez ve sadece bir an: güzellik. Daha sonra, ya da kusur ve yinelemeyle örtüler vardır. Kutsal bir gerçeklik yoksa.

Bir yapıtın güzelliklerini ortaya çıkarmak – hiçbir bilim, hiçbir iyi niyet yeterli değildir bunun için: bulutların örtüsünün doruklardan çekilmesi ve bize güneşten yanmış olarak gözükmesi için en ender ve en mutlu rastlantı gerekir. Sadece, onu görmek için tam istediğimiz yerde bulunmuş olmamız gerekmez: ruhumuzun kendisinin kendi doruklarından çekilmiş olması ve bir desteğe sahip olur gibi bir dış ifadeye ve parable ihtiyaç duyması ve kendi kendine sahip olması gerekir. Ama bütün bunların çakışması o kadar ender olur ki bir yapıtın olsun, bir eylemin, insanın, doğanın olsun, bütün mutlulukların yüce doruklarının en iyilerin bile gözünden gizli ve saklı olduğuna canı gönülden inanacağım geliyor: ama kendini bize gösteren *bir kez* gösterir kendini bize! Yunanlılar “Güzel olan her şey iki ya da üç kez gelsin bize!” diye dua ederlerdi tabii – Ne yazık ki! Tanrılara başvurmak için çok haklı nedenleri vardı, çünkü tanrısal olmayan gerçek, kesinlikle Güzel’i vermez bize ya da sadece bir kez verir! Demek istiyorum ki dünyada güzel şeyler bol bol vardır, ama dünya bu tür şeylerin güzel anları ve güzel bir biçimde ortaya çıkmaları açısından da yoksul, çok yoksuldur. Ama yaşamın en güçlü büyüğü de budur belki: altınla örülmüş bir perde vardır yaşamın üstünde; kendisine umut verici, ölçülü, utangaç, alaycı, acımasız, çekici bir görünüm veren güzel olasılıklar örtüsüdür bu örtü. Evet, hayat kadındır! (*Şen Bilim*, 339).

Kendini tutan olasılık, çekingen davranan utangaçlık, gizlenen ve dirençle, alayla, acımayla – kendini vermeyi vaat eden ayartma: hayat kadındır.

Bastırılmış olanın, bastırılmış haldeyken ortaya çıkışı. Altınla örülmüş örtü altında. Dolayısıyla ancak kendi içinde/içlerinde değil, başka yerde ve başka bir biçimde tanımlanmış bir değerler örtüsüyle kaplanmış. Güzellik: biçimin doğuşu burada kaybolur. Görünüm olan bu (kendi) kendini kucaklama gerçekleşmeyecektir. Bazı köken mitleri dışında: Tanrı insanı elleri arasında biçimlendirerek yaratacağı. Eylem mi, isteme mi? Sanatta yinelenmesi mi?

Onun için “en ender ve en mutlu rastlantı” gerekirdi. Onun için mi? Ya da örtü bir kez açıldıktan sonra bir ruhun onu fark etmesi için mi, “sanki tutunacak bir şeye sahip olma ve kendini kontrol altında tutma sorunuymuş gibi bir tür dış ifadeye ve mesele ihtiyacı varmış gibi kendi ruhumuz tarafından.”

Ruh – kadının sadece biçimler aracılığıyla etkilenen bir içsellikte kıvrılması ve bir ürüne sahip olmak için kendi kendisinin sahibi olmak amacıyla kendi içine kapanması. Ruhun dışılığı mi? Bazı – ender – tesadüflerin ki bu kimi zaman – ah açınlama! – güzellikle “genel” ilişkisini anımsatmasına rağmen kadının hazzı geriler. Ama bu durumda sadece *bir kez*! Yunanlılar “Güzel olan şey iki ya da üç kez gelsin!” diye dua ediyorlardı tabii ki. – Ne yazık ki! Tanrılara başvurmak için haklı nedenleri vardı onların ...

Çünkü yinleme onun geri gelmesini engeller. Yineme güzelliği kaplayan altın örtüyü örür. Yaşamın en güçlü büyüsüdür bu belki de ... Bu demektir ki belirsizlik çekicilikte hazza baskın çıkar. Hazza

dönüşmüştür o: egemenlikte arzu edilen artık dönmeyecek olan tanrıların beklenmesi.

Tanrılar ve insanlar arasındaki uçurum: Dionysos'a özgü hazzın yasağı – olanaksızlığı, maske olarak özdeşleşmenin değerine ayrıcalık tanımak koşuluyla ve aynı zamanda bu tanrıların gizlediklerini unutarak Apollon'un büyüleyiciliğinden neredeyse vazgeçme, iğdişlik karmaşası kuralı altında evrenselleşme iddiası değil midir? Kimlik burada tuhaf bir tek biçim-figürün doğmakta olan bireyliğini geçmişte bırakan morfolojik bir ekonominin, adın özelliğiyle belli eder kendini: gözüken ve de hâlâ dokunulabilir olan. Güzel ve artık her şeye dokunmaması dolayısıyla zarif: ilk kez ortaya çıktığı anda bu haliyle seçilen. Ama (bu) doğumdan ölmüş mü?

Bir dizi mantıksal kombinasyonun zincirlenişiyse yer değiştiren ölüm/kadının büyümesini destekleyen “toprak”tan ayrılmasıyla gelen bir biçimin ölümlülüğü. Yalnız ve “kök”lerinden kesilmesiyle ölüm tehdidi altında bir duyarsızlık içinde her açıdan görünür olarak dirilişi.

Amacına ulaşamayan ya da vazgeçen ölüm-yaşam direnir mi?, kendi kendini kabul etme, yakınlık, eşzamanlılığa tutunmak için bireyleşmeden vazgeçer mi? Egemen olmaya, her zaman tehdit edici temsildeki her çeşit yer değiştirme biçimine yakın, ama yabancı kalır. Unutmanın bataklıklarının en derin yerine ilk önce gömülmüş halde.

Daha sonra, kendini her tür bütünlükten kopardığında güzel görünümün ortaya çıkması –yalnızca bir an için– engellenir. Sonra: başlangıcı olmadığı için sonsuz, ne güzel ne çirkin, gerçek (soylu) ve doğrulanmaları acıyı ve hazzı saf dışı bırakan, duyuların şiddetini ve müsrifliği, ayırt etmeyen bir yakınlığı ... kanı saf dışı bırakan soyut

biçimler alması. Geri çevirme, negatifler, ataerkilliğin ahlaksal-siyasal düzenini mi başlatır?

▽

Bu gömmenin/gömülmesinin gerekliliğinin cezası bir kadına –ötekine– verilecektir. Bir kadın, gerçekten: tanrısal gerçekliği olan. Tanrıların tanrısının kafasında tasarlanmış bir tanrıça. Soylu – anasız olan.

Dişi ideali – dünyanın ruhu ve en göksel tanrı arasında aracılık eden kadının dişiliği: tanrıların babası. Kızı ana rahminin karanlıklarını hiç tanımadan dünyaya gelmiştir ...

Sadece baba tarafından doğurulmuş erkek-baba düşüncesinde değerlerin ters yüz edilmesi işlemi. Kadın – düşüncesinin üretiminin gizi burada gizlidir. Hâlâ kanla hatırlanan bir gebeliği bastıran ve inkar eden/olumsuzlayan tümüyle tinsel nitelikli gebelik. Dişilik garantisi olacaktır bunun. Kadın-anne ve erkek-baba arasındaki ilişkilerin kesilmesini sağlayan ama aynı zamanda olası bir aracı gibi.

Dişilik – Tanrının yapıtının bütünlüğüne eşlik etmek üzere düşüncesini böldüğü kısım (“Önümüzdeki on yıl içinde gerçekleştirmeyi tasarladıklarımla ilgili olarak kadınlara ihtiyacım var,” P.Gast’a Mektup, 4 Mart 1882). Yukarıdaki tanrıların, insanların, aşağıdaki tanrıların arasında kalarak. Herkesin tanrısını yöneterek, çatışmalarda hakemlik ederek, şiddetli şan şöhrat aşkının ateşlendirdiği insanlar arasındaki mücadeleleri gözeterek ... Uzlaştırıcı, hoşgörülü ... “Adalet”in dağıtılmasında herkesi ve her şeyi hoşnut eden: ortada kalan düşünce. Ne anarşist ne zorba. Tarafsızlığın arası. En azından görünüşte. Çünkü “Benim yüreğim her zaman –en azından evliliğe kadar–

bütünöyle erkek yanlısı olmuştur: hiç tereddütsüz babadan yanayım ben" (Aiskhylos, *Eumenides*, 737-738).

Dişilik-yasasını üstün kılmak için babaya gerekli olan aracı. Sahte olanı gerçek gibi gösteren, aradaki farkı belirsizleştiren, onun yerine bir aldatmaca mesafesi koyan hayal: dişiliğin tarafsızlığı. Yalnızca tek yaratıcı gibi gözükmek, öyle olduğunu gösterebilmek için Tanrının bile ihtiyacı olduğu. Olmadığı gibi – gözükmek. Bu da kadına atfedilecektir. Ve yeter ki hayatını anasına da borçlu olduğu birazcık unutulsun, bu duygu onun en kutsal gerçeği olacaktır. Dişilik olarak yaşam – tersi. Her şey oraya götürmek üzere hazırlanmıştır. Ve o orada olmadığı ölçüde daha iyi oynayacaktır bunu.

Dişilik – sofizmin üretiminin gizi. Kâhinin "yalan"ının, bir tanrının sözündeki çifte gizlenişin: Apollon'un ananın doğumunda hiçbir işlevi olmadığını belirtmesi. Kanıtı: Olymposlu Zeus'un manevi kızı, bir tanrıçanın doğurabileceklerinden çok daha mükemmel bir çocuk (a.g.y.).

Bundan böyle artık insanlar hakkındaki kararı Tanrıların babasının Tanrıya verilmiş bir fantazması karar verecektir. Ve en kutsal kadının bile gerçeğin söylemi konusunda pek bir şey anlamadığından ezberlediği rolünü mükemmel bir biçimde oynar: "Beni dünyaya getirecek bir annem olmadı kesinlikle. Yüreğim bütünöyle erkeğe adanmıştır, vb" (a.g.y.). Evlilik dışında.

"Baba açısından," çiftleşme söz konusu değildir artık. Kadın "yabancı" kalır, "yavruyu" "bir tanrıdan korumak için" barındırır, besler (a.g.y., 658-659). Yalnızca erkek tohumundan üremiş insan. "Ne yani? annemin kanından mı olacaktım ben?" diye sorar Apollon (a.g.y.). Kadın da. Bu genetik hata bütün hakikati hayale sürükler: dişiliğin salta-

natı. Mantıklı, hatta spekülâtif, biraz da saldırgan: tepeden turnağa silahlı ama gene de uzlaşmacı. Aşağısı ve yukarısı ve bütün uçlar arasında ama anlamı da sürekli aynı noktadan çıkararak. Döngü mü oluşturuyor bu?

Dişilik ataerkil düzenin ayrılmaz bir parçasıdır. Kadının baba düşüncesinde gizlenmesi. Tümüyle donanımlı – hatta silahlarıyla kendini doğurduğunda. Örtüsüyle güzelliği gizlenmiştir. Biçimden başka bir şey gözükmemektedir. Dolayısıyla kadın yoktur. Kendi kendisine dokunmayacaktır artık. Görülen/gören yalnızca yüzüdür. Ve ses açık seçik biçimde babanın, kadın tarafından herkesin –yurttaşların– anlayabileceği şekle sokulan isteklerini dile getirir. Dişilik çekimin, büyülemenin ne olduğunu bilir. Onu da çoğaltan çoğalan bir gizlemeyi – görünümünün kıvrımlarında yakalamayı ve çekmeyi bilir. Sonuçlarını, etkilerini hesaplar o ...

Ama heyecanlandıran, duygulandıran büyüleme, açıkça söylemenin olanaksızlığını terennüm eder, her şeyi, bir arada, birbirinden ayırmadan dile getirir; eklemlelenebilir ayırım, bu çağrı üslubu, uyum yoktur onda. Yalnızca babanın kızı olarak pek fazla bir şey anlamadan onun söylemini yineler, her yerde, herkesin içinde, şiddetin işini görebilmek için cazibe ve entrika kullanmaya hazır, herkes için aracılık edecek biçimde yasalarını tamamlar. En azından görünüşte. Kendini.... olarak gösterir.

Bir cinayet işlendi – dişilik öfkeyi yatıştırır, kanın unutulmasına çağrı yapar, intikam duygularını güzel sözlerle uyutur, saygı, onur, kült, rit, fedakârlık, dinsel bir sessizlik vaat eder, yeter ki “dölleyici Gecenin döllememiş çocukları” “bu ülkeye uyumlu ve dürüst” kalarak bir “yeraltı mağarası”na çekilsinler” (a.g.y.).

Dişilik ananın gömülmesini koronun gömülmesiyle güçlendirir.

“sözün tanrısı” Zeus’un zaferi için (a.g.y.).

Gerçeğin mantığına hâlâ direnen bir doğanın sertlikleriyle baş edebilmek için bu inanç gerekliydi ona. Homurdanmalar, çığlıklar, mırıldanmalar, havlamalar, –ve de tanrılara ...– haksız eleştiriler, kan tutkusu ... Beddualar, kavgalar, çığlıklar, sorular ... şikâyetler, inlemeler, lanetlemeler ... şarkılar, ilahiler, sayıklamalar ... Hepsi bir arada ve hepsi aynı anda, kişiler tanınmadan ... Ve danslar, yarışlar, sıçramalar ... hareket ... Hepsi aynı anda ve hepsi bir arada. Son sessizliğe kadar. Koronun hakimiyeti, bir yeraltı mağarasına girmesi.

Babanın yasasının ana tutkusuna baskın çıkması için dişiliğe –bir kadın benzerine– ihtiyacı vardı, kadının hazzına da ...

Dolayısıyla artık koro değil, tüm müzik biçimleri gelecektir. Onun rönesansı her zaman yeniden başlamak olacaktır. Bütünüyle başka bir biçimde örgütlenmiş olarak. Hepsi birden koronun olmayan “aktörler”i, “enstrümanlar”ıyla birlikte burada hesaplanır, toplanır, oluşturulur, düzenlenir. Yinelenemezdi bunlar. Güzellik ancak bir kez olabilirdi. Koro içinde yineleme olması bambaşka bir anlam taşır: birliğin olanaksızlığı. Dolayısıyla burada aynı şey ikinci kez tekrar çalınır. Ama “öteki” benzerinden ayrılmaz: onu temsil etmez, göstermez, yeniden üretmez. Biri ve öteki aynı şeyi “söylerler” ve birlikte söylerler. Biri ya da öteki olmadan, ama birbirlerinden ayırlamayan ve ilişkileri içinde teşhis edilemeyen ve en azından iki olan da olmadan bu uyum gerçekleşemez artık.

Uyum içinde, id yeniden kendi kendine dokunur ve doğal duruma çok uygun olan bu sarılma, doğal ilişkiden ayırt edilemeyen bir görünürlüğü görüş alanından zaten dışlanmış olduğu bir durumdan daha öteye kaymasını mümkün kılacaktır. Bu tür bir görünürlüğü “aş-

tıklarından" biçimler kuşkusuz daha net, daha güzel, daha "saf" olacaklardır, ama "yalancı" gösterilerin görünümü içinde çoktan bozulmuşlardır. Güzellikleri içinde teselli edici, çekici, yatıştırıcı. Ama Dionysos'a özgü kaynağı da her zaman daha uzaklara götürerek.

▽

Bir tur daha ve Sokratesçilik yerini buluyor. Yalnızca güzelliği yüzünden görünümü küçümseyen Sokrates, yine de onun biçimlerini kullanarak içlerini anlama ile dolduracaktır. Sanatı gerçeğin hizmetine verir; bu demektir ki, bildiğimiz daha önceki amacından başka bir amaç yükleyerek yeniden, olduğu gibi ele almıştır sanatı. Zararlı örtüleri "doğru" anlama gemlediğini iddia eder, ama tam da bu örtülerin (gerçeğin) araçlarının yerini aldığını fark edemez. Biçim-fikirler Apollon'dan alınmıştır, ama daha derin araştırmalar için hazırlıklara kesinlikle çok yararlı olan güzelliği Mutluluğa boyun eğmiştir artık.

Sokrates sadece ölüm *pathos*u konusunda bile olsa Dionysos'a özgü bir şeyi yeniden ele almıştır: en yüce iyilik. Ölümü istemesi ve ölüme yurttaşlarının verdiği bir içkiyle ulaşması, onun Dionysos'a aidiyetini simgeler. Gücünü oradan alacaktır. İçinde taşıdığı iç paralayıcı çelişkiler, bilginin ana-ilkel doğaya olan borcunu ödeyen ölümüyle çözümlenmiştir. Sokrates'in yaşamı bir trajedidir. Ama bu ilk ve son teorik kahraman gelecek kuşaklara sadece ölümün/ölümünün simgesel yinelenmesini bırakacaktır: iksiri *logos* olan filozofun "gölmek için" ölümü.

Ölememek aynı zamanda yaşayamamaktır: trajikten ayrılmak. Doğallık içinde kök salmayı tanımayan ve böylelikle neleri gizledikleri de fark edilmeyen kesin biçimlerin içine yerleşmek: oyalayıcı ve kan-

dırıcı bir biçimde sürekli artan erekbilimsel bir eski-birikim/coşku-ama kandırmanın kandırması bir yok etme gibi davranır-ki bu doğum olgusundan kaybolmuştur. Ve eğer Apollon ancak Dionysos tarafından keşfedilen iğrençliği unutturacak kadar güzelse eğer yüce liğin seyredilmesi, yaşamın korkunçluğunu gizlemek için gerekli bir yardım, itiraf edilmiş teselli olarak değil gerçeğin, kendisini iyi yaşama isteğini düzenleyen bir ilke gibi zorla kabul ettirmesiyle bir görevdir şimdi. Tüm tutkular bu tek amaca göre düzenlendiklerinden, aşırılıkları ya da gerçeğe göre yaşamaya aşırı düşkünlükleri ilahi bir sahip oluş içinde çözümlenecektir.

Lanetliye karşılık lanetli, Sokrates coşkudan ne eksiltti? Ya da ne ekledi ona?

Hayali mi aldı ondan? Hayır, ama yönetilişini değiştirdi. Görünümün örtüsü güzelin dolaysız arzu-hazıyla maskelenmiş ve gizlenmiştir. Gerçeğin yeniden üretiminde *kullanılmıştır* o. Ve aldatıcı olarak sahip olduğu şeylerin belirgin bir hale gelmesi için –hiç değilse tek bir seyircisi olması için– filozofun tanrıya aktarılmasında bunun tüm kopyalarının-mimlerinin ortaya çıkarılması gerekir. Son coşkuya kadar farklılaşmış aldatıcı olan, burada “saf” haliyle ama ondan tad alan kimsenin istek ve zevkine eklendiği anda kaçacak olan bir keyifte ortaya çıkacaktı. Kaldı ki bu coşku ölümlü olacaktı. Hiç kimse ondan kurtulamayacaktı. Ve kimse, yeniden öldürme dışında herhangi birinin ondan kurtulmasını kabul etmeyecekti.

Hayalin artık vatandaşlık hakkı yoktur. Artık hayata eşlik etmez, hayatı süslemez. Günlük yaşamdan dışlanması, silinmesi gereken iyi yaşamın ötesindeymiş gibi büyüler. Son tahlilde toplumun yasalarını belirlemesi görülemez ve görülmemelidir. Şimdi trajik bir son sezgi-

sini güçlendiren güzel görünüm: ölüm, ölüm şüpheli ve adidir çünkü yaşamla bağlıdır ve tek değeri sonsuzluğa dönüşünde yatar. Sonsuzluk açısından ölüm, komik bir yinelemeden başka bir şey değildir.

Görünüş istekten ayrılmıştır: isteğin kendisinde uygulanmasını hak etmez. Tam tersine ondan kurtulması gerekir. Yalnızca gerçeğe uygun olmayacağından onu sınırsızca taklit edilebilecek bir iyilik içine koymak için; yalnızca insanın acılı yazgısına başvurma olması olası değildir, ama yaşamın anlamı bir kez bulunduğu sürekliliği içinde ulaşılmaz bir dinginliği sürükleyip götürür. Acının geçici uyuşturması yoluyla eyleme kıskırtan Apollon'un ihtişam düşü artık sanatçılara ayrılmış ve gerçeğin araştırılmasından yüz çevirdikleri takdirde tehlikeli olabilecek ikincil bir zevktir.

Oysa bu tanrı hâlâ hayalin ve yaşamak için düş görme gereksiniminin tanrısı gibi ortaya çıkıyordu. Yaşamaya devam etmek ve etkili olmak için her tarafta görülen ucubeliğe, bozukluğa, vahşete rağmen yaşamın saçmalığına gözlerini kapamış arzunun tanrısal karakterini dile getiriyordu. Doğal bir bakışla bu kendini coşkuya bırakışı itiraf etmiyor Sokrates. Oysa oraya götürüyor. Ama keyif içinde boyun eğdiği körleşmenin keyfini de alıyor ondan. Biçimlerin gerçekliği, nesnelliği de katılır belli belirsiz biçimde düşe. Hiçbir ölümcül göz bir düşünceye açılmaz. Dolayısıyla onu ancak gönülle görmek uygundur. Felsefe göz kapaklarının hâlâ duyular tarafından temsil edilenlere sınıksız kapanmasını, bakışın ideal görüntülerin yansıtılması için perde işlevi gören ruha doğru içe dönmesini öğretir. Doğanın dehşeti sihirle ortadan kalkar: ancak kavranabilir kategorilerin bulunduğu perdelerin arasından görülebilecektir ve sonuçta insanı etkileyecek olan zayıflıklar çok yüce olmayan bir bakış açısının hesabına yazılacaktır.

Sokrates düş görüyor, kuşku yok buna. Ama bilmiyor bunu, bil-

mek istemiyor. Artık düş görmemeyi düşünüyor: artık görmediğini (doğa) görmüyor. Bu çifte olumsuzlama, felsefi düzenin temelidir. Bir unutmadan –düş gibi istenen– kopmuş olduğu unutmama –düşsel– uçurum olmuştur ve gerçeği açıklama isteğiyle engellenmiştir. Dolayısıyla arzu ahlakın öngörmüş olduğu yasaya boyun eğer ve burada coşku ve acıları, aşırılıklar ve gereksiz çılgınlıklar olmadan gerektiği gibi düzenlenen bir ilerleme hiyerarşisinde tavanıp askıya alınacaktır.

İstek hakikati istemez kesinlikle. Hakikat iyi yaşama isteğiyle öldürür onu. Ve buna rağmen isteyen Sokrates bu yüzden ölecektir. Bütün bilgelğine rağmen beklentisi yalnızca hakikati hor görmek, küçümsemek, önemsememektir. Ama daha sonra. Ve o anda? Acımasızca iyimserdi. Halkın önünde oynanan bir pandomim tiyatrosunda açıklanan yurttaşların yargısı bunu kanıtlar. Ama bu senaryonun yüzeydeki meşruluğu acımasızlığını dengeler. Bu olaylar son derece sakın ve kansız –kısa sürede etkisiz hale getirilen birkaç kadının çılgılığı dışında– bir şekilde olup biter. Ölüm belli belirsizdir. Nesnel bir biçimde ancak teşhis edilebilen ve yavaş yavaş tüm bedene yayılan bir uyusukluk ve soğukluk.

Kuramcının ölümü başka türlü olamazdı. Yaşama acısının bastırılması gibi bir şey. Aşırılıkları, tanrıların babasının emriyle örgütlenmiş bir siteye pek uygun düşmeyen birinin ölümüdür bu.

Anasının cinayetini ilk emreden, her zaman konuşan kâhin Apollon'dur. Böylelikle kendi doğumunun gayri meşruluğunu silip, inkâr

mı ediyordu? Yalnızca babanın yasasına aidiyetini onaylamak için dö-külmüş kan.

Ocakların düzeni için gerekli kurban. Apollon-Athena'nın tanrısal kardeşi. Ataerkil yasa/kan bağları. Anasını boğazlayan Orestes sadece Zeus'un emirlerine boyun eğen tapınağa sığınır. İntikam çılgınlıkları atan kadınlar leke getirdikleri düşüncesiyle atılır buradan.

Apollon koroyu işitmez artık. Kadınlardan oluşan "sürü"yü tapı-nağından atar.

Dışarı, emrediyorum; derhal çıkın buradan; kutsal tapınağı boşal-tın. Dikkat edin de altın yayla fırlatılan ve vereceği acının etkisiyle içinizden siyah bir köpük çıkartacak ve işlediğiniz cinayet yüzünden oluşmuş kan pıhtılarını kusturacak olan beyaz kanatlı yılan ısırmasın sizi. Bu tapınağa yaklaşmak haddinize bile düşmez. Sizin yeriniz ada-letin kafaları kestiği, boğazladığı, tohumu atılan çocukların spermle-rinin yok edildiği, uzuvların uçlarının kesildiği, taşa tutma cezaları-nın uygulandığı, sivri kazıklara oturtulanların inledikleri yerdir. An-lıyor musunuz, tanrıların lanetli ucubeleri, size zevk veren şenlikler ve görünümünüz tümüyle uyuyor bu iğrençliklerle. Sizin gibi ucu-belere en uygun yer kan içici aslanın mağarasıdır ve bu kehanet ma-ğarasına gelip lekelerinizi bulaştıramazsınız. Siz gidin çobansız ota-yın: böyle bir sürüyle ilgilenebilecek bir tanrı yoktur. (*Eumenides*, 179-197).

Apollon'un bilgeliği – vahşeti. Tanrıların kutsadıkları evliliklerin huzuru, ölümlülerin en tatlı neşeleri, yazgının erkek ve kadını –vah-şetlerini– bağladığı yer. Çocuklarını parçalayıp yutan baba, kocanın insanlar arasındaki bir savaşa katılmak üzere uzaklaşması – amaç; başka bir kadın, bákire kızın zafer kazanmak amacıyla kurban edilme-

si, kocanın sadakatsizliği, başka bir kadınla birlikte geri dönüşü – kadının, annenin öfkesi.

Erinys'lere kulak vermemesi. Toprağın kutsal kadınlarının yükseklerdeki tanrıça tarafından kesilen sesleri: Babanın kızı. Kadınlar korosu/Athena. Ana/Athena. Kız/Athena. Kadın/Athena. Hepsi, hepsi birlikte –ben-biz, sen-siz– yaralılar-aşağılanmışlar, kan içinde kalanlar, yalvaranlar, nefes nefese kalanlar, izlemekten bitkin düşenler – ve kanatsız kalanlar – tekniği sayesinde uçabilen ve denizleri aşan katil. Kadınlar – sen ya da siz, ben ya da biz – yorgun, uykulu, düste ... acılı ürpertiler içinde donmuş: “acımasız bir celladın kırbacı altında.”

Ölümsüz olanın kanını anımsayan adalet/ölümsüz olanın adaleti: benzeri ama acımasız olanı. Toprağa akan kan ebediyen kaybolmuştur. Toprak cinayet izlerini içer. Unutulmuş.

Ölümlülerin toprağın altında hesap vermek zorunda oldukları, her şeyi gören ve belleğine kaydeden Hades kalır geriye. Karşısında yukarıdaki tanrıların yasası. Gerçekleri, güzellikleri, ölümsüzlükleri. Arada Athena: dehşetin gizlenmesi, yaranın üstündeki örtü, değerler arasındaki farkın kapatılması. Tanrıların Tanrısının – ayaklarını bile örten uzun beyaz giysisi içinde ayakta duran – tuzağı.

Kurnazlık – efendinin hizmetinde. Babanın yararına alçaklık. Kadınları ev işlerine zincirleyerek, ama kendine toplum yaşamını bağışlayarak. Oğlanları tercih eden ama evliliği reddeden babasının bakire-si. Kurumların esinleyicisi, koruyucusu. Giysisinin çıkarılmasına izin verirse erkek olduğuna hiç kuşku kalmaz. Silahlı: dişilik. Tüm kılık değiştirmelerle oynayarak. Gerekğinde çocukluğu tanımaksızın çocuksu: güveni daha güçlü bir biçimde sarsmak amacıyla kardeşçe: kadınlara dost gibi görünerek ve onları sorun çıkarmamaları için

mahzenlere, özel konutlara, yeraltı mağaralarına girmeye razı ederek. Şaşırtarak, korkutarak, yeminleri bozmaya, cinayete, ölüme zorlayarak ... tanrısal masumiyetinden vazgeçmeden.

Tanrının ana, kadın karşısında, tanrıça kişiliğinde cisimleşmiş ikircikli duyguları. Bundan böyle kadınların yanılgısı diye adlandırılacak olan şey. Babanın yansımasından başka bir şey olmayan. Dişilik görünümünde – babanın düşüncesinin kadının gücü üstünde ortaya çıkış biçimi. Analık gücünü kendine mal ederek, onu yutarak, içselleştirerek, kendisini ancak olmadığı biçimde gösteren bu kızı doğurur, üretir: Tanrının, yapıtında, imparatorluğunu kurmasında yardımcı olması için ödünç aldığı bir hayalet. Bedenden, ölümden vazgeçmek iddiasında olan görünüm. Kandırmanın görünüşte-gerçekte hüküm sürmesi. Güzelliğe de ihtiyacı vardır ama aldatıcı olarak. Dolayısıyla herhangi bir amaç dışında –erkek– değişmez. Etkilenmeyen artık kendisi de “kendi içindeki” hiçbir şeyden etkilenmez. Her zaman yalnızca babanın isteğine göre ölçütlenmiş durumda. Sadece efendinin keyfini tanıyarak.

Anasını boğazlayan oğlun son çaresi: ölümsüz bir tanrıçanın taş resmine sarılmak, diz çökmek ve Athena “heykeli”ni kollarına almak (*Eumenides*, 258, 259). Ondan lütuf isteyerek, ona yeni masumiyetini kanıtlayarak: arıtıcı bir domuz kurban etti (ana/domuz) ve yaklaştırdığı insanlar bundan zarar görmediler (a.g.y., 282-285). Dolayısıyla temizdir, iyi yurttaştır. Özgür insanlar arasında ortak yaşama uyum sağlayabilir. Hatta belki de güçlü bir kral.

Gün ışığı gece işlenen cinayetleri yok eder. Akıllıca kanıtlamalar yapan masum olduğunu gösterir böylelikle. Bir bilgenin akli katilin elindeki izleri siler. Zeus ellerinden kan damlayan kadınlar sürüsünü

huzuruna davet etmeye layık görünmez. Athena açık seçik bir açıklama ister.

Kadınların acısı duyulmayacaktır artık. Hep birlikte, hepsi birlikte, aynı anda ama birlik olmadan. Biri ve öteki (dişi ve erkek) ve de benzerine indirgenmeden ve bir tekine bağlı olmadan var olamayacaktır artık. Şarkılar, ilahiler, çılgınlıklar, homurtular, homurdanmalar, havlamalar ... övgüler ve eleştiriler ... sayıklamalar ve bilgelikler ... hayret nidaları, olumlamalar, sorular ... iniltiiler, yakınmalar, sevinç çılgınlıkları ... ve danslar, yarışlar, sıçramalar. Hepsi aynı anda ve hep birlikte. Sitenin düzeninden ayrılmış(lar), güneş görmeden, kentin altına gömülmüş(ler), dingin, rahat ve huzurlu bir görünüm altında uyuyor(lar).

Basitleştirilmiş, köleleştirilmiş, "ikna"ya boyun eğdirilmiş koro: Zeus'un kızının dişiliği. Kulağına fısıldananı tek bir sesle yineleyen: "Zenginliğin rahatlığında eğlenin, eğlenin: Zeus sunağının yanına oturmuş kent sakinleri, sizi seven ve her zaman bilgeliğe sadık kalmış Meryem'in dostları eğlenin. Pallas'ın kanatları altında yaşayanlara babası saygı gösterir" (a.g.y., 1014-1020). Büyülenen, boyun eğen koro kutsal bir sessizlik içinde mezarına doğru yürür. Eski ritler ve kurbanlar saygıya susamış bu tanrıçaları mağaralarında onurlandıracaktır. "Barış, bugün ocaklarının mutluluğuyla Pallas halkının olmuştur" (a.g.y., 1044-45).

Pallas – bedendeki beyaz örtü, ödünç alınmış masumiyet, kadının kefeni, ölümcül tuzak. Sözün tanrısının edilgenleştiren büyüsü.

Kulaklarım var mı hâlâ? Artık sadece kulak mıyım ve kulaktan

başka bir şey değil miyim? Beyaz dilleri ayaklarımı yalayan yakıcı dalga içinde duruyorum; her yerden inlemeler, tehditler, keskin çığlıklar saldırıyorlar, bu arada yerin eski titreticisi de mağarasının derinliklerinde bir boğa gibi böğürerek kendi havasını mırıldanıyor, ayağıyla da öyle bir ölçü tutturuyor ki bu parçalanmış kayaların yürekleri titriyor. O sırada bu cehennemî labirentin kapılarında, boşluktan fırlamış gibi, sadece beş ayak kadar uzakta, hayalet gibi sessizce kayarak geçen büyük bir yelkenli gözüküyor. Ah o hayali güzellik! Hangi büyüleyici etkileri yapmaz ki üstümde? Bu küçük kayık dünyanın sessiz istirahatini alıp götürecektir midir? Orada, o sessiz yerde oturmuş olan mutluluğumu, en mutlu beni, ölümsüzleşmiş ikinci benimi? Henüz ölmemiş olan ama artık yaşamayan da? Ruh benzeri aracı bir varlık: sessizce gözleyen, kayan, süzülen. Beyaz yelkenleriyle karanlık denizde dev bir kelebek gibi uçan gemiye benzeyen? Ah yaşamın üstünde uçmak! Buydu, gerekli olan buydu işte! – Bu gürültüler yüzünden düşlere mi meyilli oldum ben? Her büyük çalkantı sessizlikte ve uzaklarda mutluluk düşlemeye götürür bizi. Kendi gürültü patırtısının ortasında duran bir insan, kendisini “atılım”larının ve tasarılarının çalkantısı içinde bulduğunda: o zaman, hiç kuşkusuz mutluluklarına ve münzevi yaşamlarına büyük özlem duyduğu büyüleyici ve sessiz insanların önünden geçtiğini görür – ve bu varlıklar, kadınlardır. Orada, kadınların yanında en iyi benine sahip olacağını sanmak hoşuna gidiyor: bu sakin yerlerde en şiddetli gürültü patırtı bir ölüm sessizliği içinde yatışacak ve yaşam, yaşamın kendisinin düşü olacaktı. Oysa! Oysa! Soylu tutkun, en güzel yelkenlilerin içinde bile gürültü patırtı, şamata eksik değildir ve yazık ki acınası bir gürültü patırtı vardır! Kadınların en güçlü büyüğü, onu uzaktan hissettirmektir ve filozofların diliyle konuşursak *actio in distans* denir buna:

ama bunun için her şeyden önce ve öncelikle *uzaklık* gerekir" (*Şen Bilim*, 60).

Yerin eski titreticisinin ölçülü vuruşuyla, sanki hiçlikten ve uzak-tan, sessiz hayali bir akıntı içindeki büyük bir yelkenli çıkar ortaya.

Mutluluğuna ve kendi içindeki huzuruna özlem duyduğu uzaklar-daki bu büyüleyici sükunet, kadınlarla ilgiliydi. Ritminin şiddeti onun en iyi beninin bulunacağı bu düş yaratıklarında yatışacaktı – ölümün ve yaşamın gizi kendi düşü olmuşçasına. Kalp vuruşları ara-sında ve sanki bunların gürültü patırtısı içinde oluşmuş yaratım.

Sonuç olarak kadınlar ölümün içinde uçuşacaklardı. Her zaman uzaktan. Tam anlamıyla elin uzanabileceği bir yerde değil, ama gözün görebileceği bir yerde. Ölçüyü kaybetme tehlikesi olmaksızın ritmi hızlandırarak. Çekiç vuruşunu andıran iki ses arasında orada sakin kalırlar. Kendilerine nazikçe sunulan örtülerinin düşünüy verip alarak.

Yani uzaklıktan. Ve sanki sürekli "kendiliklerinden," "kendi içle-rinde" birbirlerine yaklaşıyorlarmış gibi –sürekli– ayırmak gerekir onları. Tecavüz etmek. Çalmak. Gizlemek.

Kadınların uzaklığı, "kendiliklerinden" de olan – yokluğu, işte "onların en güçlü büyüleri!" Doğanın gizlenmesi – bir yana bırakılır-sa, olmamak! Onlara ölüm tehdidi taşıyan bir işlem gibi ödünç veri-len şeye onlar neredeyse "doğalarından gelen bir özellikle" ödünç ve-riyorlar kendilerini.

Kadın/bir kadın en azından doğası itibarıyla çifttir. "İşi" çoğalt-mak olacaktır. Ama doğal olarak en yakın olan erkek ya da dişiye. Yü-zün, biçimin, görünür bile olsa bu "eylem"in dolaysızlığı içinde bula-nıklaştığı kadar yakın olan erkek/kadın. Model ve röprodüksiyon ay-

rımı. yapmadan. Biri ve öteki arasında çerçevelenebilir bir aralık olmadan. Egemenliğin orada yıpranabileceği tehlikesiyle iyice kısıtlanması gereken belirsiz büyüme, doğanın ironik çoğalması. Sürekli daha fazla gömülme.

Burası ve orası arasındaki bütün karşıtlığı bozan bu sürekli ve doğurgan git-gel'den, bu sonu gelmeyen kucaklaşmadan, bu aynı zamanda ve aynı yerde ötekiindeki "kendinde"den ve ne biri ne öteki, ne aynısı ve ne ötekisi hakkında nasıl bir fikir edinilebilir? Ve bu iş ona o kadar yabancısıdır ki onu açması gerektiğine, ancak kırarak elde edebileceğine inanan insan onu mevcut görünümünün ötesinde zorlayıp içine girmek amacıyla sivri nesnelerle silahlanır – kama, hançer, bazen de kalem. İçine kapanmışlığını zorlamak amacıyla bütün gücüyle abanarak. Oysa o her zaman açık durur.

Ama onu böylece kendinden ayırıp, ikiye böldükten sonra bunları/parçalarını nasıl birbirlerine yaklaştıracakını bilemez. Yaratılan bu uçurum nasıl aşılabacak, aradan akan şeyin ötesine nasıl geçilecektir? Dişi, (dudaklarının) belli belirsiz dokunuşundan fışkırırken erkek şimdi bir kıyıdan ötekine atlamak zorundadır.

Ona kendi tasarısını verirken uçurum oluşur birdenbire. Parçaların sertleşmesiyle artık onları ayıran unutulmuş ırmak arasındaki kırık.

Çekiciliği, erkek için uzaktan etkili olsa da uzaklık kendisinden kaynaklanmaz. Ona şimdi bu güç unsurunu verse bile. Yaptığı işin etkisini görmek istemeyerek: aradaki uçurumu. Onu ötekine indirilen bir bıçak darbesi gibi uzaklaştıran ve büyüleyen. Ötekinin karnına. Bizzat ölüm tehlikesi dışında artık basit bir şekilde yaklaşmadığı:

kendi eyleminin ürkütücü geri dönüşüyle. Dilsizleştiren ve mezar gibi çeken dudakları arasına kesin müdahaleyi, kendisini yok ederek.

Bu şekilde yırtılan kumaştaki boşluktan hayaller ve hayaletlerden başka bir şey çıkmayacaktır. Yaşam ve ölüm düşleri. Uzağı, olduğu gibi oluşturan yıkımı maskeleyen yatıştırıcı örtüler.

O, orada bilincinden başka bir şey yitirmemiştir. Ve, onun için bilinç her şeyi sonuna kadar yutuyorsa, bunun nedeni, eğer bir dibi olsaydı, orada cinayetinin izini okuyabilecek olmasıdır. Onu unutmak daha iyi olur. Böyle olacaktı onun varlığının dibi, kendini üstüne diyeceği bir hiçlik. Gerçeğin gerçeksizliğiyle ilişkisini kim sağlıyor?

Onu kadına ve durmaksızın gizlenmeye götüreceği bir utangaçlık eylemine vermesi ancak güldürebilir kendisini. Ancak gözüken – kaybolan gizlenebilir. Ve, aslında, yitirecek hiçbir şeyi yoktur. Yitirebileceğini gösterecek de kanıtlayacak da bir şey yoktur. Bu açıdan bakıldığında içdişlik karmaşasından kurtulur.

Oyununa gelince, oyunu her zaman “erkek”in “kadın”ının oyunudur. Onun için teşhir ettiği örtü ve kılıf, ona yardım etmek, onu desteklemek, içinde ona astar olması için verdiği örtünecek şeyle ilişkilidir.

Kızın –henüz bakire olan– olası hilelerinin tehdidi yok olsun diye babanın, tanrının mülklerine kaçırılması. Biri “kendi kendisinden” böyle uzaklaştırılarak yapay bir biçimde tecrit edilmiş, öteki ise kendi kendisini düzeltmek için hâlâ onu/kendisini aramaktadır. Böylelikle de kendini ona sunan her şey olmaya devam eder. Kendisine daha yakın olanı fark etmeksizin. Daha uzaktaki –ve “kendiliğinden” anlamına gelebilir bu– ona zorla kabul ettirilen buysa eğer: gizlendiği örtüler, maskeler. Daha açık söylemek gerekirse, egemen olanın duru-

mu buysa. Yakınlıkla sahip olunan.

İşte karışan budur – yakınlıkta uzaklaşma ya da tersi. Basite indirgeyerek “iş”yle aynı anlama geldiğini söyleyemeyiz bunun. Daha çok ilgisiz ve daha yakından da aşırı sempatiyle. Ama arasına/aralarına ayıran engel geldi.

Babanın, tanrının bir kurnazlığı mı bu? Ötekinin ona sınırsızca kopyalar üretebilmesi için birine tecavüz etmek. Şaşkın, şaşırmış ötekilerin aynı işe ama onun yararına olarak devam etmeleri için birine sahip olmak. Kendi mallarını artırarak. Sınırsızca.

Kadının kendi kendisinin dışına sürgün edilmesi babanın yararına tükenmez bir taklit süreci getirir. – Tahammül ettiği, çoğalttığı ama onu kendi kendinden gizleyen şeyin biçiminden başka bir şey olmayan – ölüm/ölümü ona, orada karışmaya/onunla karışmaya, onunla kaybolmaya/onu kaybetmeye kadar her şeyi kaybettirmekle aynı anlama gelir: uçurum. Ona mekân-zamanın bütün ufkunu yaklaşık olarak kat ettirerek: kendi kendisini düzeltişinin her zaman gizlendiği yerde aralarındaki uçurum. Bütün söylem: doğanın yinelenmesi ama uzaktan. Hakim olunan karşılık. Kendi kendisinden/kendi kendilerinden boşalmış bu açıklıkların ya da görünüşlerin altında, üstünde, boyunca, karşısında, arasında kayarak. Her zaman başı boş dolaşarak, şaşkın, zıplayarak, kaçarak, kaybolarak ... doğal olarak.

Doğal olarak mı? Burada ve orada işitilenin söylemek istediği şeyin, şu anlama geldiğini unutmamak gerekir:

Bir kadını sevdiğimizde doğanın her kadını egemenliği altına aldığı her tür iğrenç şeyinden kolayca nefret ederiz; bunları büyük bir keyifle düşüncelerimizden atarız, ama ruhumuz bunlara yanaşınca sa-

bırsızlık içinde titrer ve doğaya küçümseyici bir tavır içinde bakar:- mutluluğumuza tecavüz eder gibi gözükten doğa gücendirir bizi ve üstelik ellerle de daha fazla cahilce yapılmaz bu. Kulaklar en önemsiz bir fizyoloji terimine tıkanır ve kendi kendine karar verir insan: "İnsanın ruh ve bedenden başka bir şey olduğu olgusuyla ilgili bir şey duymak istemiyorum!" "Dış deri altındaki insan varlığı" iğrençtir ve bütün âşıklar için tasavvur edilemeyecek bir şey, aşk ve Tanrıya karşı saygısızlıktır. – Oysa âşığın, doğanın bu iğrenç yanlarına hep duymuş olduğu bu tür bir tiksintiyi, eskiden, Tanrıya ve onun "büyük gücüne" tapan herkes duyardı: gökbilimcilerin, jeologların, fizikçilerin, hekimlerin doğayla ilgili bütün düşüncelerinde çok değerli kişisel alanına bir müdahale yani bir saldırı görüyordu o – üstelik de saldırgan açısından küstahça buluyordu bunu! "Doğanın yasaları da bir küfür kadar uygunsuz geliyordu ona: temelde tüm mekanizmayı iradi ve keyfi ahlaksal edimlere götürmek isterdi o: ama ona bu hizmeti verebilecek kimse olmadığından, doğayı ve mekanizmasını elinden geldiğince kendisine saklıyor ve adeta bir düşte yaşıyordu. Eski insanların düş görmekle araları iyiydi ve uyumaya o kadar ihtiyaçları yoktu! – ve bizler, bugünün insanları uykusuz ve gündüz yaşama konusunda çok istekli olmamıza rağmen çok daha fazla uyuşuyoruz düş görmekle! Düşün ruh ve gücünün hemen üstümüze doğru gelebilmesi için sevmek, nefret etmek, hırslanmak ve sadece derinden hissetmek yeterlidir ve işte en tehlikeli yollardan, gözlerimiz açık, gelebilecek her türlü tehlikeye karşı aldırış etmeden, fantezinin çatılarında ve kulelerinde, en küçük bir baş dönmesi hissetmeden, doğuştan gelen tırmanma yeteneğimizle yukarı doğru çıkarız – bizler ki gündüzleri uyuklarız! Bizler ki sanatçıyız! Bizler ki doğayı gizleriz! Bizler ki kaprisliyizdir ve Tanrıyı ararız sürekli! Bizler ki ölümün sessizliğinin

yolcularıyız, bizler ki yükseklik olarak ayırt edemediğimiz, ovalarımız sandığımız, kesinlikle bildiğimizi sandığımız yüksekliklerin yorulmak bilmez yolcularıyız. (*Şen Bilim*, böl. 59).

Doğa ancak gizlenmiş haliyle sevrilebilir: bir düşteymiş gibi. Eskiğin ve bugünün insanları bunu anımsar anımsamaz fantezinin en yüksek çatılarına ve kulelerine tırmanırılar. Tırmanmak – yükselmek için doğmuşlardır onlar. Tırmanışları onlardan saklandığı sürece en küçük bir baş dönmesi hissetmezler. Bu gündüz uyurgezerleri, bu tanrı arayıcıları, gözleri açık bu kaprisliler burada sanattan başka bir şey görmezler.

Düşleri: doğal olanı örtülerle kapatmak. Hep daha yükseğe çıkmak, ondan sürekli uzaklaşmak, artık tehlikeli zirvelerde – ovaları, düzlükleri – bir kurtulma gibi bile ayırt edemedikleri kesinliklerde yönünü değiştirmek. Düşüncelerinden, doğanın bütün kadınları boyunduruğu altına aldığı iğrenç şeylerden (?). Mutluluklarına tecavüz eder gibi gözüken bu şeyler ruhlarına hafifçe dokunduklarında sabırsızlık, küçümseme: ideallerine tecavüz eden eller. Sağırılık, dehşet, artık tenini gizlemeyecek olanın aşıklar için hiçbir aralığı olmayan son sanatsal gereci – aşk konusunda sapkınlık. Doğallığın iğrenç yanlarına duyulan nefret: aşağılayanlar, saldırganlar. Aşığın iradi ve keyfi olana götürdüğünü iddia ettiği şeyde etiğin ve estetiğin olmaması.

Ama hiçbir kadın ona bu hizmeti veremeyeceğinden doğayı görmezden gelir ve adeta bir düşte yaşar.

Aşığın kadına verilmiş düşleri. Kadınların istediği: doğanın gizlenmesi. Aşkın iğrenç şeylerinden saklanan yüksekliklere uzaklaşma.

Geri kalan: uçurumdur. Ve dahası ... Ya düşerse. Kıyının yakınındaki yorulmak nedir bilmeyen yolcuların ulaştıkları yer. Kesinlik-

lerin düzlüklerinin dik sınırı, sığ sulara, yapay biçimde örtölmüş bir yüksekliğin kayganlığında kurtulma tehlikesi – zarın düşmesi. Tanrının cambazlarını bile korkutan baş dönmesi: kendini farklı göstermek isteyenlerden kaçabilecek olan şey. Yıkılan ufuk. Bozulan süs. Düşen maske.

Eğer gerçekleşirse, bunu kadına, şiddetli bir uyumsuzluk, kavranamayan bir uzaklık olarak mal etmek gerekir. Ve onu görünmeyen örtülerle sarmak, görünmeyen örtülere sarınmak: Tanrının ay vurgunluğu içinde aranması. “Cinsiyet ayrımının ötesinde, ideal,” ki bazen gerçekleşir.

Bazen tiyatroda derin ve güçlü yüksek bir ses işitince perdenin, genellikle inanmadığımız olasılıklar üstünde kalktığını sanırız: ansızın dünyanın herhangi bir yerinde, cinsiyet ayrımının ötesinde, idealin gerçekleşmesiyle insanın sahip olduğu en iyi şey onların olmuş gibi tartışmalara, çözümlere, büyük fedakârlıklara hazır ve uyumlu, yüce ruhlu, kahraman kadınlar bulunduğunu sanırız. Şu bir gerçek ki, böyle bir sesle bu tür bir kadın anlayışı sergilemek tiyatronun işi değildir: tiyatrolar genellikle Romeo gibi ideal bir erkek âşık gösterirler. Ama kendi deneyimlerime göre değerlendirdiğimde böyle bir sestten bu tür etki bekleyen besteciler gibi, tiyatro da bu noktada sürekli yanılgıya düşerler. Bu tür âşıklara inanılmaz: bu sesler her zaman, aynı zamanda ev sahibesinin özelliklerini de yansıtan analığa özgü bir nüans gösterirler ve repertuarlarında aşk da varsa eğer, bu ses daha bir güçlü çıkar. (*Şen Bilim*, böl. 70).

Kadınların en etkili çekiciliği: yüce ruhları, erkeklerin dublörlüğü yapmaktır. Ideallerini –ayrım gözetmeden– vücuda getirmek. Ve

bunlar da dilin tanrıları olduğundan: onları aşkın üretimlerin gereci olarak ses haline getirmek.

Sözün egemenliği kendini göstermek için kulaktan ve sestен vazgeçemez. Ama hâlâ bedene sahip bu araçlar kadınlara bırakılmıştır. Hakikatten fazla bir şey anlamadığı ve sürekli koz vererek kavını sürekli artırır.

Tehlike: bu organlar sahip olundukça kaybedilebilir. Meğer ki soylu, gerçek bir sanatçı olmasın. Mükemmel dublör, kusursuz taklitçi, başarılı bir oyun. Âşığa sadakat içinde gerçekleştirilmiş bir kayıtsızlık. Davranışta en küçük bir eksiklik bile olmadan büyük fedakârlıklarda bulunmaya hazır. Engelleyemediği bir heyecanı yok mu? Ariadne'nin müziği: en sonunda anlık haz ve acının ötesinde mi?

Mükemmel yankı veren bir oda. Hayranlık duyulacak tınıya göre dört yanı kuşatılmış bir boşluk tabii ki. Titreyen, aldığını yoğunlaştıran, uyarıcı titreme bu sistemin “doğal sıklığına” –tabii ki bir modele göre yapılmış olan– yaklaştıkça bunu daha da kusursuzca gerçekleştiren fiziksel bir düzen. İçindeki boşlukları, oraya girecek olanın sadık bir röprodüksiyonu için önceden sınırlanmış, yönlendirilmiş ve tasarlanmış bir labirent. Kuşkusuz yapay bir hayalet. Tüm dekor izlerinin kaybolduğu bir tiyatro. Kuruluşuyla ilgili hiçbir şeyi belli etmeyen, tekniğiyle ilgili olarak hiçbir ipucu vermeyen, hileleriyle ilgili olarak hiçbir sezdirmeyen bir makine. Üretilmiş olduğu görüntüsü, aldatıcı görüntü vermeyen yeniden düzenlenmiş doğa. Kaplamaya, boyamaya, örtmeye, maskeleye bile gerek olmayan. Nihayet Ariadne'nin artık altı, içi, derinliği, yarığı, deliği, uçurumu, hendeği olmayacaktı. Kendi kendini ebediyen saf dışı bırakarak.

Sırrı: ağlar içinde. Durmaksızın kaçıyor, geceleri bile. Ve hiç bo-

zulmadan. Düşlenen kadın. Hiç kendi kendisinde olmadan. Doğanın hiçliğinde baş döndürücü biçimde yaralanmış. Bir efendinin sözlerinin ya da isteklerinin yankısı –ama biricik, tek, durmaksızın yinelenen bir bülbül yankısı–. Hepsi havada. Sürekli –kendi için– kendini farklı göstererek. Ebedi –bedensiz– tam bir mekanizma.

Sürekli oyunda olan, süresi içinde askıya alınmış evlilik. Her zaman ve hiçbir zaman bakire – ayırım olmadan. Örtünün altında yalnızca örtü vardır. Sırf zevk için henüz çok cahil ya da çok kuşkucu.

Ne istiyorlar? Güç veren çekiciliğin gerçekleştirilmesi kalıyor geriye. Çoğalmak, uzaklaşmak ya da değişmek amacıyla yaklaşmak. Ama o sonsuza kadar kendi dışındadır. Görkemli bir biçimde uzaktadır.

Kesinlikle uçurum. Bu “yükselme” doğadan duyduğu tiksinti anlamına gelirken efendinin kendisine sunduğu da budur. Bundan böyle eğer uzak durmazsa –mesafe atfedip atfetmediğine bağlı olarak– bu dipsizliğin baş döndürücülüğü içine gömülecektir: olası bağlantıları olmayan uzaklık. Uzaklaşmanın düzenli biçimde ritmini tutan, ritmini belirleyen açık ya da kapalı dudaklar olmaksızın.

Kadın, düşünce, biri öteki, öteki biri olarak –hazırlanmış olmalarına göre– aşkın, yanaşılmaz, çekici olur. Ama eğer boşluk onun zirvesiyse her şeyi kendisiyle birlikte mahvolmaya sürükler. “Kendiliğinden.” Hiçliğin arzusunu gerçekleştirir. Ölümün yüzüyle oynayarak. Oynadığını varsayalım. Ama kendisine ait bir şeyi olmayana sahip olmadığı kadar verilir. Risk: hiç risk kalmamıştır. Oyundan baş-

ka bir şey olmadığını açıklayarak yok etmek onu. Sonra –ara, yineleme, geri dönüş– belki de sadece bu değil. Ele verir mi kendini? Ya da olduğundan farklı mı gösterir? Kendini bu farklılıkta ele vermek istemeyen kimdir? Kendini ele verir mi? Ya da sadece farklı mı gösterir? Ve de ne amaçla?

Kamış gösterisi bitince yeniden temkinli davranmaya ve sorunu gevelemeye başlar ağızda. Ve sahip olma davası “bitmez tükenmez cinsiyetler savaşı”na, “cinsiyetlerin birbirlerinden amansız nefretine” bu derece egemen olup olamayacağını görmek ister ... Ayrımın olumlanması ya da yok edilmesi için mi?

Kendine özgü değerlerin bu örtüleri düşünce onun –cinsiyetler arasında– kendi kendisini ele vermesi nasıl gerçekleşebilecekti? Çünkü yürürlükte değiş-tokuş benzerinin içinde bir hayalet, benzerinden benzerine bir geçişten başka bir şey olamaz. Dolayısıyla kılık değiştirmeden ilişkiye giremeyecek olan gizlemelerin gerekliliği: biri ve öteki arasında –ama aynı biçimde– kesiklik. Fazladan bir gizlilik katmanıyla gizleyerek: onları kadına taşıtmak. Dişiyi ona indirgemek.

Dişilik ona verir kendini: kendisine atfedilen, dayatılan her şeyi alır. Aradaki bir değiş-tokuş yerinden başka bir şey değil midir? Üretim ve yeniden üretim için boş yer değiştirme, gizleme ya da örtülerdir. Gizleyebilir – rastlantıyı. Ama gerekliliğin demir elleriyle oluşturulmuş bir makine anlamına gelir.

Ve bu şekilde adlandırılan her şey amaç değildir ve irade diye adlandırılan her şey de irade değildir! Şöyle bir sonuç çıkarabiliriz isterseniz: “Sadece bir krallık mı vardır, rastlantıların ve budalalığın krallığı mı vardır?” – ve şöyle ekleyebiliriz: evet, belki tek bir kral-

lık vardır ve belki de ne irade ne amaçlar vardır; belki biz uydurduk bunları. İçinde zarların bulunduğu meşin hokkayı sallayan gerekliliğin demir elleri sonsuz bir zaman içinde oynarlar oyunlarını: dolayısıyla erekliliğin ve akılcılığın bütün derecelerine bütünüyle uygun gözüken atışların yapılması gereklidir. Bizim iradi eylemlerimiz, amaçlarımız *belki de* bu atışlardan başka bir şey değildir kesinlikle – sadece çok sınırlıyız ve bu uç sınırlılığımızı anlayamayacak kadar da gururluyuz: öyle ki meşin zar kabını demir elle kendimiz sallıyoruz, en iradi eylemlerimizde gereklilik oyununu kendimiz oynatıyoruz. Belki! – Bu *belki*'yi aşmak için her yerin ötesinde cehennemin konduğu olmak ve zar atmış olmak ve Persephone'nin masasında oturup tanrıçanın kendisiyle bahse tutuşmuş olmak gerekirdi (*Putların Alacakaranlığı*, II, 130).

O zaman bu belki Persephone'yle zar atarak sonunu bulacaktı – belki? – Cehennemi uçurumların sonuyla iddialaşarak belki. Bütün görünümünün ötesinden uzakta.

İpin ucu kayboluyor arada. Sesi? Yaşamın mı ölümün mü? Burada şaşıyor yolunu.

Persephone. Etimolojinin atılması. Kırılma – kendi içinde mi? Onun içinde mi? – Bir kaynağa, bir kökene, bir soya boyun eğmeksinin adın içinde mi? Kızın gerçeğe belirsiz, kesinlikle adlandırılmayan, tek anlamla belirlenemeyen geçişi – anadan babaya. Bekaretin bozulması işlemi midir bu?

Anlam belirsizliği kaplamalıdır onu. Ve farklı bir biçimde. Aday kardeşi olacaktı. Ama annenin mi babanın mı? Tanrısal soyağaçlarına özgü bir karışıklıkla: ikisinin de kardeşi. Ama daha çok baba tarafı olarak kabul ettirecektir kendisini. Mallar da zaten ailenin erkekleri

arasında pay edilmiştir. Bu durumda Persephone onlara aittir. Ama mirasın paylaşılması kardeşleri ayıran, saf dışı bırakan özel alanlar oluşturmuştur ve bu alanların arasında bağlantı kurulması da mümkün değildir. Ölüm ve yaşam herkesin payına düşmüştür. Uzlaşmak mümkün değildir bu konuda. Aşılmaz bir uzaklıktır bu. Çünkü aşağıdaki erkek kardeşin özellikleri bir yeraltı alanı ve uçurum kadar değerlidir.

Hades'te çoğalan yerin, annenin mülkiyetine gelince bir zıt anlamlilik vardır burada. Artık gözükmez ve yukarıdaki kardeşiyle görüşmesi mümkün değildir.

Annenin –olanaksız– sahiplenilmesiyle kendinden ve kendi içinde çok uzaklara giden insan. O ve o arasında yaklaşma için *Kore*'nin değiştirilmesi. Ama bu işlem gizlilik gerektirir: birbirlerini görmezler artık. Yukarısı ve aşağısı, gökyüzü ve cehennem, aydınlık ve karanlık, gerçek ve tersi, gerçeklik ve gölgesi ... birbirine kavuşmaz artık. Biri ve öteki arasında vermek-almak söz konusu değildir artık. Aralarındaki bütün bağlar gizlenmelidir: ilişkiler gizli olabilir ancak.

Ve de iki biçimde. Baba tarafından annesinden ve kendisinden kaçırılan genç kız, babanın ötekisi olan erkek kardeş rızasına rağmen/rızası olmadan tarafından alınır. *Kore* göksel tanrı tarafından onu ancak kaçırarak ele geçiren cehennem tanrısına verilmiştir. İkinci kez kaçırılmış, tecavüz edilmiş, saklanmıştır.

Erkekler arasındaki değiş-tokuş bu biçimdedir. Sahiplen, yararlan, tüket. Aşırılık nesneyi değiştirir. Değeri alt üst eden ikramiye: bekaret. Bu da –erkekler arasında– ürünün ve deneyden geçirilmesinin gizlenmesi anlamına gelir. Doğadan gerçek anlamda kaçırılan: an-

Persephone kimıldamadan durmaz. Dolayısıyla da onun üzerine bahse girmek risklidir. “Belki” zaman zaman, son bulur orada. Oyun kimi zaman maskesini çıkarır – oyunun sınırı. Çünkü Persephone tüm hamleleri bilir. En güçlü ve en zayıf olanları, en güzelleri ve en iğrenç olanları, sahteleri ve gerçek olanları. Durmaksızın birilerinden ötekilere geçer ama aralarındaki farkı da bilir.

Yalnızca bir kadın en karanlıktan, en yüce tanrısallığa kadar gidebilir. Çıkış yolundan dışarı doğru giderek ve geri dönerek ve kendisini bu uçurumlarla yakınlaştıran işlemi unutmadan. Her şeye rağmen yakınlık ve mülkiyet arasında tüketilmiş kırılmayı – tekrar tekrar – aşarak. Doğa-ananın ve babanın “istekleri.” Bolluğun artmasında, verdiği sarhoşlukta yaşama ve malları bölüştüren yasa onlara anlam ve ad yükleyerek, önceden ayarlanmış üremeleri, yeniden üremeleri, yeniden-üremeleri için her zaman “doğal” oluşumlarını hareket-siz kılarak. Sahip olunan ve de kaynağında sahip olunan refah. Söze-gelimi artık mevsimlerin düzenine bırakılmayan. Değişmeyen bir ölçüye, sabit bir değere uymuş olan.

Persephone iki dünyayı da tanımaktan –ve bu yazgıyı küçümsüyor gibi gözükmeksizin– zamanın iki katını “doğal” sarhoşluk içinde geçirecektir. Ilkbaharlarını ve yazlarını. Demeter’in kızından öteki “kendisi”nden ayrıldığında üremeyi reddetmesiyle dayatılan bu gerekliliği, ancak kışın eşiyle kalmasına izin verir: soğuk mevsim. Kaçırılmış, kendi kendisinden uzaklaştırılmış ve yıpranmış Persephone, buzdan varlık olur. Doğallıktan kopmuş her türlü üretimin gerçekliği. Ve işte o zaman onu kendi kendisinden ayıran mucize bir tekniğe boyun eğer. Dışarıda içeride gizlenen Kore oluşumu içinde durmuştur. Ölümsüz olarak ve artık hiç bakire olmadan.

Sanatta bu amaç onu belki gizleyecek, örtecek – belki de? – “fizyoloji” olmayan bir görüşe göre düzenleyecektir. Orada hâlâ olmayacaktır – belki de? – Orada yeri olmayacaktır.

Bunu öğrenmek için Persephone’yle bahse girmek. Ama bu – belki de? – oyunun sonunu görmeyi tehlikeye atar. Çünkü onun bütün kurallarını bilir, hatta daha fazlasını. Ve amaçların ufku sanılan şeyi yeneden açabilir. Gerçekten de Persephone birine güvenmez. Farklı olanlarda yaşa-yabilir ancak.

Sanatsal bir şekilde gizlenen kadından gücü ve büyüğü almıştır. Ama onların ölümden geçişe neler borçlu olduklarını bilir. Hiçbir zaman küçük bir kız olmayan Athena’dan daha fazla şey. Ve de Hades’i hiç tanımamış olan Ariadne’den. Persephone iki örtüyü, iki gizli yeri, iki kıyığı, görünmeyendeki iki uçurumu tanıdı. Ve de biri ve öteki arasında gidiş-gelişi. Bu uçurumlar arasındaki sınırı durmaksızın ve hiçbir amacı olmadan yeniden geçerek. Aşağıdan ve yukarıdan.

Ve eğer “havası” açıklansaydı, bu belki başka bir sanat fizyolojisi çıkaracaktı ortaya. Yeni bir çoğulluk mu? Bunun için amaç ille de “tüm yaşamın temel koşulu” olmayacak, onu öldüren şey olacaktı.

Çünkü bir açıdan bakıldığında Kore-Persephone bakış açısından kaçır. Tüm boyutlarıyla derinliği, bakış açısının yeri ne olursa olsun, kesinlikle bakışa sunmaz kendisini. Tüm sınırları aşar. Hades olmadan bile görünüşten eksilir. Dolayısıyla – olmadığı gibi – gözükme için örtmesi gereken örtüler.

Hareketsiz durması basit bir biçimde gerçekleşmez. En azından – inorganik– bir mekanizma olarak. Aldatıyorsa eğer bunun nedeni bu

görünümün ona uygun düşmemesi, onu gösterememesidir. Bütünüyle onun içinde erimeyi ister miydi acaba?

Ama dudaklarının dokunuşuyla –etkin ve edilgen olarak, hissetmeden hissedilmiş– hâlâ ötekine benzerdir, onu gene kendi içine kabul etmeye hazır duruma gelir. Onu kendi içine almaz. Öteki, burada ya da orada onun bütünlüğü içine alınmaz. Ancak ötekisiyle birlikte “istenir.” Ötekine sarılmaktan sınırsız bir zevk duyar. Her zaman aynı zamanda dış ve iç hareket: kıyılardan geçen ve dışarıda az ya da çok evrenden ulaşmış gibi beden genişliğine ve derinliğine yayılarak. Kendinde ve kendi dışında durmaksızın gidip gelir. En azından dört boyuta göre: soldan sağa, sağdan sola, önden arkaya, arkadan öne, içerisinin eşliğinden beden dışarısına.

Hiçbir karede, hiçbir çemberde, hiçbir ... başka yerde açılmayan ve sınırsız ufukta duran “dünya”sının sürekli yayılışı da böyle olacaktı. Bu dünyada olan her şey kendini kucaklayan öteki olduğu takdirde hareketle evlenir. Etkin ve edilgen, hissetmeden hissederek. Küçük kulakların bile çok az duyabilecekleri bu ritim olduğu gibi işitilmeyen ve görünmeyen bir hava ve ışık fonu gibi ötekileri destekler, besler ve eşlik eder onlara. Öyle yapıyormuş gibi gözükmeden tümünü orada gözükmeden yıkayarak ve aydınlatarak. Göz ve kulak yalnız başlarına birlikte olmak istediklerinde unutulmaya mahkûm dokunulabilir öz.

Olumlanması görünüşün bu yanında ya da ötesinde ve örtüsüz olarak gerçekleşir. Bütün görüntüyü biçimlerinin kesilmesinden önce ve başka bir içesle vurgulama eylemine göre destekleyen, saran ve ince bir biçimde “dolduran” uyum gibi yayılır. Örtünün bile kumaşının gereç-maddesini alacağı bir süreklilik.

Öznesiz, nesnesiz bu olumlama uçuruma doğru gitmez pek. Onu Dionysos'un "derin özü" gibi algılayamayan ya da düşünemeyenin dışında. Ama burada onu tek bir doğa-ana ilişkisine götürmek ya da indirgemek istemeyen bir öz söz konusudur.

Uyum kendi içinde, dışarısının sınırını durmaksızın erkek olanın içine doğru yeniden geçer. Sürekli en azından ikisini bir araya getirir. İki birlik değil, birilerini kesintisiz biçimde içeriden dışarıya, dışarıdan içeriye geçen bir iki. Asla kendisini olduğu gibi göstermeyen, açığa çıkarmayan dolaysız aracı. Görünüşün bile örtüsüyle örtülü olması değildir bunun nedeni. Görünüş ortaya çıktığında, kıvrımları, dikişleri ve bulanık örtülerini ve gizlenişlerini belirleyen şeyleri alabilir oradan.

Örtünün bu ikiliği hiç yorumlanamamıştır belki de. Ondan geri kalanlar görünümü örten, maskeleyen, farklılaştırana düşer. Bazı etkilerinde daha gizli bir dağılıma bürünene. Ama o dipten gönderilmiştir adeta.

Ama yaşamlarının değişkenliğinde bu beden olmadan bütün biçimler ve nesneler belki de ilişkileri içinde doğurgan ve üretken, ama uyumsuz biçimde yan yana, karşı karşıya, yüz yüze gelen çiftlerin, benzerliklerin ya da farkların donma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Böyle bir müzik için aradaki geçişin, farklı bir biçimde sınırların hatta değişebilen sınırların üstüne açılması gerekir. Her zaman kendi içlerine kapanmış görünümünün üstüne. Ötekinden "bir şey" almak, hatta her şeyini (geri) almak amacıyla sınırlarını geçerler. Alamadığı ötekini bir av gibi sıkın evlilik halkası.

Birliktelik için bedenlerin dış taraflarından içlerine, içlerinden

dışlarına doğru uyumlu bir geçiş gerekir. Çitler kırılmadan, ırmağın üstünden atlamaya gerek kalmadan, aşağıdan ya da yukarıdan uçurma atlamadan ötekine ulaşılsın. İki burada ve orada aynı anda bulunsun ve bu da karışmaları demek değildir.

Ariadne? Tam bir benzerlik içinde. Kendisine önerilen bütün ihtimalleri yeniden üreterek. Onları, bu biçimde dayatmış olanın dışında hiçbir gerçeklik içinde durdurmaktan mı? Kendisine üflenmiş olan ve tutamadığının dışında hiçbir gücü olmaksızın. Bunun için mi yoksa? Öyle bile olsa?... Bir an bir benzerinin ölümcül ataletine mi indirgenmiştir?

Sadece hiçbir görünüme ve soruya boyun eğmeyen kalıyor geriye: ses/i. Burada bütün görünümünün kaynaklandığı fazlalık. Bu açıdan şarkısı ilk kez işitildiği gibi güzel kalır: yaşamdan benzerlik evrenine geçiş.

Bu biçimde tamamlanan dişilik aldatıcıdır. Ve defalarca. Yaşam kendini gösterir orada, bir başkası gibi ve kendi amaçlarına göre. Ariadne – erkeğin aynısı. Sadece eril üretir. Onun aynı zamanda dişilik istemesi belki kavını artırır. Oyunu değiştirmez.

Meğer ki “fizyoloji”nin her iki cins için de aynı olduğu söylensin. Bu, bazı doğal iğrençlikleri örten, onları güzel bir biçimde gizleyen bir kavramdır. Dolayısıyla kendinin ötesinde, kendinden daha fazla, yaşamın da fazlası sarhoşluk. Ama ödünç alınmış. Ve benzerin/bir benzerinin gerçekliğinde kalmış. Sınırlanmış. Ve baş dönmeleri içinde. Bir yandan kendisi kalarak daha fazla olma sarhoşluğu.

Kadına tercihan verilecek olan – erkeğin kopyası. Bu işlem daha çok “kendi içinde” ve sınırsız, sonsuz çoğalmaktır. Sınırsız biçimde çoğalarak. Bütün parçaları bulanıklaştırarak.

Ama bu olasılık ona bırakılacak ya da yansıtılacaktır: kendi kendine benzeme. Böylece benzerinin kimliğinin oluşturucusuna yarar sağlayarak gerçeğin –ve gerçek olmayışının– gizinin ayrıcalıklı bekçisi olacaktı. Ama bu gereklilik onda gerekirci bir yazgı/yazgısı gibi açığa çıkacaktı. Yaşamı belirleyen bir kalıp içinde/kalıptan geçişi, duyulur olanı *bir* perspektife göre belirler ve onları temel bir değere bağlar: erkeğin “ortamı.”

Her rastlantı, beklenmedik gibi gözüken her buluşma bu isteğin ufkunda yer alır: kendi kendisine benzeyenin sürekliliği. Bu arayışın sonu mudur? Her şey bu amacı, anarşisiz ve belirgin bir el koyma olmadan yeniden üretmeye göre ayarlanmıştır.

Her şey mi? Yani kadın. Yalnızca dişi olmayan – tehlike. Bütün bu görünüm/örünüm/örünümü altında, bütün bu yapaylıklar, kurnazlıklar/yapaylıkları, kurnazlıkları altında hâlâ yaşar bu ötekisi. Bütün bu yaşam ya da ölüm biçimleri/biçimlerinin altında hâlâ canlıdır. Ve – “kendi kendisinde”– mesafeli olduğundan bütün değerleri istikrarsızlıkla tehdit eder. Hepsi onun içinde eriyip gidebilir: gerçek, görünüm, istek, güç, ebedi dönüş ... Bu öteki, onları az ya da çok uygun bir biçimde taklit ederek hiçbir zaman tek anlamlı olarak ortaya çıkmaz orada. O haliyle efendi rolü üstlenmiş olan bütün değerlerini algıladığı izlenimlerinin hiçbirini bırakmaz. Bütün sadakatsizliklerinde kendi kendine sadıktır, kendi “ortamını” korur ve ona, kendi gücünün oluşmasının gerekliliklerine göre uzaklaşma ve geri gelme – o ve o arasındaki sapma – olanağı sağlar.

Böylelikle her zaman değişkenliği içindedir ve bu özelliği ona varlığının sürekliliği olan bulunduğu yerde hareket olanağı verir. O andaki isteğine göre, o andaki iştahına göre gerçek ya da görünüşler. Gerçek ya da görünüşler ve gerçeklik, güç ... – Taklide karşı tükenmez yeteneğiyle – dünyanın bütün tiyatrolarının canlı gerecidir. Tarihin dönemlerine göre farklı biçimde gösterir kendisini.

Her şeyi aynı derecede taklit eder. Çünkü işi çoğaltmaktır onun. Ama bunu “kendi içinde” ve amaçsız yapar. Katıksız çoğalmadır ve kendisine önerilen, dayatılan şey olur. Ama bütün örtülerin/örtülerinin altında yaşamını sürdürür. Yine. Bu figürlerin/figürlerinin – ve de varolmanın – her biri gözükür gözükmez bulanıklaşır. Kendini gösterdiği şeyin içinde tutulmuş kalmıştır, ama yalnızca “doğal” gelişimi içinde durur orada.

Bu biçimde yıpranmasının nedeni, üstüne örtülen hava örtüsünün kendisine uygun gelmemesidir. Böyle yanıltır ve yanılır, bu “kendi kendisi” olma ve benimsediği bu biçim değişiklikleri, amaç değişiklikleri, güneş devinimi arasında saf dışı. Oraya bağlanmadan. En azından basit bir şekilde.

Ve eğer son moda kamış olmasını arzulamaksa, size o olduğunu, buna inanmakta haklı olduğunuzu kanıtlayacaktır. Kamışı ve geri kalan her şeyi kendisiyle birlikte mahva sürükleyinceye kadar abartarak.

Çünkü artık bütün olasılıklar kesinlikle durmuş, bütün biçimler çerçevelenmiş, bütün ufuk belirlenmiştir ve bütün bunlar ona bir oyunun parçası gibi gözükürler ancak. Eğlendirecektir onu – belki? Ama bir an. Sınırını belirleyebileceği ve işine yeniden başlayabileceği.

bir zaman dilimi kadar.

Meğer ki doğuştan ölü olmasın. Hiçbir zaman küçük bir kız olmadı-
ğından ebedi ölümsüz. Gerçek, görünüm, benzerlik içinde bir araya
gelmiş çiçek ... İsteğinize, gücünüzün gerekliliklerine, tarihin dönem-
lerine göre. Size zevk vermek için hepsi bir arada, hepsi birlikte.

Dur, ve ölüm, sonu gelmeyen.

TANRILAR DOĞDUĞUNDA

 ocuk hep be iktedir

Tanrı engeller ve sınırlardan, bedenden yoksundur. Tanrıların babası ve bir  l ml den doğmuş, bir canlının karnında, dünyaya gelmeden önce bir toprak ananın gölgesinde bir bedeni oluşturan o yavaş yavaş olgunla mayı değil, döllenmeyi tanımıştır. Vaktinden önce  l m. Annesi, o karnındayken açığı ve onun yıldırımını tarafından k le d n  t r lm  . Dünyaya gelmeden önce iki kez doğmuş.  l ms z. Yapıtını gün ışığına çıkaran yaratıcı – yok edicinin kaygısından başka bir şeye yaşam borçlu değildir.

Her zaman kendisine yer veren yerin s rg n d r o. Her zaman kendi çevresinde ba ı boş gezen ve bu çevreden de mahrum olandır. Ve doğuran kadının kurtuluşu, i te melez yenidoğanın bilmediği şey. Ve karnının dışına geçiş. Ve bedenlerinin çoğalması, sınırlarının farkı – kendi bedeninde g r n  e doğru gelme.

Bütün bu olaylar bu tanrı – insanın yortusunda olmamıştır hiç. Nereden geldiği bilinmeyen. Sürekli varmakta olan, sürekli ortaya çıkmakta olan. Her zaman yeniden ba lamı  olan olay. Sürekli yarım kalan bir ba langıcın yeniden ba laması. Uçurumdan  ıkan. En derin dalgalardan gelen. Bir anda ölüm sessizliğinin gürültü patırtısı içinde.

Böyle doğar arzu tanrısı. Her yerde ve hiçbir yerde olacaktır, hiçbir yerde oturmuyarak. Son derece dolaysız biçimde ortaya çıkararak ama bu ortaya  ıkı ı içinde hemen yok olarak. Orada ve orada değil.

Orada – ölü. Yaşamalarını sağlayan bir maskesi eksik olarak. Onlardan birinde bulunmasını engelleyen donmuş bir hayal gibi. Vücut bulur bulmaz bozulur. Bütün görünümeler uygundur ona ve hiçbir görünüm de uygun değildir. Birinden birine girer girmez terk ettiği bir mezar olur ona. Ölü bir bedenden başkasını tanımaz o. Ve ona, girmesi için bedenini veren, en derin acıları çeker ve çok az yaşar.

Bu tanrı-insan sarhoşlukta sürdürür yaşamını. En derin yerlerin karanlığında kendine sığınak aramadığında. Herkes onu ölü sandığında. Bir yeniden doğuş üstünde titrerken. Gün ışığında maskeli olarak ve coşku içinde gösterir kendini. İçinde duramayacağı bir beden uyumunun dışında. Vücut bulmanın sürdürdüğü ortamın her zaman üstünde ya da altında. Sürekli vücut bulur ve kaybolur. Görünüşü göz açıp kapama süresini geçmez. Işıktan ya da sestten, güçlü dalgalardan meydana gelmiştir, fark edilir edilmez baygın düşer. Gözükür gözükmez kaybolur. Her zaman varır; hiçbir zaman gelmez. Kendisine bir an bile yanaşılmasını istemez: bir bedene yapışıp/ayrılması, görünüşü götürüp/bırakması, söküp/tenin üzerini örtmesi için gereken an. Yakından dokunduğunda.

Ama genellikle uzaktan etkinlikte bulunur. Uzaktan yakalar. Uzaktan – dokunur. Bedenin beri tarafına ya da öbür tarafına girer ama asla durmaz girdiği yerde. Bu tanrısal âşık tüm okşamalara yabancıdır. Ve ancak darbelerle ortaya çıkar. Açar ya da yeniden açar ve akıtır. Deniz kabarmasından ansızın coşkulu bir olay yaratır. Zorda kalmış her şeyin zincirlerini kırıp, bağlarını çözerek. Büyük bir gürültüyle ve büyük bir sessizlik içinde girerek ve tüm mühürlü kapıları söküp atarak. Her türlü gecikmeyi hor görerek her şeyi peşinden sayıklamaya sürükleyerek. Uyumadığında sürekli hareket halinde. Gidip gele-

rek, ortaya çıkarak, kaybolarak, hiçbir zaman geldiği sanılan yerde bulunmadan.

Besleyenlerin sağladıklarının dışında bir gıdası olmadan. Çevresinde, kendisinde olmadığı söylenen bir kadın karnı gibi. Ona sürekli yaşam vererek, onu sürekli dünyaya getirerek, kendisinde olmayan o nemli sıcaklıkla sararak. Uyurken onu bekleyerek, uyandırarak. Sürekli çocukluk kaygıları içinde. Yarattığı mucizelerle sarhoş, onunla dans ederek, saçmalayarak, ama ölçülü tavırlarından vazgeçmeksizin. Sıcak ama aynı zamanda da soğuk.

Canlı dişinin karnını erken terk edenin, hayatta kalması için sonsuza kadar annelerle çevrili olması gerekir. Ve hepsi onun aşıkları uşakları ve hizmetçileridir. Ve onun için çocuklarını bile öldürebilirler ve en kutsal kadını bile alaya alabilirler, ona olan çılgınca tutkularıyla en vahşice eylemleri gerçekleştirebilirler. Aşklarıyla, aşksızlıklarıyla. Coşkuları içinde. Katıksız tutkuları içinde. Zamansızlığı içinde duran ve sarhoş olan.

Ve çok az canlı bir bedeni öldürmek, parçalamak, yok etmek onların sınırsız arzularının işaretidir. Onların Tanrısı için en önemli yaşam ölüm riski değil midir? Orada ölmemesi için, kendisini taşıyan karnı parçalamak gerekmedi mi? Yaşayan tohumu oradan çıkarmak için ölünün karnını açmak gerekmedi mi? Bu ilk toprağı o getirmedi mi dünyaya? Babanın öfkesiyle şoka giren ve daha da sertleşmiş kabuğuna yalnızca yıldırımın dokunabileceği gebe kadın. Kendini ananın dünyaya getirdiği şeyin yerine koyan tanrısal gücün mucizesi. Kendisi doğurmak için doğal oluşumu yok ederek. Yeniden doğuş – bir ilk

ölümünden sonra.

Ve artık oğlunu yok ederek değil, anayı öldürerek ve çocuğu çıkarmak için bedenini parçalayarak. Sadece üremeyi sağlamak için. İçinde ilk cinayetin silindiği yeniden üreme.

Geriye her an unutulmuş ve anımsanan bir ilk eylemin ürktücü uçuşunu kalıyor. Ölümün elinden kapılan, döllenmiş tohumun dinlendiği anda kısırlaştıran bir toprağın çok eski tehlikelerinden kurtulan yaşam. Size yaşam, daha sonra da ölüm veren bedenden. Orada sevinçten dans etmeye henüz başlanmıştır ki, birden tahrip olur gider bu sarhoşluk yeri. Ölü kaskatı kesilmiş bir halde düşer. Bunun nedeninin babanın ateşi olup olmadığı bu ilksel gömüştün içinden nasıl anlaşılacaktır? Sizi tutan, buzdan mezarlarında sıkı ve alevler içinde tüketmekle tehdit eden bu soğuk ve yakıcı beden.

Ve gök gürüldüyor ve yerde bir uçurum meydana geliyor. Belleksiz ve sürekli yinelenen dehşet. Ve bu gürültü patırtı içinde bir ölüm sessizliği. Yaşamı kurtaran baba şimşek hızıyla ortaya çıktı. İki kez doğmuş olmak ölü kadına karşı ne büyük bir zaferdir!

Ama acı unutulmaz. İşkence kesilmeden sürer. Ve korku devam eder. Ve yokluk. Ve tanrı-insanın kaderinde başıboşluğun acısı başlar. Bir beden içinde ve dışında hayatta kalarak. Yaşamı ve ölümü ilk yerinde tanımış olarak ve orayı çok güçlü ışık ve ateş nedeniyle terk etmek zorunda kalarak. Gün ışığına çıkmaya razı olmayı beklerken bitkilerin gölgesiyle korunmuş olarak. Baba rahmin kılıfı yerine geçecek karanlık kış bitkilerinden bir sığınak sağlar. Canlı bir beden çevrelemesinden sürgün doğumdan önce başlar.

Ve bir tanrıya göre her zaman çok fazla ölümlü bir görünüme sa-

hip olacaktır; bir insana göreyse çok az bir canlı insan görünümüne. Çok fazla ve çok az bir beden içinde gözüktür. Bedenini sürekli değiştirir ve ancak maske altında durur değişmesi. Hareketsiz ve çok iri bir halde donmuş kalmıştır. Yüzü aşırı bir ifadeyle belirlenmiş halde durur ve fizyonomisi sürekli değişmez. Orada ya kalır ya kalmaz. Orada olduğu sanılır.

Ve bu portrenin arkasında gözümüzün içine bakar. Ve yokluğuyla büyüler. Gizlenen şeyi örten sonuç.

Bu görünüşler tanrısı hiçbir sınırdan durmaz. Bir sınıra dokunur dokunmaz başka bir yerdedir. Ve hiçbir zaman derinliği içinde ele geçmez. Dibi yokmuş gibi yaşar adeta. Bir uçurum gibi gösterir kendini. Ve sarhoşluk içinde kendi kendisini aşar. Dansta ve avda dengesini bulur yeniden. Sarhoşluk toprağıdır onun. İstedığı an fıskırır. Her sağlam kabuk çok sert ve duyarsızdır onun için.

Ve bu âşık annesinin yazgısından acı çekmedi mi? Ve yıldırımla çarpılıp vahşice ikiye bölünürken hiç acı çekmedi mi? Bedeninin en derin yerinde yırtılıp oradan yaşamın kaynağını tekrar çıkarmadı mı? Kanın akışı? Ve annesinin ölümün soğukluğuna kapanması ve bir yeraltı dünyasında kaybolması da onun işleri değil miydi? Bu olaylar sonsuza kadar onun dünyasının ikiliğini oluşturmazlar mı? İlk aşkının nesnesini sürekli uçurumlarda arayarak. İlk doğuşunda yeniden doğmak isteyerek? Ama kendisiyle birlikte her zaman yokluğu da geri getirerek. Yok olarak.

Çünkü uçurum açılmış ve cehennem tanrı-insan dünyaya gelmeden önce yaratılmıştır. Toprak, annenin katlini gizlemektedir. Derinlikler tehdit edicidir – cinayetlerin hatırlanması, hayaletlere saplanma, kaybolmanın dehşeti, intikam tehlikesi. Babanın vahşiliği gömülmüş,

üzeri örtülmüştür. Yasa koyucu mutlak güç yangın alevlerle kurulmuştur. İlksel dünya yoktur artık. Derinlikleri içinde ucubelerle doludur. Ötekisi gibi kökü kazınmıştır. Şiddetle boyun eğdirilmiştir ve egemen tanrıların gücüne dirençli göstererek. Boyun eğmiş ve düşmüş.

Tanrı-insan iki dünya arasında bölünmüştür. Arzusu sürekli gökyüzünden cehenneme, cehennemden gökyüzüne gidip gelir. Sınırlarını sürekli anımsadığı ve ötesine geçtiği hareket eden bir yer üzerindeymiş gibi ayrılıkları üstünde dans eder. Tanrıların tanrısının ateşinin mutemedi' olarak onun gücünü ve acımasızlığını gösterir – yıldırımla çarpılır, yıldırım yağdırır. Olympos'ludur ve kendi düzenine karşı hem baş kaldırmıştır hem de onun kurbanıdır. Temel aldığı düzensizlik ve uçurumu göstererek. Dinginliğinin gizlediği dehşet. Tanrının bir oğlu gibi güçlü, bir ölümlü gibi acı çekerek. Ve kendini ölümün acısından kurtaramayarak. Onu sonsuza dek anımsayarak ve Olympos'ta yeniden doğmasını isteyerek. Hades'in kaçırdığı Persephone'nin yeralındaki evine de dönerek.

Ölüleri kutsayarak ve onlarla arasının açılmasının doğrulanmasını reddederek. Ve de trajik yazgılarının unutuluşunu. Erinyesler korosunu mezardan çıkararak. Öfkelerini, çılgınlıklarını, hepsini birden, hep birlikte ... Koroyu mahvetmek için yeniden canlandırarak. Hep birlikte, hepsini birden. İçindeki bir arzu, bir yazgı gibi. Ölüleri severek ve intikamlarını garanti ederek? Ölüleri severek? Yıldırımın güvencesi ve öldüren bir güçle? Hepsi birden. İki doğum arasında – ölümcül ve Olympos'a özgü. Hâlâ ve her zaman çocuk.

Tanrı-insanın aldığı ya da verdiği ölümle ölümsüzlerin yaşamı arasındaki çocukluğu. Bu paylaşımın, kısa sürede kesilip, silinecek

olan bu geçişin acısını açıklayarak. Gömülmüş olan. Ve sarhoşlukta yaşayan acıyı aşmak için. Gene kanın, sütün, şarabın içmiş olduğu. Doğal aşırılıkta tükenmiş. Şanın sarhoşluğu hâlâ yetmez ona. İlksel toprağa hâlâ çok yakın ve çok da uzak. Orada olduğunda da çok az gözükererek. Canlı kuşağının sürgündeki görünümü. Bir ölümsüzün soyundan gelmiştir.

Tanrılar görünmezdir. Kendilerini bir fizyonomi içinde göstermeden görünürler. Kendilerini bir yüz gibi algılanabilir şekilde gösterdiklerinde bir taklidin seçilmiş olması demektir bu. Hem oradadırlar hem yoktur. Onu bir bedende göstermeyi aşan bir varoluş. Ölüm-lülerin mekân ve zamanından ortaya çıkarlar.

Tanrılar oradadırlar. Nerede? Ne zaman? Beklenmekten vazgeçil-mese bile beklenmedik yerde ve zamanda. Anlık ortaya çıkmaktır alışkanlıkları. Dünyayı ölümlülerin oluşturduğu biçimde yırtarak, ve doğaya egemen olmalarından dolayı onun zorunlu bir desteği olarak.

Tanrılar ilk uyumu az ya da çok aşarak bütünün dengesini bozup yeniden kurarlar. İnsanı dünya ortamından kopararak, öteki tarafa çağırarak, içinde bulundukları madde dışı ortamda onları büyüleyerek. Artık her simgeyi belirtecek olan uçuşunu oluşturarak. Ama onu dünyaya getiren özsuynunu boşaltarak. Onu kökünden keserek. Onu karanlık olgunlaşmasından kaçırarak. Ve derinliğinin yerine etinin enerjisini, düşüncenin ve ruhun ateşini getirerek. Doğaüstünü. Organizması içinde, bir dış güdüyü kabul eden canlının gelişme nedeni olarak ortaya koyarak.

Çok eski bir etkinlik, çok eski bir mülkiyet, bitkinin gelişmesini öbür tarafa taşıyan aşkın bir mekanizmayla sonsuza dek örtülmüş bir

tecavüz. Her oluşuma yazgısını veren: bitki, hayvan, insan. Tüm tanrısal bir öteki taraf isteği içinde parıldayarak ve kendi kendisini aşarak. Ama bu aidiyetin kendisini kabul ettirdiği an korkunç bir bunalım anıdır. Çarpınmalar, kasılmalar, acılar, kanamalar, zelzeleler, çılgılık, ölüm. Şimşegin ve şiddetli gök gürültüsünün kör edici parıltısının örttüğü.

Ölümsüzlük korkunç bir acı olmaksızın bulaşmaz. Ve insanın ondan ışığın fazlasını, öbür taraf sezgisini, yüce gerçeklikler coşkusu alması, tanrılara adadığı bakışını ona doğru çevirmesi demek değil midir? Bir an, artık çevresinde olmayan pırıltı gibi unutulmuş bir görünüm kendini ona gösterir. Göksel bir görüş açısına kavuşur. Etrafındaki dünyayı açıldığı için hor gördüğü gözü, kendini sardığı belirsizlik tabakaları arasından pırıltılar yakalar. Ve mavi gökyüzünün bir parçasını uzaktan fark eder.

Tanrıların büyülemiş olduğu insan, bakışını onlara terk etmemiş midir? Şimdi sayısız gözkapagı altında açılmış ve gömülmüş göz. Özellikleri sonsuzca çoğaltılmış. Gücün düş bulutlarıyla belli belirsiz süpürdüğü ya da katladığı birikimlerin yığılması.

Bakışını her gün her şeye vermeyen, görünürün egemenliğini kör-lüğe kadar artırır. İlerledikçe gücünü harcamayan onu kendisini yok edecek bir güç haline getirir. Ve ona sürekli olarak bedeninin bedenini vererek, ama bir yaratı gibi ona yukarılarda üstten bakarak ve üstünden uçarak, yaşayan tohumun yavaş yavaş olgunlaşmasına eşlik etmeyen tanrıların babası üretken bir soyun keyfini sürer. Boşalması, olup biten her şeyin uyumunu bozan ve canlı oluşumunun sürekliliği içinde kalan gizil tutuklu.

Ve Dionysos, iki dünya anlayışı arasındaki ölümcül savaş hâlâ geçerlidir. İkisine de katılır ve bu ikili aidiyetin verdiği sıkıntıyı belli eder. Sadece sarhoşlukla aşabildiği uyuşmazlık. Çevresindeki her şeyi ona doğru sürükler ve acısını paylaşır. Ölümsüzlüğü haber veren ama dünyayı terk etmeyi kesinlikle reddeden coşku. Doğal dünyanın verdiği coşkulardan erken vazgeçmektense, ölmeyi ve korkunç bir ölüme yeğleyerek. Tehlike çok büyük olduğunda, kendine gökyüzünde bir sığınak aramaktansa sığınmak amacıyla denizin en derin yerlerine dönerek. Ölü taklidi yaparak ama yazgısının ikiliğinde yaşamaya devam ederek. Ve tanrısal bir görünüm yerine hayvan postuna bürünerek.

Ama babasının ateşini çoktan almış ve yalnızca Olympos kanına hizmet etmesini reddetmiştir. Müsrif çocuk. İçinde yaşadığı evrene göre çok güçlü ve güçsüz. Her bir görünümünü alt üst ettiği. Her bir şenliğini. Hâla daha kabul edilebilir bir ani görünüm. Çılgın arzusu bütün bağları koparır, bütün barınakları yıkar, bütün kurumları alt üst eder, her türlü istikrarla alay eder. Duvarla çevrilmiş olanı dışarıya çıkartır. Güçlü duvarlar arasında donmuş yükselen suları harekete geçirir. Ama darbe ve yara alarak yeniden eyleme geçirebilir bunları. Ve akışkan enerjileri serbest bırakarak içinde aktıkları şeyi kırar. Yeniden bütün kaynakları fişkırtırken, fişkırdıkları yeri de yok eder. Arzuyu hatırlarken bedeni tahrip etmez mi?

Tanrı ve insanlar arasındaki bu aracının müthiş ikiliği. Yeniden yaşam verirken ölüm verir. Ve doğurduğu aşk bir sonsuzluk aşkıdır. Ve doğurduğu tutku bir ölüm özlemidir.

Bu canavar beden ve ruh arasına girmiştir. Birine ötekini, ötekini birine hatırlatarak, sürekli birinden ötekine giderek, birinde de ötekinde de duramayarak, bölünmüşlükler içinde parçalanmış, bölünme

çizgilerini sürekli bozarak. Ve canlılar arasına karıştığında arayacağı biri ya da öteki midir? Kana mı susamıştır yoksa ruha mı? Ve onları hâlâ birbirlerine karıştırmak onu sarhoş eden şey olmayacak mıydı?

Ve o iki farklı doğa olayından, çözümün acımasızlığından, tanrısal gücün egemenliğinin korkunç doğuşundan acı çeker.

Ama uzun süre hayatta kalamaz. Ve ölümü mümkün olan tek geleceğini teşhir eden bir gösteri değil midir? Cinayetlerinin yanıtı değil midir? Ama doğmadan önce ölümü yaşamamış mıdır o? Yazgısının ilk nedeni nerededir? Ve görünmesinin amacı kaybolmasının gerekliliği değil midir? Daha önce görülen böylesi bir trajik eylem maskeli olarak gösterir kendisini ve tanrısal bir biçim içinde belirlenir.

Çocuk iki kez doğmuştur. Ya da belki üç mü? İkili bir yinelenme tanrıların zamanının sürekliliğini oluşturan şey değil midir?

Tohumu tanrıların tanrısı tarafından ölümlü bir dışının rahminde döllenmiş ve bu ilk sütananın karnında büyümemiştir o. İkili bir yutulmadan kurtulma mıdır bu? Onu her tür farklılaşmadan alıkoyabilecek olan öncecil bir doğanın ve anada fazlasıyla bulunan mutluluğu geri alarak üretimine anında sahip olan babanın yiyip-yutması. Tohumu bir bedende atılmıştır, bu dünyada canlanması eksik kalmış, görünümünü Tanrıdan almıştır.

Canlı bir organizmanın doğuşuna "evet" ya da "hayır" demek, onu bırakmak ya da kendi dışına gitmesini engellemek anaya düşmeyecektir artık. Babanın ateşi bu gücü almıştır ondan. Gün ışığına çıkarmanın güçsüzlüğünü ya da reddedilişini vermiştir ona. Onu ebediyen kapalı bir mahzen haline getirerek ve orada bekleyen her şeyi karanlığın içinde yutarak. Gene doğurgan ama aynı zamanda kısır. Babanın, kaostan çıkarmadığı her şeyi uçurumda tutmuyor mudur?

Kendisine göre nüfuz edilmez bir yerde duran insan tarafından görülen ilk dünya böyle mi olacaktı? Sahip olmaya direnen bir ilk doğaya sahip oluş gibi. Mümkün olan her taklitten önce var olan. Ve yaratılışından önceki bir başlangıcın gizemi insan için karanlık bir uçurumda gelişmez mi?

Gündüzün efendisi, baba çocuklarını yemez artık. Onları gücünün gösteri, dönüşüm, değişim yeri gibi korur.

Dionysos hâlâ tanrıların Tanrısının dünyevi çekiminden sıkıntı duyar. Hâlâ ölümlü kadınların aşığı. Yok olma süresi için zorunlu geçiş. Aldatılan ve aldatan, yok etmek için – öbür tarafa geçirmek için büyüler. O her şeyi büyülerken başka bir düzene çağrı yaparak bir ilk deliliği keşfetmiş olmuyor mu? Özlerini boşaltmak için kanlarını içmek, onları tanrısal bir özlem haline getirmek için giriyor bedenlere.

Kimi zaman da sadece müziğe ve dansa sarılıyor. Çılgınlığının gerilimi midir bu? Bunun sanatta gizlenmesi ya da yücelmesi midir? Yeter ki yeni avlara sürüklemesin onu. Denge mi? Dengesizlik mi? Her ikisi. Ya da üçü. Yeryüzü, gökyüzü ve cehennem arasında tümünü hiç ayırmadan ödüllendirmeye girişerek.

Ama ilkel bütün tümüyle ortadan kaldırılmıştır bile. Ve Dionysos yeni bir uyumun keyfinden çok bu kayboluş karşısında acısını gösterir. Tanrı-çocuk paylaşmadan önce sürekli geri dönüşü arar ve her zaman eskiden beri var olan çelişkilere çarpar. Aralarında dörde bölünmüş haldе hem yaşamı hem ölümü taşır ve alır. Ve yeniden doğmak üzere kendisini besleyenlerin çevrimine, anasına, kız kardeşine geri dönerken içtiği kan ve süt onu dünya-ötesi bir sarhoşluğa sürüklemeler mi? Basit canlıya fazla gelen ateşle karışmış bir besin. Onu biriktirme ve muhafaza etme yoluyla bir öteki taraf gücüne katmış ve

dönüştürmüş olan.

Dionysos biraz yaşar. Bu işi, sonuçlarını ve getirdiği tek çıkış yolunu ortaya çıkaracak kadar bir süre. Öldüğünde çocuk muydu yetişkin mi? Hayvan mıydı, tanrı mı? Her ikisi. Hepsi. Bu kurban etme, en son parçalama olayı üçüncü kez yeniden doğumundan önce gelir. Henüz ölümlüyken arzusunun ve acısının şiddetiyle huzursuz ediyordu. Olympos dinginliği içinde yeniden ele alınması gerekir. Gökermeli Apollon tarafından güçsüzlüğe indirilerek. Üçüncü kez anne sevgisi çalınarak. Mit ve kült onlardan bir anı olarak kalacaktır.

Yeryüzünü doğurgan kuşakların kaplaması, işte tanrılarının babasının kabul edemeyeceği şey. Dünyaya getirmek sadece ona özgüdür. Işığına göre döllemek ve büyütme. Ve tümünü düş üretimleri içine sarmak. Şimşek ona aittir. Artık tüm üretme etkinliği ondan gelecektir.

Ve daha önce görülen şeyler görülmeyecektir artık, ama göksel bir aydınlanmadan başlayarak ortaya çıkması mümkün olacaktır. Ve çiçeklerin bayramıyla ölü kadınların bayramı aynı kutlama etkinliği içinde birbirine karışacaktır. Doğal çiçek açmaların gösterişli yası. Bütün yeryüzü bitkilerini bir örtüyle, -altında durduğu/artık durmadığı- örten büyüklükte bir bulut gökten iner. Bir kutsal görünüm mezarında toplanmış olarak.

Tanrı-çocuk yaşamını iki görünüm arasında sürdürür. Doğanın verdiği görünümle babanın verdiği görünüm arasında. Sadece görülür, sadece duyulur olmak için bedeni çok az ve çok bağımlıdır. Onu gördüğünü sanan maskeden başka bir şey görmez ve kimse onu ba-

kışları altına alamadan her yerde ortaya çıkar. Ölümlü gözü kör eder. Onu mezar ötesinde, gecenin ötesinde büyüyerek.

Ve artık gündüzün ne zaman ve nerede olduğunu bilemeden sürekli uyur. Sırf kadınlar onu çağırdıklarında, sütanaları uyandırdıklarında, rahibeleri yardım istediklerinde uyanıktır.

Ve gözlerini açtığına müthiş bir büyü. Nereden gelir? Derinliklerden kopardığı bakışıyla ne görür? Uçurumlardan ne çıkmıştır? Hiç. Sarhoş bir durumda düşüncelere dalar.

Yeni doğmuştur, ancak bilinçlenmiştir. Işığı hâlâ bulanıklıktır. Hâlâ beşiktedir. Kalktığına gözlerini bir noktaya dikecek, bu dünyanın ötesinde ya da berisinde büyüyeyecektir. Ve bir gökyüzü ya da yeryüzü çekimiyle.

Ama her zaman tekrar bir uyku içine düşer. Kültü uyanıklık kültürüdür. Ve eğer onu kadınlar korosundan, gecesinden şarkı söyleyerek çıkarmazlarsa kutsal gözlerini kapalı tutar. Ve bekletir kendisini. Gecne dinlenir. Sonra aniden cisimleşmiş halde birden ortaya çıkar ve kırılma ve sarhoşluktan başka iz bırakmadan kaybolur. Ama olası bir görüntü anısı bırakmadan. Sadece gülünç bir maske.

Tanrı bütün imge ve temsillerden gizlenir. Gelir, kucaklar, gider. Gecenin içine dalar yeniden. Âşıkları arkasından nostaljik şarkılar söylerler. Ve dönüş anı ve umudu içinde dans edip, bağırır çağırırlar.

Ne zaman? Nerede? İki gün arasında kalmış biri için kalkış saati kaçtır? Gözler hangi sabahta açılacak, hangi doğumda gösterecektir kendisini? Hangi ışık altında biçimlenecektir? Hangi görünüm içinde gösterecektir kendini? Hangi yüzü almalıdır? Ve kendisine biraz daha yaşam edinmek için kılık değiştirmeler gerekmez mi? Ve bu görünüm ölümlü ya da tanrısal bir bakış karşısında mı yer almalıdır?

Hangisinden saklamak gerekir onu? İkisinden de mi?

Maske bazen çifttir. İki görünüşün yer değiştirmesi – insanın bu tarafında öteki tarafında. Çevresindeki bitkisel burgacın bazen içinden fırladığı gizlenmiş – olmayan çıplak bir bedene yukarıdan bakan hâlâ karanlık tanrısal taklidin donmuş yüzü. Tanrıların canlılara hangi dönüşümle geldiklerini önceden haber vererek mi? Tanrı-insanın ortaya çıkışına eşlik eden doğal dünyadaki hangi görünüm değişikliğidir? İnsan tanrısala nasıl ulaşır? Tanrı olmanın belirtileri nelerdir?

Dionysos henüz tanrı olmadığından gösterir yolu. Ve en gözde maskelerinden biri kamıştır. Denizden çıkarıldığı varsayılan sert ağaçtan bir kamış.

Doğurma maskesi? Doğaüstü doğum? Arzu maskesi? Tanrıların Babasının yasasına göre biçimlenmiş? Canlılar arasındaki aşkın simgesi? Ölümlülerle mutlu ilişkilerin yasaklanması? Annenin cinayetinden sonra çok derinlerde yeniden tutulmuş taşlaşmış güç?

Hâlâ anlam belirsizliğini gösteren güç. Falik Dionysos sarhoşluk ve coşku verir. Öte tarafa çağırır. Bedenlere ve bedenlerin arasına yokluğu yerleştirir. Arzu, ölüme doğru bir göç, onun yaklaştığının işareti olur. Sertleşmesi doyumunu kutlar. Ceset soğukluğunda cinayet abidesi, derinliği içinde duran-durmeyan hayaletin büyüleyişi, sadece kaybolma büyüğü, yalnızca kaybolma endişesi, intikam dehşeti içinde hayatta kalanın ortaya çıkışı. Maske bütünü yaşamdan daha büyük bir boyut içinde örter.

Tanrı-çocuğun gizemlerine tuhaf imgelerle girilir. Arkaikin dönüş-yortusu. Yalnızca hâlâ toprak anaya ait olan, artık kendini yalnızca bu tür taklitlerin altında gösterir. Sadece topraktan gelen güçler böyle örtülü gözükürler. Yaklaştıkça, kendilerini insanlara gösterdik-

çe bu stoktan yararlanırlar. Birinin ve ötekinin sınırlarını silen tensel aracılıktan çoktan uzaklaşmıştır. Böyle bir aracılık uzaklığı koruyan örtülerin altında ima edilir.

Kendisini dokunma gücünden sakınan bakış vücut bulmuştur. Tabu olmuştur bile. Hâlâ bir büyü gibi yaşanan ürkütücü kımıldısızlıkla karşı karşıya. Canlılar arasında temas, bedenlerin birbirlerine girmeleri durur. Gizemli güçlere gizlenme gibi dönüş yapan gerilim. Taş kesmiş kasılmaları içinde aşırı ölçülü hareketlerinde sarsan, kasan ve felç edenler.

Yıldırım ölümlülerin içine girmiştir bile. Hiç hareket etmeyenler ve birbirlerine uzaktan bakanlar. Bütünüyü karşıdan rastlama, yüzeyin bulunduğu yerin hacmiyle coşmuş. Her şey tersinden, çevre çizgilerinden, dokusundan kurtulur. Bir görünüm şeridine indirgenmiştir bunlar. Şimdi kendini gösteren şeyin içinde donarak. Büyümenin dışında, oluşumun dışında, yaşamın dışında.

Ve doğal güçler üstüne konmuş bu elverişli zırh onların istilasını engeller, ama kendi içlerinde en azından belli bir süre için çoğaltır onları. Güçlerinin patlamasının sonu ve nedeni. Sadece bir an tutulabilen sınırsızlığın sınırı. Yeniden farklı biçimde yayılmadan önce. Başka maskeler takarak ya da görünmezlik içinde üreyerek.

Düşünceler, tanrılar, ruhlar oraya gelmişlerdir bile. Ve de karşıtları: hayaller, hayaletler ve cehennemden gelenler. Sıcak pırıltılarının, birliklerinin uyumu ve kucagından, dokunmaları ve birleşmelerinin yarattığı bolluğun dışına çıkarıldıklarında hâlâ doğal olan varlıklar, bu tür güçleri ve canavarları doğururlar. Artık aralarında onları ayıran bu kuşaklar yer alacaktır. Aralarına canlıların oluşumu dı-

şındaki coşkular, gökyüzü ve cehennem girerler. Karşı karşıya geldiklerinde uçurum ayırır onları. Başka yerde dururlar. Henüz dile getirilemeyen bir uzaklıkta ama orada. Yakındırlar birbirlerine, ama kavuşamazlar – okşayışlarının belirsiz açılışı aşamadıkları uçsuz bucaksız uzaklıklar olmuştur. Birbirlerinin gözlerinin içlerine dikecek gözlerini ve şimşek dışında hiç dokunmazlar artık birbirlerine.

Tanrılar ölümsüzlerin içlerine girmişlerdir. Falik Dionysos yol açar onlara. Hâlâ hissedilir olan sınırı uzaklığı simgeler. Ortaya çıkışının getirdiği sarsıntı hayattan kopuşun haberini verir. Ama ona yine yabanıl bir biçimde erişilir. Ve insanı öteki tarafa çekerken ileriye fıskıran doğaya döner. Gelen, sürekli varan, hep doğan bir tanrı gibidir ve gene ölümlülerin arasında yaşar. Aşkı ve nefreti kutuplarını bulmamıştır daha. Her şeyi birbirine karıştırmaktadır henüz.

Hâlâ kadınları sever. Ve cennet ve cehennem arasındaki fark ortadan kalktuğunda, hâlâ ölümlü kadının cazibesine kapıldığından kadın olarak görünecektir. Kutsal üremenin *mimesis*'i egemenliğini kurduğunda kadınları seven kadın olacak, erkekleri seven erkek olacak. Kadın erkekte tanrısal varlığı istemedikçe ve ona çağrı yapmadıkça. Gelmekte olan düzenin bakışında cinsiyet ayrımı böyle meydana çıkar.

Tanrı-çocuk henüz bununla yetinmez. En azından tek olarak. Hâlâ duyarlı kuşağın içinde yaşar. Doğal dünyaya karşı tutkusu bitmemiştir henüz. Özünü gene ondan alır. Gene kan, süt ve şarapla beslenir. Ondaki hâlâ sarhoşluk ister. Dolayısıyla da sadece imgelerle beslenmeyecek ya da yaşayamayacak olan taşkınlığı. Ve görünür dünyanın

kırıntılarından başka şeylerle beslenen, beri tarafı da öbür tarafı da gören gözleri de müthiştir.

Bu çocuk hep meme emer – tanrı her zaman beşiktedir. Açlığını hep haykırarak. Ve ağzı henüz bir kehanet yeri değildir. Kehaneti gibi yer ve tat verir. Bakışın ateşinde taze ve pişmemiş etle beslenir. Gözün güneşinde buz tutmuş manzaralardan çok sıcak içeceklerle sarhoş olarak. Sadece görünümle tatmin olmayan çağrısı gibi. Ve çevirdiği dolaplar gelecekteki tanrıların gözünde korkunçtur. Yok edilmek için gerekli geçiş.

Ve bu çocuk hâlâ ıslak yerde duruyor. Şimşegin kuraklığı, onun ulaşamayacağı olgunluğunu bekliyor. Yıldırımından çok fazla yararlanıyor. Ölçüsüzce. Ve onu, suyu hâlâ seven bir dünyada kullanarak birikmiş gücünü bozup dağıtıyor. Bir imparatorluk kuran özellik gibi korunmamıştır. Hâlâ çok doğurganlık gibi onunla oynuyor ve onu deniyor. Onu şaraba karıştırarak ... Sarmaşıklara sarılıp etkilerini yok ederek. Babasının ve erkek kardeşinin karşısına gölgenin aşkını ve ilk doğumun çağrısını yerleştiriyor. Güneş en alçak noktasındayken açarak. Ölümle zevklerine tercih ederek. Onlara çok az ihtiyacı olduğunu belli ederek. Onlarsız gelişen şeylere karşı düşkünlüğü – her şey onu tehdit ettiğinde en derin yerlere sığınmaya giderek.

Ya da gelip çöken saltanatın kışa özgü niteliğini açığa çıkararak mı? Her ikisi. Alevlere karşı koruyan ıslak gölge ya da öldürücü zehir taşıyan soğuk yılanlar. Ve hâlâ doğurgan ve kısırlı birbirine karıştırarak ve doğurganlığın paylaşılmış olduğunu göstererek. Ve de ateşin tazeliği çağırdığını, ve nemin neşe getirebileceğini. Ve bunları birbirlerinden ayırmanın zehir meydana getirmek demek olduğunu. Sarhoşluğu birinin ya da ötekinin verdiğini. Ve yalnızca birinin nede-

ni olmak isteyen arzusun kaynağını ötekinden almış olduğunu. Sudan gelen ateş. Kökü sulanmış toprakta olan ve öz suyunu sürekli oradan alarak büyüyen ağaç.

Ve yaşam gücünün eğer iki yüzü varsa, bu ikilik nereden kaynaklanıyor? Birincisini değiştirmek isteyen ve almak istemeyen bir kuşağın inmiş olduğu gökten değil mi? Tanrının canlıya güç ve şan şöhret vermesi, gebeliği ya da çocukluğunun sürmesiyle koşut değilse, ona açması ve çiçeklenmesi yerine, ölüm getirmez mi? Bu bağısı alan doğa eğer kısırlaşıyorsa tanrıya hangi gelişmeyi borçluyuz biz?

Ve ışığın ihtişamından başka bir yerde bulunmayan beyazlaşır, kurur ve uzun süre yaşamaz. Ve ağaçlarda ortaya çıkan onları hâlâ sıcak ve sulanmış toprakta tutar ve alevlerinden keyif alacağı bir meşale olarak kullanır sadece. Bu gösteri ötekinden daha mı güzeldir? Bu kadar uzun zamanda büyümüş olanın bir anda yandığını görmek tahrip etme keyfi değil midir? Ve doğal açılma topraktan aldığı ölçüsünde yavaş değil midir? Kendisini sadece şimşek ve yıldırım içinde feda eden ne verir? Ya da ne alır? Geçtiği yerde neleri yok etmiştir? Ve de böyle ansızın kimi aydınlatır, hangi gölgeli çevrelerden üretir? Ve eylemi yalnızca tek bir özelliğe sahip olduğundan onları hiçbir zaman dağıtmaz ve her zaman çoğaltır. Ve geceden acılı ışık yolları yapar. Bütünü yıkar. Gölgeden çıkan yüce biçimini dayatır, birliği içinde belirlenir ve bütünün uyumuna hazırlar kendini.

Ve kendisine yaşam veren yerden böyle ebediyen ayrılana hangi başka varoluş gelebilir? Derinliğinden koparak böyle bir ışığa gelen. Varoluşunun kökenini bulduğu gizi yeniden gizleyerek. Unutmanın uykusunda yaşayarak. Yaşamını düşte sürdürerek.

Ve susuz yaratanın yapıtının niteliği nedir? Onu çok gözükmenin kaynaklarından almaz mı? Ve denizlerin dibinden daha kaç tane yüz doğacaktır? Bunlardan birini şimşek sonsuza dek donduruyor. Bütün değişmelerden ebediyen kurtarıyor.

Böylelikle kesin biçimini almış olan kendisine kaynaklar bulabilir ve onlarla beslenir ama her şeyin hâlâ olabileceği bir ortama dönmez kesinlikle. Temel olarak yaşamdan kopmuştur.

Tanrı-insan kaynağından asla uzun süre kopmaz. Biçimlerinden biri tehlikeye düştüğünde en derin yerlere gidip yeniden doğar. Başka bir biçimle geri döner. Ve uzun süre bir görünüm içinde durmaz. Sık sık bitmez tükenmez dalgalarda yıkanır ve güneşte ve gözün güneşinde sertleşmiş derisini serinletir ve ıslatır böylece. Ve ateşten çok denizlerden, çeşmelerden yaratır.

Canlıların tohumu ıslaklık içinde kavuşur dölleyiciliğine. Maskesi olan kamışın sertliğiyle değil. Donmuş gülünç bir sahip olma. Orada olduğu sanılır ama orada değildir. Her zaman akışkan derinlikler içinde birçok yüzeyin altında. Görünür bütün biçimlerin bu tarafında. Bütün sertliklerin beri tarafında ya da öbür tarafında. Kısır.

Sarhoşlukta ayartmanın dışında. Coşkuyla karışmış – bedeninin dışında. Dansa ve müziğe çağrı yaparak. Varoluşunun eyleminde yaşayan bedeninin çağrısı ve unutuşu. Doğal ölçüyü aşan çok hızlı ritim. Kök salmadan kopan coşku. Kendi dışına, yukarı doğru çekim. Yeniden yüksekliğinin doruğunda bir yer bularak. Uzaklaşırken ona yenisinden çıkararak. Yükselişinin sonunda açılardan başka yeri olmaksızın. Her zaman coşkulu. Her zaman kendi bedeninin ötesinde. Her zaman kendi bütünlüğünün sürgününde.

Ortaya çıkışında donarak, çevresini yaşayarak. Yakınlaşmaya çağrı yaparak ve mesafe yaratarak. Ve ani gidişleriyle büyüleyerek. Doğal olanın bakışlarına göre mucizeler: çok hızlı gelişmesi içinde aşan, dışarıya fışkıran Dionysos. Kendi dışında anlık coşkular.

Ve bu türden hareketlerin patlayış ve düşüşlerinde, onları kaotik bir vahşet yerinesanat haline getirmek için eşlikçi ve refakatçi ritimler ve şarkılar bulan için bu gidiş-gelişler bir acı değil midir?

Ve varoluş ve yokluğa nasıl egemen olunabilir? Varlıkta yokluk mudur? Yoklukta varlık mıdır? İkisini bir araya getirmek midir? Ve almaşmalarını gizlemek midir? Maske altında sürüp gitmek.

Kamış gizliyor. Ve arkasında duruyor-durmuyor. Orada olduğu sanılıyor. Onun için bir geçit resmi değil midir bu? Onun doluluğu burada değildir. Hiç değilse şimdilik. Ve sayesinde sürekli yeniden doğduğu akışkan unsurun dışındaki girişleri, sert bir ağacın kalıcılığına donmuş, gizlenmiş, orada korunmuştur. Gelişine eşlik eden fa-lık alayı. Yaşamın bunca harikaları arasında kortejinin ve alayının bir bölümü. Ve akışkan madde gücünü kamıştan daha güçlü olarak getirir ve dağıtır. Kaynak, ırmak, deniz, süt, kan ... doğurmasının ayrıcalıklı güçleridir. Ve döllemenin en güçlü belirtisi olacak olan onda hâlâ bir tahrip organıdır. Bu yerlere dönüşü engelleme nostaljisi mi?

Kimi zaman boğa boynuzları. Yakaladığı ve kendi kendisinin kurban ettiği, yediği ve altında yenildiği ve paramparça edildiği avı olan Değişim. Doğal büyülenmenin birliği de bu parçalamada bozulur.

Geleceğin doğurtucusu hâlâ gücünü gösterir. Dayatılan arzu korkunç görünümünü hâlâ gösterir. Meydana gelen değişim doğum olayının, masum çocukluğun endişe verici bir olgunluk adına terk edil-

diğini gösterir. Sarhoş ve tuzağı yutulacak avlar yakalayan sarhoş hayvanlıktan. Canlıyı kendi amaçlarına göre yeniden yaratan tanrının işgal ettiği hayvansı değişim. Doğa canavara döner. Bütünlüğün uyumunu bozan şaşırtıcı gebeliklerle doludur.

Yabancınn işgal ettiği doğum yerinden kopma. Ve bütün kaynaklar ve bitkiler ve hayvanlar farklı biçimde hareket ederler. Bu tür mucizelerin ortaya çıkışıyla her tür yakınlık kaybolur. Canlılara korku egemen olur. Onlara ulaşan gökyüzünün bağışı mıdır yoksa cehennem tehlikesi mi? Daha fazla almaya mı hazırlanmak gerekir, yoksa kaçmak ve ilk toprağa dönmek mi? Her şeyi endişeli bekleyiş. Varoluşun sürekliliği içinde durma. Kurtulan tanrının ortaya çıkacağı taş kesmiş bekleyiş.

Ama geceyi, kurtuluş gibi gözükme için yaratmadı mı? Ve bu kargaşalar onun gücünün gerekli varoluşunun belirtileri değil miydi? Ve cehennemi bütün ölümlülerin gökyüzüne çağrı yapması için yaratmıyor mu?

Tanrı geliyor. Ve yeryüzünü karanlık kaplıyor. Gökyüzünü koyu karanlıklar karartıyor. Okyanus patlıyor. Toprak titriyor. Ve hiçbir şey eskisi gibi kalmıyor. Her şey aynı anda sallanıyor ve felç oluyor.

Ve nihayet bu tür güçlerin efendisi göstere sin kendisini. Biçimlensin. Ve her şeyin büyü su yüz suz bir egemenlikle son bulsun.

Yıldırım patlıyor. Tanrı oradadır. Acı veren bir olay. Her tür saflık unutuluyor ve büyülenmiş bir halde bu yeni şafağa doğru dönüyor.

Öbür tarafa doğru göç böyle başlıyor. Ölümsüzlük yönlendiriyor dünyayı. Ve iyi ya da kötü, tanrılar tarafından sevilmiş ya da mahkûm edilmiş olan arasında, yukarıdan gelen paylaşım başlıyor. Gök-

yüzü ve cehennem olgularını ayırt eden. Her şeyi başka bir gündüz ve başka bir gece aydınlatıyor ya da karartıyor. Ve ritimler iki ölçü arasında değişiyorlar. Olympos sükuneti ya da yeraltı çırpınmaları varoluş eylemi için kavga ediyorlar.

Ve bütün topraklar değişim geçirmemiş midir? Doğum yerinin yakınlığını hâlâ tanıyan var mıdır? Doğaüstü kendi ocağına inmiştir. Ve her şey kendini değişmiş bulur. Saf sarılmalar yoktur artık. En basit eylemlerde gizem vardır. Her şeyin beklenmiş, korkulmuş, acımasız ve çok yavaş sonu.

Ve her zaman olan ve hiçbir zaman olmayan aynı olay yeni görünümler altında aynen yinelenir. Yitirilmiş bir yerin biricikliği durmadan kendisini belli eden ve hiç sürmeyen bir zamanın birliği içinde aşılır – tanrıların gelişi. Ve her şey, kendisini derhal çeviren şeylerin dışına çağırılmış olarak, yukarıya dönük biçimde yaşar. Ve hepsi böyle gökyüzüne doğru uzanmış bir halde birbirlerinden ayrılırlar. Ve her biri arasında tanrının varlığı-yokluğunun yarattığı boşluk kalır.

Dionysos gene bütündeki bölünmeleri karıştırmış ve belirlemiştir. Geçiş coşku ve hüznü getirir. Ama yetişememek ve ötesine geçmek kaynaklarını yine onda karıştırırlar. Bu tanrı bir geçiş gösterir. Ve bir geçiş de kaybeder. Yer, gök ve cehennem arasında. İki mekân ve zaman kavramı arasında. Ölümlü bedende doğum ve tanrı-insanlara dönüşüm kavramları.

Ve bitki dünyası şimdiden onun ölçüsüne göre büyüyor, hayvan dünyası tutkularıyla canlanıyor. Hâlâ onlara sığınıyor olsa da.

Ve kadınlar kendi dışlarına çekilmiş ve ölümsüzleşmişlerdir bile. Hâlâ bedenlere mi âşık? Ruhlara mı âşık? Her ikisi. Birinin ötekine

göçü. Sadece coşkuyla mümkündür bu. Gene mi karışimleri? İttifak girişimi mi? Birinin ortaya çıktığı ve ötekinin henüz ortaya çıkmadığı yer.

Ve yola çıkış keyfi acı içinde başarısızlığa uğrar. Ölü limana varır. Büyük derinliklerden başlayarak gerçekleşen yeniden doğuş maske içinde donar. Durdurulmuş bir eylemin kımiltısız ve büyüleyici güzelliği içinde. Donmuş kalmış bir arzunun.

Tanrı-çocuğun çevresi hâlâ kadın ya da deniz tanrıçalarıdır. Beşğinin ve büyümesinin sevgili sütanneleri. Sarhoşluğu içinde kendinden geçmiş bir halde seyrettiği. En az üç tanesine ihtiyacı vardır. Yaşamlarını tanrısal soylu çocuğa adayın üç kız kardeş. Çılgınlığına eşlik eden kültürün hizmetçileri. Bu iki kez doğmuş olana anası babası belli olmayan şu ya da bu küçük çocuğu kurban ederek. Ve göklerin kraliçesini küçümsemeleriyle alaya alarak. Babanın özel arzusuna girerek.

Ve çılgın gibi dolaşmaya başlayarak. Dağlardan başlayarak kadınlar kamışın tapanlarıdır. Ebedi nişanlıları tarafından kendi dışlarında yakalanıp, gelen tanrıya götürölüp, denizdeki evlerinden gitgide uzaklaşarak. Ve onların arzuları sürgünde yalvaranların korusu, kendilerinden geçmiş kadınların kasılnalı ritleri ve dansları olur. Ve her zaman farklı, bıkırtıcı düğüne davet müziği hâlâ salgıladıkları, ama tanrı-insanın ritminde bükölmüş durumda ve artık onlarda akmayan akışkan gibi kaçır onlardan. Aralarından da akmaz. Bütün hepsi kamış portresi kültür tarafından güdölür.

Çılgınlıkları hâlâ görölür. Ve acıları. Tutkularının şiddeti. Yaşamın yok edilmesine kadar varan azgınlıkları. Gene vahşi ama öte taraftan esinlenmiş bir vahşettir bu. Doğal unsurlarından uzakta, bu

vahşetle coşarlar, yollarını şaşırırlar, kendilerini tüketirler. Süremeyecek kadar hızlı hareketlerin kısıracında. Ritimler arasında yer bulamayarak, uyumu yitirerek. Ve yorgunluk toprağına düşmek, sarhoşluklarının vardığı yer burasıdır.

Ve kurulu düzenin dondurduğu kaynakları harekete geçirerek ölçülülüklerinin dışına çıkarlar ve içlerinde tuttıkları gücü gösterirler. Arı gösterilerde harcanmış güçler? Ve arınma amacıyla. Arzularının güçlenmesi ve tanrıdan gelen baskı altında ortaya çıkması yalnızca döndürülmeleri için miydi? Ve gerekli refakatçisi – sanata.

Tanrı onları sanat yapıtı yapmak için mi seviyor? Yoksa hayvansal ve bitkisel yaşamlarına geri döndürmek için mi? Her ikisi mi? Geçiş yerini gösteriyor. Geçiş. Ölüm geçişini. Arzusu, ölümsüzlüğe kavuşmak için hâlâ kana ve taze ete ihtiyacı vardır.

Ama aşk eyleminin asılı kaldığı coşkulu sarılma gibi olacaktı tutkusu. Ve ölümlülerin dokunulmaz kadınlara karşı tutkuları. Şehvetli sarılışa olanak tanımayan. Aşıklarını onları iffetli tutan, bedenlerine sarılmış yılanla uzaklaştırarak – tanrının özel kültü. Tanrısal aşkla boğulmuş olarak gökyüzüne dalan bakışlarıyla çağırdıkları. Başları eğilmiş. Bükülmüş. Koparılmış, büyümeleri engellenmiş çiçekler.

Sonsuz dışının doğuşu. Kadınlar tanrı-insanın gücünün gelişyle pantomime geçiyorlar. Analık gücü ve aşkın tanrıçası, kamış kültürünün sütanalarına ve hizmetkârlarına bırakıyor yerini. Artık idollerinden başka arzuları olmayan. Kendisinininkinin bunalımlı coşkusu içinde onunkini unutarak. Doğaları bu değil midir? Dünyanın bir Tanrı tarafından yaratılmasından sonra.

Tanrı geliyor. Ölümlüler arasında önce boşluğu yaratıyor. Ve

korkuyu.

Her türlü algı duruyor ve kendini tutuyor. Hatta soluk bile asılı kalıyor. Ölümlüler üstünde bir boşluk vardır. Hiçbir şey görülmez, hiçbir şey işitilmez, hiçbir şeyin önceki tadı yoktur. Son derece doğal olarak. Her şeyin arasına belirsiz bir perde iner. Gözükmeyen ortaya çıkar. Acımasızlık ve kayıtsızlık çökerler insan yaşamına. Ve bütün duyuların üstüne her şeyi uzaklaştıran bir buğu çöker. Ve doğum yeri bir sürgün yeri gibi gözükmeye başlar. Dün yakın olan şeye bugün nasıl dokunulacaktır? Şimdi her şeyde gizlenmiş tuhaf bir uzaklığın engeli olmaksızın hareket edilen bir unsur değil miydi orası?

Boşluk ve taş ölümlülerin içinde. Ağırılık onları hareketsiz toprakta donduruyor ve hava gökyüzüne doğru çekiyor. Şimdi yazgıları çok ağır ve çok hafiftir. Bir çöl büyür içlerinde.

Ve dün gördüklerini bugün artık görmez olurlar. Gözlerini tekrar açtıklarında kendilerini çevrelerindeki bu dolaysızlıktan ayrı hissediler. Saydamsızlık ve belirsizlik her şeye egemen olmuştur. Ve doğal büyümenin gizemine kapanan bakış uykuya dalar ve dünyevi tomurcuklanmanın her şeyini alan düş örtüsünü örer. Her şey, ona daha canlı ve ihtişamlı bir hava veren bir görünüme bürünmüştür. Yüzde güzellik parlar. Bu güzellik arzu maskesi gibi konmuştur yüzüne.

Göksel aşktan etkilenererek ölümsüz bir imgeyle tamamlar kendini.

Ve yaşamın işkencesi başlar. Akan kaynaktan sürekli bir gelişme alan, tanrısal ateşin ebedi gençliğini de almak ister. Önce kendi parçasından koparılmış, sonra bedeninin bulunduğu adanın uzak kıyılarına atılmıştır. Tanrısının arzusunda kendinden geçerek ve tekrar ölüm-

süzlük trajedilerine düşerek. Ve insan ve tanrı onda boy ölçüşür ve onda hırpalalar birbirini. Ve hâlâ biri ötekini, öteki de birini ister. Ama biri kendini ötekinde seyretmek ve çeşmeleri ayna yapmak ister. Islak gelişmeden yazgısını yansıtan ayna yapmak.

Denizin kadınları kısa süre sonra ölümsüz çiçekler olacaklardır. Tanrı onları maskenin altına çeker. Çok uzaktan seçilmeleri için kandırarak. Eylemi durduran bir pırıltı gibi parlayacak şekilde. Göksel bir çevrede dokunulmamış ve dokunulmaz durumda. Sadece yüceltilme uygun düşer onlara. Ve artık ölüme ait olana adanmış kült. Yas gölgesi onları çevrelemiştir bile ve öte-dünya ihtişamları bu gölgede parlak.

Ve denizden artık süsten başka bir şey gelmeyecektir. Unsurlarından ayrılmış kraliçeler. Doğuşlarından ayrılmış. Yaşamın ve ölümün, gelişmenin ve sonsuzluğun karışımı ama bunlardan biri ötekine baskın çıkmalıdır. Ve aşk onları kendi kendilerinden ayırırken öyle acılara sürükler ki, tanrısal yazgılarının sonu gelir. Hayran oldukları öbür taraftakine geçiş olanağı verir. Yaşam verdiklerinden ölüm gelir onlara. Tanrının oğluysa eğer. Çünkü artık onlar, basit ölümlülerin yavrularını şimdi çılgınlıklarıyla öldürüyorlar.

Ve hepsi anne ve sütanne olarak tanrısal çocuğun çevresinde bir çember oluşturuyorlar. Ve kan ve süt ilahilere ve zafer şarkılarına dönüşüyorlar. Ve aşktan çok da zatere susamışlardır. Ve onun dışında içinde bir kılığa bürünmeye başlarlar.

Tanrı bir adada doğuyor. En ıssız, en küçük, en kısır ada. Hiçbir toprağın istemediği kadar kısır. Her yerde yabancı. Göçmen, işgalci, nereden geldiği bilinmeyen. Kökenleri çok ve meçhul. Soy kütüğü belirsiz. O da mı melez? Tanrıların tanrısı ve ölümsüz Leto'dan –gözde-si- doğma.

Ve dahası: ikiz kardeş. Ona gebe kalan bir kız kardeşten. Anasının karnından çıkması için yardım. İki kez dünyaya gelmiş. Kadınlarla çevrili süt bebeği. Dişi bir yakınlığın biricik oğlu. Zeus bir yana, tanrısal evrenin arkaik güçlerinin gölgesinde dünyaya gelmiş.

Ama ana soy kütüğünün yerini ataerkil düzen alacaktır. Kadınların sayısı geçerlidir hâlâ. Soylarını ve gelecek nesillerini değiştirirler, babanın ailesine geçerler. Gene güçlü, ama artık boyun eğmiş dişi olarak. Sadece boyun eğmeyen ikiz Artemis dışında mı? Her zaman bakiredir ve Zeus'un egemenliğini tehdit etmeyecektir.

Apollon'un gelişi dehşet salar. Öteki tanrılara her tarafı büyük bir gürültü ve titremelerle gözükür – Olympos da titremiştir etkisinde. Evren daha hangi çatışmalardan acı çekecektir?

Ama genç tanrının dehşet salan ölçsüzlüğü ve gururu hayranlığa dönüşecektir. Ana Leto'nun uysallığı çocuğun şiddetini dizginleyebilecek ya da dönüştürebilecek midir? Babasının rakibi gibi ortaya çıkmaktan uzaktır, güneşin bir oğlu gibi gösterir kendini-yıldırım gibi değil, yakan, tüketen, tutuşturan, kör eden ama aydınlatan, ışık saçan,

pırılı saçan. Asla göğün Tanrısı değildir, aydınlığı, güzelliği, bilgeliği paylaşarak kabul eder.

Ve evren onu sessizlik ve korku içinde bekliyor olsa da, ortaya çıktığında sevinç çığlıklarıyla karşılanır. Yer, doğan güneşin ilkbahar çiçekleri ve dik ışınlarıyla kaplanır. Altın bulutuyla kaplı ve altın bulutu yayan bir adadır burası. Yeni bir ışığın parladığı bir sabah olayı. Daha ilk sabahında mükemmel olan bir şafağın ihtişamı.

Çocuk dünyaya gelir gelmez yürür ve konuşur. Ayağa kalkar kalkmaz yayını ve lirini ister. Babasının iradesini savaşçı ya da müzikçi olarak duyurmak için. Zeus'un kâhini.

Böyle olmuştur Apollon dönemi: tanrının konuştuğu dönem. Ana atalar ve ana-tanrıçalar işaretler veriyor ya da düşler gönderiyorlardı. Bu tür kâhinlik babalar ve oğullar, oğullar ve babalar arasındaki ölümleri durdurmuyordu. Belirgin bir yasa olmadan, aralarında birliktelik, birlikte yaşama olanaksızdı. Birileri ötekileri yiyip yutuyor, ötekiler de bunları sakat bırakıyorlardı. Hiçbir insan-tanrının birinci, hatta tek olmamayı kabul edemeyeceği korkunç dramlar. Dolayısıyla Zeus'un anlaşılmaz biçimde gizli tutulan doğumunun bildirilmesinin yarattığı ürküntü. Kim kimi yok edecekti bu sefer?

Görünüşe göre hiç kimse. Ataerkil soy devreye giriyor. İki koşul. İkisi bir mi? Kâhin bundan böyle insan-tanrılara ait olacak ve farklı biçimde gösterecektir kendisini. Ama, ailenin bütün kadınları bazı sırları Zeus'a emanet ederek kehanetle ilgili etkinliklerini bir yana bırakırlar. Ve oğul, daha dünyaya gelir gelmez Babasının arzusunu dile getirir.

Tanrısal güç soy, cinsiyet değiştirir. Bir soy ötekini boyunduruğu altına alır. Aslında birlik yoktur. Gücün el değiştirmesidir bu. Başka

bir dönem başlar ve son bulmamıştır bu dönem. Özellikle dahiyane konuşma yeteneğine sahip bir çocuk doğuran ana-âşığın uysal aşkıyla gösterir kendini.

Daha baştan yetişkin olan bu Apollon, şenliğin ve savaşın karşıt nitelikleriyle belli eder kendini. Onu gören herkeste dans etme arzusu uyanır ya da kahramanlara cesaret ve strateji esinler. Lir ve yay tanrı-sıdır. Birbirlerine zıt hareketlerin uyumunu gerektiren kıvrık aletler. Ancak zıt hareketlerin dengesinde gerilebilirler ya da çalınabilirler. Kendinden uzağa çekmek ve kendinde tutmak, aletin orta çizgisinin bu tarafına ve öbür tarafına götürmek – bu güç oyunu iyi okçu-ya da iyi müzisyen olmak isteyen için dengelenmelidir. Tam isabet ya da kulağı büyülemek için kendine ve alete olan uzaklık her zaman belli bir yerde tutulmalıdır. Merkez, herkesin ve her şeyin en duyarlı bir biçimde etkilenmesi için zıt çekimler arasında tutulmalıdır.

Bu tanrı, tarafların karşılıklı dirençlerinin harekette dengeyi sağladığı ikilemin tanrısıdır. Bir düellonun zaman-mekânı onda ve onun tarafından açılıp, ertelenir. Yazgılar yüzleşir ama trajik bir sona varmazlar ve aralarında Apollon dinamizm sağlayan gerilimlerin korunmasına nezaret eder. Ve de istikrar. Mücadeleler burada son bulmazlar. Düzen için gereklidirler: tanrılar arasında, insanlar arasında, tanrılar ve insanlar arasında. Her biri her birindedir, ama uzlaşma vardır: yatay ve dikey. Zeus'un bu oğlu sürekli dans eder, tırmanır, çıkar ya da iner. Sürekli bir kendini aşma içinde uyumu korur ya da yaratır ve farklı yerler arasında mesafeleri sürdürür.

Olympos'ta denkleleriyle birlikte düşünür, hemen rahibiyle ilişki kurar, rahibi aldığı esini kâhinin belirlediği kahramana götürür, kahraman da kendi çevresine yayar. Bütün bu yörüngeler ya da aktarım-

lar ışık ya da ses hızıyla gerçekleşirler. Çözülecek ya da yorumlanacak hiçbir işaret ya da düş yoktur. Sadece tanrının eylemini gösteren bir düşünce ya da coşkulu bir yürek söz konusudur.

Genel anlamda ortaya çıkmaktan, ölümlülere gözükmekten kaçınır. "Parlak olan"ın yüzü yoktur çoğu zaman. Işık ve ihtişam tanrısı gösteriyle yetinir. Gösterdiğinden çok görür. Kâhinin ya da insanın en mahrem yanlarına fark ettirmeden girerek.

Görünüşte hiçbir şey olmamış ama aslında her şey değişmiştir. Olayların akışı bundan böyle bir Olympos yargısıyla yönlendirilmiştir. Olayların dokusunun bu yön değiştirmeyeyle yok olması ve yeniden oluşturulması nasıl olmuş da fark edilmemiştir bile. Apollon'un çekiciliği bir büyü gibi etkili olur. Çoğu zaman mesafeli. Belirgin bir şiddeti ve belirli bir faili olmaksızın. Ondandır etkilenmiş olan başkası hisseder kendini, ama bazen değişiminin nedenini saptamaktan acizdir. Bunun kökeninde kendisinin bulunduğunu sanıp, tanrısal bir müdahale olduğunu fark etmeyebilir.

Kâhin ölümlülerin arasına gizlice girer. Kanlı bir kırılma olayı söz konusu olmadan. En azından genel anlamda, en azından görünür ve de hatta dokunulabilir şekilde. Apollon, insanları onların içinden gelen bir sesle yönetecek olan Olympos egemenliğini böyle tamamlar. Tanrıların Babasının imparatorluğu işaretlerin doğasındaki bir değişikliklerle gerçekleşir. Gökyüzü ve yeryüzü, yeryüzü ve gökyüzü arasındaki en yetkin aracı, kelimeler olacaktır bundan böyle. Tanrının egemenliği sözün tüm öteki değiş-tokuş sistemi üstündeki üstünlüğüyle kendini kabul ettirir.

Ama söz, burada esin gibi ortaya çıkar. Kendini dolaysız bir bi-

çimde ortaya çıkarır ya da algılanır. Çoğu zaman kendisini silerek etkinlikte bulunduğu duyularla hassas ilişki. Gene hareketlere ilişkin. Güncel. Şiirsel. Varoluşunun geçişleri, eşikleri ve sözsel bir algı olan araçları aşarak esinlenir, kendisini düzenler, baş kaldırır. Ve diyalogsuz. En azından çoğu zaman diyalogsuz. Tanrının konuşması ya da insanın kendi kendine konuşması arasındaki fark her zaman çok açık değildir. Rahip hiç kuşkusuz tanık olarak bulunur orada. Kâhinle yakın ilişki içinde. Kendini göksel amaçlara ayarlamış olarak. Tanrısal *pathein* ile titreşim halinde.

Apollon kimi zaman kendisini karşidan göstermeyi yeğler. Avlanacak bir kuş biçiminde gökyüzünden iner. Tanrının ortaya çıkışının işareti, aksesuarı. Yavaş yavaş iner yere – oradadır. Vücut bulmamış ama bir yırtıcı görünümünde konuşmuştur. Atılan, uçan, yaklaşan, dönen – her zaman gökyüzü ve yeryüzü arasında. Aynı zamanda aracı. Habercinin sembolü.

Kuş göksel bir müdahaleyle uykusundan ya da komadan çıkarak insanın yanına gelir. Tanrı kendinden geçme ve uyanıklık arasında insana gelir. Uyanık olmama hali – farklı bir dinlemeyi benimseme. Olağanüstüye açılma. Artık düş değil, bir uyku durumudur bu. Bilinç yoktur henüz.

Tanrı oradadır. Kahramanın yanında ayakta, görünmez durumdadır. Bazen kılık değiştirmiş, bazen sislere bürünmüş. Hiç kimse fark etmez onu, adını söyleyerek hitap ettiği kişi bile.

İşte yaklaşımı böyle anlaşılır, insan buna bir ad veremese de Tanrının yanında olduğunu bilir. Onu görmez ve ona özel bir görünüm de atfedemez. Onu yalnızca hisseder ve duyar. Ve kahraman, bu ele gelmez varlıkla karşılaşmasında kendisini eleştirenlere laf atmakta

duraksamaz.

Eğer tanrı Apollon olarak ortaya çıkarsa insan yatıştır, öğüt dinler, yardım sözü alır. İtaatkâr olur, aynı zamanda da düzeni sağlama gücü doldurur bedenini ve ruhunu. Güç bazılarına gelir, bazılarından gider; cesaret bazılarına gelir, düşmanlarına korku verir. Göksel müdahaleyi herkes hisseder, hiç kimse belirgin bir biçimde anlatamaz.

Kaldı ki tanrı özel niteliklerini göstermemiştir. Sırf adıyla çağrılması ve sunulması dışında belki? Ama bazı tanrıçalar âşıkları ve dostlarına aynı şekilde davranırlar. Apollon'un özelliği olmayan ölümlülerle yakın işbirliği. Onun özelliği daha çok herkes ve her şey arasında aracı gibi gözüken ve herkes ve her şeyi baştan çıkartan sesin öneminde yer alır. Yürekten yüreğe ya da düşünceden düşünceye kimi zaman sessizce konuşarak kimi zaman da sesli. Az lafla etkili olmak ve etkili göstermek. Apollon'un belirgin özelliği kralın iradesini bir sözle nakletmektir. Ve sesini duyurmak için de gene müziğe, şiire başvurur. Ve sanatının esası için de dışı kâhine.

En sık görülen görsel vücut bulmaları olan ışık patlaması ya da kılık değiştirme eşlik edebilir tanrının müdahalesine. Kendini gösterenin koşulları: ışık ve görünüm. Bütün biçimleriyle bakışın kaynağı mı? Görünen her şeyin özü – beyaz, siyah ve altın renginde. Hiçbir sınırda durmayarak, tümünü bunlarla niteleyerek.

Her şeyi görme her şeyi bilme mi olur? Her an herkes için kendi sınırlarını ve eyleminin ölçüsünü belirleyen. Herkesi ve her şeyi bireyselleştirerek – onları ayrılıklarında ve ilişkilerinde seyrederek.

Her zaman yeniden başlanması gereken hareket. Ölümlüler, ilişkileri, kurumları değişmez olmadıklarından. Ve bu dönemde ölümsüz-

ler de *pathos* ile esinlenmiş olduklarından. Dolayısıyla değişken.

Apollon durmadan gider gelir. Her şey arasında arşınlayıcı. Her şeyi uyumlu bir biçimde belirleyerek ve bir araya getirerek. Zeus'un gazaba geldiği yerde o genellikle yumuşak davranır. Hiç değilse böyle davranıldığı sanılabilir. Çünkü, neredeyse hiç fark edilmeden ilerler ve etkileri de hemen her zaman yararlı gözükür.

Ve gücünün etkisini deneyenlerin ve kendisiyle boy ölçüşmek üzere dövüşmek amacıyla seçtiklerinin sayısı azdır. Tanrıyla bu cirit oyunu aşk ticaretinden daha önemli bir ayrıcalık anlamına mı gelir? Savaşa da aşka da aynı derecede yatkın olan Apollon savaşı mı tercih ederdi? Ya da ikisi arasında ayırım yapar mıydı? En değer verdiği şey çatışma değil midir? En büyük zevki düşmanıya göğüs göğüse mücadele değil midir? Gizlice?

Kılık değiştirmiş halde ya da arkadan vururdu hasmını. Başka insanlarla sürekli farklı biçimlerde boy ölçüşerek. Onlara görünmeden yaklaşıp ya da yanaşarak. Şu ya da bu biçimde onlara yaklaşıp, onlarla her türlü temastan kaçarak? Göz temasından bile. Ve insanların, kahramanların ve tanrıların karşılaşabilecekleri, yaşam ve ölüm arasındaki geçişlerde coşku ya da uyuşukluk durumlarında ortaya çıkarak?

Çoğu zaman coşkusuna hakim olur, gücünü tutar. Ani darbeden ışık patmasına, yakından görmeden uzaktan düşünmeye, sestен düşünceye geçerek. Ama hep büyülemek ve fethetmek için.

Tanrı hemen her zaman mesafeli biçimde uzaklaşır ya da yaklaşır. Gitgide daha hızlı. Güneş ışıını yay okundan daha hızlıdır, ama tanrının düşüncesi daha çabuk ulaşır. Ve ağızdan kulağa ya da yürekten yüreğe daha etkili biçimde yayılır. Tanrısal varlık yayılır ve genelle-

şir. Belki de kısa süre sonra sadece düşüncede ve düşünce yoluyla mı var olacaktır?

Apollon'un ihtişamı düşüncenin ihtişamında belli olmaz mı zaten? Hâlâ bedensel görünümü içinde, ama duyuşsal anlayıştan gitgide yoksun. Olası taşkınlıklarını içinde tuttuğundan ısıt ısıt parlayarak. Güzel – bedenine kişiyi öbür tarafa çekecek kadar yapışmış bir güzellik. Ölçülü bir üslupla dile getirilirse, dışarıdan ve içeriden biçimlendirilmiş. Aydınca öğütler veren ve bilgeliği dikte eden iç sesle uyumlanacak olan ışık ve sestten oluşturulmuş düşünce.

Bu zamanda düşünce gene ikili kozunu oynuyordu: polemik ve büyüleme, yay ve lir. Apollon birini ötekiyle mi gizliyor olabilir mi? Seçkin bir baştan çıkartıcı olarak en önemli eylemi savaş mıydı? Ama artık fark edilmeyen son derece güzel ve büyüleyici biçimlere bürünmüş savaş. Her birini bireyleşmenin zırhı olan bedeninde gizler. Onları karşıt güçlerin belirsizliğinde bırakarak. Ona herkese – kralın – mutluluk isteğini esinlemek kalır. Bütün surları, kendi bedeninkileri, evlerinkileri, kentlerinkini geçecek olan üfleyiş. Egemenliği Delphi kâhininin sesi sayesinde her yere egemen olacaktır.

İnsanlar birbirlerini öldürünceye kadar boğazlamaktan Olympos sükunetine bir çırpıda geçemeyecekler. Dolayısıyla tanrı-insanın bedeninin ihtişamını seyredecekler. Dolayısıyla güzel görünme düşü içinde kendilerinden geçecekler. Dolayısıyla, tanrılarının hakemlik yaptığı savaşların dönemsel gerekliliğini unutmadan müzik ve dansın ölçsüzce, serbest bıraktığı şenlikler.

Ama Apollon'un ritimleri ilkel doğaya dönüşün cümbüşlü sarhoşluğuna sürüklemeyiz. Her zaman hakimiyeti elinde tutar. Bilgeliği bul-

maya yardımcı olur. Harcama zamanlarını – festivaller – ayarlayarak aşırılığı dengeler. Bolluğun, doğurganlığın ritüel seremonileri. Genellikle arınma ayinlerinden ritlerden önce gelen: *pharmakosun* tıbbi olarak dışlanması, tanrının sevdiği kahramanın başlangıç yası, kurban adamalar. Kültün kutsanmasından önce aşırı tutkuları yok etmek için büyü ayinleri yapma. Arkaik toprak güçlerini ortaya çıkarabilecek taşkınlıklara karşı büyü.

Apollon'un gücü her şeye yeter. Her şeye hakimdir. Her şeye biçim verir: her şeyi bir ışık, dinginlik, düş perdesiyle donatabilir. Sözü tanrısı her şeyi –dışarıdan, içerden– güzel bir görünüm içinde gösterebilir. Her şeyi fazladan bir yaşamla gizleyebilir: kraliyet hükümdarlığına aidiyetin ihtişamı. Saf doğa orada sarhoşluk ve iğrençlik, çılgınlık ve dehşet, taşkınlık ve kısırlık zıtlıklarını yitirir. Her şey, her zaman bu ilksel anayla tek orgazmda sarhoş eden farklılaşmaya dönüşten soyutlayan koruyucu bir zarla kaplanmıştır. Her şey her şeyden ayrılır, bir biçim alan ve veren bir düşle işgal edilmiş olan ve işgal eden her şey ayrılır. Her şeyi hâlâ ilkbahara özgü, hâlâ sabaha özgü bir altın rengiyle kaplayan tanrının şiirinin pırıltısı. Güneşin pırıltısına daha yakın, ama kısa süre içinde yeni bir düzeni – ataerkil – oluşturacak ve sürdürecektir olan sözlerde akacak olan. Gök yüzü kısa zamanda güçlü bir tunç olacaktır.

Her şeyi böyle örtebilecek örtü kaynakları hâlâ taşkın bir doğadan ödünç alınır. Zeus gücünün ve biliminin kaynaklarını yavaş yavaş toprağın altında unutulmaya gömdüğü soyundan alır. Ona gene başvurur, ama kehaneti geri almak ve dağılmış gücün tohumlarını Olympos'ta bir araya getirmek için. Babanın egemenliğini tehdit eden tanrısal gelişme riskinin nerede büyüdüğünü, hatta gizlice büyüdüğü-

nü bilir. Erkek bilmez bunu. Yazgıların geleceğini erkekten daha iyi bilen kadın ona öğretir bunu. Yeteneklerini ona aktarır. Babalar ve oğullar arasında ölüm olaylarının dehşetinden sakınmak için.

Kadının tüm yeteneklerini insanlar arasındaki bu tür şiddet ilişkilerinin son bulması için göksel bir krallığa terk etmesi mi gerekiyordu? Zeus bulunduğu yüksekliklerden yürek paralayıcı çatışmalara bütünü yeniden oluşturmak amacıyla mı hakemlik ediyordu? Sahip olacağı ve ışıktaki ve şatafatlı saltanatında yıkayacağı bütünü toprak suyundan, âşıklarından, kızlarından alarak.

Bu arkaik güçlerden geriye gereklilikle hesaplaşmanın zapt olunmaz ihtiyacı –*ananke*– kalacaktır. Artık yeni bir düzene göre örgütlenen tanrıların, kahramanların, insanların gücüne indirgenemeyen aşırılık.

Ama Zeus, bu düzenin Olympos'ta ve esasının altında toplanması için büyük bir çabayla, kıskançlıkla çalışır. Geçmiş ya da gelecek gücün toplandıkları yerler olan bütün kadınları sahiplenir: ata, analar, karılar, kız kardeşler, kızlar. Onları ayartarak, severek, dölleyerek, kısırlaştırarak. Bundan böyle ölümlülerin geleneksel olacak soy kütüklerine karşı, soyu ve gelecek kuşağı aşan tanrısal bir kuşağı yegleyerek. Doğal olarak ensest suçu işleyen Tanrı kadınları herhangi biriyle değiştirmesin. Onları kendi ailesini (Persephone hariç?) kurmak için alır ya da muhafaza eder. Toprağı örten ve dikeyliği her birinin, herkesin, her şeyin aşkının egemenliğine gönderilmiş olan yatay dalanma. Tek olabilme yolunda.

Ama bu işlem için kadınlara boyun eğmeye ihtiyacı vardır. Ve sayılmayacak kadar çok âşığı vardır. Akrabalık ya da birleşme yoluyla yakın ya da daha uzak olanları ölümlülere tercih eder gözükür. Daha

kolayca hakim olduklarını mı? Ya da ona düş yaratması için kanlarını, dölleyiciliklerini verenler mi?

Almadıklarını tanrısallaştırır – mahiyetindeki bakireleri. Ve denizin kadını Metis'e karşı duyduğu çılgın aşkın meyvesi olan en sevdiği kızının, Babasının düşüncesi olmaktan başka bir tutkusu olmayacaktır. Böylelikle hep akışkan olan, tanrıların Tanrısının zekâsının kaynağı olur. Zeus'un ana fikri dışında hiçbir şey üretmeden. Sadece onun doğurmuş olduğu. Annesinden aldığı Zeus'a ve ona geçişini unutarak.

Bu Kral her önceki kozmogoni ya da teogoni çiftinden, kendisine âşık olarak bir kız kaldırır. Işığı, suyu, toprağı kendisi için ve kendinde toplayarak dünyayı yeniden oluşturur, ona yeni bir ufuk verir. Ona göksel bir açıdan, yıldırım gibi bakarak erkek soylar ve gelecek kuşaklar arasındaki ölümcül çatışmaları durdurur. Analar, kız kardeşler, kızlar göksel konutunu kuracağı gerci getirmiş olacaktırlar ona. Kanları, etleri, aşkları, dölleyicilikleri Babanın egemen yaşamının yaratılışına eşlik ederek.

Sahip olduğu yüce ve soylu şeyler mutlak güç ateş tarafından ayartılmış ve soy kütüklerinden koparılmış bu ölümlülerin bedeniyle yoğrulmamış mıdır? Tanrının düzeninin her yerdeki etkin müdahaleleriyle aralarında ve kendiliklerinden ayrılmaya başlayarak. Ölümsüzlerin yaşadığı Olympos evinin oluşturulmasına hizmet etmek üzere ilkel güçlerinden uzaklaşarak kendilerinin dışına sürüklenmişlerdir. Düşlerini oluşturmak, bunlara sarınmak ve her şeyi bunlarla örtmek amacıyla tanrılar tarafından alınarak ya da alınmalarına karşı koymayarak. Ama insanlar tanrılara, onların kadınlardan böylesine çaldıklarını borçlu değil miydi? Hiç onlara geri gelir mi?

Zeus'un göz bebeği Apollon'un düşlediği erkek midir kadın mı? Erkek görünümünde midir, yoksa kadın görünümünde mi? Erkeğin mi yoksa kadının mı sanatsal biçimde ortaya çıkmasıdır? Erkek ihtişamı mıdır yoksa kadın ihtişamı mı?

Ve gözdeleri dışında kimi seviyor? Onunla paylaşılmış bir güzelikle hangi kadın parlıyor? Bedeniyle örülmüş coşkuyu, büyüü, tanrılaşmayı hangi kadına veriyor?

Her zaman iffetli olan ikizi bile karanlık ve uğursuz bir kopyası olacaktır onun. Işıldayan Apollon, onda, kendisine gölgeden başka bir şey bırakmadan ışıklı görüntüsünü özlememiş midir? Kendisini ikinci kez doğuran ana mı? Anasından ve ayna-kız kardeşinden mi doğmuş? Ana-kadının uçurumlarından iki kez mi çıkmış? İki kez mi dünyaya gelmiş? İki kez ışığa girmiş.

Bir ateş ve buz aşkının ürünü. İkisini kendinde birleştirerek. Yalnızca biri ya da ötekiyle karışmayarak. Yıldırımın oğlu olarak çarpıcı bir görünümün tanrısı gibi ortaya çıkar. Artık saf bir doğayla bir orgazm kaynaşmasına dalmadan ama ayaktaki bir erkek bedeninin ihtişamı içinde ortaya çıkarak: arkaik yer güçlerinin biçimi dışında ortaya çıkarak. Kendisini doğurmuş olan toprak-ananın farklılaştırmasıyla kurtulmuş adamın heykeli mi?

Babanın ve kız kardeşin çoğalmasıyla. Apollon – ikizlik tanrısı mı? Artık erkek benzerlerini öldürmüyor, ama kız kardeşinden, kimliğini mükemmel bir biçimde oluşturabileceği şeyi ödünç alıyor. Dışı kopyasının parlak imgesinden destek alarak özgünlüğünü görkemli bir şekilde açıklayarak. Onu, ötekinin görünümünü karanlıkta bırakarak özel bir beden içinde gösterme olayı.

Zeus, atalardan, analardan, kız kardeşlerden, kızlardan, âşıklardan

kanın, etin ve bütün kozmik unsurların doğurganlığını geri alıp bunlarla altın egemenliğini ve tunç gökyüzünü inşa edecektir. Onları içeriden büyüleyerek, onlara bakire-eşler gibi sahip olarak. Apollon kız kardeşinin bedenini dışarıdan koparacaktır. Ona dokunmadan, onu zedelemeyen.

En ince sahip olma yöntemi – ötekinin görünümünü çalarak bedenin çoğalması yoluyla sürekliliğini sağlamak. Apollon artık kadınların içine girmeyecek, onların, ödünç aldığı ya da özdeşleştiği güzelliklerinin âşığı olacaktır sadece.

Görünmez olması ya da sadece kılık değiştirmiş olarak gözükmesi – açıkça kadın olarak değil – iki beden arasında süzülmesinin bir kanıtıdır. Artık kesinlikle kendi bedenine girmek amacıyla hâlâ ve her zaman ötekinin bedenini isteyerek. Kesinlikle sadece kendi bedeni değil. Işıltıları ve ışıklı ya da sesli maddi görünüşleri ve kılık değiştirmeleri olsun bütünden farklı olarak kendi kendisi olarak gözükme amacını yüceltir. İnsan-tanrının –ne basit bir ölümlü ne de maskekimliğini hesaplamaya yarayan güzelliğin örtülerini sürekli açma.

Ama, sürekli bir kopyasına bağlı, sürekli biri ve öteki arasında donmuş kalmış, hatta bir bakıma bu ölümsüz görüntü sadece bir yanıyla sahiplendirmek ister kendini. Ya da: parlak ve karanlık bir görüntü içinde yok olmak. Parlak insana siyah kadının/siyah kadınların uğursuzluğu denk düşer. Biri olmadan öteki olmaz. Aynı işlemin tersi ve yüzü.

Güzel Apollon'un bu cinayeti gözükmez. Onu hiç kimse asla öldürürken ya da çalarken yakalamamıştır. Sadece iktidara yükseliş mitini izleyen ve sadece gelişinin mucizesini ve dengeli kısıtlamasını doku-

duğu sırt bu şekilde yorumlanabilir.

Ve dengede barış bulmanın, yaşama acısının ve çözümsüz trajik ikilemlerin üstesinden gelmenin düşünüyü kuran ve gerçekleştiren, şiddetin ortaya çıkmadığı düelloların ustası olduğunu gösterir kendini, çünkü şartlardan biri kaldırılmıştır.

Örneğin bu oğul örnekle ya da mükemmellik babasına meydan okumaz, onun tarafından yok edilmesi de söz konusu değildir. Ama bu dingin olgunluğa kavuşmayı değerlendirmek için bir parça eksiktir: her zaman var olan ama ortaya çıkmayan düello girer kız kardeşiyle kendisi arasına. Doğurmakla, herkesi kendi bedenine almakla şöhreti sürecektir olan ikiz. Vahşi hayvanların yavaşılmaz dostu, tüm boyunduruklara baş kaldıran bakire.

Onların/kendisinin bedenini sürekli başkalarını vererek, onları sürekli onların/kendisinin görünümüne sarınmaya götürerek ve de geri dönüş olanağı olmaksızın. Artemis her zaman bedensiz olacaktır. Hayvansal ve kutsal saltanatlar arasında var olarak. Özel bir kimliğe sahip olmaksızın, özellikle uğursuz tarafta, karmaşa içinde durarak. Yalnızca sitenin – yüceltilmiş – gereksinimi doğumlarda hazır bulunması dışında. Ama aşağılanmış bir küçük kız, her zaman iffetli bir yetişkin, her zaman aşksız ve çocuksuz olarak daha çok siyah, uğursuz kadınlar safında yer alır.

Apollon'un parlak ışığına kız kardeşinin gecelik düşüşü ya da aysı yeniden ortaya çıkışı denk düşer. Bunlardan hiçbirisi, doğuşta kendisinin olan bir düzeyde durmaz. Biri öteye geçer, öteki geçemez. Biri yükselir, öteki alçalmıştır. Biri büyük bir gösteriş içinde parlar, ötekisi onun yansıması olur. Biri ölçsüz bir hayranlık çeker, öteki nedensiz bir çift değerlilik gösterir.

Işık tanrısının bu yaratımında kendini hiç göstermeyen hangi olay olmuştur? Coşkuya –kendinden geçmeye– neden olan hangi işlem? Apollon’a sadık olanlar hangi coşku içindedirler?

Onun en gizli zaferi: gizlice ikizinin çekiciliğine bürünmek. Nasıl Zeus düşüncesi olan Athena’yı doğurmak için deniz çiftinin akışkan kızı Metis’i yuttuysa Apollon da güzellik düşü doğurmak amacıyla kız kardeşi olan o aynayı kendisine ve kendi üstüne alır. Ateşten ve buzdan bir varlık olarak yıldırım ve don, çok sıcak ve çok soğuk, hemen orada var olan ve ebediyen uzak arasındaki çelişkileri bir an dengede tutar. Şanı, doğan güneşin saçtığı ışınlar gibi parıldar. Ama gözleri yanmadan öyle kamaştırır ki zaten buzdan yapılmış olmalıdır.

Söz tanrısının Theophania’sı. Hâlâ kozmik, hâlâ duyulur. Soyut olanın zaferinin ortaya çıkışı. Babanın iradesinin aracısı bu oğul, trajik olanın kuramsal olanla aşılmasını dile getirir.

Onda bu iki dünya hâlâ gerilim içindedirler. Dolayısıyla bu yeni tanrıyı selamlayan hayret, bir açıdan gizemli hayret. Ama yeni ege-menliğin baskın çıkması için bazı çiftlerin unsurlarından birini yok etmek yeterli olacaktır: kahraman ikiz kız kardeş. Ortaya çıkışı sevdalı bir dişi hayvan avcısının boyun eğmez ve her zaman meydan okuyucu karakterini yansıtır. Artemis her zaman gizliden gizliye bir *pharmakon* işlevi görecektir.

Site örgütlenir, yeni düzen kurulur. Trajik yazgılarını çözümleme yolundaki erkek tanrılarının şöhreti parlamaya başlar.

Kuşkusuz Apollon kehanetlerde bulunur. Daha hiçbir şey kesin ve hızlı değildir. Bu an yaklaşmakta, bu tanrı gelmektedir. Gelecek onda ve onunla biçimlenmektedir. Önceden görülür. Adeta göksel bir aynadan okunur. Bilicilerin ağzından duyulur. Ve bu kâhin hâlâ bir geçiş

durumunda hissettirir kendini, algılanır: uyku ve uyanıklık arasında. Bir düştten uzakta değil, anlamlı sözlerde biçimlenmeye başlayan bir yerde. Söz konusu olan hâlâ görünmek ve görünümlerdir ama ses kısa sürede bakışın, duyulur olanın ötesinde ya da berisinde büyüleyecektir. Görüntü içselleşir ve kılık değiştirir: görünmez ya tanınmazdır. Güzellik ve bilgelik dile egemen olmaya başlar. Hareket hâlâ bedene ve uzuvlara can verir, ama söze geçmiştir bile – çoğu zaman uzaktan etkileyerek. Tanrı vücut bulması içinde yaklaşmak zorunda olmaksızın etkili olan aracılık.

Ama burada henüz oyun bitmemiştir. Yeni bir tanrısallığın doğuşunun ilkbahar ve sabahı. İnsanların doğaüstüyle ilişkisinin, insanların kendi aralarındaki ilişkilerin görülmemiş bir düzenlenişi. Eylemlerde, sözcüklerde hâlâ yeni bir şafağın şaşkınlığının, beklenmedik bir ilkbaharın başlangıcının esintisi görülür. Hâlâ kesin, sağlam bir şey yoktur. Henüz tanımadığı ve de hatırlamadığı bir şeyi taklit etmeden, yeni bir esin alan insanın farklı biçimde hareket ettiği yerde bilicinin vücut bulma zamanı. Korkunun ve neşenin, ölümün ve yaşamın, koma ve yeniden doğuşun birbirine karıştığı bir durumda uyanık.

Apollon'da mucize, görünüşe göre yeninin eskiyi öldürmemesi, alacakaranlığın şafağın habercisi olmamasıdır. Başka bir dünyanın ortaya çıkması öncekinin sonu ya da yok olması olmayacaktı. Düş tanrısı ...

Yaşama acısını gizleme, sevinçler ve acılar ve kozmogolojik döngünün acımasız niteliği konusunda Apollon en yüce soyluluğu gösterir. Belli bir unutulma içinde biçim değiştiren tanrı. Düşüncele-

re dalmaya başlayarak. Yüce bir mutluluk gibi değişmez bir gerçeğe güven.

Apollon'la birlikte çılgın ya da sevili bir coşkudan felsefi bir coşkuya geçiş hazırlanır.

Aşkta şanssız. Babasının ne kadar çok âşığı olduysa onun o kadar az âşığı olduğu söylenir. Daha çok erkeklerin eşliğinde rastlanmıştır ona. Onlarla boy ölçüşürken, kendini onlarda görürken, kendisine onlarda hayran olurken. Onlar aracılığıyla sonsuzca çoğalırken. Görünüşlerin sonsuz açılışları ve kapanışları.

Ama koparılmış bir derinin içine nasıl girilir? Görüntüsü yakalanmış olana doğru nasıl dönülebilir? Sadece ışıktan meydana gelmişken nasıl karanlık içinde olunabilir? İhtişamınız içinde kaybolmuş ve yutulmuş olan şeye nasıl dokunulabilir? Meğer ki saf görünüş içinde kendi kendinize dokunmuş olmayasınız?

Babanın ve kardeşlerinden bazılarının dostu bu oğul-tanrı çoğu zaman âşıkların sadakatsizliğini çeker. Ve onun kendi yapısına göre, aynı biçimde karşılık vermiyorlar mı? Karanlık biçimde sahip olmak gibi bir şey üstüne kurulmuş olarak. Bu yetişkin pek fazla umursamaz onları! Sırf onlardan yeni büyüler edinebilmektir kendisini ilgilendiren. Asla açıkça boy ölçüşmez onlarla, onları heyecanlandırmaya kalkışmaz, ancak konuşur kendileriyle.

Nasıl yaşayacaktı zaten onlara? Onlar, onun için görünmez artık. Çok çıplak ya da çok kapalıdırlar. Sadece başka bir insan-tanrıya bağlılıklarıyla mı yaşadıklarını düşünür?

Apollon'un yazgısı kadınlardan ayırır onu. Onlar için bir yalnızlık dönemi başlar. İnsan-tanrının onlarla, düşlerini ya da güzellik yapıt-

larını yarattığı havaya dönüşmüş bedenleri aracılığıyla belli belirsiz kendisine sarıldığı yalnızlık.

Onlardan aldığı bu görünüm bolluğu içinde, sürekli çoğalan bu örtüler içinde soyutlanma yolundaki bir beden gözükür ve kaybolur. Apollon artık ancak ışık parçalarıyla ya da buz düşleriyle, ününün ihtişamının dokunduğu maddelerle ilişkiye girer. Belli belirsiz yaşamdan tek gösterisine geçen beden. Aşk ya da arzuya karşı duyarlı ya da gözenekli olmayan parlak yüzeylerde kapanıp açılarak. Kendiliğinden bir parlaklığı yoksa eğer?

Süresiz olarak, ötekinin doğurduğu görüntüler, çizgiler ya da düşlerden meydana geldiğinden, biçiminde ya da heykelinde yok edilemez bir maddeden oyulmuş bir kabuk gibi donmuş durur. Taşın değişmez çizgileri. Apollon'un ödünç aldığı her şeyi toplayan ve her tür dağılma eğilimini bütün kazanımlarının tekrar ötekine ya da ilkel orjiye geçmesini engelleyerek bir araya toplayan kılıf. Onları bir arada tutan. Ayrılmış. Dingin. Sonuçta yüce bir farklılık içinde.

Kendini tanımlamak ve doğrulamak için benzerine duyulan aşk ya da arzu kayıtsızca kendisini tutar ya da asılı kalır. Tutkusunu dizginleyerek, kendini dinler, kendine hayran olur. Benzerleri arasında da en büyük hayranlık ona duyulur.

Ve ciriti tutkuya yeğlemesi, gücünün sağlamlaşması için bir gereklilik değil midir? Daha egemen olması için dizginlenen güç? Gücü açığa çıkarmanın değil, biçimi içinde belirlemenin zamanıdır.

Bu tanrı ötekine akmaz, çabuk çoğalan bir doğurgan değildir, ama gücünü biçimleri mükemmelliğe ulaştırmaya harcar. Kendisi ve benzerleri arasında olup bitenler her zaman yüce bir hakemliğe ve kendi temposunu koruyabilmek için dansın gerekliliğine boyun eğmiştir.

Sarhoşluk artık saf bir doğanın orgazmına girme değil, her zaman taşan göksel bir mucizede sarhoş olmadır ve ritmin, müziğin aynı zamanda da bedenın titizce belirlenmiş hareketlerinde yeniden başlamasıdır. İlkel orji ve düşteki eğlence arasında biri aranır. Biricik olanda sınırsız coşku yoktur, ama herkesi öbür tarafa sürükleyen bir düş yaratımı vardır – herkesi ölümsüzlerin aşkında, kendi coşkularında kendinden geçirerek.

Herkesi bir araya getirmek: kral-tanrının sözü. Siteyi düzenlemek için gözdeleler ve mağlup düşmanlar arasında çatışma. Seçim hiyerarşisi. Apollon'un baştan çıkarmasıyla gizlenmiş radikal bir yeniden düzenleme.

Her yerde belli belirsiz süzölen. Yaşama acısını büyüleyen ve tesselli eden ortam. Herkes onu unutarak bedenine girer. Koruyucu bir astarla, tensel komünüyondan soyutlayan bir zırhla örtölü olarak. Babanın güneş çocukları, neredeyse gömölümüş bir atanın, boyun eğmiş aşık-anaların, karanlık ikiz kız kardeşlerin parlak çocukları.

Tek bir cinsiyet kendinde kendisiyle boy ölçüşür ve kendisini seyreder. Gerçek bir düello yapmayan yüce galip. Öteki daha az hatırlanır. Sadece esin perisi olarak. Ama çoğu zaman karanlığa bırakılmıştır. Gölgeye ya da yansıyan ay aşığına gömölümüştür. Meğer ki hayvanlar krallığına terk edilmiş olmasın: polis'ten dışlanmış baş edilemeyen vahşi doğa. Kimi zaman tanrılara adanmış ya da tüketilmiş.

Tek onuru mu? Konuşma yeteneğine sahip olan ışıktan erkek çocuklar ve kardeşler doğurmak. Ondandır doğmaları ve onunla daha güçlü bir parıltıyla parlamaları için kendi/onların yaşamı olan bu içeriği onlara ölçüyü kaçırmadan tekrar tekrar vermek. Kadınlar, bu ışık çocuklarının harelenmeleri için görölümeyetek bir yere konmuş, içeride

ve dışarda belli belirsiz açılmışlardır. Daha sonra bu ışığın soluk yansımaları olacaklardır.

Görüntüye sahip olmak için ikizler arasında ölümüne bir çatışma olmamıştır. En azından görünüşte olmamıştır. Biri,^ her türlü farkı yok ederek kendisinininkini artırır onunla; öteki daha sonra ona yönlendirilmiş, koruması için bırakılmış parlaklığın fazlalığını alacaktır. Kadın, şahane bir görüntünün negatifi, yaratılışının, damgasının bel-
leği olur. Onu gün ışığına çıkarmaya, dünyaya getirmeye her zaman hazır olarak. Ondan -gece yıldızı- öteki -ay- ışık almak zorundaymış gibi gözükse de.

Ama Apollon, ikiz kız kardeşine baskın çıkmak için kendi bedeninden uzaklaşır. Işık ve parıltı aşırılığı, sonuçta tayfın ya da taşın kölesi. Görkemli bir yalnızlık içinde. Yakında olduğunda bile uzaktan dokunarak.

Sesini duyurabilmek için söz gerekli olmuştur ona. Ve birçok yüz biçiminde ortaya çıktığından tanınması o kadar kolay olmamıştır. Yalnızca adı bilinse de çoğu zaman karıştırılmıştır. Ve ona bir beden verilmişse de madenidir bu beden. Başka bir biçimde kavranamaz. O gözükme tanrısı son derece kaçıcı, uçucu ve görünmezdir.

Aldığını verir. Babanın isteğine göre ölçer, dağıtır, ayırır, birleştirir. İşlemine yerine getirmek için gerekli olan şeyi saf doğadan alan aracı. Ama bu kaynak kendi kendini ele vermez, göstermez, o artık bu yeni düzende adlandırılmaz ve başvurulamazdır.

Bu tanrı dünyaya gelişinden korkulmasını ve hiçbir toprağın onu kabul etmek istememesini fazlasıyla hak ediyordu. Bütün erkekler ve dişiler arasında en ince katildir. Bir çırpıda yaralayabilir ve öldürebilir. Ve hatta hareket etmeden ve sessizce her şeyi, içeriden, dışarıdan

çoktan buz gibi olmuş bir ışıkla donatırdı. Doğuştan belli belirsiz felç ediciydi. Sözü'n saltanatını getirmek üzere doğal büyümenin ve gelişmenin ötesine atlayarak.

Yalnızca kadınlar mı fark edeceklerdi onu? Güzelliğine vurulan kadınlar hâlâ etten bir bedene sahip olana bırakacaklardı onu. Mucizelerinin kaynağını bilerek. Ve nemli sıcağı kibirli kuraklığına yegleyerek. Aşkı savaşa. Ölümlü yaşamı ölümsüzlerin yaşamına. Doğuştan sarhoşluğu yalnız coşkuyla ve kısa süre sonra da düşünceyle büyülenerek.

Apollon – aşkı ve arzuyu saran, farklı maddelerin tabakalarının üst üste gelmesiyle ya da havada yükselmeleri ve tasfiye edilmeleriyle gitgide ulaşılmaz hale getiren. Yalnızca ok ve kehanet sözleri en mahrem yerlere dokunabilir. Görünür bütün belirtileri aşarak. Tenin ötesine geçerek ya da ona ulaşamayarak. Tüm bedenlerin.

Öldüren alet için de aynı şey söz konusudur. Apollon ölümcül mücadelede vücut bulmayı anımsar. Hasmı yok etme stratejisini bilir. Ve herhangi bir strateji değildir bu. Zeus'un yıldırımı değildir artık. Sanatın yardımı olmaksızın yapılmış yine de kozmik bir niteliktir. Burada ölü bir ağaç gibi işlenmiş hammadde yalnızca okçunun gücüne boyun eğer. Cansız ve tehlikesiz bir alet olmuş olması insan-tanrının tasarısıydı.

Kehanete ilişkin *pathos* için de aynı şey söz konusudur. Doğal olgu olarak kalırken, yorum için sunulan bir işaret olarak gözükmez duyulara. Zeus'un oğlunun sözü ya da düşüncesi ancak dokunmayla ilişkisi tanımlanmamış bir içsellik içinde kavranabilir. Ruh kendini düzenler. "Tanrı" ve insanlar arasında tek algılanabilme yeri yapar kendini. En uzak yerin en yakın olduğu yer. Ama ne tür yakınlık?

Kâhin hâlâ araç olarak müziği kullanır. Gücün şoku bildirebilir onu. Işık onu gizler ve onda gizlenir, aynı zamanda Delphi tapınağı içinde ve altında da gizlenir. Hızlı hareket onu uyarır ve onu haber verir. Kısa sürede dilde bir araya getirilecek olan, ölümlülerin ürünü tüm özellikler. Tanrılardan mı alınmıştır bunlar? Kâhin Apollon'un mesajı bu olacaktır. Bundan böyle Tanrı yalnızca sözlerle gösterecektir kendisini. Ve insanlar arasındaki ilişkiler kısa sürede neredeyse yalnızca oradan geçecektir.

Sesin soluğunda hâlâ bedenden bir şey kalmış olacak mıdır? Buzdan ya da taştan bir bedenin içinde hapsedilmiş. Bireyleşmenin mezarına damgalanmış. Dikilmiş ve kendisini doğuran yerden iki kez ayrılmış. Hâlâ parlak ve çoktan soğumuş.

Bazen yalnızca söz hâlâ ayaklandırır ruhu. Gökyüzü ve yeryüzü tanrısallar ve ölümlüler arasında hareket ve komünyon yeri. İnsan kalbinin içinde, insanın insanla savaş dışında ilişki kurabileceği canlı bir toprak. Her halükarda babadan oğula ya da oğuldan babaya.

Sitenin ataerkil egemenliğe göre kuruluşuna yardımcı olan bir dinin gelişi. İnsanlar arasında uyumlu biçimde hiyerarşileşmiş bağlar. Saf doğalarına yabancılaşmış ve bir polis'in gerekliliklerine göre, tanrılarının işbirliğiyle bir araya gelmiş. Görünüşe göre bitmiş olan yalnız birinin yaşamı için birinin biri tarafından yok edilmesi. Babalar ve oğullar, kardeşler arasında da benzer bir zincir devreye giriyor. Her zaman açık bir zincir – modelin gücünü yok etmek için babanın taklit edilmesi geçerli olmayacaktır artık. Nitelikler paylaştırılıp, bitirilir. Oğul bütünü egemenliğini gökyüzüne bırakan bir soyağacı-

na göre babaya bağlıdır. Kardeşler özelliklerine göre ama dokunulmaz bir imparatorluğa saygı içinde değiş tokuş yaparlar.

Apollon Dionysos'u dışlamaz. Zeus'ta bütünlerler kendilerini, ama asla onun birliğini oluşturmazlar. Apollon kehanetin, ışığın, ölçünün, adaletin, sitenin örgütlenmesinin göksel kalıtını aktarır. Dionysos babasından yıldırımın aşırılığını kadınları sarhoşluk ve coşkuyla baştan çıkarmayı, suya düşkünlüğü, mülkiyetçi ve tahrip edici gececil tutku-yu almıştır.

İkisi –sahte ikizler çifti mi?– Zeus'un gücünün vücut bulmaları gibi birlikte var olmalıdırlar. Biri ötekinden güçlü olsa bile malların paylaşımı burada bitmez. Bütün artık kimseye ait olmayacaktır. Kardeş insanlara düşen, babanın niteliklerini kanlı mücadelelere girmekten paylaşımdır. Onun anasından ya da soyundaki analardan aldıklarını da.

Teogoni kozmogoniye taklit eder ve evreni yeniden her biri dünyanın bir paçasına egemen olan bölümlere ayırır. Bu da eksiksiz bir ittifak siyaseti gerektirir. İmtiyazlar ve haklar ortaya çıkar.

Örneğin Apollon ve Hermes arasında. Apollon ve Dionysos'un oluşturduğu çift gibi, Hermes kehanet tanrısının gizli ya da kapalı kalmasını istediklerini açığa çıkarır: sözün her zamanki karanlık, karmaşık, tehlikeli hatta yalancı ya da hırsız niteliği. Ve de yapısını gizleyebilme yeteneği. Hermes daha kötü niyetli ya da daha karanlık bir kopya gibi gözükür ve bu nitelikleriyle rekabetten doğan dağılma ve bölünmelerden kaçınmak amacıyla onunla uyum sağlamak önem kazanır. İki kardeş birbirini tamamlar. Doğumlarında da: Hermes küçük

ya da gayri meşru olacaktır. Ama meşru olan büyüğü, onun kendisinin bütün yeteneklerine ortak olmasını sağlar ama bu arada kendi yaratıcı gücünden de pek bir şey yitirmez: Zeus'un kâhini. O zaman Babanın gözde oğlu tarafından belirtilmiş isteklerinin aktarılması ve yerine getirilmesini sağlamak da Hermes'e düşer.

Hakikate gelince, o değiş tokuş ya da bölünmeye yabancıdır. Biri onu tutar, açığa çıkarır, duyurur. Korkunç bir küçümsemeye meydan veriyorsa eğer bunun sorumluluğu onu kabul edenlerin cahilliğinde ya da çılgınlığında aranmalıdır. Apollon insanları şaşırtabilir. Bu, sözünün değerini etkilemez. Serserilikler kâhinin her zaman kararsız biçimde yorumlanmasından kaynaklanır.

Tanrılar ve insanlar arasında alanlar belirlenir. Hiç değilse göğün yukarısı ve cehennem derinlikleri ve okyanusların çizdiği sınırlar arasında. Her unsuru genel yerinde bırakan kozmogonik bir üçleme içinde tutulmuş boyutlar. Geriye kökeni açısından en doğurgan olan ama yavaş yavaş ataerkil egemenliğin mimarisi altında unutulmuş dördüncü unsur dünya atası kalıyor. Bu cinayet her zaman, çözülmesi ve sıralamaya sokulması gereken çelişkilerde, az çok iyi benzerlerin ikizliğinde yeniden ortaya çıkar.

Karşıt güçler arasındaki bu zıtlıklar, imtiyazlar, bağılıklar insanlar-tanrılar arasındaki çiftleşmelerde sürekli yeniden ortaya çıkarlar. Gece hüküm süren, Apollon'un tatlı mantığı ve güzel görünümü altında gizlediği ikiz kız kardeşiyle olan ölümüne rekabetidir. Atalar, analar hatta bazen âşıklarla kavgalar olur. Kız-erkek kardeş çifti ayrılmamış olarak kalırlar. *Mimesis*'in hakikatin karanlığında gizlenmiş en derin katmanı mı? Yunanlıların en eksiksiz yaratımı herkesin gözünde

taklit gibi yararlandığı şeye, dişi öteki karşısında savunma ve saldırı aracı damgasını vuracak mıydı? Zeus kız ve erkek doğurarak anne oluyorsa, Apollon niteliklerini gizlice erkeksi bir görünüm altında yeniden oluşturarak kız kardeş olur.

Tanrı-insanları da arkaik güçlerden kendilerini böyle mi koruyacaklardı: Zeus ana, Apollon kız kardeş, Dionysos aşık taklidi yaparak mı? Erkek düzeninin gücünü sağlamlaştırarak ve koruyarak. Bunu bütün evrene yayarak.

Anacıl-dişil rolünü taklit etmek, onu/kendini, krallık egemenliği kurma stratejisinde bir öteki gibi gizlemekle eş anlamlıdır. Onları yem gibi görmek isteyen erkeklerin ya da dişilerin yanlarına yanaşmadığı tanrı-insanlar dişi güçlere adanmış aşk ya da arzuyu kendilerine çekerler ve aslında kadınlara daha yakın olduklarından korku ya da tiksinti uyandırmadan insanlara, özellikle kadınlara yaklaşıp onları baştan çıkartabilirler.

Doğaya karıştığından babası tarafından yutulmaktan kurtulan tanrısız oğul bütün dişi tanrıçaların ilgisi çeker ve biraz onlara benzediğinden gizlice kendinde eritir onları. Kozmik bir güç gibi -ışık- ortaya çıkması ya da doğadan müzikal uyumunu alması yeterlidir; ya da sanat onu taşa hareketsiz kılmadığı sürece bedenini güzellikle örtmesi, gizlemesi, giydirmesi; ve gene ve özellikle kendi ikizi tarafından doğurulması.

Koruyan ve çeken bu taklit oyununda üçüncü unsur kimi zaman doğa-ana, kimi zaman da kız kardeş-kadındır. Onlarda gizlenerek, onlarla özdeşleşerek onları kendisiyle özdeşleştirerek onlar olur ve onlar da o olurlar. Biri ve öteki arasındaki farkın tek bir krallığın gel-

mesi için kaybolduğu değişim – yaşama acısının uzağına götüren bir düşte. Yeryüzü ve gökyüzü, gökyüzü ve yeryüzü arasında kanat açarak ama yeraltı uçurumlarını ya da deniz uçurumlarında gizlenmeyi unutup. Tümüyle yeryüzüne yayılarak ya da suların üstünde kayarak, biçimlerin kaybolduğu ya da belirsizleştiği karanlık ve ıslak dipsiz derinliklere dönmeden. Korunan ve herkesi oluşturulmuş yapıları içinde tutan sınırlar, kenarlar. İçlerinde, kendi bedenindeki sertlik hiçbir zaman etkilenmeden hareket edebileceği bir düş, müzikal ritim, polemik, tanrısal esin, söz edinerek. Biçim sürekli ve değişmez olarak kalabilir. Bu tarafta ya da ötesinde bir görünüm fazlalığı sayesinde sabit kalabilir.

Ötekinden derinlikleri alınır ve bundan böyle yeryüzü ve gökyüzü arasında uzanacak güzellik üretilir. Apollon tarafından oluşturulmuş bir coşku. Kadının iki kez doğurduğu tanrı-insan. Ve bir daha rahmin kaosuna düşmeyen. Sürekli ayakta kalarak. Kusuru olmayan bir gücün simgesi.

Zeus'un yıldırım oğlu Dionysos aracılığı dışında artık rastgele çakmaz. Apollon söz konusu olduğunda yıldırım, gecenin aşırılığıyla gündüzün aşırılığı arasında parlamaya devam eden düzenli bir ışıktaki gözükür-gözükmez. Bir kantarın çok yüksek ve çok alçak, çok yakıcı ve çok soğuk, çok büyük ve çok küçük arasındaki topuzu gibi insanın –yeryüzü ve gökyüzü arasında dikilen– ideal gücünü anlatır. Ölümsüzlüğün seyrinde hareketsiz kalmış ölümlü.

Yaşamın mümkün olabilmesi için – Apollon, düş tanrısı. Tüm plastik biçimlerin deposu, dünyevi zayıflığı tedavi eden parlaklık, Olymposlu bakışın ufkunu açan kehanet. Güneş, ama yine de dingin. Belki de çekiciliğini asla yitirmeksizin tutkulu. Her zaman güzel bir

görünüm içinde tutulmuş heyecan. Her zaman biçim değiştirmiş. Tüm acıların ötesinde hayatta kalma arzusu. Sağlığı taklit eden bir sanatın sanatlı bir biçimde gizlenmesi. Doğanın esinlediği tiksinti kadar güçlü mucize. Sarsıcı bir biçimde ortaya çıkan yaşamın dehşetine karşılık veren hayal içinde boğulmaya çağrı.

Apollon insanı derin düşüncelere dalmaya kandırır. Buyurucu olmadan ve eleştirmeden. Çeken ve yücelik içinde tutan ışık ve ayna oyunu. Güneşin ortaya çıkardığı çirkinlikleri ve çelişkileri coşkulu bir görünüm içinde saf dışı ederek. Büyüleyen bir görünümle sürekli bir teslimiyet gerekliliği. Ölümsüz bir coşku içinde uyandırarak ve kendinden geçirerek.

Doğal görünüm, görüntüsünü bir öbür taraf sürekliliği içinde sanatkar bir biçimde donmuş halde bulur. Tanrının bedeninin bütünlüğü içinde oluşturulduğu soylu güzellik güvence ve koz olacaktır. Hâlâ algılayamayan ya da göksel bir ışıltının sarhoşluğu içinde duramayan gözler için dinlenme. Bütün görünüşleri önceleyen bir görünüşü –ihtişamın kendisini– göremeyecek kadar, alışılmış hissetme biçiminin esirleri. İnsan için, bu görünüşe hayran olabilmek bir beden biçimine girmesiyle mümkün olacaktır. Ölçüsü bu olacaktır: bir biçimin sınırları.

Ve aşkın sürüklediği unutmaya ya da aşırı çılgınlık olmadan kendi kendini tanıma. Yani onun için Apollon – birilerini ötekilerden ayıran, bölen, kesen tanrı. Birinin ve ötekinin sınırlarını biçimlendirir. Ve güçlerinden edinilmiş bir ritime göre övgüde bulunur onlara. Daha fazla değil.

çarmıha gerilen

son Hıristiyanlara mektup

İnsan'ın oğlu Yahudiye'de Beytüllahm'da yıkık dökük bir ahırda doğuyor. Ruhülkudüs tarafından hamile bırakılmış yetişkin bir baki-re dünyaya getirmiştir onu. Dölleyicisiz doğmuş. Meryem'de kelim vücut oldu. Tanrı aramıza geldi.

Bu gizemli gebelik, önce bedeninde bu işin gerçekleşmiş olduğu kadının reddine neden olur. Ardından, bu mucize olayla dünyaya gelen çocuk doğar doğmaz kral tarafından yok edilmek istenir. İşin içine melekler ve düşler karışmasa, can bulamaz ya da uzun süre hayatta kalamazdı. Ve Kelamın oğlu ancak çarmıha gerilip öldükten sonra şan ve şöhrat kazanacaktır.

Bu hikâyeyi nasıl açıklamak gerekir? Bir kutsal kitap hikâyesi mi? Tanrı ve insanlar arasında ilişkilerin yeni bir biçimi mi? Hıristiyan çağına egemen olan İsa simgesi mi?

“Kelam vücut oldu, aramıza yerleşti ve biz onun şan ve şöhratini, babasından aldığı iyilik ve ışıkla biricik oğul olmanın getirdiği şan ve şöhrati seyre daldık.” (Yuhanna, 14).

Kelam vücut oldu – bu ötekilerden ve evrenin bütününden ebediyen ayrılmış bir beden olmuş anlamına mı gelir? Ve bütünle ve tek olanla ancak kendini Babaya kurban ederek mi birleşecektir? Bireyin Tanrının birliğiyle yeniden bütünleşmesi için gerekli kurban olayı mı?

Apollon'dan sonra İsa'nın gelişi, korkusuz bir yaşam hayalini ortadan kaldırmaktadır. İnsanın yüreğindeki yarayı yenidendeşerek. Krallığa ulaşmak için tutku ve ölümü olası bir kurtuluş gibi kabul ederek.

O zaman İsa yaşama acısını aşmak için yeni bir yol gösterir. Dionysos'un sürüklediği kozmik kaynaşma sarhoşluğunun yerine Babanın onuruna katılma yoluyla dirilmeyi bekleme olayını koyar. Zeus'un biraz inatçı oğlu Dionysos şarkı söyler, dans eder, her şeyi, herkesi, dişileri ve erkekleri ilkel bir doğa-anaya dönüş orjisine çeker. Apollon tanrılarının Tanrısının kehanetiyle büyüler; insanları ilk sarhoşluktan kurtararak, onları sınırsız taşmaları dizginleyen, doğayla ilişkinin sonsuzluğuna gerilemeyi engelleyen başka bir aydınlığa, başka bir uyuma, başka bir ritime taşır; gelişini doğayı taklit eden düşlerle maskeleyerek, böylelikle her şeyle ve herkesle arasındaki mesafeyi sürdürerek, herkesi duruşunun güzelliğinde, uygun bedenin görünüşünde sarar.

İsa bu mezarın duvarlarını yeniden açacaktır. Yerin derinliklerine doğru değil, Cennetin uçurumlarına doğru, ana tutkusuyla ya da ana tutkusu için değil, Babanın Kelamıyla özdeşleşmek için. Bedensel doğumuna özlem duyınadan Babadan Babaya gidecektir. Sonu kendisine bağlayan, başlangıçsız, Yaşam ve Yaşam arasında köprü. Gökyüzünden gelip tekrar gökyüzüne çıkarak. Yeryüzüyle, bu dünyayla ilişki kuruyormuş gibi gözüken ama basit canlılarla –ölülerle– artık keyifli bir ilişki kurmayan birliktelik ya da anlaşma gibi. Babadan gelir. Babaya özlem duyar. Hiç boşluk bırakmadan Babaya doğru yürür. Yalnızca Babanın kendisini terk etmesinden korkar. Değişmek, yeniden dünyaya gelmek, göğe yükselmek için izlenecek yolu göstererek – Ba-

banın Kelamı olmak ve acıları ve çarmıha gerilmeyi vücut bulmadan sonsuz yaşama geçişler gibi kabul ederek.

Bu yorum çoğu zaman kabul görmüştür ve genel olarak günah ve kurtuluş değerleri Hristiyan ahlakının temelini oluşturur. Bu Hristiyanlık modeli doğa ve Tanrı, beden ve Kelam, Tanrı kelamı ve cisim arasındaki insanın durumunun tarihsel bir evresini verir. İnsanın kendisi Babanın iradesine ölçüsüz bir sadakat içinde olduğu an, ilk anaya, kız kardeşe, aşığa olan ilgi büyüleyici yansımalar olarak bile kaybolur.

Kadınlar misyonerlerin yolunda bulunmadığı için değil. Burada yalnızca bakireler ya da tövbe etmiş günahkârlar olarak yer aldıklarından. Apollon'un annesinden daha hoş ve itaatkâr dişiler, Tanrının kelamını dinliyorlar ve bu içlerinin neşeyle dolması için yeterli oluyor. Kulaktan başka bir şey değiller mi? Ona doğru uzanabilmek için biraz ağız ve göz, biraz el ve ayak. Onlar Onu arıyorlar. O aramıyor onları. Arada sırada fark ediyorsa da onları, bu ne ihtiyaçtan ne gereklilikten, sadece iyi niyetten. Buluşmalarında bazı uğursuz belirtiler taşıyan itiraflar ya da açıklamalar dışında cinsiyet neredeyse hiç söz konusu değildir. Dinler ama onlarla birlikte düğüne katılmaz, her zaman göksel Babasına bağlıdır. En iyi olasılık, tensel alışverişin gerçekleştiğini bilmezden gelen ya da ölümden sonraki bir zamana erteleyen simgesel birliği paylaşır.

Gelenekle teslim edilen İsa budur. Çarmıhtakinin yarasını yücelten gelenek. Tanrının oğlunun bedeninde, kadınlarda doğal olarak açılmış yerin yara biçiminde yeniden ortaya çıkması. Aynı zamanda onda ve onun için mi? Unutulan, gizlenen, gömülen, önceden var

olan bir şeyin çoğalması Tanrıya dönüşü simgeleyerek simgesel biçimde yeniden doğar. İsa üstüne alacak, taklit mi edecekti? Bedeni sürekli aşırılığa sürükleyen yaratığı, bu yaratığı, dışıyı yeniden öbür tarafa geçirmek amacıyla. Onda bedenın sınırlarını aşan ve sonsuzluğa geçen eşik, ötekinde sonsuzluğa geçiş belirtisi ağır ama kansız bir kırık olur. Onun bir yaşam ve zevk uçurumu olarak sunduğu şey, cehennemın ağızı gibi kapanır. Onu oraya götürmeyi bilen için, tüketmez aşktan gizledikleri Gökyüzündeki Tanrıda yansır. O, kapalı dudaklar, el değmemiş küçük kulübe kimi zaman Tanrının bir çocuğu biçiminde dünyaya getirmek zorunda olduğu bir sözün yararını görür. Kelamla vücut arasında uzlaştırmacı olarak birini onunla ötekine geçirecektir. Sadece sadakatle Babanın isteğini alan ve yeniden üreten bir toplanma yeri. Sadece kendisiyle doğurmak zorunda olsa da artık karnında kendini tüketmeyen zevk.

Ama “evet” der demez, en küçük bir kehanet ve de haber olmaksızın o da “çarmıha gerilir.” “Oğlu” bu yazıyla karşılaşmadan önce ve de sonra.

Kelamın vücut bulmasına, ölmesine ve dirilmesine katılımı böyle olacaktı. Toprak anaya ve onun cinsel bedenine ait olduğu için yas taşır. Kendi yaşamının haçı, içinde kendi tutkusunun gözüken oluşumunun kök saldığı dudaklarının iki kez kapanması.

Ötekinin basit bir aracı olmak üzere halesinde öldüğü için her zaman canlı kalarak bakireye, sevdiğinin bir tür taklidi simgeyle işlediği cinayet denk düşer. Onun can verdiği canlı bedeninde kurban edilecek Krallığın soylu biçim değişikliğine ulaşmalıdır. Yaşam ikinci kez kendini gerçek yaşam –Yaşam– gibi kabul ettiren ölümdede ters yüz olur.

İkinci kez. Ama birincisi fark edilmez. Görünüşe göre ikincisinin tuhaf sonuçlu koşulu olarak unutulur. Akılda kalan Meryem'in fark edilen gebeliğinin aracından başka bir şey olmayan İsa'ya özgü biçimdir. Bu müdahalenin "nasıl olduğu" pek az sorgulanır. Kendisinde yinelenen, gizli kalan şeyi nede yaşamıştır? Bir inancın dogmatik gerekliliği gibi yeniden ortaya çıkarak mı? Çarmıha gerilmenin göğe yükselmenin bir yankısı olması –aynı anda ortaya çıkan– Hristiyan toplumunu pek fazla ilgilendirmez. Bir yazıyı yüceltir, yazının girişinde ya da modelinin kuruluşunda açığa çıkardığı ve gizlediği ön oluşuma fazla dikkat etmez.

Bu yüzden simgesinin gücü bugün hâlâ karanlık değil midir? Meryem'le İsa'yı birleştiren bağ neredeyse gizeminin tersiyle yüceltilmiş değil midir? Onun olduğu tarihsel oluşumu ortaya çıkaran ilk kişi olduğu için Kurtarıcı'nın "annesi" olmuş olabilir mi? Ya da olacağı. Göğe yükselmenin ve çarmıha gerilmenin iki anı aslında her zaman birleşmiştir. Kaldı ki bu bakire her zaman, tartışmasız ürünü olduğu dişi öteki gibi Tanrı'nın oğlu şeklinde adlandırılanın safında yer alır. Bu babasız insanı doğuran matriks görünmez. Dudaklarının çakılı olduğu haç açığa çıkmamıştır. Onu yüreğine gömmüştür ve din olmadan da yaşayan sessiz bir hüznün gibi gizlice taşır.

Ama onun "evet"i Hristiyan kültürünü destekler. O olmadan var olamaz. Ve eğer bu *fiat* niteliği incelenirse Hristiyanlığın yüzyıllara dayanan temelini yeniden değerlendirilmesi gerekir belki de. Çünkü geleneksel yoruma göre onun "evet"i aynı zamanda bir "hayır"dır: kendi yaşamına hayır. Gebeliğine, doğumuna, büyümesine, üremesine, çoğalmasına hayır. Babanın Kelamı dışında her şeye hayır.

Aşklarından ya da arzularından geriye kalan yalnızca sabır, yumu-

şaklık, şefkat ve yeri geldiğinde “oğlu”nun kulağına fısıldadığı tutkudur. Vücut bulmanın kimi özelliklerini ve gerekliliklerini, acılarını ve neşelerini ona anımsatarak mı? Gerisi için önünden gittiğini izler. Ondandır ona aktardığı Kelamı alır. Onda eserini –tanrısal varlığa can vermek– seyreder. Söylentiye göre ancak ölü halde kucığına almıştır onu. O, yaşamı boyunca orada ama uzaktadır. Ve hiçbir insan eşlik etmez ona: tanımaz böyle bir insan o. Çiftleşme dışlanmıştır bu aşk dininden. Tek düğünleri ağızdan kulağına, kimi zaman bakıştan görünmez olana açılmış, her zaman simgesel aracılıklarla kutlanarak. Manevi birleşmeler. *Theorein* ile ya da *theorein*de kutsanmış olanlara benzeyen.

Bildirinin özgünlüğü nedir? Genel olarak gizlenen şeyin ortaya çıkması mı? Vücut olan Kelama denk düşen *pathein* modeli mi? Bakire ana ve Babanın biricik oğlu arasındaki tutkunun mucizeleri mi? Ölümü gösterişli olan tek kişi mi? Can verdiği güçte biçim değiştirmiş ve yücelmiş tek kişi mi? Gerçeğin kendisini gösterdiği tek kişi, garantisi olacağı düzenin kuruluşu, ilk litürjik eylemler, büyü ...

Ama ikisinden birinin her zaman gölgede kaldığı bu çift öteki bir çoğunu da anımsatır ya da haber verir. Özelliği popüler bir şöhrete indirgenebilir mi? Bütün erkekler ve dişiler kabullenebilir mi bunu? Belki.

Et incarnatus est bundan böyle kendini her yerde gösteren bir paradigmanın açığa çıkması anlamına gelecektir. Ve tarihin bir döneminin kendisini yayma ihtiyacı duymuş olmasına. Trajedisi mükemmelleşinceye kadar üretmek mi? Nasıralı İsa'nın yaşamı Batının son büyük oluşturunca trajedisi gibi okunabilirdi. Bugüne kadar hiçbir öteki pate-

tik gücünü aşamayacaktı. Hiçbir tiyatroyarı ortamda oynanmadığından da daha az yorumlanabilir özellikler taşır. Yeri, zamanı, kişileri aynen yaşamdaki gibidir. Bu temsili ne mekân, ne zaman ne oyuncular, ne de yazar olduğu gibi isterler. Yapıt yoktur görünüşte. Sadece gökyüzüyle yeryüzü güçleri, Tanrı ve yer, Gerçek ve yalan, İyilik ve kötülük, Tanrı ve idolleri, tanrısal ve insani doğa, Yaşam ve ölümcül başıboşluğu ... ve dünyayı öldürmeye devam eden bütün karşıt çiftler arasında bir oyundur. Kelamın şan ve şöhreti için mi? Varsayılan, nitelik verilen, ya da değer verilen tek imza Babanın imzası olduğundan.

V

Dolayısıyla onun^v yapıtı: göğü ve yeri yaratan Kelam. Ve "Oğul"da doğan. Ama Kelamın ebediyen biricik olmuş olduğu, gene öyle olduğu ve ilerde de öyle olacağı nereden ve kiminle kanıtlanabilir? Evrende aşkın, dünyada kendinden geçmiş, bütün devirlerde sürüp giden mi? Kültür ve dil dönüşümlerinin ötesinde mi? Kuşkusuz bir halkın sözü, ama evrensel olmak isteyen bir halkın. Hangi vücut bulma ve tanrısal olanla ilişki yaşamdan bu şekilde kaybolabilir? Sonsuza kadar aynı kalan bir dile mi bağımlıdır? Bir kez açıklanmış bu dilin şifresini yalnızca yazıcıları, çevirmenleri, yorumcuları ya da din adamları çözebileceklerinden. Yasa oluşturan bir metinde ebediyen donmuş bir geleneğin tek ciddi yorumcuları.

"Tanrının ölümü," yazının anlamını böyle askıya alanlara verilmiş bir koz ya da ayrıcalık anlamına gelmez mi o halde? Yaşamı, yaşamın izinden başka bir şey olmayan şeyde durduranlara? Halkların varlığını felç eden ölüm avcılarına? Farklılığı keşfedecek güce sahip olama-

dıklarından belli belirsiz hep aynı şeyi yineleyenlere?

Et incarnatus est. Bu gelişin sadece tek bir anlamı mı vardır, beden-
nin Kelama kurtarıcı bir boyun eğişi gibi mi anlaşılmalıdır? Ya da
onun ötekine sadakati gibi mi? Kelamın bir bedene girişi her zaman
bu bedenın bir söze girişini hatırlattığından ya da buna çağrı yaptı-
ğından. Mezarlardan çıkış. Şimdi burada bir öteye giriş. Ceset-beden-
leri değiştiren –ölümlerinin duvarlarından çıkararak– bir söyleyişe ge-
çiş. Kendi sınırlarını ötekinin bedeniyle buluşma içinde aşarak. Konu-
şursa, canlı olarak. O da tanrısal olanı cisimleştirir.

Et incarnatus est beden ve söz arasında yeni bir ilişkiyi ortaya çı-
karmaktadır. Bedenleri tutkularından artık ifadeyle –eylemle ya da
sözle– ayırmayan bir dokunma duyusuna yaklaşım. İçinde insansal ve
tanrısal olanın birleştiği bağlar.

Ve sadece bir halkın İsa'nın ikinci gelişinde yinelenmesini bekledi-
ği bir "Müjde"nin çevresinde bir araya gelmesi değil. Peygamberini
ya da peygamberlerini anlayamıyor mu? Bir vasiyetnameyle aktarılan
işaretlere karşı fazlasıyla dikkatli. Yazının Gerçeğini haykırarak ya da
tanıtlayarak. Metnin öngördüğü ritleri uygulayarak. Peygamberin ge-
tirdiği hareketleri taklit ederek. Her biri Baba'nın hoşuna gitmek için
O'nun gibi olmaya gayret ederek. Tanrıda yeniden dünyaya gelmek
için O olmak. Herkes O'nun ve herkesin benzeri – mistik bir bedende
mi bir araya gelmiş? Aşırılık mı yoksa etnil komünyonunun yerini
alma mı? Burada paylaşılmanın dağılması mı? Ya da yapılan değiş-
tokuştan doğan fazlalığın "Tanrı"ya sunulması mı? Sürgündeki bir
halka yardım eylemi mi? Ya da anında gerçekleşemeyecek olana ekle-
nen gücün yansıdığı yer mi? İkisi mi? Bu durumda kendini "Tanrı"
gibi gösterenin yasaklayacak hiçbir şeyi yoktur. Halkı ne kadar çok
yaşarsa "O" da o kadar yaşar. Ve şan ve şöhretinin tek öğüdü yaşamın

gelişmesidir.

Farklı biçimde anlaşılabilen şey. En küçük bitkisel embriyonun fetişist ya da büyülu saygısı. Dionysos'la birlikte yoldan çıkacak olan kozmik sarhoşluğun izi gibi değil. Bu biyolojik tohum anaya duyulan taşkın bir sevgiye tanıklık etmez, onda bulunmayan kıymetli babalık tohumu karşısında büyülenmenin belirtisidir. Âşık-ana bu erkek cinsiyet kromozomlarını, kendisine atılan bu bedelsiz *logos spermatikos*'u onurlandırmak için sessizce acı çekebilir hatta ölebilir, acı çekmeli ve hatta ölmelidir.

Yaşama karşı bu tür bir saygıyı hangi Gerçek onaylar? Yoksa gebelik ve doğurmanın değerini bilenlerin, bedeninin cezalandırılması, baştan çıkarılması ya da meşru tecavüzü üstünde çalışan patriklerin gücü mü? Yaşamın gelişmesinin, bedenlerin sözde ve sözleriyle değişmesi, yeniden doğması anlamına gelebilmesinin gizli ya da sansür edilmiş mesaj olabilmesi. İsa simgesinin parçalanmış beden olmaya çağrı gibi anlaşılabilmesinin hâlâ utanç olması. Çoğalmanın sadece "Baba"ya çocuklar yapma değil de, bedensel bütünleşmenin güzelliği içinde yaratılmak ve çoğalmak demek olması nasıl bir hakarettir! "Tanrı"nın, gerçek döllemenin burada ya da öte de, aşkıta doğması, bu yorum Mesih'in din adamları için hâlâ anlaşılmaz ya da ulaştırılamaz gibi gözüküyor.

Kim yaşamı ya da bedeni büyük bir şey gibi görmez? O halde "aşmak." Onları aşmak ya da duygularına bırakmak. Vaaz vermeyen, emretmeyen ama vücut bulma etkinliğini yönlendiren tanrısal olanın izlerini aramak. Yeniden yaşayan bir halk olmak için tapınakları boş bırakmak. Cinsel birleşmeyi, onu bozan yasaklardan kurtarmak. Hristiyanları haçlarına bırakmak! Eğer istedikleri, tutku amacıyla

acının cehennemi çevrimiyse, mucizeler yaratan kurtarıcıların gelmesi için yaralar açmak ya da yaraları tedavi etmekse, yeniden doğmaya inanmak için bedenleri alçaltmaksa, evet, onları “oyunlar”ına bırakmak. Ve başka bir dönem açmak. “Tanrı”nın saltanatını yeniden değerlendirecek.

Et incarnus est, crucifixus’u öngörür mü? Yoksa olayın yerine olgu mu geçmiştir? Olumsuzlama mı olumlama mı? Ölüm mü yaşam mı? Yalnız kalmış tutku, vücut bulmada paylaşma ve tanrısal doğurmaya çağrı mı?

Bu bakire ananın işlevinin çözümlenmesine doğru bir işaret veren. Baba ve oğuldan daha eski ve daha yakın. Yüzyıllar içinde hayatta kalmış. Sonunda bir yaş verilmesi gereken. Bir tarih ve doğum yeri. Bir gebelik, bir doğurma, bir çocukluk, bir yetişkinlik, bir olgunluk, bir ölüm. Bir yaşam. Onu sessiz “evet”inden kurtararak. Ona söz vererek mi?

“Meryem”in tanrısal bir görünüş olarak kabul edildiği ve beklendiği bir “Göğe yükselme,” bir “küçük perhiz dönemi,” bir “Noel,” ne zaman? Anlamsız sözler mi? Kısmen. Ama ... Hristiyanlığa göre Tanrı sadece Uzakta bulunur, Babayla ilişki ancak uzakta ve ayrılığı kabulle gerçekleşir. Tanrı – sadece ölüm ve yeniden doğuşla kavuşulan Farklı.

Ve eğer Meryem için tanrısal olan sadece yakında ortaya çıkıyorsa? Orada adlandırılmaz olarak duran çok yakın. Hiç demek olmayan. Ama önceden var olan tüm benzerliklere yabancı bir gerçekliğin gelişi. Her türlü belli yakınlıktan da ha gizemli bir yerle olan ilişki.

Kendi içlerine kapanmış tüm bedenlerin beri ya da öte tarafındaki coşku. Yaralamadan dokunulan, doğurtulan etin en derin yerleri.

Hâlâ açıklanması gereken tanrısallık. Hiçbir zaman dile getirilemeyen anlamına gelmeyen. Ama kendini gösterirken her zaman düşünülmüş. Dünyaya gelişinde asla beklenmemiş ya da bilinmemiş. Vücut bulması. Bireyleşmenin sınırlarını aşan – ve yarasız ve uçurumsuz. İnsanın kendini yarattığı ve dayattığı düşünce dışında. Ne biricik bir kozmik canlının barınacağı ne de kadının sonsuz coşkusunun Babayı iradesinden ya da Tanrısından yoksun bırakan Ruhülkudüs'ten hamile kalan bir bakire-ana düşlediğinde.

Ama Ruhülkudüs'ten anlamamız gereken nedir? Meryem'in meleğin mesajından anladığı nedir? Sadece Baba'nın Kelamı mı? Ya da kendisini taşıyan evrene, her zaman ve hâlâ kültürden yoksun olan bir gökyüzü ve bir yeryüzüne karşı dikkatli midir? Ve kelamın beri tarafında ya da öbür tarafında ondan doğumu olası kılanlar. Kelamın beslendiği ve açıldığı bir doğayla aynı tözden ana-kadın. Bir cinsiyete sahip olan bedeni bulunduğu yerden asla ayrılmadan. Onu anlaşılmaz kılan biçimlerin ya da adların kendilerini dayatmaları dışında asla kendi içine kapanmamış olan. Sürekli, içinde durduğu ve onu içine alan, barındırdığı kozmosla birlikte. Açıklanması beklenenin tohumunun atılabileceği, büyüyebileceği ve dünyaya gelebileceği çocukluk beşiği. Gene kelimadan mı cisimleşecektir?

Onun için tanrısal olan bir başlangıcın ortaya çıkmasıyla yetinir. Her yerde var olma bir insana ait olmadığından. Tüm yasa metninin düğümlerinde, Kilise kurumlarının, örgütünün ağlarında ortaya çıkan. Onu en canlı esininin köklerinden koparanlar. Ona dinsel sahne-

de bir yer vererek. Tanrısal bir kaynak olarak değil, pasif-algılayıcı bir oyuncu olarak. Saptanabilir tüm biçimlerin ötesinde kelimeler olmuş vücut. Ruhülkudüs mü?

Meryem'in bildirisini kim dinliyor? Taşıdığı anıyı ya da umudu? Onun aracılığıyla belli bir Tanrının konuştukları mı? Ondan geçen tanrısallığa kavuşma mı? Baba'nın arzu edilmiş, saygılı kızı, o kadar. Aşk taşkınlıkları için bir kapı mı? Tutkulu gösterilerin hafifliğinde tanrısalla olan ilişkisini, Kelamın vücut olması için doğal olarak vermiş olduğu bir beden ve bir kanın kendilerini adadıkları ayinlere katılmış olmayı inkâr etmek hatta aşağılamak zorunda kalmak. Yokluktan koruyan, kayboluşu kutsallaştıran, özlem ya da bekleyişi düzenleyen ritler. Neden? Ya da kimden? İsa'nın gelmiş olması dışında hâlâ hangi gelişimi umut ediyorlar? Tanrı insan için tutkusuz bir onur mu?

Tanrısal olanın dönüşünün ufku ondan hangi yası saklıyor? Ve onu paylaşmadığı bir Tanrının kutsanmasına davet etmek şeytanlık yapmaya davet etmek değil midir? Bir benzerinde olası bir birliği taklit ederek, kendisinin olmayan bir aşkı ya da arzuyu çoğaltarak aslında oğulu Baba'sından ayırır. Taklidi izleri yayar ve karıştırır. "Yolu, gerçeği ve yaşamı" başıboşluğa ya da cehennem labirentlerine sürükler.

"Meryem," bu oyunda çözümlenir ya da çözümlenmez. Gökyüzünün ya da cehennemin, yaşamın ya da ölümün taşıyıcısıdır. Her ikisinin mi? Nasıl anlamak gerekiyor bunu? Acının vaizlerinin onu anlayabilecek kulakları var mıdır?

Kurtuluş tarihinin bu mitsel başlangıcına mı gönderiyorlar onu?

Bir Havva'nın baştan çıkardığı bir Adem'in ilk günahına mı? Bir kadın erkeğin Tanrı'sından ayrılmasının kökeninde yatar. Kült adamış mıdır? "İlk günah," insani ve tanrısal olanı birbirlerinden ayırma değil midir? Tanrıyı belirgin ve aşkın bir özellik içinde oluşturmak. "Yeryüzü cenneti"nden çıkış Tanrıyı o haliyle tanıma isteğine denk düştüğünden. Onu "duyulur-ötesi" bir gerçeklik gibi üretme arzusuna mı? Tanrı – Farklı mı? Başlangıçta kötülüğün geldiği yer. Bir kadının erkeği sürükleyeceği vücut bulmaya karşı günah mı? Havva geldiği yeri kendini Tanrı gibi keşfetmeye sürükleyecektir.

Yeryüzü cenneti miti, onun^v kendi değişkesinde yaşamın "tanrıda" varoluşunun anısını yorumlamak gibi değil midir? Erkek ve kadın göğü ve yeri paylaşarak "tanrı"daydılar. Doğanın kucagında. Çıplak durdukları bahçe dışında bir barınağa gereksinim duymaksızın. Nedenini kestiremedikleri bir arzuyu belli belirsiz yaşayarak. Onlarla karşılaşmayan bir tanrısallığı algılayarak mı? Hatta ondan ayrılmayarak. Kendisini gözünün önüne getirmeden, yargılamadan – içinde yer alarak. Tanrı o zaman insanların ne önünde ne de üstünde bulunuyordu. Tanrı onlarda, onlar Tanrıdaydılar. Bu "onlar"? Bir erkek ve bir kadın, "ilksel" bir çift. Düşüş, günah ya da sürgün denmeden önce. "Dışarı" – tanrı, yeryüzü cenneti, erkek ve kadın, kadın ve erkek arasındaki ilişki.

Sürgün nasıl geliyor? "Tanrının benzeri olma" biçimiyle. Tanrının yinelenecek, taklit edilecek model olarak konumu. Dolayısıyla kendi dışında konumlanmış. Kötülük, günah, acı, kurtuluş Tanrının yeryüzü-ötesi ideal bir özellik, dünya-ötesi bir özellik gibi oluşmasıyla ortaya çıkmazlar mı? Tanrısal olanın Baba-Tanrı gibi üretilme-

siyle? Tanrısal olan insani olanda en güçlü çekim merkezi gibi durdukça –mite göre erkekle kadının ortasında, aralarında mı?– çekimin en derin ve en yoğun unutuluşu biçimi dışında ne son ne kurtuluş, anlamlı olabilirler mi? Evrende dolaşan güçleri ve eğilimleri algılayan ve onlara bağlılık içinde yaşayan Tanrı. “Yaratılış”ı her şeye dikkatli olanlar arasındaki birliktelikte paylaşmak ve sürdürmek amacıyla kendini tutarak mı? İnsansal ve tanrısalın evlenmeye davet edildikleri birlikteliklerde. Onları cinsel birleşmenin masumiyetinden ayıran “duyulur-ötesi” bir bilginin çekincesi olmaksızın. Onları ölümlülerin yazgısının en mahrem yerine sürerek mi? “Bahçe”den kovulmuşlar. Artık gizlenmiş ya da maskelenmiş bedenlere yerleşerek suçlu arzuların başıboşluğuna adanmışlar: erkek için çalışma, kadın için doğurmanın acıları.

Dünya göksel bir kurtuluş bekleyişi içinde büyük bir sürgün yeri olur. Sadece öfkeli ve kıskanç Tanrı-Baba’nın etkili olabileceği ve süreyi belirleyebileceği bir dünya. İsteklerini bu ilk çiftin soyuna göstererek. Çocuklardan oluşan bir topluluğu bir araya getirerek. Az ya da çok itaatkâr, az ya da çok sadık az ya da çok ödüllendirilmiş ya da cezalandırılmış olan seçilmişler. Toprağı süren, bir dünya kuran, mülkiyetler oluşturan ve bunları sınırlandıran insanlar. Sadece erkek mirasçılara aktarılmış bir Kelamın bekçileri olan hükümdarların soyağacı.

İncil’deki güzergâh Tanrının İbrahim ve Sara, Yakub, Musa’da ortaya çıkışına da tanıklık eder. Duygusal bir yaklaşım, yaşamların buluşması. Tanrı kendini duyulur, görülür, dokunulur kılar. Geçişinin izi bedende ve ad değişikliğiyle (erkekler ittifak içinde, evlilikte ka-

dınların başlarına gelenlere mi boyun eğmişlerdir?) belli olur. Tanrı ve insanlar arasındaki istekler açıkça karşılıklıdır hâlâ. Tartışılan, eleştirilen emirler. Tanrı, Gökyüzünde bütünüyle kaybolmuş ve bu uzak mesafedeki yükseklerden Gerçeğin tohumlarını dağıtan Kadiri Mutlak değildir. Oradadır – fizik olarak, duyularıyla, kozmik olarak.

Ama gerçek ve aynı zamanda maddi olan bu varlık taşa yazılmış yasaya dönüşecektir. Tanrı Kelamı dinlenir, yazı biçiminde yüceltilir. Dolaysız temasta kaybolur, yorumculara ve çevirmenlere teslim olur. Son kez ortaya çıktığında, bir kayalığın yarığında duran birine sırtını göstermiştir. Yüzü –ve cinsiyeti?– İhtişamı içinde görünmez artık. Kesinlikle Ötekidir. Oysa cisimleşmiş ve ölümlü bedenine ve cinsiyetin kişileşmesi olan erkek Musa doğal bir çukura sığınır.

Tanrısallın insani olana göre coşku anı. Yitik cennet mitinin tarihsel kaydı. İnsanın dünyevi yaşamı ve Tanrısı arasında çoğalmasının ve bölünmesinin kutsal kitap içinde kuruluşu. İki bedeninin, iki cinsiyetinin, iki dilinin gösterilmesi mi? Şimdi artık burada ortaya çıkmayan ama taşa oyulmuş işaretlerin içinde çözümlenen bir Aşkınlığın özlenmesi ve yaratılması. Kimi zaman peygamberlerin ağzından emir verenle çelişen Kelamın yorumu.

O zaman halklar, ulusların önderleri, kâtipler ya da din adamları, insanlar arasında –kimin gerçek Tanrıya sahip olduğuna dair– savaşlar başlar. Onun varlığı da silahlıdır. Askeri emirler ve zaferler içinde gerçekleşir ve kendini kanıtlar. Tanrıların Tanrısına aidiyetin işaretlerine, markalarına kimin sahip olacağı için ölümüne savaşlar. Tabletlere yazılmış iradesi basit ölümlülerin belirgin yaklaşımlarından korunaklı olarak yeniden damgalanan Tanrıya.

Ama Tanrının kendisi yasası madene yazılmış ve halkına eşlik

eden ve onu işaret eden bir bulutla – en sürekli biçimde saptanmış ve en hafif olan, en az ve en çok gözenekli olan arasında bölünmüştür ... Ve gemide arada ki, boş bırakılmış yerde duracaktır. Henüz ortaya çıkmamış olan arada. Hâlâ mümkün olan arada. Havada bulunan ve havaya asılmış bir yakınlığın anısı mı? Kimi zaman Kerubiler arasındaki bir yerin titreşmesi gibi olur. Dokunulabilir gelişinin hissedildiği, düzenlendiği, hazırlandığı ortam. Meleklerin kanatları arasında sakladıkları, korudukları.

Oysa insanlar^ birbirlerini öldürmekte ve şan ve şöhret kazanmaktadırlar: savaşçılar ve din adamları. Tanrı silahlı çatışmalardan nasıl kaçacaktır? Seçilmişler onun gücünün tekelinesi nasıl kaybedeceklerdir? Onun şan ve şöhretini ellerinde bulundurma garantisi nasıl geri alınacaktır onlardan? Tapınakları, ibadet yerleri, şan ve şöhretleri, kültleri Tanrının varlığından boşaltılacaktır. Tahrip edilecek hem de ateşle. Tanrı, fetişizmin intikamcısı. Düşmanlarını dostlarına, yabancıları dindarlara karşı kullanan. Tanrı nereye gitti? Hâlâ kim onun çocuğu olduğunu iddia edebilir? Varlığının bekçisi olduğunu? Kim onun kendisini sahiplenmiş olduğunu ve tapınagında yok ettiğini sanabilir? Kim?

Beklenmedik bir yere, beklenmedik bir görünüşle geri döner. Bir kadının karnında. Hâlâ tanrısal bir şey söyleyebilecek tek varlık mı? Ötekilerin alamayacakları bu mesajlardan aldıklarını sessizce dinleyen ve onlara tekrar can veren mi? Meleklerin kanatları arasında titreyen ve onlardan beden meydana getirebilen ya da tekrar meydana getirebilen havanın müziğini hisseden tek yaratık mı?

Bakireliğe özgü –en yüce olanı hissetmeye ve ona açılmaya uygun– bu duyarlık olmadan İsa dediğimiz kişi nasıl doğabilirdi? Ve

eğer Tanrı, başlangıçta erkek ve kadını “yarattıysa” Nasıralı İsa’nın duyulmamış, görülmemiş dünyaya gelme olayı kadından kaynaklanıyor olmasın? Bakire bir ana Tanrıyı Tanrıya verecektir. Kadının geç kabul edilen ve çabuk inkâr edilen yaratılışa katılımı mı? Tanrısal bir doğanın ortak-yaratımı mı? Yasa metnine gömülmüş ve sakatlanmış varlık, tanrısal yaşamın ruhunun bekçisi kadının bedeninde yeniden cisimleşir.

Tanrının varlığı yeniden farklı biçimde ortaya çıkar. Kıskaç bir aşkın karnında tohumlanmış ve taşınmış, dünyaya geri dönmüştür ve onun olağanüstü gücünü gösterir. Hangi formülle dile getirilmiş olursa olsun kavranamayan her türlü metni kendi kendisiyle çelişkili hale getirerek, bütün kültürlerden, bütün fetişizmlerden kaçarak asla yasanın esiri olmaz. “Ruha geri verilmiş bir saflık içinde” bir “kutsal masumiyet” (*Deccal*, 32), “göklerin krallığı” olan “bir ruh durumu”, “anlaşılması “Oğul” sözcüğüyle belirtilmiş olan ve “baba sözcüğü” “kusurun oluşumundaki” “sonsuzluğu” “belirten” (*a.g.y.*, 34), Tanrının hakimiyetini burada, şimdi, geçmişe özlem duymaksızın, ölümden sonraki bir şeyin fazlası gibi, yarından sonra beklenen bir şey gibi gösteren (*a.g.y.*, aynı bölüm) “her şeyin değişmesinden kaynaklanan genel bir duygu (mutluluk)” içinde yaşayarak. İsa “yeni bir inanç değil yeni bir yaşam biçimi,” günahattan, düşmanlıktan, uzaklıktan, yargıdan, cezadan, olanın sevgisine “hayır” demenin her türünden habersiz olan belli bir yaşam pratiği doğuracaktır. (*a.g.y.*, 33).

Bu zorunlu olarak “çöküşün bir sonucu; organizmanın sonuçlandırılmadığı gecikmiş bir çocukluktan yetişkinliğe geçiş midir?” (*a.g.y.*, 32) Belki. Ama Dionysos da çocuk kalır. Çoğu zaman gözetilen, be-

şikte sallanan, anneler, sütanneler ve aşıklerle çevrilidir. Yetişkin de-
ğil yavru görünümüyle ölür. Hiç kuşkusuz kendisindeki çelişkileri
aşamaz. Onları daha çok en uç noktalarına götürerek – katil ve kur-
ban, acı çektiren ve acı çeken. Gökyüzü ve yeryüzü, Olympos ve de-
niz dipleri arasındaki uçurumlarda parça parça olmuş. Tanrısallık ve hâ-
lâ insani; ölümsüz ve ölümlü. Asla zıtların tutkusuna egemen olama-
dan. Yeniden doğuşlarına bile.

İsa görünüşte çözümler bunları. “Müjde” başka bir şey olamaz:
aşk çatışmaları uzlaştırabilir. Bölmeden dönüştürür onları. Ama, İn-
ciller, Hristiyan kurum ve dogmaları eros uygulamasından izleri sil-
mişlerdir. Tensel ilişkilerin kendisinde yön değiştirmedikçe, takılıp
kaldığını düşünmedikçe – ya da sanmadıkça mı?: “güdüsel gerçek aş-
kı: her türlü ilişkiyi çok derinden hissettiğinden artık “dokunulmaya”
katlanamaması, acıya ve uyarılmalara karşı aşırı duyarlılığın sonucu
mu?” (a.g.y., 30).

Böyle miydi o? Ya da gelenek mi onu böyle yaptı? Aşklarının yeri
bakir ya da çocuksu ya da yetişkin sayılmıştır. İsa’ya özgü kurtuluş
tanrısallık gelişiminin asla ötekiyle aşk ilişkisinin vücut bulmasında ger-
çekleşmemiş olduğunu mu göstermelidir? Yaşamın bu habercisi en tem-
mel gerçeklikleri tanımayacak mıydı ya da red mi edecekti? Arzuları-
nın gerçekleşmesiyle felç olmuş, sürekli Baba’sının fermanlarını din-
leyen, onun isteklerini böyle bir sadakat pahasına tutku ve terk edişi
kabul etmeye kadar yerine getiren çekingen ya da hastalıklı yetişkin.
Sonra ölüm ... Ve soy bırakmadan. Sadece simgesel olarak. Hangisi
ama?

Onu kim böyle yorumladı? İsa’yı perhiz yapan birisi ya da hadım

olarak yüceltmek amacıyla kim, bedenden bu derece nefret etmişti? Ve neden İsa'nın Tanrı sanılması için ölmesi ve dirilmesi gerekiyordu? Bedensel varlığı tanrısal olarak algılanamaz mıydı? O yok edilmekten göksel saltanat gelmez. Sonsuz uzaklık ve sürgün olmadan Tanrı var olamaz. Her türlü duyulur deneyimin ötesinde bulunarak. Unutuşundan başlayarak mı?

Ama Tanrıyı böyle düşünen, onda olasılığı nereden bulur? Onu hayal edebilmek için malzemeyi kimden alır? Ve eğer bu malzeme kendisindeyse gökyüzünden geri gelmesi için hangi eğilmeye boyun eğecektir – Tek, Biricik, Mükemmel, Sürekli ... Böyle kendisine geri dönen ve oluşumunu buğladığı onunla ilgili olarak bilmediği nedir? Zamanda zaten ölmüş değişime karşı bağışıklyken sonsuzluğa girmek/girmesi için yalvararak. Ötekenden –ve her zaman öteki gibi kendinden– nasıl bir geri çevirme, ret, nefret karışır bu hayranlığa? Geçiş ve paylaşmayı ayıran, olanaksız kılan belirsiz buzlaşma. Oluşumuna gireni kimse tanımadığı için ebediyen uzaktaki bir Kadiri Mutlak ortaya çıkar, belki de?

Ulaşılamayan Tanrı. Kendisini ölümlülerin fark etmesinden gizleyen bir ufuk-peçesiyle ayrılmış. Duyularla deneyimden. “İçsel” ve tek başına olanlardan da? Ötekine yanaşmayı felç eden, aradaki hareketleri askıya alan, uyum sağlama eylemini koruyan bir hayalin içine olası bir kapanma. “Tanrı”nın ilk kez kutsandığı ana dönüş yapmayı reddeden bir yas yeri. Özlemi ölümsüzleştirerek. Hedefini ya da nesnesini mekânda ve zamanda sonsuza taşıyarak. En sevdiğini uykuya ya da düşe yatırarak mı? Riski mi?

Tanrı – fiil ve beden arasındaki çatlağın yer değiştirmesi. Şimdi, “nitelikler”inin olgusuyla olanaksız uzlaşma arasındaki sapma. Güçsüzlüğü teselli eden ama yasa koyan ve yasa adına güç ilan eden Baba

kelamı. Gökyüzünden inen emir, bedende hâlâ “belirsiz sınırlarda” sessizce duran duyular-üstünün geçici etkisi mi? İsa’nın ikinci kez gelişinin beklenmesi mi? Mesih’in gelişine rağmen mi? Nasıl anlamak gerekiyor bunu?

Tüm Hıristiyan geleneğinin heri tarafında ya da öbür tarafında, İsa –ikinci Adem, Babanın masum oğlu– tek bir bedenın tutsak aşk ve tutkusunun trajik yazgısını mı gösterir? Bütün duyularla dile getirilmeyi deneyerek ve sonunda çarmıha gerilerek – dokunma düzeyinde. O mükemmel aracı duyu. En belirsiz şekilde, belirli biçimler içine kapanma, bölgeleri ve özel aidiyetleri belirleyen sınırlar arasındaki mesafeyi aşan duyu. Bedenin esir olduğu mezarın duvarlarını aşan duyu. Taştan, buzdan, düştten ya da yazıdan mezar – herkesi ölümünün ufkuna kapayan aşılmaz kılıf. Hiç kuşkusuz gerekli olan ama her zaman yeniden doğan bir oluşuma yer vermek amacıyla da tekrar tekrar yeniden açılabilircek ufuk. Herkesin sınırı her an koruyan, ama aşırı bir bireyleşmeye girişı de, farklılığı içinde ötekiyle değış-tokuşu da dışlamayan bir ufuk.

“Hıristiyanlık sözcüğünün kendisi de bir yanlış anlamaya dayanır: aslında kesinlikle tek bir Hıristiyan olmuştur ve o da çarmıhta ölmüştür. ‘İncil’ çarmıhta ölmüştür” (Deccal, 39). “Müjde” bildirisinde çarmıha gerilmiştir. Babanın isteğini yerine getirmek için mi? Yoksa istek kabul edilemez olduğu için mi? Bu iki yorum hâlâ ve her zaman aynı anlama mı gelir?

Yahudi geleneğinde Tanrının varlığının değışimlerinden sonra vü-

cut bulma olayı ve Yunan kültüründe ölçünün dekadan zaferi ne anlama gelir? Kalam vücut oldu ne demektir? Kehanetinin neden böyle yaygın bir etkisi var? Ve bilinen bütün dehşetlere ve baskılara karşın ürettiği bu sanat yapıtları nereden geliyorlar? Onları yüzyıllar içinde, tanrısal olanın estiği ve var olduğu yerler gibi hangi enerji açtı ve yönlendirdi? Hristiyan kuralcılığı, yargısı hatta hıncı yaratılıştaki bu coşku ve taşkınlığın hesabını verebilir ve sorumluluğunu üstlenebilir mi? Ya da bu esin her türlü "ahlak"ın arkasında ya da karşısında kanat açabilir mi? Ve onun gücü, kavranabilir bakire – ana özüyle idealizmin modeli olarak oğul ve Baba arasındaki sevginin gücüne indirgenebilir mi? Cinsel arzu ve paylaşım etkin değil midir burada? Burada kutsanmazlar mı? Resim mi yaparlar? Heykel mi yaparlar? Konuşurlar mı? Hiç kuşkusuz akıldan çıkmış bütün gramerin beri ya da öte tarafındaki bir dille. Dilinde kriptik (eskiden ölülerin gömüldüğü mahzene, yeraltına ilişkin, –çn.) ya da mistik. Taslaklara, figürlere göre daha önceden saptanmış çerçevesi olmayan bir grafizm ya da sembolizm. Ortodoksluğun gözünde her zaman ve her seferinde sapkın. Kurala uymayan her şeyi mahkûm eden.

Dolayısıyla İsa'yı? Yazılı tarihin, yasanın, mektubun sınırlarını aşan aşk figürünü. Yaşamın, kendisini yakalayan, kapatan, hapseden herşeyin –mezar, maske, işaretler– içinde kabarışını yeniden delerek ve dolaştırarak.

Ama mektubun mührünü söken karşılığında acı mı çekmelidir? Bir sözcük için mi çarmlıha gerilmiş? Bir sözcük gibi mi? bir simge? O halde –ya da çünkü?– ondan parabolik bir yaklaşım gibi yararlanmak istiyordu. Asla kesin değil, asla bitmemiş. Asla kesin anlamını bulamamış ve bütünüyle çözülememiş mi? Hâlâ biçimini arayan bir

geleceğin açılmanması mı? İttifakı mı?

Açıklığıyla doğanın ya da kadınların Dionysos için olamayacağı kadar işitilmemiş ya da anlaşılamamış bir kaynak mı? Orada hayatı yeniden bulmak ve fışkırtmak için vurmak gerekmiyor muydu? Dirilmeleri için öldürmek mi? Sanki bu çiçeklenme ve çökme, açılma ve solma, ölüm ve dirilme hareketi doğal değilmiş gibi? Ve sanki ilahi bir doğanın yeniden yaratılması gerekiymiş gibi. Daha önceden var olan bir hareketin çoğalması. Her şeyi indiren. Gökyüzündeki bir tür mimetik durum özetleyicisi, Ya da yeniden indiren?

Tıpkı çocuk-tanrı. Hatta bir ölümlünün karnında döllenmiş olandan da fazla. Babanın bir bakireden Kelamla doğmuş oğlu. Gebeliğinde günahsız.

Farklı biçimde anlaşılabilen şey. Olağanüstü doğum miti gibi bir şey. Beden üstündeki bir yasak simgesi gibi bir şey ve de yok oluşla birlikte. Ya da bu olayın ana-kadınının yasalar özellikle de aşk yasası karşısında masum olması olgusu gibi bir şey. Arzunun buyrukları konusunda cahil. Evlilik kurumunun tümüyle dışında. Baba-kocanın dilinden etkilenmemiş. Geleneksel düzenin gözünde bakire. Tüm dünyanın, unutulmuş ve gelecek olan her şeyin alıcısı. Ruhun esinlemesini dinleyerek mi? Mülklerin bölünmesini aşan. Yazılmış her türlü sözün, fethedilmiş her toprağın beri ya da öte tarafındaki tohum. Tarihin yeni bir yüzünün doğuşunun olası kaynağı mı? Bir melek aracılığıyla gökyüzünün ötesinden gelerek mi?

Tuhaf bir soy kütüğü ... Bu Kutsal Aile'de kim kimdir? Yerinde hiçbir ad yok. Baba, gerçek baba değil. Anne? Aynı ölçülerle, o da öyle. Oğul? Belli anlamda ne bir adı ne de bir mirası ölümsüzleştirilecektir o. Kendisine hep bir ad ya da takma ad verilmiştir ve bir ad-

landırma sorunu yüzünden yargılanacak, mahkûm olacak, çarmıha gerilecektir! Dünya nimetlerine gelince bedeni dışında neden yararlanmıştı?

Ataerkil düzen kösteklenir, engellenir. Gökyüzünde asılı kalır. Ruha mal edilmiş belli bir gizemin, belli bir düzensizliğin indiği ve yükseldiği yer. Kesin garantör rolünde, ebedi Baba Yücelerden her şeyi kapsayacaktır.

Nedir bu tam olarak? Oğulun ona olan aşkı mı? Kesinlikle ve hiçbir zaman tamamlanmamış bir mükemmellik içinde: "İsa sondur. Ve hiç kuşkusuz başka bir özdür, ama Tanrısal Olanların varlığının tam olabilmesi için ötekilerde eksik olanı tamamlar" (Hölderlin, *İlahiler*, "Tek," üçüncü versiyon). İsa ataerkil bir Kadiri Mutlak figürü gerçekleştirerek sonlandıracaktır görevini. Eski ve yeni tanrılar arasındaki mücadelenin sonu. İnsanın yazgısını her zaman tehdit etmiş olan ataların ve anaerkil tanrısallıkların tanrısal güçlerinin kesin biçimde aşılması mı? Bu ideali doğuran Helen ve Yahudi kültürlerinin buluşması: tek bir Tanrının zaferi mi? Sadece ölüm ve dirilmeye kavuşabilecek olan bir Aşkınlık mı?

"Gene başka bir nitelik" değil midir? Yakından kim seviyordu İsa'yı? Gelenek çok suskun burada. İsa simgesini ölümden sonraki bir aşkın kutsanması olarak mı, yoksa yaşamdaki inanılmaz yakınlığın araştırması gibi mi yorumlamak gerekir? Bazı hareketlerden ve sözlerden anlaşılan, etkileriyle sergilenen bir yakınlık. Bir dile getirme ya da kanıtlama biçiminden kaçarak mı? Her zaman ve hâlâ kehanet gibi.

Dokunulmaz mıdır o? Mucizeleri çoğu zaman dokunma duyusuna

bağlıdır. Sözleri kanıtlamak ya da razı etmekten çok dokunmayı hedeflese de. Hemen her zaman çelişkili olan öğretisi dokunarak değiştirir ya da iyileştirir. Dionysos'un ki gibi örselemeyen dokunma. Zeus ya da Apollon ya da Dionysos'un ki gibi uzaktan vurmayan. Bedenin sınırlarına, duyuların konumuna, ciltteki deliklere saygı duyan. Herkes herkesin içinde olduğundan birileri ve ötekiler birbirlerine yaklaşır, buluşur ve dokunurlar. Kimi zaman hemen o anda mucizevi bir şekilde, kimi zaman kısasla. Tarihin dinlenmeden anlaşılması için – dinlemenin ötesindeki tohum. Bazen zaman isteyen bir bedenin derinliklerine ulaşma. Tecavüzü kaldırmaz. Ama mesajı örten ya da maskeleyen mektuba kayıtsız kalır. Çok belirtik ya da çok örtük mektup etkili olmaz. Bedenin dışında kalır. Vücut bulmaz ya da artık vücut bulmaz. Öldürür ya da ölür. Cinayeti kesinlikle yasaklar ama hayat vermez. Terk edilmiş, ilgi gösterilmeyen ya da hiçbir şeyin üstünden geçemeyeceği kadar kıskançça kendi içine kapanmış beden.

Kelam “Meryem”de vücut buldu, Yunan arzu tanrısı gibi yaralayıcı saldırıda bulunmayan ve de sadece bir düşler göğü dünyasına egemen olmayan, ama bir yasa metninin içine de kapanıp kalmamış bir tanrısallığın gelişi anlamında olabilir – olamaz mı? Ne dolaysız ortaya çıkış ve kaybolma, ne de varoluş süresinden sürekli ayrılan aracılık. Tanrı bir bedene birdenbire girip o bedeni hemen aynı anda sınırsız bir tutkunun çılgınlık ve ölümüne bırakarak çıkmaz oradan. Yaşama acısını ölümlülere yabancı derin düşüncelere dalarak teselli eden görünümünün arkasına belli belirsiz gizlenmez. Özellikle yazı aracılığıyla sorumluluk üstlenmez.

Vücut bulur. Vücut bulmasında süregider. Canlı bir vücut içinde yaklaşır ve yaklaştırır. *Pathos*u kavrar – kendinin ve başkalarınınkini.

Bu İsa fizyonomisinin daha keşfedilecek yanları vardır. Onu onto-teolojinin Tanrısı yapan figürlerin ortaya çıkmasından sonra: hakikatın ve ahlakın efendisi. İdolleştirici bir kurguyla biraz fazla uydurulmuş maskeler. Tanrının, insanların, değişen tarih dönemlerindeki arzularına göre yaptığı. Kendini bırakmaya, kölece eğilmeye, kendini korku, itaat ve acıyla felç olmuş tutkuların ölçsüzlüğüyle körüklenmiş bir Kadiri Mutlakta yeniden bulmak üzere kendi kendinden vazgeçmeye çağrı. İnsan tarafından düşünce ya da imgesine göre yaratılmış baba. Bugün tükenmeye mahkûm bir modele göre.

Ama belli bir tanrısallık, bildirilmiş olsa bile hiç olmadı belki de. Hiçbir adda, yüzde, tek bir yüzde mumyalanmayan tanrısallık. Henüz hiçbir mektubun, hiçbir yasanın fetişleştirmedığı. Gelmekte olan. Belli bir ağırbaşlılık içinde bedensel olarak yaklaşıyor. Kendisine yaklaşılmamasına belli belirsiz karşı koymadan ama kendini takdim etmek, kendini göstermek amacıyla ötekinin beklenmesini bekleyerek. Ötekine aşkla girer. Ötekine sahip olmadan barınarak. Ve karşılığında, kabul eder.

Çünkü bu tanrı-insan muzaffer bir kendi kendine yeterli içinde yaşamıyor. Sürekli kuşatılmış, refakatçilerle birlikte, sevilmiş, yardımına koşulmuş. Tek başına ortaya çıkmadığı bir canlılar ortamında yaşayarak. Ölümlülerin gereksinim ve arzularını paylaşarak. Hiç kuşkusuz onları *pathein*'in sınırlarına götürerek. Gene de bir ölçüyü korumaya çalışarak: bir beden sınırlarının ölçüsü. Bu tanrı yer, içer, uyur, kaybolur, geri gelir, konuşur ya da susar, dinler ya da karşılık verir, yürür ya da durur, gizlilik içinde ya da açıkta yaşar, gizlenir ya da uluorta ilerler, sever ve terk edilir ve ihanete uğrar, yakınları,

siyasi rakipleri, düşmanları, danışmanları ve hayranları vardır ... Onu ölümlülerin en ölümlüsünden ayıran nedir? Görünüşte hiçbir şey. Tanrısal boyutunun içinde olması dışında? Ne söylenebilir bu konuda? O ne der? Yaşar onu. Her bir hareketini, her bir sözünü esinlenir ya da ondan alır. Özdeşleştirilebileceği özel hiçbir şey yoktur. Yakalanmaz ve her an ortadadır. Bedeninin en mahrem yerine kadar esinlenmiştir. Her şeyin görünmesini beslemekten görünmez olmuş. Eylemlerinin her biriyle ışıldar.

Tanrısalın, olduğu haliyle yeri belirlenemez, olduğu haliyle hayal edilemez ya da düşünülemez, olduğu haliyle sahip olunamaz ona ... kehaneti bu olmasın onun? Onu kabul edeni tazeler ve ondan esinlenir. Her yerededir ve hiçbir yerde değildir. Sabit bir mekânı yoktur. Doğa için tapınağı, site için evi, çöl için gölü terk eder, eylem için içe dalmayı, tutku için ölçüyü bırakır ... Hareketli ve dirençlidir. Tüm donmuş kalmış sadakatlerin terk edilmesinde dikkatlidir. Tüm saptanmış çerçevelerden, tüm yazılı yasalardan, tüm dile getirilmiş bildirilerden geçerek. Her şeyin içinde durmaksızın dolaşarak ve aynı zamanda sebatla, yoluna şaşmadan devam ederek. Bir Ötekinin isteğini yerine getirerek mi? Aşkınlığı cisimleştirerek mi? Şu laik "Baba"ya boyun eğen "oğul" paradigmasına indirgenemeyen. Ama tüm boyutları kendinde toplayan bir insan. Çarmıhı da mı? Hareketsiz hale geldiği kavşak. Sürekli bulunduğu. Kendisini ona kurban etmesi, birçok şeyle birlikte, insanın bazı yönlerden vazgeçmesi dışında her zaman bir kavşakta durduğu anlamına mı gelecekti? Oraya çivilenmiş olmayı ve bu konumda kalmayı o istememiştir. Kuklalık onun seçimi değildi. Onu orada donduran, geri kalanı unuttur. Onu bulunmayı tercih etmediği yerde bulmayı tercih eder. Felç olma, onun ritmi böyle de-

gildi. Ölse bile yeniden doğar. Canlanır, mezarın duvarlarını aşar, beden olarak yeniden ortaya çıkar, göğe yükselir, ruh olarak tekrar aşağı iner. Yaşar, tekrar yaşar, her şeyin arasında hayatta kalır.

Tıpkı nefreti aşan aşk gibi mi? Kendi içine kapanmış bir beden, bir yerin, bir dünyanın aşılma sınırı bir nefretin sonucu değil midir? Hristiyanlığı unutmaz mı? Hristiyanlık onun tutsağı olarak kalarmaz mı? Uzaklığı ve Farkı, cennet ve cehennem, iyileri ve kötüler, mahşeri, ödöl ve ceza ahlakı, acıları, engizisyonları ve işkenceleri, merhametli tutkusıyla ...

Hristiyanlık böyle, hiç kuşkusuz. Ve İsa? Aşk tutkusu içinde kalmış olması nefretin bir sonucu ya da değerlendirilmesi değil midir? Ve yalnızlık ve inziva anları? Ve arzularının gerçekleşmesinin üstündeki örtü? Ve yalnızlık içinde çılgınlıkları? Ve ölümü? Kendisini ortaya çıkışlarından koruyan etkin uyanıklık, kaçınmadığında, kendi kendini inkâr etme dışında, şiddetine edilgen boyun eğiş.

Yaşamı, bu ışık altında, çarmıha gerilişin acı ya da başarısızlığını gösterdiği bir aşk çağının habercisi olacaktır. Tarihin bu anında mı? Nefret baskın çıkar. Güç onun yanındadır. Ötekinin bedenine şiddetli bir şekilde girmeyi istememiş olan, sonunda dikenlerle, çivilerle, mızrakla delik deşik olur. Vücut bulma ortamı bir karşıt güçler oyununa bırakır kendini. Kurumlaşmış her gücün ürettiği tepkiye kurban mı olmuş? Sadece güç isteğinde oluşmuş dünyaların kurulması mı?

Ama nefretin, aşkın çocuksu bir masumiyet içinde ortaya çıkması için, bu yaşamda, bütün dehşeti içinde yer alması gerekmiyor muydu – tutkuların aşırılığında safça ya da hastalıklı bir şekilde habersiz durumda? Çünkü çocukluk acımasızlıktan yoksun değildir. Di-

onysos beşikteyken bozulmuş bir çocuk. İsa'nın güçlü bir kopyası gibi mi gözük müştü? Dionysos/Çarmıhtaki, farklı bir çift, Apollon/Dionysos olarak gösterilen çiftin öteki bölünüşü mü? Çarmıhtaki, öteki ikizi Apollo'yla olan güreşi: oyunu sürükleyecek olan Dionysos'un kolayca yendiği bir ikiz rolünü Çarmıhtaki oynarken.

Yunan arzu tanrısının narin küçük kardeşi olarak İsa hareketlerinin güzelliği, değişmesi, dirilmesi hatta ölümündeki incelikle Apollonvari bir dış görünüm içinde ele alınacaktır. İsa – büyük sanatçı? Yaşamın ortasında böyle can vermek, ne ihtişam! Tükenişin ne muhteşem gizleniş! Burada ölüm arzu edilen bir şey oluyor. Kurban olmanın acısı sarhoş ediyor ve sislendiriyor ortalığı. Yaşama acısını tesselli ediyor. Mutlu unutuş – acıyı ve gülmeyi. Kurban olmanın dehşeti coşkulu bir içe dalışa dönüşür. Çarmıha gerilmiş tutku göksel bir ufuk gibi kanat açar. Kanı geçmişi ve geleceği satın alan bir cinayetin sarhoşluğu. Her türlü gösteriyi aşan bir tablo. Hareketi çivileyen. Heykelcinin kendisini felç eden. Gözü karanlıklara boğan. Modelinin yetkinliğinde taklit edilemeyen. Hangi Tanrı kendisini böyle aşk acısının doruğuna sunmaktan daha iyisini yapabilir?

Tanrısal doğanın yaratılışı. Basit kozmik birliğin boyun eğdiği bedenın uzuvlarını koparmaya, parçalamaya, bölmeye mi benziyor? Çarmıhtaki İsa'nın seyredilmesiyle açığa çıkmış. Aslında acımasızca iyimser, mantıklı, soğukkanlı – kurtarıcı trajedi. Babanın emrine ya da isteğine boyun eğmiş pathein. Bir halkın tümünü Tanrısına doğru yöneltmek, götürmek için Mutlak'a ulaşarak. Kesinlikle gerçekleştirilmiş görev.

İman ona kalacaktı. O olmak. Düşüncelerin düşüncesi o anda taklide açık bir "tek oğul"da vücut bulacaktı. Ayna Gökyüzünden inecek-

ti. Bize yakın olarak. Özellikle sanatsal bir olgu. Sanatı tamamlandığı ölçü içinde mahkûm edecek olan.

Çarmıha gerilenin Apollon'dan kendisine mal edeceği şey, bir mızrakla delinmiş yürek miydi? Tanrı-insanın yalnızlık içinde oluşmasında bulunan bir yaranın izi. Her zaman bir ana-kadından edindiği işaret. İlk ve son esinini bulduğu "yara". Dionysos'la ise artık olgun insan maskesi, boyalı yüz. Parçalara bölünen tünik? İçlerinde kendisini besin gibi gördüğü ekmek ve şarap.

Ama iki yaşam karıştırılmayacak mıydı onda? Hakikati belli belirsiz örten görüntünün örtüsünün yaşamı ve canlının sınırlarının yaşamı? Aşkın tanrısı iki ölüyü aşmalıydı: bir kişilikte ya da bir Kişide gömülmüş olan ölüyü ve bir bedende hapsolan ölüyü. Mezarı öbür tarafa geçmek için bu ölüdeki hapsetmeleri yineleyerek. Dirilişin, bedenin, içinde mezarların duvarlarını aştığını açıklaması için İsa'nın ceset olması gerekiyordu. Gerekli çifte diriliş. Ve sadece İsa'da ortaya çıkmış bir kehanet mi? Ve geleneğe göre de asla tamamlanmamış.

İsa'yı vücut bulmasının çıplaklığı içinde keşfetmeyi reddeder gelecek. Onu her zaman yalnız lyilik modeline oturtur. Mesajını Hakikat maskesinden kurtaramaz. Onu sürekli aşk içinde varoluşu felç eden bir düşünceye aidiyet içinde sarıp sarmalar. Onu etin patheinini yasaklayan bir ahlak yasasına boyun eğmek zorunda bırakır. Bu da sanata terk edilir. Sanatsal olarak resimlenir, ama günlük hayatta değişmez ve acı çekmez.

Hristiyan bildirisinin gücü sürekli yeniden ortaya çıkarılan bastırılışının ölçüsünde mi olacaktı? Vücut bulma "müjdesi" hiçbir zaman alınmadığından, sansür edildiğinden, kabul edilmediğinden, unutulduğundan. Her zaman başka bir yaşam beklentisi içinde, ölümden

sonra bir dirilişin öncelenmesi içinde kendi kendini aşmak isteyerek mi? Bir yaşaya kalmak mı? Tanrısal olanın bedenlerin içinde ve aralarında ortaya çıkabileceği uzay-zamanı kapatarak mı? Bu kehanetin yeniden “duyulur-ötesi” bir Tanrı oluşturmak amacıyla silinmesi. Dünyaya yabancı bir tanrı. Şimdi, bizden, buradan sonsuzca ve mağrurca uzakta. Bu yaşam içinde ulaşılmaz. Her zaman düşkün olan etimiz. Aşk ve arzu konusunda her zaman yetersiz bedenimiz. Her zaman fazla ya da eksik olan. Sürekli komada.

Hangi Kadiri Mutlak çilgınlığı böyle bir insan ve dünya anlayışı esinliyor? Bunu İsa'ya yansıtmak tanrıyı en az sevilen kılmaz mı? Hıristiyan geleneğinin atmak istediği her şeyi ona yükleyerek? Ama bu Hıristiyan geleneği reddettiği bildiriye kendini sürekli hissettiren bir boşluk içinde korumuyor muydu aynı zamanda? Vücut bulmuş bir tanrısallığın gizemi. Acının vaizleri tarafından Tanrı ve cehennem arasında parçalanmış. Tutkuyu aşmayanın geldiği acımasız kor yığını bir Baba-Tanrı'nın yüce ve ulaşılmaz uzaklığı. İssız bir dünyanın ölçüsüz ve dışlanmış almaşmaları. Sürgün yeri.

Vücut bulma – sürgün yerine giriş mi çıkış mı? Ayrıcalıklı bir biçimde kuşatılacak olan bir yer, bir tapınak, bir halk değil, bir bedendir artık. En zor iş? Bütün dolambaçların amacı bu açınlamayı gizlemektir: tanrısal olan bedene girmek ister. Bu olayın en açık biçimde reddedilmesi – etin kendisini yasaklamak. İsa'yı vücut bulmanın putu yapmak? Mesajının en basit – yoksa en zor mu? – kısmını tanımayarak.

V

Hâlâ her tür ontoteolojinin beri ya da öte tarafında yeniden mi yo-

rumlanması gerekiyor? Zaten anlatılmış olan her türlü şenliğin? Maskeleri belki o zaman düşürülür.

Oğul ve baba arasındaki sevginin, bir Teslis'te tamamlanarak mükemmelleşmesi ontoteolojinin temelini ve açılımını destekleyen ilişkiyi abartılı biçimde klişeleştirir. İsa burada çözümlenir ya da çözümlenmez. Buraya kapanır ya da buradan taşar. Orada bir tanrı gibi ölür ya da sonunda çıkar gelir oradan.

Eğer bu aşk figürü, sürekli bir Benzerinin^ içinde durarak tek kalacaksa bugün onu mezardan çıkarmak neye yarar? Zaten etkilerini göstermiş değil mi? İnsanın kendi kendine benzerliğini görünmezliğe kadar götürerek maske oluşturmuyor mu? Çelişkisiz kendi kendisi olmak, bütün zıtlıkları ve farklılıkları kendi içinde eritmek, kendi aşkınlığını kendinde bir bütün olarak görme düşü. Nihayet günün birinde tanrısal bir şekilde kendi kendisi olmak.

Burada yalnızca kendi kendine aşk söz konusu olacaktır. Yani aşk yok? İsa Dionysos'un biraz masum bir ikizi değil, bir egoizm canavarı, sonunda en yüce düşüncesini ya da idealini kendi içinde öğüten bir narsis olmuştur.

Şaşırtıcı olan nedir? Babayla çok az çatışma. Artık kesinlikle göksel. Asla burada değil. Ölümlülerin gözlerinden kaybolan model. Gözle görülür biçimde değerlendirmeden erişmek zorunda oldukları yetkinlik. "Oğul"u taklit ederek. Kelama inançla tek bir Tanrıya doğru yol alarak. Bugün sayısız kişide, sayısız maskede, sayısız gösteride, sayısız örnekte çözümleyebileceğimiz?

O halde neden bilinen sonuçları ve görünümüleriyle, bir aşk tanrısı? Yaygın baba aşkı mesajının kısmi bir açıklaması olmasın? Bu ilişkinin Ötekiyle çatışmasız biçimde gerçekleşmesi meydana ötekine bırakmasın? İsa'nın yaşamı Babanın isteğinin doğurduğu acılarda tüken-

meyecektir. Sürekli Baba-oğul paradigmasıyla gizlenmiş ötekinin aşkını açılacaktır. Bir bakıma var olmayan Uzaklık ve Farklılık, benzeri olan içinde aşk, arzu, yaratma bir ölçüde var olmadıklarından saklanırlar. Keşfedilemediklerinden yok olurlar.

Nietzsche –belki de– benzeri içinde özümsemiş sonsuz mesafeyi meydana getiren şeyi ve yüz­süz ve fizyonomisiz kalan farklılığı hissetmiş ve göstermiştir. Her şeyi aşma arzusuyla karanlıklara gömülür – ışığa kavuşmuş ve amaçsız. Dünyanın süresinin tümü olarak kendisine görme olanağı sağlayan hiçbir bakış açısı kalmaz. Ariadne, ya da Diotima veya ... ona artık ne maskesini ne de bakışını gönderir. Maske ve kör olmuş gözdür o. Yaratılışı gerçekleştiğinde yaşar onu. O kadar. Vücut bulmaya devam etmesini sağlayan öteki olmaksızın. Son düşüncesini yeni bir doğuş uğruna tüketerek bedensel benzerliğinin sınırlarını kendisi için kendisiyle birlikte sınırlandırdığı öteki olmadan.

Düşünceye kurban oluşu burada belli olacaktı – Başlangıçta onu her zaman açık oluşa, ötekine^v yeğlemiş olması. Ardından benzerinin aynasını kırmayı reddetti ve dahası ötekinden onun ikizi olmasını istedi. O öteki olmayı isteyinceye kadar. Bütün fizyolojileri, bütün vücut bulmaları hor görerek. Münzevi, cambaz, ya da kuş, kendisini getirmiş olana karşı nankör, yanında bir refakatçiyle, beslenerek, altın-da ya da içinde bırakarak tek başına uçunca, uçu­rum dipsiz olur.

Ve Ariadne'nin ya da Diotima'nın "evet"ini de­ğişse ne olacaktı? Aklında hiçbir şey yok. Kadın kadın olmayı reddetmedikçe, en azından onun tanımına göre. Farklılığını göstererek. Dolayısıyla tutkusunun uçu­rumu Ariadne değil. Apollonvari eş? Onu bir sanat yapıtı olarak belli belirsiz yeniden oluşturarak? Dionysosvari oluşumunda felç

ederek. Çözüksüz, yazgı. Güçsüzlüğünü kestiren Nietzsche çarmıha gerildiğini ilan eder. Çarmıha gerilmiştir. Ama kendisi tarafından.

Ya İsa bu trajedinin sınırlarından taşıyor, ya da Nietzsche İsa'yı aşıyor. Hristiyan icadını yineleyerek-taklit ederek neyin maskesini düşürüyor bu eylemiyle? İsa'nın daha çok yaşamayı hak eden biri olmadığını ya da vaktinin daha gelmediğini mi?

Bu yeniden değerlendirme ancak Baba-oğul ilişkisi figürünü aştığı takdirde mümkündür. Vücut bulmanın –Hristiyanlığın ötesinde– cinayet ya da intihar tutkusu olmaksızın ancak farklılıkta kanat açabileceğini söylese. Söylemin otolojik çemberini sürekli kıran, benzerinin ebedi dönüşünü köstekleyen, bütün ufku başka bir görüş açısıyla onaylayarak yeniden açan, sonu hiçbir zaman kestirilemeyen bir geleceğin yaratılışını tümüyle besleyen ya da paylaşan bir ötekinin ritim ve ölçüsü. Her zaman riskli? Vücut bulmanın şen bilimi?

Kadın farklılığının şimdiye kadar ancak koruyucu gölgesi olabildiği. Amacı, zaten var olan bir ışığa bir tür direnç aracılığıyla perspektif düzenleyerek. Hiçbir zaman sırf kendisi arzu edilmemiş ya da sevilmemiş ama göz kamaştırıcı ve körleştirici Baba-oğul yakınlığının arkasına gizlenerek. İnsanın toprak-anadan geldiğini, gene ona döndüğünü ve attığı her adımda kendisine bir gölgenin eşlik ettiğini anımsatarak.

Bu gölgenin üstünden atlamak istemek ya da ona sahip olamayacağı bir ışığı mal etmek, onu öteki olarak küçültmek anlamına gelir. Otistik bir çılgınlık içine düşmek. Kendini tek tanrı yapmak. Eğer bu Put aşkın tümü demekse, bu her zaman bir cinayetle –ötekini öldürmek– eş anlamlıdır. Bir Farklılığın ya da Uzaklığın majüskülünde yüceltilmiş olması cinayeti hiçbir biçimde değiştirmez. Kutsar onu.

Onu kurbanla rağmen ya da kurbanla onurlandırarak. “Oğul”un tutkusunu sayesinde, benzeri içinde yeniden ele alarak?

Ama çarmıhı ötekiyle ilişkisinin olanaksızlığının işareti değil midir? Kendisini gösteremeden ya da algılanamadan benzerinin üstünde geri çekilen aşk. Farklı bedenler, sözler, etler arasında değiş-tokuş yapmak ya da bunlara göre biçimlenmek. Gene ötekinden esinlenen bir eylemin yalnız son bulması? Ve teslim olmaktansa, hiçlikte yok olur.

Çarmıhtaki bu tür bir aşkın ya da arzu ekonomisinin mi simgesidir? O halde onu yorumlamak “ötesine gitmektir”. Yazıyı okumak ve ötesine gitmek, mümkünse dönüşü olmadan. Böyle bir aşkla yetinmemek. Onu hınç insanlarına bırakmak ve başka bir dünya yaratmaya çalışmak.

Ve onun bildirdiği başka bir aşksa eğer, o zaman ölüm maskelelerinden kurtarılacak ve eti içinde bırakılacaktır. Onu yasayla örtülü nefretle bilmem kaçınıcı kez öldürmemeye çalışarak. İdeal bir aşk figürü belirleyen yasa. Onu sonsuzluk içindeki bir inzivaya geri göndermek benzersiz niteliğini yok etmez. Put düşüşten gizler kendisini. Asla görüldüğü gibi algılanmasına izin vermez. Bununla birlikte tek kuşatma yeri olarak kalmıştır. Soluğun tümünü yok eden soluk alma yeri. Birlikteliğin sonunu ebediyen erteledikçe kendine daha fazla çekerek. Yaşamın nihayet mezarlardan çıkıp şan ve şöhreti içine gireceği bir ölüm ötesi vaadi.

İnsanlar –belki de?–, kimisi özlemle hissetmiş olsa da, tanrısallığa başka bir yaklaşım biçimi bilmiyorlar. Tanrının birdenbire ortaya çıkması onlara çılgınlık ya da felç olma dışında bir şey getirmez. Ve

bu biçimde ortaya çıkışla sürekli karşıtlaşarak hem kendilerinden hem de Tanrılarından uzaklaşıyorlar. Dünyalarını oluşturan ve sınır-layan yolu adım adım arşınlayarak. Cehennemden Göğe.

Ama ufuklarında sürekli bu şekilde kalırlar. Beri tarafta ya da öbür tarafta olmaları tanımlanmıştır. Bunu bilsinler bilmesinler, iste-sinler istemesinler. Bu çember içine ötekini doğadan taklit ederek, ke-sinlikle sanatlı bir biçimde kusursuzlaştırarak alırlar. Sahip olmak onların işi olacaktır. Tanrı, içinde olduğu ve kendini keşfedilmek-ten koruduğu uçurumun adı. Sadece yarattıkları dünya vardır. Kendi-ni sadece onların isteklerine, onların bakışlarına vererek ve onların isteklerinden, bakışlarından kurtararak görünür ya da görünmez. Büt-tün doğumların filizlenecekleri ve geri dönecekleri yer. İçinde insanın gene ve ebediyen yalnızca kendisini göreceği yer. Sadece yaratıklarına imgeler ve adlar vererek.

Kesinlikle ötekini tanımayan aşk. Kendini asla basit bir gösteri bi-çiminde sunmayan bir benlik düşüncesinin gereci ya da gölgesi olma-dığı sürece. Öteki, benzerinin maskelerinden biri olacaktı sadece. Bir fikir, bir yüz, varoluşuna eşlik eden bir yaşam biçimi. Kimi zaman trajik, kimi zaman tasasız bir halde kendi düş dünyasına dalmış. Ki-mi zaman karanlıklar içinde kararmış, kimi zaman yeni manzaralar görme beklentisi içinde aşırı ışıqla aydınlanmış halde. Çukurda, yok-luk ya da bolluk içinde, insan sadece kendi gözüyle algılayacak ya da algılanacaktır.

Öteki hâlâ aydınlatmamıştır onu. Hiçbir şey söylememiştir ona. İndirgenemezliği içinde gözükmemiştir bile kendisine. Aşılmasının olanaksızlığı. Ve kendi kendisinin bütünlüğüne “evet” diyorsa ve on-dan gene “evet” demesini istiyorsa, ona “evet” deme durumuyla mı karşı karşıya kalmıştır? Bu öteki dünyaya açmış mıdır kendini hiç?

Onun için yoktur bile bu dünya. O zaman “evet” demeye bile başlamadan, ötekine aşktan bahseden kimdir?

“Öte tarafa geçmek”. Ya da İsevi simgeyi tüm geleneksel ahlakın ötesinde çözümlemek. Onda kelimeler ve doğa arasındaki, *logos* ve *cosmos* arasındaki uzlaşmanın meyvesini okumak. Hiçbir zaman tamamlanmamış ve ruhun Meryem’de yineleyeceği evlilik?

Ruh? Bu kez, Baba ve oğul arasındaki sevginin ürünü değil, vücut bulan ya da vücut bulma gücündeki ve var olan dünyada fazlalık olan evren.

Sözde ve ötesinde sessizce konuşan iyilik?

LUCE IRIGARAY

Nietzsche'nin deniz aşığı

*Deniz Aşığı'*nda ünlü Fransız feminist ve psikanalisti Luce Irigaray, yeni bi söylem düzenlenmesiyle Nietzsche'yi su ögesi açısından sorguluyor. Irigaray'a göre su, Nietzsche'nin en korktuğu öğedir; çünkü ona göre, kadın ile akışkan sıvı arasında karmaşık ve çekişmeli bir ilişki vardır. Irigaray, Nietzsche'yle coşkulu bir söyleşiye girerek, Hegel sonrası felsefede dişil olanın sorgulanışını temel öğelerin pre-Sokratik bir araştırmasıyla bağlantılandırıyor: Su ve Toprak arasında Nietzsche'nin üstinsanı nerede güven bulmaktadır? Ve yükseldikçe nereye düşmekten korkmaktadır, insana mı, yoksa suya mı?

Deniz Aşığı, kuram, edebiyat ve felsefe arasındaki ayrımları yenileyen bir üslupla, Nietzsche'deki Dionysos-Apollon geriliminden, Hristiyanlığın Meryem, İsa Ve Tanrı'dan oluşan Kutsal Aile'sinin iç çekişmelerine dek geniş bir alanı katediyor. Modern sonrası çoğulcu felsefenin zengin kaynağı Nietzsche'ye eril öğeleri açısından bir bakış.

www.kabalcı.com.tr

ISBN 975-8240-23-4

9 789758 240234

www.kabalcıyayinevi.com

